

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Aktuální vývoj mezinárodní trestní justice a nově definovaný zločin agrese

The Recent Development of International Criminal Justice and the Newly
Defined Crime of Aggression

Jan Lhotský

Prosinec 2010

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 18. 12. 2010

Mgr. Ing. Jan Lhotský

Abstrakt

Práce projednává a analyzuje fungování relativně nové mezinárodní soudní instituce s ohledem na její úlohu strážce mezinárodní trestní spravedlnosti. Nejdříve jsou představeny okolnosti, jež vedly mezinárodní společenství k přijetí názoru, že je třeba na základě zkušeností s ad hoc trestními tribunály vytvořit stálý Mezinárodní trestní soud. Dále je diskutován obsah Římského statutu jakožto zakládající smlouvy soudu, a především pak jeho jurisdikce zahrnující zločiny podle mezinárodního práva. Práce analyzuje nejen přednosti existence soudu, ale také relevantní argumenty států, které vůči němu stojí v opozici. Reálné fungování soudu je demonstrováno na příkladech pěti situací, které soud v současné době vyšetřuje, a rovněž je analyzován proces ratifikace Římského statutu v České republice.

Podstatnou pozornost poté práce věnuje výsledkům revizní konference v Kampale a nové definici zločinu agrese, který byl smluvními stranami přijat, a měl by být zahrnut do jurisdikce soudu nejdříve v roce 2017. Analýza znění nového zločinu se soustřeďuje na relativně úzkou jurisdikci soudu vůči zločinu agrese, a rovněž na specifické podmínky výkonu jeho jurisdikce a s tím související roli Rady bezpečnosti OSN. Na základě provedených analýz jsou pak vyvozovány konkrétní závěry. Přestože soud není v současné době schopen vyšetřovat všechny zločiny podle mezinárodního práva v univerzálním měřítku, jeho vznik a fungování významně přispěly k rozvoji spravedlnosti v mezinárodním trestním právu.

The purpose of the thesis is to discuss and analyse the relatively recently established international institution in terms of its proposed role as the guardian of the international criminal justice. Firstly, the circumstances are introduced that led the international community to the idea of creation of a permanent International Criminal Court. Furthermore the content of the Rome Statute and the jurisdiction of the Court covering crimes under international law are discussed. The thesis deals not only with the Court's advantages, but also with the relevant arguments of the states that are in opposition of the Court. Moreover an insight into the five current investigations is provided and the process of the Statute ratification in the Czech Republic analyzed.

An important attention is devoted to the review conference in Kampala and the new definition of the Crime of Aggression that was accepted and should be activated after 2017. The analysis of the amendment concentrates on problems resulting from the narrow definition of the new crime and the specific conditions for the exercise of its jurisdiction that are related to the role of the UN Security Council. Based on the analyses from the thesis it is appropriate to conclude that although the Court is at the time not able to investigate every committed crimes under international law in a universal view, its establishment and operation have contributed meaningfully to the development of justice in international criminal law.

Obsah

ÚVOD.....	6
1 Historický vývoj a vznik mezinárodního trestního práva.....	9
1.1 Soudní tribunály ad hoc	10
1.1.1 Mezinárodní vojenské tribunály po II. světové válce	11
1.1.2 Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii	13
1.1.3 Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu	14
1.1.4 Zvláštní soud pro Sierra Leone	15
1.1.5 Mimořádné soudní senáty v Kambodži	17
1.1.6 Zvláštní tribunál pro Libanon	18
1.1.7 Zvláštní soudní panely na Východním Timoru	19
1.1.8 Soudní systém v Kosovu.....	20
1.1.9 Vrchní irácký trestní tribunál.....	21
1.2 Zdůvodnění nutnosti existence stálé soudní instituce.....	22
2 Římský statut Mezinárodního trestního soudu.....	24
2.1 Vznik a charakter soudu	24
2.2 Struktura Římského statutu.....	25
2.2.1 Ustavení soudu.....	26
2.2.2 Jurisdikce, přípustnost a použitelné právo.....	26
2.2.3 Obecné zásady trestního práva	27
2.2.4 Složení a správa soudu.....	28
2.2.5 Vyšetřování a stíhání	29
2.2.6 Hlavní líčení.....	30
2.2.7 Tresty	30
2.2.8 Odvolání a přezkum.....	31
2.2.9 Mezinárodní spolupráce a justiční pomoc	31
2.2.10 Vykonávací řízení	32
2.2.11 Shromáždění smluvních stran.....	32
2.2.12 Financování.....	33
2.2.13 Závěrečná ustanovení	33
3 Jurisdikce soudu	35
3.1 Ratione materiae	35
3.1.1 Genocida	36
3.1.2 Zločiny proti lidskosti.....	36
3.1.3 Válečné zločiny.....	37
3.1.4 Agrese	39
3.2 Ratione personae.....	39
3.3 Ratione loci	40
3.4 Ratione temporis	40

3.5 Spouštěcí mechanismus	41
3.6 Princip komplementarity.....	42
3.7 Použitelné právo	43
4 Postoje zemí, které nejsou stranou Římského statutu.....	44
4.1 Pozice USA.....	44
4.2 Pozice Číny a Ruska	46
5 Kritický rozbor	47
5.1 Argumenty odpůrců soudu.....	47
5.2 Argumenty příznivců soudu.....	51
5.3 Univerzalita.....	54
6 Reálné případy Mezinárodního trestního soudu	56
6.1 The Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo	59
6.2 The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al-Bashir.....	60
6.3 Situace v Keni	66
7 Česká republika a ratifikace Římského statutu.....	69
7.1 Ratifikace podle čl. 10a Ústavy ČR.....	70
7.2 Proces ratifikace a ústavněprávní překážky.....	71
8 Mezinárodní trestní soud a definice zločinu agrese.....	84
8.1 Mezinárodní právo a historický vývoj zločinu agrese	84
8.1.1 První polovina 20. století.....	84
8.1.2 Druhá polovina 20. století.....	86
8.2 Možnosti definice nových zločinů v situaci mezi Římem a Kampalou	88
8.2.1 Jednání o definici zločinu agrese a podmínkách výkonu jurisdikce.....	89
8.2.2 Možnost zahrnutí dalších zločinů	91
8.3 Revizní konference v Kampale.....	92
8.4 Přijaté změny Římského statutu	94
8.4.1 Nová definice zločinu agrese	94
8.4.2 Ostatní přijaté změny	109
8.5 Odborné reakce na výsledky revizní konference.....	113
8.6 Shrnutí nové úpravy zločinu agrese.....	119
ZÁVĚR	126
Seznam použitých zkratk	129
Seznam použité literatury	130
Seznam příloh.....	139

ÚVOD

Již v daleké historii bylo integrální součástí právních systémů jednotlivých států právo trestní, jehož cílem bylo především udržovat určitý minimální standard chování jedinců v dané společnosti, kteří tvořili její obyvatelstvo. To pak podléhalo panovníkovi, který nebyl ze svého jednání odpovědný, a mohl tedy volně disponovat nejen svou mocí, ale také územím či samotným obyvatelstvem. Později byla role panovníka oslabována různými dokumenty, které zajišťovaly lidu určitá základní práva a svobody.¹

V průběhu vývoje se pak respekt k základním lidským právům stával jedním z klíčových faktorů na cestě přerodu těchto společností v demokratické právní státy. Takzvaná kultura beztrestnosti jedince za vlastní jednání bez ohledu na jeho formální postavení ovšem ani dnes ještě není pojmem minulosti. Nejen historická, ale i nedávná zkušenost ukázala, že činnost vnitrostátních soudních orgánů často sama o sobě není schopna zajistit stíhání a spravedlivé potrestání pachatelů těch nejzávažnějších zločinů, jimiž je ohroženo mezinárodní společenství jako celek. V průběhu dvacátého století si tak tradičně vnitrostátní trestní právo postupně získalo své pevné místo i v právu mezinárodním.

Mezinárodní právo bývá tradičně definováno jako soubor norem, které upravují vztahy mezi státy.² To samozřejmě v zásadě platí nadále, je ale třeba říci, že od čtyřicátých let dvacátého století začíná být relevantním subjektem mezinárodního práva také jednotlivce.³ A to právě ve dvou jmenovaných oblastech, jimiž je ochrana lidských práv a mezinárodní trestní soudnictví. V těchto případech se i jedinec může dovolávat mezinárodního práva, resp. na něj může být přímo aplikováno. Právě lidská práva a mezinárodní trestní právo představují vlastně různé perspektivy téhož problému.⁴ Jedna vymezuje určitý prostor, do něhož nesmí být jednotlivci zasahováno a druhá představuje sankci při hromadném porušování těchto práv. V širším pojetí a s ohledem na jeho účel

¹ Vedle Magna Charta Libertatum v Anglii v r. 1215 se jedná například o anglický *Bill of Rights* v r. 1689, americkou Deklaraci nezávislosti v r. 1776 a francouzskou Deklaraci práv člověka a občana v r. 1789.

² SUDRE, F. *Mezinárodní a evropské právo lidských práv*. překlad Malenovský, J. 2. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1997, s. 20.

³ Je ale vhodné zdůraznit, že mezinárodněprávní subjektivita jednotlivce se od subjektivity států či mezinárodních organizací kvalitativně odlišuje, a to především s ohledem na jejich normotvornou způsobilost. Více viz ČEPELKA, Č.; ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. 1 vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 85 – 92.

⁴ DE THAN, C.; SHORTS, E. *International Criminal Law and Human Rights*. London : Sweet & Maxwell, 2003, s. 12.

je pak vhodné mezinárodní právo definovat jako soubor právních norem, které zajišťují mírovou existenci a plynulý vývoj mezinárodního společenství.⁵

Mezinárodní trestní právo je relativně novým právním odvětvím a jako takové probíhá markantním vývojem. Na základě zkušeností s *ad hoc* trestními tribunály v devadesátých letech byl v roce 1998 podepsán tzv. Římský statut, na jehož základě vznikl Mezinárodní trestní soud, který má mít univerzální působnost a jehož účelem je trestat ty nejhorší zločiny podle mezinárodního práva – genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese.⁶ Nový stálý soud má nemalé ambice, a to stát se přelomovou institucí, která změní dosud mnohdy nečinný přístup mezinárodního společenství a stane se účinným nástrojem v boji proti výše zmíněným zločinům. Otázkou je, zda v tom bude úspěšný.

Rigorózní práci na téma „Aktuální vývoj mezinárodní trestní justice a nově definovaný zločin agrese“ jsem zvolil, jelikož považuji problematiku vzniku a fungování Mezinárodního trestního soudu za mimořádně zajímavou a důležitou. Rovněž možnost rozšíření jeho jurisdikce o nově definovaný zločin agrese je pak významným vývojem v této oblasti mezinárodního práva a zasluhuje si tak podle mého názoru patřičnou pozornost.

V předložené práci budou podrobeny komplexní analýze pravidla fungování Mezinárodního trestního soudu a kriticky hodnoceny určité kontroverzní otázky týkající se jeho fungování. Nejprve budou stručně popsány historické události, které vedly ke vzniku daného soudu a jeho *ad hoc* předchůdců. Dále je věnován potřebný prostor Římskému statutu jakožto zakládajícímu dokumentu Mezinárodního trestního soudu, popisu a analýze jeho obsahu a především jurisdikci soudu, jež bývá ze strany představitelů některých států kritizována. Rovněž bude třeba se zabývat postoji těchto států a celkovým kritickým rozborem Římského statutu. Dále bude fungování soudu demonstrováno na případech, které jsou u něj aktuálně řešeny, a v neposlední řadě je věnován prostor implementaci Římského statutu v České republice. Vyústěním práce pak bude analýza výsledků revizní konference, na níž byla přijata nová definice zločinu

⁵ MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 15.

⁶ V současnosti není soud jurisdikcí vůči zločinu agrese nadán. Analýza této problematiky je obsahem kapitoly 8 předložené práce.

agrese. Na závěr budou shrnuty získané poznatky a z nich vyvozeny určité závěry o této v mezinárodním právu relativně nové soudní instituci.⁷

V návaznosti na obsah a cíle mé práce jsem si stanovil následující kritickou pracovní hypotézu: **Vytvořením a fungováním Mezinárodního trestního soudu a následným přijetím nové definice zločinu agrese nebyl dosud dostatečně zaplněn deficit spravedlnosti v mezinárodním trestním právu.** V závěru práce pak chci na základě provedených analýz rozhodnout o jejím potvrzení či vyvrácení.

Na tomto místě bych rovněž chtěl téma mé práce blíže specifikovat a zúžit tak, aby bylo možné v rámci předepsaného rozsahu rigorózní práce proniknout v určitých oblastech více do hloubky. V předložené práci nebude detailně analyzována trestněprávní a procesněprávní problematika, ani praktické příklady probíhajících procesů či fungování jednotlivých *ad hoc* trestních tribunálů. Naopak problematika zdůvodnění opodstatněnosti vzniku Mezinárodního trestního soudu, jeho jurisdikce a kritický rozbor zakládajícího dokumentu, dále okolnosti ratifikačního procesu v České republice, a v neposlední řadě pak vysvětlení a analýza nově definovaného zločinu agrese klíčovými obsahem předložené práce budou.

V práci, která je po obsahové stránce zpracována k prosinci 2010, budu využívat jednak metody deskriptivní, jednak analytické, které budou zaměřeny na stanovení příčin jednotlivých jevů. Dále využiji metody komparace, literární rešerše a v neposlední řadě metody syntetické, jejichž pomocí budu na základě dílčích informací vyvozovat určité závěry.

⁷ Pro účely předložené rigorózní práce je mezinárodním právem míněno mezinárodní právo veřejné.

1 Historický vývoj a vznik mezinárodního trestního práva

Když ve třicátých a čtyřicátých letech dvacátého století vrcholní představitelé nacistického Německa vymýšleli, jak realizovat svou politickou linii, byli si dobře vědomi toho, co se stalo v průběhu 1. světové války v Arménii. A rovněž toho, jak rychle se na tehdejší události „zapomnělo“ a že nikdo nebyl postaven před soud. V průběhu let 1915 a 1916 bylo na území tehdejší Osmanské říše plánovitě zabito na 1,5 milionu Arménů z celkového počtu 2 – 2,5 milionu, kteří žili v Osmanské říši na území dnešního Turecka. Hlavní viníci, tedy představitelé tehdejší mladoturecké vlády, se u soudu nikdy neobjevili.⁸

Rovněž snahy o potrestání původců 1. světové války vyšly naprázdno. Spojenci na základě čl. 227 Versailleské mírové smlouvy prosazovali, aby byl německý císař Vilém II trestně stíhán pro „nejhrubší porušení mezinárodní morálky a posvátnosti smluv“.⁹ Za tímto účelem měl být zřízen zvláštní soud složený z pěti soudců, a to z USA, Spojeného království, Francie, Itálie a Japonska.¹⁰ K soudu s bývalým německým císařem ale pro politickou neochotu Nizozemí, které mu poskytnulo azyl, nikdy nedošlo.

Mezinárodní trestní právo se začíná z mezinárodního práva vyčleňovat po druhé světové válce se vznikem prvních mezinárodních trestních tribunálů. V nejširším slova smyslu lze vnímat mezinárodní trestní právo jako právní odvětví sestávající ze čtyř dimenzí. Těmi jsou samotné mezinárodní trestní právo, nadnárodní, resp. evropské trestní právo, právní pomoc v trestní oblasti a úprava aplikace trestního práva v situacích s mezinárodním prvkem.¹¹ Samotné mezinárodní trestní právo pak lze v užším smyslu chápat jako soubor norem mezinárodního práva, týkajících se trestání jednotlivců, kteří se dopustili činů, pro jejichž postih je třeba mezinárodní spolupráce.¹²

⁸ KURANIAN, A. První genocida XX. století. *Mezinárodní politika*. 2000, č. 3, s. 32 – 34.

⁹ V originále „for a supreme offence against international morality and the sanctity of treaties“, viz SCHABAS, W. A. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge : University Press, 2001, s. 3.

¹⁰ MALENOVSKÝ, J. Zapomenuté a falzifikované, známé a ještě nenapsané kapitoly šedesátileté epopoje Všeobecné deklarace lidských práv. *Právník*. 2009, č. 1, s. 44.

¹¹ V originále *Völkerstrafrecht, Supranationales, insbes. Europäisches Strafrecht, Rechtshilferecht, Strafanwendungsrecht*, viz SATZGER, H. *Internationales und Europäisches Strafrecht*. Baden-Baden : Nomos, 2005, s. 24 – 27.

¹² HENDRYCH D. a kol. *Právníký slovník*. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 344.

Základním elementem a zároveň důvodem vzniku mezinárodního trestního práva je **zločin podle mezinárodního práva**. Cassese¹³ uvádí, že aby bylo jednání kvalifikované jako zločin podle mezinárodního práva, je třeba, aby kumulativně obsahlo následující čtyři teze. Musí jít jednak o porušení mezinárodního obyčejového práva, jednak o porušení pravidel, které chrání hodnoty, jež jsou považovány za důležité celým mezinárodním společenstvím a tudíž závazné pro všechny státy a jednotlivce. Dále musí existovat obecný zájem na potlačování takových zločinů a v neposlední řadě zdůrazňuje, že v takovém případě nemůže žádný stát namítat imunitu pachatele.

V klasickém pojetí, které se odvíjí od Statutu Norimberského tribunálu, patří mezi zločiny podle mezinárodního práva tři kategorie, a to **zločiny proti míru, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti**.¹⁴ Z posledního jmenovaného se později vydělil zločin genocidy, který bývá pro svou závažnost uváděn samostatně. Autoři se shodují, že jde o jednání osob, jehož trestnost má právní podklad přímo v mezinárodním právu. To znamená, že mezinárodní právo stojí v těchto případech na místě zákona pro účely trestního postihu, a to bez ohledu na to, zda relevantní vnitrostátní právo trestnost určitého jednání stanoví či ne.

1.1 Soudní tribunály ad hoc¹⁵

Již v meziválečném období bylo na základě trpkých zkušeností vypracováno několik návrhů na zřízení mezinárodního trestního soudu. Ty se ale buď nikdy nestaly oficiálním dokumentem, nebo nezískaly potřebný počet ratifikací. Díky nedostatku politické vůle pro tyto pokusy tedy žádný stálý mezinárodní trestní soud vytvořen nebyl. Bohužel ale od třicátých let 20. století došlo na různých místech světa k několika hromadným zločinům. Po jejich spáchání existoval v rámci mezinárodního společenství konsenzus, že je třeba pachatele předvést před soud a potrestat. Vzhledem k tomu, že

¹³ CASSESE, A. *International Criminal Law*. Oxford : University Press, 2003, s. 23 – 24.

¹⁴ ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Praha : Karolinum, 2002, s. 9 – 16.

¹⁵ Zdrojem mnohých informací z této subkapitoly je přednáška prof. Pavla Šturmy, která byla obsahem odborného semináře uspořádaného Českou národní skupinou *Association Internationale de Droit Pénal* (AIDP), jenž byl uspořádán k problematice implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu České republiky, viz ŠTURMA, P. *Historie a charakter mezinárodního trestního soudu*. In *Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu*. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 1 – 25.

ale neexistoval žádný mezinárodní soud, který by k tomu byl příslušný, byly v takových případech vyvářeny mezinárodní trestní tribunály pro daný konkrétní případ, tedy *ad hoc*. Prvními z nich byly dva trestní tribunály po 2. světové válce, další začaly po dlouhé pomlce následovat až v průběhu devadesátých let 20. století. Z nich první dva byly zřízeny Radou bezpečnosti OSN, následující pak mají určitou hybridní povahu.

1.1.1 Mezinárodní vojenské tribunály po II. světové válce

Přestože vznik mezinárodních vojenských tribunálů v Norimberku a Tokiu v sobě nesl doznívající charakter staršího mezinárodního práva válečného, které umožňovalo okupačním mocnostem ustavit prozatímní justici, staly se důležitým milníkem ve vývoji mezinárodního trestního práva. Obsahem kritiky je tzv. *Siegerjustiz*, tedy soudnictví podle vůle vítězů. V jejím rámci bývá kromě retroaktivity namítáno, že se někteří soudci podíleli na vypracování statutu soudu a žádné trestní řízení proti spojencům vedeno nebylo, např. ohledně vojenské nutnosti bombardování Drážďan¹⁶ nebo velmi rozsáhlých ztrát životů civilistů následkem shození atomových bomb na Hirošimu a Nagasaki. Podstatným milníkem se tyto procesy staly především na základě toho, že v jejich rámci nebylo aplikováno vnitrostátní, ale mezinárodní právo.

V srpnu 1945 tedy byla vítěznými mocnostmi přijata Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropských zemí Osy, s připojeným **Statutem Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku**, tzv. Londýnská charta. V jejím rámci byly definovány tři skutkové podstaty – zločiny proti míru,¹⁷ válečné zločiny a zločiny proti lidskosti.

Po procesu byla Valným shromážděním OSN pověřena Komise pro mezinárodní právo, aby vypracovala Kodex zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva. Komise v roce 1950 zformulovala následující Zásady mezinárodního práva, tzv. **norimberské zásady**:¹⁸

¹⁶ SATZGER, H. *Internationales und Europäisches Strafrecht*. Baden-Baden : Nomos, 2005, s. 153 - 154.

¹⁷ Zločin proti míru je v současnosti chápán a nazýván jako zločin agrese. Velmi zjednodušeně se jedná o případ, kdy určitý stát vojensky napadne stát jiný.

¹⁸ ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Praha : Karolinum, 2002, s. 44 - 48.

- I. Každý, kdo spáchá čin, zakládající zločin podle mezinárodního práva, odpovídá za tento čin a podléhá trestu.
- II. Skutečnost, že vnitrostátní právo neukládá trest za čin, zakládající zločin podle mezinárodního práva, nezbavuje pachatele odpovědnosti podle mezinárodního práva.
- III. Skutečnost, že pachatel činu, který zakládá zločin podle mezinárodního práva, jednal jako hlava státu nebo odpovědný vládní činitel, nezbavuje ho odpovědnosti podle mezinárodního práva.
- IV. Skutečnost, že někdo jednal podle příkazu své vlády nebo nadřízeného, nezbavuje ho odpovědnosti, měl-li skutečnou možnost morální volby.¹⁹

Norimberské zásady definovaly jádro mezinárodního trestního práva pro druhou polovinu 20. století a vztah jedince, státu a mezinárodního společenství. Slovy jednoho z rozsudků tribunálu: „Zločiny podle mezinárodního práva jsou páčány lidmi, ne abstraktními subjekty, a jedině potrestáním konkrétních pachatelů těchto zločinů mohou být ustanovení mezinárodního práva vynucena.“²⁰

Na základě Statutu Norimberského soudu byl rovněž v Tokiu analogicky zřízen velmi podobný **Statut Mezinárodního vojenského tribunálu pro Dálný východ**, a to pouze na základě Vyhlášení generála MacArthura. Zajímavostí v této souvislosti je, že v tokijském procesu na rozdíl od jiných nikdy nebyl souzen japonský císař Hirohito, a to vzhledem ke specifické kultuře, ve které požívala císařská rodina vysokou autoritu japonského obyvatelstva, přestože existovaly důkazy o tom, že určité příkazy ke spáchání zločinů sám vydával.²¹

¹⁹ Celkově bylo definováno sedm norimberských principů, jež mimo jiné obsahují tehdejší definici zločinů podle mezinárodního práva, čili zločinů proti míru, válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Viz *Principles of International Law Recognized in the Charter of the Nürnberg Tribunal and in the Judgment of the Tribunal* [online]. UN Treaty Collection [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_1_1950.pdf>.

²⁰ BROOMHALL, B. *International Justice and the International Criminal Court: between Sovereignty and Rule of Law*. Oxford : University Press, 2003, s. 19 – 20.

²¹ SUNARDI, T. Mezinárodní trestní soud a jeho předchůdci. *Mezinárodní vztahy*. 2000, č. 1, s. 39 – 41.

1.1.2 Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii

Po skončení studené války byla pozornost mezinárodního společenství více soustředěna na lokální konflikty a především na válečný konflikt, který se odehrával na území bývalé Jugoslávie, tedy v Evropě, jejíž stabilita je v zájmu mnoha světových mocností. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (*International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, ICTY*) byl **zřízen Radou bezpečnosti OSN** v roce 1993 rezolucí č. 827 podle kapitoly VII Charty OSN, jejíž účinky jsou pro všechny členské státy OSN závazné. Přesto bývá především ze strany obžalovaných často zpochybňována samotná jurisdikce soudu.²²

Na rozdíl od dřívějších tribunálů ale nebyl zřízen vítěznou stranou a tribunál byl příslušný soudit jednotlivce kterékoliv strany válečného konfliktu, kteří se dopustili porušení mezinárodního práva. Tím byl učiněn další krok k odstranění nespravedlností mezinárodní trestní justice. Nejvyšším možným trestem byl také oproti soudům poválečným namísto trestu smrti trest doživotního odnětí svobody.

Soud sídlí v Haagu, a co se týče jeho **jurisdikce**,²³ z hlediska místní a časové příslušnosti je soud oprávněn ke stíhání zločinů, které byly spáchány na území bývalé Jugoslávie, a to od 1. ledna 1991. Z hlediska personální příslušnosti je oprávněn vykonávat svoji činnost pouze ve vztahu k fyzickým osobám. Věcná příslušnost soudu byla stanovena tak, že Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii stíhá následující zločiny:

- závažná porušení Ženevské úmluvy z 12. srpna 1949
- porušení válečného práva a obyčejů
- genocida
- zločiny proti lidskosti

Jurisdikce tribunálu je ve vztahu k jurisdikci národních soudů založena na principu konkurenčním, kdy národní soudy jsou sice souběžně příslušné, ale ICTY je národním soudům nadřazen. Tedy po výroku ICTY již není případ přezkoumatelný

²² Zpochybňována bývá legalita tribunálů, konkrétně že Rada bezpečnosti OSN je na základě Charty OSN nadána pravomocí rozhodovat ve věcech mezinárodní bezpečnosti, ale nemá pravomoc judiciální.

²³ PĚNKAVA, P. Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 6, s. 41.

národním soudem, kdežto ICTY musí být na žádost určitý případ projednáváný národním soudem předán, přičemž může přezkoumat i zločiny národními soudy již projednané, pokud k tomu má relevantní důvod. Jedná se tedy o princip konkurenční jurisdikce s prioritou mezinárodního tribunálu.

1.1.3 Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu

V devadesátých letech 20. století se v africké Rwandě stupňovalo napětí mezi příslušníky etnických skupin Hutu a Tutsi, které vyvrcholilo událostmi v roce 1994, kdy bylo hutuskými milicemi během pouhých sto dní zavražděno přibližně 800 000 Tutsiů, případně i umírněných Hutuů. Následkem konfliktu bylo také přibližně 2 miliony uprchlíků. Přestože OSN měla na místě své mezinárodní jednotky a o situaci měla informace, nebylo mezinárodní společenství schopné rychle zareagovat a událostem zabránit.

Následně byla ještě v roce 1994 vydána rezoluce Rady Bezpečnosti OSN č. 995 podle kapitoly VII, jíž byl po vzoru ICTY založen Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (*International Criminal Tribunal for Rwanda, ICTR*). Soud sídlí v tanzanském městě Arusha, a co se týče jeho **jurisdikce**,²⁴ oproti ICTY má věcnou příslušnost pouze tří kategorií zločinů, kterými jsou následující:

- genocida
- zločiny proti lidskosti
- porušení článku 3 společného Ženevským úmluvám a Dodatkovému protokolu II²⁵

Územní a časová příslušnost se od úpravy ICTY rovněž liší. Jurisdikce se nevztahuje pouze na území Rwandy, ale rovněž na území sousedních států, a to za podmínky, že se jedná o zločiny spáchané rwandskými občany. Oproti ICTY, jehož jurisdikce je časově omezena jen počátkem, je ICTR časově limitován pouze na zločiny

²⁴ ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Praha : Karolinum, 2002, s. 99 - 104.

²⁵ Tento bod definuje určité humanitární minimum pro občanské války obsažené ve společném čl. 3 Ženevských úmluv z roku 1949 a rovněž Dodatkový protokol II z roku 1977, který obsah tohoto článku rozvíjí a doplňuje. Tato definice přispěla zahrnutím vnitřního ozbrojeného konfliktu k obsahovému obohacení kategorie válečných zločinů.

spáchané od začátku do konce roku 1994. Ohledně vztahu k vnitrostátním soudům je ICTR upraven totožně, kdy je zaveden princip konkurenční jurisdikce s prioritou mezinárodního tribunálu. Vzhledem k šíři spáchaných zločinů se ovšem soud zaměřuje pouze na osoby zodpovědné za největší masakry a paralelně byl založen decentralizovaný komunitní systém tzv. *Gacaca* soudů, před kterými byla projednána většina tehdejších zločinů.

Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu byl od počátku poněkud neprávem ve stínu svého staršího bratra. Za dobu svého působení ale usvědčil ze zločinů již 44 lidí a 8 zprostil obvinění.²⁶ Na začátku prosince 2010 byl například odsouzen Ildephonse Hategekimana, bývalý velitel tábora Ngoma, za genocidu a zločiny proti lidskosti na doživotí.²⁷

1.1.4 Zvláštní soud pro Sierra Leone

Od roku 1991 probíhala v Sierra Leone občanská válka, která byla provázena zvlášť krutými metodami boje a rovněž hromadným zapojováním dětských vojáků. Základem mírového procesu byla dohoda z Lomé v roce 1999. Na žádost prezidenta Kabbaha zareagovala Rada bezpečnosti OSN a v roce 2000 přijala rezoluci č. 1315, kterou byl vyzván generální tajemník OSN Kofi Annan, aby s vládou sjednal dohodu o založení nezávislého trestního soudu. V roce 2002 tedy byla mezi OSN a vládou Sierra Leone podepsána **mezinárodní smlouva** o zřízení Zvláštního soudu pro Sierra Leone (*Special Court for Sierra Leone, SCSL*).

Je třeba zdůraznit, že se jednalo o nový způsob vytvoření mezinárodního trestního tribunálu. Bývalé soudy byly vytvořeny buď na základě mnohostranné smlouvy, nebo rezoluce Rady bezpečnosti OSN, a zatímco ICTY a ICTR mají charakter pomocných orgánů OSN, Zvláštní soud pro Sierra Leone má svůj právní základ ve dvoustranné smlouvě. Nevýhodou takové formy oproti zřízení soudu rezolucí Rady

²⁶ *Cases* [online]. International Criminal Tribunal for Rwanda [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.unictr.org/Cases/tabid/204/Default.aspx>>.

²⁷ *News* [online]. International Criminal Tribunal for Rwanda [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.unictr.org/tabid/155/Default.aspx?id=1181>>.

bezpečnosti OSN podle kapitoly VII je, že nezakládá povinnost spolupracovat s tribunálem pro další státy, na jejichž území se mohou nacházet pachatelé zločinů.²⁸

V rámci stručné charakteristiky **jurisdikce** soudu je třeba říci, že věcná příslušnost Zvláštního soudu pro Sierra Leone zahrnuje na základě jeho statutu následující zločiny:

- zločiny proti lidskosti
- porušení článku 3 společného Ženevským úmluvám a Dodatkovému protokolu II
- jiná závažná porušení mezinárodního humanitárního práva
- zločiny podle práva Sierra Leone

Uvedená ustanovení jsou v zásadě převzatá ze Statutu ICTR, ovšem s výjimkou zločinu genocidy. Dále jurisdikce zahrnuje jiná závažná porušení mezinárodního humanitárního práva s tím, že výběr skutkových podstat byl stanoven na základě zločinů charakteristických pro konflikt v Sierra Leone. Skutkové podstaty doplňují i určité závažné trestné činy podle práva Sierra Leone. Co se týče teritoriální jurisdikce, vztahuje se pouze na území Sierra Leone a to v časovém období od 30. listopadu 1996. To bývá předmětem kritiky, jelikož časová jurisdikce nepokrývá období celé občanské války.

Soud má své sídlo v hlavním městě Sierra Leone Freetown. V případě bývalého liberijského prezidenta Charlese Taylora, který je pro svou úlohu v občanské válce v Sierra Leone obžalován za válečné zločiny, pak byl jeho proces na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN z bezpečnostních důvodů přesunut do nizozemského Haagu.

SCSL je na základě způsobu svého vzniku a také aplikovatelného práva označován jako tzv. **smíšený soud**. Jednak aplikovatelné právo zahrnuje právo mezinárodní i vnitrostátní, jednak i složení soudních senátů je smíšené, jelikož se na jmenování jednotlivých soudců v senátu podílí jak generální tajemník OSN, tak vláda Sierra Leone. Nutno říci, že model smíšených trestních tribunálů se relativně osvědčil, už proto, že se zakrátko objevili jeho následovníci.

²⁸ Jako příklad lze uvést tehdejšího prezidenta Libérie Charlese Taylora, který byl soudem obviněn a poté přebýval v exilu v Nigérii, která jej několik let nechtěla vydat.

1.1.5 Mimořádné soudní senáty v Kambodži

V roce 1975 se v Kambodži ujala vlády ultralevicová organizace Rudí Khmérové, jejíž vláda byla svržena vietnamskou invazí v roce 1979. V rámci své politické linie zakázala jakékoliv náboženství, zrušila školy a začala fyzicky likvidovat všechny své politické odpůrce, příznivce kapitalismu a prakticky lidi s jakýmkoliv vzděláním. V průběhu těchto čtyř let se stalo obětí vyhlazování cca 1,7 milionu lidí, což představuje pětinu obyvatelstva tohoto státu.

K úvahám o postihu zločinů došlo z politických důvodů až v devadesátých letech 20. století. Vláda Kambodže odmítla doporučení expertů OSN na vytvoření *ad hoc* mezinárodního tribunálu pod záštitou OSN, kompromisním řešením tedy bylo vytvoření tribunálu, který bude součástí právního systému Kambodže a bude sestávat z mezinárodních i národních soudců. V roce 2001 byl tedy ze strany Kambodže schválen vznik Mimořádných senátů u soudů Kambodže pro stíhání zločinů spáchaných v době Demokratické Kambodže.

Jedná se tedy o smíšené soudní senáty, v jejichž **jurisdikci** jsou trestné činy jak podle vnitrostátního, tak podle mezinárodního práva, přičemž nezáleží na občanství pachatele. Senáty jsou nadány věcnou příslušností vůči trestným činům dle vnitrostátního práva – zabití, mučení a náboženské pronásledování, a dále dle mezinárodního práva – genocida, zločiny proti lidskosti, závažná porušení Ženevských úmluv, ničení kulturních statků a zločiny proti mezinárodně chráněným osobám.²⁹

V Kambodži byla tedy obžalována pětice prominentních představitelů režimu Rudých Khmérů. Těmi jsou Kaing Guek Eav, někdejší velitel věznice S-21, kde se provádělo systematické vyhlazování, který je přezdíván „Duch“, dále Nuon Chea, tzv. soudruh č. 2, Ieng Sary, bývalý ministr zahraničí, jeho žena Ieng Thirith, bývalá ministryně pro sociální věci, a Khieu Samphan, bývalý prezident.³⁰ V červenci 2010

²⁹ Dle vnitrostátního práva – zabití, mučení a náboženské pronásledování podle kambodžského trestního zákona z roku 1956, dle mezinárodního práva – genocida podle Úmluvy z roku 1948, zločiny proti lidskosti podle Statutu ICTR, závažná porušení Ženevských úmluv z roku 1949, ničení kulturních statků podle Úmluvy na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 a zločiny proti mezinárodně chráněným osobám podle Úmluvy o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců z roku 1973.

³⁰ *Kambodža otevírá bolestnou minulost* [online]. Hospodářské noviny [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-34531660-kambodza-otevira-bolestnou-minulost>>.

dospěl k verdiktu první z případů, v němž byl Kaing Guek Eav odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 35 let, jenž mu byl následně zmírněn na 19 let.³¹

1.1.6 Zvláštní tribunál pro Libanon

Dne 14. února 2005 došlo v Libanonu k masivnímu teroristickému útoku, kdy následkem výbuchu auta plného trhavin zahynul tehdejší předseda libanonské vlády Rafiq Hariri a dalších 22 osob. Na konci roku požádala libanonská vláda OSN o zřízení tribunálu, který by soudil osoby zodpovědné za daný útok. Na základě rezoluce Rady bezpečnosti 1757 z 30. května 2007 s připojenou Dohodou mezi OSN a Libanonskou republikou, jejíž přílohou je Statut tribunálu, byl tedy založen Zvláštní tribunál pro Libanon (*Special Tribunal for Lebanon, STL*). Jurisdikce tribunálu pak může být rozšířena mimo uvedený teroristický čin pouze v případě zjištění, že jiné útoky v Libanonu mezi 1. 10. 2004 a 12. 12. 2005 jsou s tímto činem podle zásad trestní spravedlnosti spojeny a jejich povaha a závažnost je srovnatelná s útokem ze 14. února 2005.³²

Z hlediska srovnání s *ad hoc* trestními tribunály, které byly diskutovány ve výše uvedeném textu, pak Zvláštní tribunál pro Libanon vykazuje určité odlišnosti, které je vhodné uvést:³³

1. Přestože měl tribunál vzniknout na základě dvoustranné Dohody, vzhledem k problémům s ratifikací byl aktivován na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN, která tak nahradila uvedenou smlouvu.
2. Věcná jurisdikce tribunálu nezahrnuje žádný ze zločinů podle mezinárodního práva, pouze uvedený bombový teroristický útok, a jedná se tedy o tribunál na jedno použití.
3. Přes svůj mezinárodní základ a smíšené složení soudců aplikuje tribunál libanonské vnitrostátní trestní právo.

³¹ *Kaing Guek Eav* [online]. The New York Times [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/people/k/kaing_guek_eav/index.html>.

³² *Mandate and Jurisdiction* [online]. Special Tribunal for Lebanon [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.stl-tsl.org/section/AbouttheSTL>>.

³³ ČEPELKA, Č.; ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. 1 vydání. Praha : C. H. Beck, 2008, s. 786.

Sídlo soudu je v Haagu a v současné době probíhá vyšetřování případu. Již od počátku byly na libanonské straně velmi patrné názory, že za uvedeným útokem stáli někteří vysoce postavení syrští představitelé, což umocňoval jistý nedostatek spolupráce s tribunálem ze strany Sýrie.³⁴ V současné době, kdy se očekává vydání prvních obvinění, se v tomto ohledu obrací pozornost na některé vůdčí představitele šíitské militantní organizace Hizballáh.³⁵

Court	Tribunal created	Status
International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY)	1993	161 indicted: 63 sentenced, 12 acquitted, 13 referred to national court, 36 indictments withdrawn, 35 persons on trial, 2 fugitives
International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR)	1994	52 cases completed: 44 sentenced, 8 acquitted; 22 cases in progress, 10 fugitives
Special Court for Sierra Leone (SCSL)	2002	13 indicted: 8 sentenced, 3 deceased, 1 fugitive, Charles Taylor on trial
Extraordinary Chambers of the Courts of Cambodia	2006	4 senior Khmer Rouge leaders indicted, 1 sentenced to 19 years
Special Tribunal for Lebanon	2007	Investigation started, no indictments yet

Zdroj: *The Economist* na základě informací soudů,³⁶ stav k 27. 11. 2010.

1.1.7 Zvláštní soudní panely na Východním Timoru

Bývalá portugalská kolonie Východní Timor byl od roku 1975 okupován indonéskými ozbrojenými silami. Na základě dohody mezi Indonésií a Portugalskem bylo pod dohledem OSN v roce 1999 uspořádáno referendum, ve kterém se tři čtvrtiny obyvatelstva vyslovily pro nezávislost. Ta byla vyhlášena 20. května 2002,³⁷ před referendem a především po vyhlášení jeho výsledků se však východotimorské milice podporované indonéskou armádou dopouštěly početných násilností.

Na základě toho přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci č. 1264, kterou byla založena přítomnost mezinárodních sil na ostrově a dále byla založena Přechodná

³⁴ SWART, B. Cooperation Challenges for the Special Tribunal for Lebanon. *Journal of International Criminal Justice*. 2007, č. 5, s. 1160 – 1163.

³⁵ *Can there be justice as well as stability?* [online]. The Economist [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.economist.com/node/17463379>>.

³⁶ *In the dock, but for what?* [online]. The Economist [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.economist.com/node/17572645>>.

³⁷ ZBOŘIL, Z. Východní Timor – nejmladší stát z vůle OSN. *Mezinárodní politika*. 2008, č. 4, s. 11.

správa OSN na Východním Timoru (UNTAET). Z jejího podnětu pak byly vytvořeny Zvláštní panely složené z východotimorských a mezinárodních soudců, tak jako v případě SCSL s majoritou mezinárodního prvku.

Z hlediska **jurisdikce** nebylo podmínkou osobní příslušnosti určité konkrétní občanství. Věcná příslušnost byla upravena pro zločiny genocidy, válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, vraždu, mučení a sexuální trestné činy, a to v období mezi 1. lednem a 25. říjnem 1999. Aplikovatelným právem pak bylo indonéské trestní právo v případě, že je slučitelné s mezinárodním právem a předpisy vydanými UNTAET. Definice genocidy byla převzata z Úmluvy proti genocidě z roku 1948, definice mučení z Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení či trestání z roku 1984.

Definice zločinů proti lidskosti a válečných zločinů byly pak převzaty z již vzniklého Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Co se týče předávání obviněných, je třeba říci, že se soud potýkal s určitými problémy, jelikož indonéské úřady nebyly odpočátku ochotny se Zvláštními panely navzdory dohodě s UNTAET plně spolupracovat.

1.1.8 Soudní systém v Kosovu

Následkem etnického konfliktu mezi Srby a Albánci v Kosovu byla vojenská intervence Severoatlantické aliance proti Svazové republice Jugoslávie a následně byla uzavřena mezi těmito subjekty dohoda o stažení jugoslávských ozbrojených sil. V roce 1999 pak byla přijata rezoluce Rady bezpečnosti OSN, která umožnila vytvoření dočasné správy OSN v Kosovu (UNMIK). Tou bylo přijato nařízení, kterým bylo umožněno vytváření smíšených senátů za účasti mezinárodních soudců a prokurátorů.

UNMIK nespécifikuje konkrétně trestné činy, pro jejichž projednávání by měly být tyto senáty zapojeny, ale poskytuje tuto možnost pro případ pochybností o nestrannosti procesu. Žalobce, obviněný a obhájce má právo v případě projednávání „závažných zločinů“ požádat UNMIC o zapojení mezinárodních soudců nebo žalobců.³⁸ Tím se tedy liší od Zvláštních panelů na Východním Timoru, které měly upravenou

³⁸ ZAHAR, A.; SLUITER, G. *International Criminal Law*. Oxford : University Press, 2008, s. 11 – 12.

speciální věcnou příslušnost. V Kosovu se tedy jedná o vnitrostátní soudy doplněné mezinárodními soudci.

1.1.9 Vrchní irácký trestní tribunál³⁹

Po vojenské intervenci v Iráku a pádu režimu Saddáma Husseina byl v roce 2003 bývalý irácký prezident zajat. Při zvažování, jakým způsobem by mohli být souzeni pachatelé zločinů, ke kterým na území Iráku docházelo, se nabízelo několik variant.

Jednak to byl vznik soudu rozhodnutím Rady bezpečnosti OSN po vzoru ICTY a ICTR, které jsou ale relativně nákladné a pomalé. Další možností byl vznik smíšeného soudu po vzoru Zvláštního soudu pro Sierra Leone. Takový typ ale nebývá financován z rozpočtu OSN, mohou se proto naskytnout problémy s jeho financováním. Rovněž v případě soudu, který nebyl vytvořen na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN podle hlavy VII, schází povinnost států se soudem spolupracovat. Irácká strana nakonec trvala na zapojení vlastního soudnictví a rovněž zachování trestu smrti, což prakticky vyloučilo variantu mezinárodního tribunálu.

Byl tedy přijat zákon o statutu Iráckého zvláštního soudu, jehož **jurisdikce** se vztahovala na období od 17. července 1968 do 1. května 2003 a mohl soudit irácké občany a osoby s trvalým pobytem na území Iráku.⁴⁰ Jeho věcná jurisdikce zahrnuje genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a tři trestné činy podle iráckého práva. Definice prvních tří jmenovaných jsou v zásadě převzaty ze Statutu Mezinárodního trestního soudu a trestnými činy podle iráckého práva jsou pokus o ovlivňování a zasahování do výkonu soudní moci, plýtvání národními fondy a veřejnými zdroji a v neposlední řadě zneužití pravomoci a provádění politiky, jež může vést k hrozbě válkou nebo použití ozbrojených sil Iráku proti jiné arabské zemi.

Zajímavostí je, že poslední jmenovaný je vlastně zločin proti míru, resp. zločin agrese. Mezinárodním prvkem je, že senáty mohou použít při výkladu rozhodnutí mezinárodních soudů. Na druhou stranu i když se případně jmenování neiráckého soudce vládou v případě potřeby připouští, statut uvádí, že soudci i prokurátoři mají být iráckí občané. Zahraniční odborníci mohou být povoláni jako poradci.

³⁹ Dříve Irácký zvláštní soud pro zločiny proti lidskosti.

⁴⁰ MAJERČÍK, L. Jaký soud pro Saddáma Husseina? *Mezinárodní politika*. 2004, č. 8, s. 29 – 31.

1.2 Zdůvodnění nutnosti existence stálé soudní instituce

Když se podíváme komplexně na uvedené *ad hoc* trestní tribunály, zjistíme, že kromě poválečných vojenských tribunálů, které byly ustaveny na základě multilaterální mezinárodní smlouvy, ale fakticky jednostranně, jsou od devadesátých let 20. století patrné tři typy mezinárodních trestních tribunálů podle způsobu jejich ustavení. Prvním je vznik na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN podle kapitoly VII (ICTY, ICTR, STL), druhým je dvoustranná smlouva mezi OSN a vládou určité země (SCSL, Mimořádné soudní senáty v Kambodži) a posledním je vznik na základě dočasné správy OSN (Východní Timor, Kosovo).⁴¹ Irácký trestní tribunál je pak spíše soudem vnitrostátním s určitými mezinárodními prvky.

Přestože soudy, jež se zaměřují na jediný konflikt, mohou lépe vnímat místní specifika daného konfliktu a nejsou daleko od obětí, je třeba je pokaždé zřizovat samostatně a k tomu může chybět politická vůle. Naproti tomu stálý mezinárodní soud vykazuje stabilitu a jednotnost přístupu.⁴²

Po skončení 2. světové války to vypadalo, že spáchané zločiny byly určitým excesem a mezinárodní společenství doufalo, že se již nebude nic podobného opakovat. Mýlilo se však. V průběhu druhé poloviny 20. století došlo opakovaně na různých místech světa ke zločinům obdobným či jiným, ne však méně vážným. V některých případech mezinárodní společenství zareagovalo tím, že byly vytvořeny výše analyzované *ad hoc* mezinárodní trestní tribunály. Ty ovšem byly ustavovány pouze pro ty nejkrvavější případy. Je důležité zdůraznit, že mnoho jiných zločinů tak zůstalo nepotrestáno, především z důvodů různých politických zájmů světových velmocí. Vzhledem k tomu, že jsou bohužel tyto události zaznamenávány opakovaně, je nutné na ty nejhorší hromadné zločiny reagovat systémově.

Albert Einstein kdysi řekl, že země je nebezpečná nikoli kvůli tomu, že zde žijí lidé, kteří páchají zločiny, ale proto, že zde žijí lidé, kteří jen sedí a nechávají všechno, jak je.⁴³ Mezi argumenty kritiků ustavování *ad hoc* tribunálů bývá především jejich

⁴¹ ZAHAR, A.; SLUITER, G. *International Criminal Law*. Oxford : University Press, 2008, s. 11 – 13.

⁴² BÍLKOVÁ, V. Afrika: laboratoř mezinárodního trestního soudnictví. *Mezinárodní politika*. 2007, č. 5, s. 18.

⁴³ SUNARDI, T. Mezinárodní trestní soud a jeho předchůdci. *Mezinárodní vztahy*. 2000, č. 1, s. 41.

zpětné vytváření a rovněž určitý prvek vnucení. Na základě zkušeností s trestáním zločinů podle mezinárodního práva dospělo tedy mezinárodní společenství k názoru, že je třeba vytvořit stálý Mezinárodní trestní soud s předem jasně definovanou jurisdikcí, jenž bude mít svůj právní základ v multilaterální mezinárodní smlouvě, ke které budou moci jednotlivé státy na základě dobrovolnosti přistupovat.

2 Římský statut Mezinárodního trestního soudu

Jak již bylo zmíněno, první návrhy na vytvoření stálého mezinárodního trestního soudu byly již v meziválečném období,⁴⁴ reálně však mezinárodní společenství přistoupilo k vytvoření takového soudního orgánu až po skončení studené války, umocněno zkušenostmi z první poloviny devadesátých let 20. století. Jako způsob ustavení soudu nebyla zvolena rezoluce Rady bezpečnosti OSN, nýbrž otevřená multilaterální mezinárodní smlouva. Přestože tato představuje určitý průlom do státní suverenity, státy se mohou dobrovolně rozhodnout, zda tuto mezinárodní smlouvu ratifikovat a tím přijmout jurisdikci soudu. Je patrné, že v současné době vzrůstá úloha mezinárodního práva a obecný názor, že některé záležitosti musí být řešeny mezinárodním společenstvím společně. Touto otevřenou mnohostrannou mezinárodní smlouvou je Římský statut Mezinárodního trestního soudu.⁴⁵

2.1 Vznik a charakter soudu

Valné shromáždění OSN vyzvalo v roce 1990 a poté opakovaně 1991 Komisi pro mezinárodní právo, aby se zabývala analýzou problematiky mezinárodní trestní jurisdikce a s tím spojenou možností vytvoření mezinárodního trestního soudu. V roce 1995 pak ustavilo Valné shromáždění OSN Přípravný výbor, tzv. *PrepCom*,⁴⁶ jehož úkolem bylo vytvořit všeobecně přijatelný návrh smlouvy o založení soudu. Činnost Přípravného výboru pak probíhala do roku 1998, kdy se měla konat diplomatická konference zplnomocněných zástupců ke zřízení Mezinárodního trestního soudu.

Jádrem sporů v rámci Přípravného výboru byly otázky jurisdikce soudu a zahájení řízení. Stálí členové Rady bezpečnosti OSN s výjimkou Velké Británie, především pak USA, Francie, Rusko, Čína, ale i Izrael a většina arabských států,

⁴⁴ Například na základě Úmluvy o předcházení a potlačování terorismu z roku 1937 měl vzniknout mezinárodní tribunál, jenž měl soudit pachatele teroristických útoků, kteří nebyli souzeni vnitrostátními soudy. Úmluva však pro nízký počet ratifikací nikdy nevstoupila v platnost.

⁴⁵ V dalším textu bude mnohdy Římský statut označován pouze jako „Statut“ a Mezinárodní trestní soud pouze jako „Soud“, příp. obecně často používanou zkratkou ICC (*International Criminal Court*)

⁴⁶ *Preparatory Committee*

propagovali širokou kontrolu soudu ze strany Rady bezpečnosti OSN a byli proti ustavení nezávislého žalobce. Proti tomu se stavěly tzv. podobně smýšlející státy (*like-minded states*), které se zasazovaly o nezávislého žalobce a co největší omezení role Rady bezpečnosti OSN.⁴⁷ Tito tedy prosazovali spíše koncepci nezávislého soudu. Z textu Římského statutu je patrné, že výsledná verze se blíží spíše postoji druhé skupiny států.

Diplomatická konference zplnomocněných zástupců se konala v Římě, kde byl dne 17. 7. 1998 přijat Římský statut Mezinárodního trestního soudu. Proti návrhu se vyslovilo 7 států, 21 se zdrželo hlasování a pro návrh hlasovalo 120 států včetně České republiky.⁴⁸ Přestože v souladu s čl. 120 Statutu bylo ke vstupu v platnost třeba alespoň 60 ratifikací, proběhly první ratifikační procesy relativně rychle a **dne 1. 7. 2002 vstoupil Římský statut Mezinárodního trestního soudu v platnost.**

V září 2002 pak došlo na základě ustanovení Statutu k zasedání Shromáždění smluvních stran, na němž byly přijaty dva klíčové dokumenty. Jsou jimi Znaky skutkových podstat zločinů (*Elements of Crimes*) a dále Procesní a důkazní řád (*Rules of Procedure and Evidence*). Rovněž byl schválen rozpočet soudu, počátkem následujícího roku bylo pak jmenováno prvních 18 soudců a následně byl též zvolen hlavní žalobce soudu, Argentinec Luis Moreno-Ocampo.

2.2 *Struktura Římského statutu*

Samotný Římský statut Mezinárodního trestního soudu je relativně přehledně strukturován. Má 128 článků, které jsou tématicky rozděleny do 13 částí. Na počátku je samozřejmě **preambule**, jež shrnuje důvody vzniku Soudu, jeho poslání a zdůrazňuje úctu k mezinárodní spravedlnosti. Zajímavostí rovněž je, že již preambule zmiňuje princip komplementarity vůči národním jurisdikcím. V následujících subkapitolách ve

⁴⁷ DIETELHOFF, N. Zu(m) Recht überzeugt – Die Errichtung des Internationales Strafgerichtshofs im Spannungsverhältnis zwischen Recht und Politik. *Politische Vierteljahresschrift*. 2006, Sonderheft 36, s. 461.

⁴⁸ ŠTURMA, P. Historie a charakter mezinárodního trestního soudu. In *Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu*. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 9 – 12.

stručnosti uvedu určité podstatné obsahové náležitosti Statutu. Ty jsou pro přehlednost číslvány analogicky k jednotlivým částem Římského statutu.⁴⁹

2.2.1 Ustavení soudu

Římský statut zřizuje Mezinárodní trestní soud, který je stálou institucí a je nadán jurisdikcí vůči osobám, které se dopustí nejzávažnějších zločinů, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek a jež jsou uvedeny ve Statutu, přičemž jeho jurisdikce je komplementární vůči národním trestním jurisdikcím. Soud má sídlo v Haagu, v případě potřeby ale může zasedat i mimo území Nizozemí. Soud je nadán mezinárodněprávní subjektivitou a vztah Soudu k OSN bude dán dohodou, která mezi těmito subjekty bude uzavřena.

2.2.2 Jurisdikce, přípustnost a použitelné právo

Část 2 Statutu upravuje jurisdikci Soudu, otázky přípustnosti, tedy princip komplementarity, a dále aplikovatelné právo. Představuje tak samotné **obsahové jádro** této mezinárodní smlouvy. V rámci úpravy věcné příslušnosti Soudu pak taxativně vyjmenovává a dále konkretizuje jednotlivé zločiny, které pod jeho jurisdikci spadají, a také upravuje časovou, územní a osobní příslušnost Soudu. Rovněž je zde upraven tzv. spouštěcí mechanismus, tedy jednotlivé varianty iniciace vyšetřování. Dále je obsahem této části úprava otázek přípustnosti řízení před Soudem, která se řídí principem komplementarity, kdy mají být uvedené zločiny primárně vyšetřovány a stíhány daným státem. V neposlední řadě je zde upraveno právo, které je Soud oprávněn při svém rozhodování používat. Vzhledem k důležitosti těchto pravidel je úprava výše zmíněných ustanovení obsahem samostatné kapitoly 3.

Mimo tato pravidla je v části 2 rovněž upravena **možnost odkladu** vyšetřování nebo stíhání. To lze přerušit na dobu 12 měsíců ode dne, kdy o to Soud požádá Rada bezpečnosti OSN rezolucí přijatou podle kapitoly VII. Toto lze učinit i opakovaně.

⁴⁹ Text Římského statutu je uveden v Příloze č. 1 této rigorózní práce, zkrácená verze pak viz ONDŘEJ, J.; POTOČNÝ, M. *Obecné mezinárodní právo v dokumentech*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 298 – 310.

Rovněž je zde zakotvena právní zásada *ne bis in idem*. Jsou zde ale uvedeny dvě výjimky, při nichž může Soud projednat případ, který byl již projednán na vnitrostátní úrovni. Těmi je jednak situace, kdy bylo vnitrostátní řízení vedeno s úmyslem dotčenou osobu chránit, jednak situace, kdy vnitrostátní řízení nebylo vedeno nezávisle nebo nestranně.⁵⁰

2.2.3 Obecné zásady trestního práva

Následně Statut upravuje obecné zásady, které jsou považovány za neodmyslitelnou součást trestního práva tak, aby byl proces spravedlivý. Statut výslovně zakotvuje zásady *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege, in dubio pro reo*, zákaz retroaktivity a zákaz použití analogie v neprospěch obviněného. Individuální trestní odpovědnost je stanovena tak, že osoba je trestně odpovědná, pokud:

- spáchala zločin samostatně, společně nebo prostřednictvím jiné osoby
- spáchání zločinu nařídila nebo k němu jiného navedla nebo podněcovala
- ke spáchání zločinu napomáhala
- k jeho spáchání úmyslně přispěla

Vojenský velitel nebo nadřízený je odpovědný za zločiny, kterých se dopustí ozbrojené síly podléhající jeho faktickému velení a kontrole. Zločiny spadající do jurisdikce Soudu jsou nepromlčitelné a subjektivní stránka je obecně stanovena tak, že jednání pachatele musí být úmyslné a vědomé.⁵¹ Okolnostmi vylučujícími trestní odpovědnost jsou pak duševní choroba nebo porucha, nutná obrana, krajní nouze a

⁵⁰ *Ne bis in idem* pro ICC bude platit v případě, kdy národní soud bude zločin řádně kvalifikovat jako zločin podle Statutu a nebude platit v případě, kdy národní soud takovou kvalifikaci řádně neprovede, ačkoliv tak učinit měl. Naopak pro národní soud *ne bis in idem* bude platit, jestliže ICC při splnění podmínek své jurisdikce o skutku rozhodl odsuzujícím rozsudkem jako o zločinu podle Statutu a neplatí v případě zprošťujícího rozsudku, ve kterém bylo rozhodnuto, že skutek nezakládá zločin podle Statutu. V takovém případě však národní soud sice může skutek projednat, ale nemůže jej kvalifikovat jako zločin uvedený ve Statutu, ale pouze jako trestný čin jiné povahy. Viz PIPEK, J. Jurisdikce Mezinárodního trestního soudu a princip *ne bis in idem*. *Právník*. 2003, č. 12, s. 1265.

⁵¹ Kontextu angloamerického systému je v doktríně popisován *actus reus* (vinný akt) a *mens rea* (vinná mysl), což v kontinentálním chápání obsahově odpovídá objektivní a subjektivní stránce trestného činu, viz DE THAN, C.; SHORTS, E. *International Criminal Law and Human Rights*. London : Sweet & Maxwell, 2003, s. 3.

nepříčetnost na základě požití omamné látky, s výjimkou případu, kdy se osoba do takového stavu uvede úmyslně sama a je si vědoma nebezpečí svého následného jednání. Podstatné je rovněž ustanovení, na jehož základě skutečnost, že osoba spáchala zločin na základě rozkazu, ji nezbavuje trestní odpovědnosti. Výjimkou jsou však případy, kdy:

- osoba byla ze zákona povinna uposlechnout daný rozkaz
- nebyla si vědoma, že příkaz je protiprávní, a
- rozkaz nebyl zjevně protiprávní⁵²

Samotný základní princip mezinárodního trestního práva pak ve Statutu definuje čl. 26, který upravuje **imunity**,⁵³ resp. zákaz zohledňování veřejné funkce. Ten stanovuje, že Statut platí stejně pro všechny bez rozdílu založených na výkonu veřejné funkce. Zejména osoby zastávající funkce hlavy státu nebo vlády, člena vlády nebo parlamentu, voleného zástupce nebo vládního činitele, nejsou v žádném případě vyňaty z trestní odpovědnosti podle Statutu a případné immunity nebudou překážkou pro výkon jurisdikce Soudu.

2.2.4 Složení a správa soudu

Orgány Soudu jsou předsednictvo, odvolací úsek, projednací úsek, přípravný úsek, úřad žalobce a kancelář. S výjimkou možnosti navýšení počtu soudců v případě potřeby tvoří Soud 18 soudců, jež jsou přijímáni na zasedání Shromáždění smluvních stran dvoutřetinovou většinou hlasů jejich členů. Kandidát na soudce musí být buď

⁵² Pro účely tohoto článku se podle Statutu považuje rozkaz provádět genocidu nebo zločiny proti lidskosti za zjevně protiprávní.

⁵³ Obecně je v mezinárodním právu veřejném rozlišována imunita funkční (*ratione materiae*) a osobní (*ratione personae*). Imunita funkční pokrývá jednání ve výkonu funkce, tedy nekryje osobní jednání a je doživotní. Osobní imunita se vztahuje na osobní jednání a to jen po dobu výkonu funkce. Když v roce 1998 přijel bývalý chilský diktátor Augusto Pinochet do Velké Británie, byl na něj ze strany Španělska vydán mezinárodní zatykač. V rámci extradičního řízení bylo britskými soudci neboli lordy práva zkoumáno, zda se na Pinocheta vztahuje funkční imunita. V jádru sporu stála otázka, zda lze považovat mučení a nelidské zacházení za součást výkonu funkce, pokud je toto prováděno hlavou státu. Pokud ano, funkční imunita by pak teoreticky měla zůstat zachována. Nutno poznamenat, že jednotliví lordové měli rozličné názory. Situaci lze pravděpodobně hodnotit tak, že se sice jedná o výkon veřejné funkce, ale ne legitimní, a vzhledem k tomu, že se jedná o zločin podle mezinárodního práva, funkční imunita se na takové jednání nevztahuje. Od extradičního řízení bylo nakonec na základě Pinochetova špatného zdravotního stavu upuštěno.

uznávaným odborníkem v oblasti trestního práva, nebo v oblasti mezinárodního práva. Soudce je nezávislý a je volen do výkonu funkce na dobu devíti let bez možnosti opakovaného zvolení.⁵⁴ Volen je rovněž předseda, první a druhý místopředseda Soudu. Odvolací úsek tvoří předseda a další čtyři soudci, projednací úsek nejméně šest soudců a přípravný úsek nejméně šest soudců. Odvolací senát pak tvoří všichni soudci odvolacího úseku, projednací senát tři soudci a přípravný senát buď tři, nebo též jeden soudce.

Dále Statut upravuje úřad žalobce, kancelář, možnosti odvolání z funkce, disciplinární řízení a výsady a imunity, které Soud požívá v míře nezbytné pro naplnění jeho účelu. Dvoutřetinovou většinou hlasů členů Shromáždění smluvních stran vstoupí v platnost Procesní a důkazní řád, který může být stejným způsobem měněn. Úředními jazyky, ve kterých se zveřejňují rozsudky Soudu, jsou arabština, čínština, angličtina, francouzština, ruština a španělština. Pracovními jazyky jsou pak angličtina a francouzština.

2.2.5 Vyšetřování a stíhání

Žalobce po vyhodnocení informací, které má k dispozici, zahájí vyšetřování. Statut upravuje povinnosti a pravomoci žalobce a rovněž práva osob v průběhu vyšetřování. Žalobce předloží přípravnému senátu žádost o povolení vyšetřování doloženou shromážděným důkazním materiálem, ten jej přezkoumá a případně vyšetřování povolí. Žalobce tedy zahájí vyšetřování, a pokud neshledá dostatečné důvody pro zahájení stíhání, vyrozumí přípravný senát, příp. stát nebo Radu bezpečnosti OSN, na jejichž žádost nebo z vlastní iniciativy ještě může případně přípravný senát rozhodnutí přezkoumat.

Přípravný senát po zahájení vyšetřování vydá na žádost žalobce zatýkácí rozkaz nebo může předvolat určitou osobu. Daná osoba pak bude zajištěna ve vazebním státě a

⁵⁴ Na tomto místě se nabízí srovnání s Ústavním soudem ČR. V jeho rámci jsou soudci jmenováni na dobu deseti let s možností znovuzvolení, přičemž při ustavení soudu byli soudci jmenováni ve stejném období, tedy soud je personálně po deseti letech obměňován prakticky kompletně. Naproti tomu ICC z důvodu větší nezávislosti soudců znovuzvolení neumožňuje a první složení je ve Statutu upraveno tak, že třetina soudců je volena na tři roky, třetina na šest let a třetina na devět let. Tím je zabezpečena průběžná personální obměna Soudu. Jsem tedy toho názoru, že způsob úpravy zvolený ve Statutu je jednoznačně vhodnější.

co nejdříve doručena Soudu. Následuje přípravné řízení před Soudem, kdy je dané osobě sděleno obvinění, a buď je do zahájení hlavního líčení dočasně propuštěna, nebo je na ni uvalena vazba. Dále je ještě před zahájením hlavního líčení na žádost žalobce nebo z vlastního podnětu přípravného senátu provedeno slyšení o potvrzení obvinění, kdy žaloba předkládá důkazy a obviněná osoba je může napadat a vznášet námitky, a na jehož základě žalobce hodlá žádat o zahájení hlavního líčení. Po případném potvrzení ustaví předsednictvo projednací senát, který odpovídá za průběh následného řízení.

2.2.6 Hlavní líčení

Obžalovaný je přítomen během celého hlavního líčení a projednací senát je povinen zajistit rychlost a nestrannost jednání a ochranu obětí a svědků. Hlavní líčení je veřejné a je respektována zásada presumpce nevin. V případě, že obžalovaný přizná svoji vinu, Soud dále zkoumá, zda přiznání odpovídá skutkovému stavu. Statut rovněž upravuje práva obviněného, ochranu obětí a svědků, odškodnění obětí a další pravidla procesního charakteru. Soudci mají podle Statutu usilovat o dosažení jednomyslného rozhodnutí, nelze-li ho dosáhnout, přijímá se většinou jejich hlasů. Rozhodnutí musí být vyhotoveno písemně, obsahovat odůvodnění a případně i názor menšiny soudců.

2.2.7 Tresty

Soud může uložit odsouzenému za zločin podle čl. 5 Statutu buď trest odnětí svobody na určitý počet let, v tomto případě však maximálně na 30 let, nebo trest odnětí svobody na doživotí. Kromě toho může nařídit peněžitý trest a propadnutí majetku získaného trestnou činností.⁵⁵ Osobě odsouzené za více než jeden zločin Soud uloží trest za každý zločin a trest úhrnný stanovující celkovou výši odnětí svobody.

⁵⁵ Je zřízen Svěrenecký fond pro oběti zločinů spadajících do jurisdikce Soudu a pro rodinné příslušníky těchto obětí, přičemž Soud může nařídit převod peněz a jiného majetku získaného z peněžitých trestů a trestů propadnutí majetku do tohoto Svěreneckého fondu.

2.2.8 Odvolání a přezkum

Proti rozhodnutí Soudu o zproštění nebo rozhodnutí o vině či rozhodnutí o trestu lze podat odvolání. Žalobce jej může podat z důvodu vady v řízení, skutkového omylu nebo právního omylu. Odsouzený nebo žalobce za odsouzeného pak může podat odvolání navíc i z určitého jiného důvodu, jenž má vliv na spravedlnost nebo hodnověrnost řízení či rozhodnutí. Odvolání v zásadě nemá odkladný účinek. Uzná-li odvolací senát oprávněnost žádosti o odvolání, může rozsudek zrušit, změnit nebo nařídit nové projednání věci jiným projednáním senátem.

Žalobce a odsouzená osoba či po jeho smrti určitá jiná za něj mohou též požádat odvolací senát o revizi rozsudku, pokud vyšly najevo dříve neznámé důkazy, které byly v době hlavního líčení nedostupné a jsou natolik významné, že mohou odůvodnit rozdílné rozhodnutí, dále v případě, že bylo zjištěno, že použité důkazy byly nepravdivé nebo bylo zneužito úřední moci. Osoba, která byla protiprávně zatčena či držena ve vazbě, nebo byla pravomocně odsouzena za trestný čin a rozhodnutí o vině bylo poté zrušeno, má právo na kompenzaci.

2.2.9 Mezinárodní spolupráce a justiční pomoc

Smluvní strany Statutu se zavazují, že budou poskytovat plnou součinnost při vyšetřování a stíhání zločinů spadajících do jurisdikce Soudu. Soud může rovněž vyzvat stát, který není smluvní stranou Statutu, aby poskytl pomoc na základě ad hoc ujednání.⁵⁶ Soud nemůže pokračovat v projednávání žádosti o předání nebo pomoc, kvůli níž by dožádaný stát musel jednat v rozporu se svými mezinárodněprávními závazky ve vztahu ke státní nebo diplomatické imunitě osoby či majetku třetího státu. Náklady na vyřizování žádostí na území požádaného státu jsou rozděleny mezi daný stát a Soud podle specifikace ve Statutu. Statut rovněž upravuje zásadu speciality, kdy osoba předaná Soudu nebude stíhána pro jednání před předáním jiná než zakládající skutkovou podstatu zločinů, pro něž byla předána.

⁵⁶ Pokud by takový stát ono ujednání se Soudem uzavřel a součinnost neposkytuje, Soud o tom může vyrozumět Shromáždění smluvních stran, nebo v případech, kdy věc postoupila Soudu Rada bezpečnosti, Radě bezpečnosti. Soud může zaslat žádost o zatčení a předání osoby kterémukoliv státu, na jehož území se osoba zdržuje, a požádat tento stát o spolupráci při zatčení a předání této osoby.

2.2.10 Vykonávací řízení

Trest odnětí svobody bude vykonán ve státě určeném Soudem ze seznamu států, které Soud uvědomily o své ochotě přijímat odsouzené. Soud může rozhodnout o převozu odsouzeného do věznice v jiném státě. Výkon trestu odnětí svobody podléhá doзору Soudu, podmínky výkonu trestu musí být v souladu s široce uznávanými mezinárodními smluvními standardy a nesmějí být více či méně příznivé než podmínky platné pro vězně odsouzené pro podobné trestné činy ve státě výkonu trestu.

Pokud osoba vykonala dvě třetiny trestu nebo 25 let v případě doživotního trestu, Soud přezkoumává rozhodnutí s cílem rozhodnout, zda by měl být trest snížen. O snížení lze rozhodnout na základě toho, jak byla osoba od počátku ochotna se Soudem spolupracovat, jak dobrovolně pomáhala při umožňování výkonu rozsudků a příkazů Soudu v jiných případech, či na základě jiných relevantních faktorů.

2.2.11 Shromáždění smluvních stran

Statut ustavuje Shromáždění smluvních stran, ve kterém má každá smluvní strana Statutu jednoho zástupce, jiné státy pak mohou být pozorovateli. Statut upravuje oprávnění Shromáždění, to se schází jednou ročně, případně i podle potřeby. Shromáždění má Výbor, jenž má reprezentativní charakter a pomáhá Shromáždění při plnění jeho povinností. Každá smluvní strana má jeden hlas. Musí být vyvinuto veškeré úsilí dosáhnout rozhodnutí na základě konsenzu. Nelze-li jej dosáhnout, rozhoduje se o věcných otázkách dvoutřetinovou většinou hlasů přítomných a hlasujících smluvních stran, přičemž kvórum tvoří absolutní většina smluvních stran, zatímco rozhodnutí v procedurálních otázkách se přijímají prostou většinou přítomných a hlasujících smluvních stran. Smluvní strana, která je v prodlení s placením peněžitých příspěvků na činnost Soudu, právo hlasovat nemá.

2.2.12 Financování

Výdaje Soudu a Shromáždění smluvních stran, včetně jeho Výboru a podřízených orgánů, jsou hrazeny z prostředků Soudu. Ty jsou tvořeny z vyměřených příspěvků smluvních stran a prostředků poskytnutých OSN se souhlasem Valného shromáždění, zejména pokud jde o výdaje vzniklé v souvislosti s oznámeními Rady bezpečnosti. Výše příspěvků smluvních stran se stanoví na základě stupnice používané pro rozpočet OSN. Soud může přijímat rovněž příspěvky dobrovolné.⁵⁷

2.2.13 Závěrečná ustanovení

Ke statutu nemohou být činěny žádné výhrady. Spory ohledně soudních funkcí se řeší rozhodnutím Soudu, jakékoli jiné spory mezi smluvními stranami ohledně výkladu nebo uplatňování Statutu, které nebyly vyřešeny jednáním do tří měsíců od svého vzniku, musí být postoupeny Shromáždění smluvních stran. To může usilovat o vyřešení sporu nebo doporučit další prostředky řešení, případně může danou záležitost postoupit Mezinárodnímu soudnímu dvoru.

Co se týče možnosti změny Statutu, po uplynutí sedmi let od vstupu Statutu v platnost mohou být smluvními stranami navrhovány změny.⁵⁸ V takovém případě rozhodne většina hlasů přítomných a hlasujících smluvních stran, zda se návrhem zabývat. Shromáždění může návrh projednat přímo, nebo svolat revizní konferenci. K přijetí změny je zapotřebí dvoutřetinová většina hlasů smluvních stran. Změna vstupuje v platnost pro všechny smluvní strany jeden rok poté, co sedm osmin z nich uloží ratifikační listiny nebo listiny o přijetí u generálního tajemníka OSN.

V případě změny čl. 5, 6, 7 a 8, které upravují skutkové podstaty zločinů, pak změna vstoupí v platnost pro ty smluvní státy, které tuto změnu přijaly, jeden rok od uložení listin. Ve vztahu k smluvní straně, jež tuto změnu nepřijala, nebude Soud vykonávat jurisdikci vůči zločinu, kterého se tato změna týká, pokud je zločin spáchán

⁵⁷ Dobrovolné příspěvky mohou být přijímány ze strany vlád, mezinárodních organizací, fyzických osob, právnických osob a jiných subjektů, a to v souladu s příslušnými kritérii přijatými Shromážděním smluvních stran.

⁵⁸ Vzhledem k tomu, že Statut vstoupil v platnost 1. 7. 2002, sedm let uplynulo 1. 7. 2009.

státními občany této smluvní strany či na jejím území.⁵⁹ V případě, že je změna přijata zmíněnými sedmi osminami smluvních stran, smluvní strana, která tuto změnu nepřijala, může s okamžitou platností odstoupit od Statutu. Změny ustanovení institucionální povahy jsou pak přijímány dvoutřetinovou většinou hlasů smluvních stran.

Dle Statutu bude pak sedm let od jeho vstupu v platnost svolána revizní konference za účelem projednání změn Statutu, mimo jiné ve čl. 5, tedy výčtu zločinů.⁶⁰ Dále Statut upravuje, že nově přistupivší stát může prohlásit, že po dobu sedmi let nepřijímá jurisdikci Soudu pro kategorii válečných zločinů. Statut je otevřen k přístupu všem státům a měl vstoupit v platnost určitý čas po uložení šedesáté ratifikační listiny. V platnost tedy vstoupil 1. 7. 2002. Smluvní strana může od Statutu odstoupit písemným oznámením adresovaným generálnímu tajemníkovi OSN a odstoupení nabude účinnosti jeden rok od data obdržení oznámení. Arabské, čínské, anglické, francouzské, ruské a španělské znění Statutu jsou stejně autentická.

⁵⁹ Výkladem tohoto ustanovení lze dojít k závěru, že pro stát, který není smluvní stranou Statutu a na jehož občany se v současnosti jurisdikce Soudu může vztahovat na základě pobytu jeho občanů na území členského státu, tedy z titulu územní jurisdikce, by se v případě, že se stane smluvní stranou a změnu nepřijme, na jeho občany na území cizího smluvního státu tato jurisdikce nevztahovala. Paradoxně by tedy mohlo být pro stát, jenž se vyhýbá jurisdikci nad trestným činem, který bude do Statutu teprve inkorporován, v tomto smyslu výhodnější se smluvní stranou Statutu stát a tím „chránit“ své občany na území cizího smluvního státu před pozmeněnou jurisdikcí Soudu. V případě, že se smluvní stranou nestane, totiž takovou možnost nemá. Otázkou je, zda toto bylo úmyslem autorů Statutu. Tato úvaha ovšem do značné míry pozbývá relevance s ohledem na novou definici zločinu agrese, která obsahuje ustanovení, podle kterého se nevztahuje na občany nesmluvních států (tedy ani z titulu územní jurisdikce).

⁶⁰ Toto ustanovení se týká především úmyslu definovat zločin agrese za tím účelem, aby tento zločin mohl rovněž spadat pod jurisdikci Soudu. Více o této problematice viz kapitola 8.

3 Jurisdikce soudu

Ustanovení týkající se jurisdikce Soudu tvoří jádro celého Statutu, v němž jsou zařazeny do části druhé. Základním předpokladem pro výkon pravomoci Soudu je ratifikace Statutu. Jurisdikce Soudu je omezena na nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek. Skutkové podstaty těchto zločinů Statut v rámci úpravy své věcné působnosti taxativně definuje.

3.1 *Ratione materiae*

Věcná působnost Soudu se vztahuje na zločiny, jež jsou uvedeny ve čl. 5 Statutu. Tuto působnost nelze nijakým způsobem rozšiřovat, ani analogií, ani použitím jiných právních předpisů mimo Statut.⁶¹ Soud má podle ustanovení čl. 5 Statutu jurisdikci ve vztahu k následujícím zločinům:

- zločin genocidy
- zločiny proti lidskosti
- válečné zločiny
- zločin agrese

Jednotlivé skutkové podstaty definují následující ustanovení a tyto definice dále případně specifikuje dokument Znaky skutkových podstat zločinů (*Elements of Crimes*) přijatý Shromážděním smluvních stran. Jurisdikci vůči zločinu agrese pak bude Soud podle čl. 5 odst. 2 vykonávat až poté, kdy bude přijato ustanovení definující tento zločin a stanovící podmínky, za nichž může Soud jurisdikci vůči tomuto zločinu vykonávat. Soud byl tedy od počátku ve skutečnosti nadán jurisdikcí pouze k prvním třem jmenovaným zločinům.

⁶¹ V čl. 21 Statutu je upraveno aplikovatelné právo Soudu, které mimo Statut připouští i jiné prameny. Jejich subsidiárním použitím ale nelze obejít samotná ustanovení Statutu.

3.1.1 Genocida

Zločin genocidy je definován v čl. 6 a Statut jím rozumí kterýkoli z níže uvedených činů spáchaný v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou **národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu** jako takovou:⁶²

- usmrcení příslušníků takové skupiny
- způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny
- úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení
- opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí
- násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné

Pojem „genocida“ poprvé použil ve své knize o zločinech zemí Osy v okupované Evropě polský právník Raphael Lemkin v roce 1944. Již v roce 1948 pak byla uzavřena Úmluva o zabránění a trestání zločinů genocidia.⁶³ Definice genocidy podle této Úmluvy je široce uznávaná a byla tedy převzata i do ustanovení Statutu.

3.1.2 Zločiny proti lidskosti

Zločiny proti lidskosti jsou definovány v čl. 7 Statutu, který jimi rozumí kterýkoli z níže uvedených činů, **spáchaný v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu** při vědomí existence takového útoku:

- vražda
- vyhlazování
- zotročování
- deportace nebo násilný přesun obyvatelstva

⁶² Trestní zákoník v ČR tuto definici rozšiřuje o „třídní nebo jinou podobnou skupinu lidí“.

⁶³ SCHABAS, W. A. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge : University Press, 2001, s. 29 – 30.

- věznění nebo jiné závažné formy zbavení osobní svobody v rozporu se základními pravidly mezinárodního práva
- mučení
- znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace nebo jiné formy sexuálního násilí srovnatelné závažnosti
- persekuce jakékoli identifikovatelné skupiny nebo kolektivu z důvodů politických, rasových, národnostních, etnických, kulturních či náboženských nebo z důvodu pohlaví⁶⁴
- nedobrovolné mizení osob
- zločin apartheidu
- jiné nelidské činy podobné povahy spočívající v úmyslném způsobení velkých útrap nebo těžké újmy na zdraví či poruchy tělesného nebo duševního zdraví

Následně jsou v tomto článku specifikované určité klíčové pojmy. Obecnou podmínkou pro uplatnění čl. 7 je, že útok proti civilnímu obyvatelstvu musí být rozsáhlý a systematický. To znamená, že zločinem proti lidskosti nejsou izolované činy jednotlivců, ale určitý složený akt.⁶⁵ Tím se odlišují od obecně trestných činů, které nejsou součástí takového rozsáhlého či systematického útoku.

3.1.3 Válečné zločiny

Válečné zločiny jsou definovány v čl. 8 Statutu, který Soudu přiznává jurisdikci vůči následujícím válečným zločinům, **zejména jsou-li páčány v rámci plánu či politické linie nebo v rámci rozsáhlého páchání trestné činnosti tohoto typu:**⁶⁶

- závažná porušení Ženevských úmluv z roku 1949 (úmyslné zabití, mučení, úmyslné způsobení velkého utrpení, rozsáhlé ničení a přivlastňování majetku, nucení válečných zajatců ke službě v nepřátelském vojsku, svévolné zbavení

⁶⁴ Rovněž z důvodů jiných, pokud jsou podle mezinárodního práva všeobecně považovány za nepřijatelné. Tento bod, tedy persekuce, se uplatňuje v souvislosti se spácháním jiného zločinu spadajícího do jurisdikce Soudu.

⁶⁵ ŠTURMA, P. Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*. 2002, č. 2, s. 44 – 45.

⁶⁶ Pro přehlednost jsou uváděny ustanovení jednotlivých zločinů v závorkách pouze demonstrativně.

válečného zajatce práva na spravedlivý proces, protiprávní deportace, braní rukojmích)

- jiné případy závažného porušení zákonů a obyčejů platných v mezinárodních ozbrojených konfliktech (úmyslné vedení útoku proti civilnímu obyvatelstvu, proti civilním objektům, proti personálu humanitární operace atd.)⁶⁷
- v případě ozbrojeného konfliktu jiné než mezinárodní povahy vážná porušení čl. 3 společného čtyřem Ženevským úmluvám z roku 1949 (útoky proti osobám, které se aktivně neúčastní nepřátelských akcí, včetně komбатantů, kteří složili zbraně)
- ostatní závažná porušení zákonů a obyčejů platných v ozbrojených konfliktech jiné než mezinárodní povahy (úmyslné vedení útoku proti civilistům, proti personálu humanitární operace, proti budovám určeným k náboženským účelům atd.)⁶⁸

Tento článek je strukturován tak, že první dva body upravují mezinárodní ozbrojený konflikt, druhé dva pak tzv. vnitřní ozbrojený konflikt, tedy občanské války.⁶⁹ Statut se na uvedené zločiny vztahuje, zejména jsou-li páčány v rámci plánu či politické linie, nebo v rozsáhlé míře. Použití výrazu „zejména“ (*in particular*) ovšem značí, že za určitých okolností lze postihovat i jednotlivé válečné zločiny.⁷⁰ Z uvedeného článku je poznat, že byla ve Statutu prosazena relativně široká definice válečných zločinů. Většina ustanovení má ale svůj původ v již uzavřených Úmluvách, zbytek pak v obyčejovém mezinárodním právu válečném. Statut pak poprvé

⁶⁷ Do tohoto bodu rovněž spadají rozsáhlé a závažné škody na životním prostředí, které jsou zjevně nadměrné v poměru k očekávané vojenské výhodě. Viz LAWRENCE J.; HELLER K. J. The First Ecocentric Environmental War Crime: The Limits of Article 8(2)(b)(iv) of the Rome Statute. *Georgetown International Environmental Law Review*. 2007, č. 1, s. 61 – 95.

⁶⁸ Tento čtvrtý bod má svůj původ v Dodatkovém protokolu II v roce 1977.

⁶⁹ Vyjma vnitřních nepokojů, tedy vnitřních konfliktů nižší intenzity.

⁷⁰ V této souvislosti bych chtěl upozornit na nebezpečí spoléhání na oficiální český překlad Statutu používaný Parlamentem České republiky při jeho schvalování. V čl. 8 odst. 2 písm. a), b), c) a e) je v české verzi chybně před výčtem skutkových podstat jednotlivých zločinů uveden výraz „zejména“. Mělo zde být uvedeno „a to“, příp. „jmenovitě“ (v anglické verzi *namely*). **Touto chybou se mění taxativní výčet zločinů na výčet demonstrativní.** Platná jsou ovšem pouze znění autentická. Viz *Římský statut Mezinárodního trestního soudu* [online]. Senát Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/45754/38912>>.

kvalifikoval porušení humanitárních pravidel v rámci vnitřního ozbrojeného konfliktu jako mezinárodně postížitelný válečný zločin.⁷¹

3.1.4 Agrese

V době vzniku Statutu nebyl v rámci mezinárodního společenství patrný konsenzus ohledně definice zločinu agrese, zločin je tedy v čl. 5 Statutu sice jmenován, ale vzhledem k tomu, že není specifikován, **Soud jurisdikcí vůči zločinu agrese zatím nadán není**. Statut sám ale počítal s tím, že sedm let po vstupu Statutu v platnost bude svolána mezinárodní konference, na níž by mohla být definice zločinu agrese přijata a věcná příslušnost Soudu tak o tento zločin rozšířena. Analýza výsledků revizní konference a nově přijaté definice zločinu agrese je obsahem kapitoly 8 předložené práce.

3.2 *Ratione personae*

Osobní jurisdikce Soudu je upravena v čl. 12 a 25 až 28 Statutu. Jurisdikce je stálá a vztahuje se na **všechny fyzické osoby, jež v době spáchání činu dovršily věk osmnácti let**. Statut neposkytuje žádnou výjimku z jurisdikce a žádná imunita z titulu jakékoliv politické či jiné funkce není překážkou výkonu jurisdikce vůči takové osobě. Souvislost osobní jurisdikce s nutností být občanem smluvního státu Statutu bude vysvětlena v následující subkapitole.

Ze strany Francie byla při vzniku textu navrhována rovněž jurisdikce vůči právníkům osobám, ta ale nebyla do textu prosazena. Rovněž bylo diskutováno, zda do Statutu určitým způsobem nezahrnout jurisdikci vůči mladistvým, což se ale ukázalo jako časově nereálné.⁷² To však v žádném případě nebrání jednotlivým státům soudit mladistvé pachatele vnitrostátně. Zároveň v případě, že by jednání mladistvých pachatelů představovalo v budoucnu v této souvislosti podstatný problém, je teoreticky možné, aby byly v tomto smyslu diskutovány případné změny textu Statutu.

⁷¹ ŠTURMA, P. Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*. 2002, č. 2, s. 46 - 47.

⁷² SATZGER, H. *Internationales und Europäisches Strafrecht*. Baden-Baden : Nomos, 2005, s. 161 - 162.

3.3 *Ratione loci*

Územní jurisdikce Soudu je spolu s jurisdikcí osobní upravena v čl. 12 Statutu. Ten uvádí, že v případě iniciace řízení smluvní stranou nebo žalobcem může Soud vykonávat jurisdikci, pokud některé z níže uvedených států jsou smluvními stranami:

- stát, na jehož **území** došlo k danému jednání nebo stát registrace v případě zločinu spáchaného na palubě lodi či letadla
- stát, jehož **občanem** je obviněná osoba

Rovněž stát, který není smluvní stranou Statutu, může ad hoc přijmout jurisdikci Soudu. Obecně by se zdálo logické, pokud by měl Soud univerzální působnost a mohl by vyšetřovat dané zločiny bez ohledu na místo, kde byly spáchány. Princip univerzality se ale proti takovému omezení suverenity států neprosadil a byl zvolen princip, kdy státy přistupují ke Statutu a tím přijímají jeho jurisdikci na základě dobrovolnosti.

Soud má tedy jurisdikci vůči zločinům, které byly spáchány na území smluvního státu (**princip teritoriality**) a rovněž vůči zločinům, jež byly spáchány občany smluvního státu (**princip aktivní personality**).⁷³ Z toho lze vyvodit velmi podstatný závěr, že na základě principu teritoriality se může dostat pod jurisdikci Soudu také občan nesmluvního státu.

Toto bylo hlavním důvodem kritiky ze strany USA, jež s ohledem na své jednotky rozmístěné v zahraničí tento fakt odmítaly. Na druhou stranu ani kombinace principu teritoriality a aktivní personality neumožňuje jurisdikci vůči zločinům, které určitý nesmluvní stát páchá na vlastním obyvatelstvu. V takovém případě ale může řízení iniciovat Rada bezpečnosti OSN, což je vysvětleno v subkapitole 3.5.

3.4 *Ratione temporis*

Časová jurisdikce Soudu se na základě ustanovení čl. 11 Statutu vztahuje pouze na **zločiny, které byly spáchány po datu 1. 7. 2002**, kdy Statut vstoupil v platnost. V případě, že se stát stane smluvní stranou Statutu po jeho vstupu v platnost, může Soud vykonávat jurisdikci pouze vůči zločinům spáchaným po vstupu Statutu v platnost pro

⁷³ SATZGER, H. *Internationales und Europäisches Strafrecht*. Baden-Baden : Nomos, 2005, s. 162 - 163.

tento konkrétní stát. Výjimkou však je možnost podle čl. 12 odst. 3, podle kterého stát, který není smluvní stranou Statutu, může ad hoc přijmout jurisdikci Soudu. Zločiny spadající do jurisdikce Soudu jsou nepromlčitelné.

3.5 *Spouštěcí mechanismus*

Způsoby iniciace vyšetřování jsou upraveny v čl. 13 Statutu, podle něhož může Soud vykonávat jurisdikci vůči danému zločinu v následujících případech:

- **smluvní strana** podá žalobci oznámení o situaci nasvědčující tomu, že byl spáchán relevantní zločin
- **žalobce** zahájí vyšetřování z vlastní iniciativy
- oznámení nasvědčující tomu, že byl spáchán relevantní zločin, podá žalobci podle kapitoly VII Charty OSN **Rada bezpečnosti**

Toto jsou tedy tři možnosti, jak může být zahájeno vyšetřování. Předmětem sporů bylo především, zda umožnit zahájení vyšetřování také žalobci z vlastní iniciativy. Nakonec byl přijat kompromis, kdy žalobce tuto možnost má, ale musí po shromáždění podkladů požádat přípravný senát o povolení zahájení vyšetřování.⁷⁴ Co se týče povahy výše jmenovaných tří možností, **je nutné zdůraznit klíčový rozdíl mezi prvními dvěma a třetím způsobem zahájení řízení.**

Zatímco v případě iniciace smluvní stranou nebo žalobcem se jurisdikce Soudu v souladu s principy teritoriality a aktivní personality vztahuje pouze na zločiny spáchané na území smluvního státu nebo na občany smluvního státu, v případě zahájení vyšetřování z podnětu Rady bezpečnosti rezolucí přijatou podle kapitoly VII Charty OSN se jurisdikce Soudu vztahuje rovněž na zločiny spáchané na území nesmluvního státu občany nesmluvního státu. Jako příklad lze uvést současné vyšetřování zločinů v Súdánu, který smluvní stranou Statutu není a ke kterému došlo na základě podnětu Rady bezpečnosti OSN.

⁷⁴ ŠTURMA, P. Procesní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*. 2002, č. 4, s. 98.

3.6 *Princip komplementarity*

Otázky přípustnosti jsou upraveny čl. 17 Statutu, jenž stanovuje, že Soud rozhodne, že **věc je nepřijatelná, pokud:**

- vyšetřování nebo stíhání ve věci vede stát, do jehož jurisdikce věc spadá, kromě případů, kdy je neochoten nebo neschopen skutečně vést vyšetřování nebo stíhání
- vyšetřování ve věci vede stát, do jehož jurisdikce věc spadá, a tento stát se rozhodl nestíhat dotčenou osobu, kromě případů, kdy důvodem rozhodnutí byla neochota nebo neschopnost státu skutečně vést stíhání
- dotčená osoba již byla pro dané skutky souzena (s výjimkou případů uvedených v čl. 20 odst. 3 Statutu, kdy řízení před tímto soudem bylo vedeno s úmyslem dotčenou osobu chránit před jurisdikcí Soudu nebo nebylo vedeno nestranně a nezávisle)
- věc není dostatečně závažná

Na rozdíl od dřívějších *ad hoc* mezinárodních trestních tribunálů tak **Soud funguje na základě principu komplementarity, který udává, že zločiny spadající do jeho jurisdikce mají být primárně řešeny na vnitrostátní úrovni a až v případě, že tomu tak z určitého důvodu není, může se věci začít zabývat Soud.**

Zatímco tedy tribunály z devadesátých let 20. století byly založeny na principu konkurenční jurisdikce, Statut upravuje jurisdikci Soudu, aniž by předem předpokládal neadekvátnost domácí justice.⁷⁵ Statut rovněž specifikuje, za jakých okolností lze rozhodnout o tom, že je určitý stát neochoten nebo neschopen vést vyšetřování. Přípustnost věci může být v souladu s čl. 19 Statutu ze strany obviněného nebo daného státu napadena. O námitce proti přípustnosti pak rozhoduje podle toho, v jaké fázi se řízení nachází, přípravný nebo projednací senát, příp. odvolací senát.

⁷⁵ SCHABAS, W. A. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge : University Press, 2001, s. 67.

3.7 Použitelné právo

Vymezení pramenů práva, které může být Soudem aplikováno, má bezpochyby pro legalitu a fungování Soudu zásadní význam. Statut ve svém čl. 21 hierarchicky uvádí, že Soud bude uplatňovat:

- za prvé, tento **Statut, Znaky skutkových podstat zločinů a Procesní a důkazní řád**
- za druhé, ve vhodných případech, **aplikovatelné mezinárodní smlouvy a zásady a pravidla mezinárodního práva**, včetně uznávaných zásad mezinárodního práva ozbrojených konfliktů
- pokud nelze uplatnit výše uvedené, **obecné zásady mezinárodního práva**, které Soud odvodí z vnitrostátních právních řádů platných v právních systémech zemí světa⁷⁶

Soud rovněž může použít právní zásady a pravidla tak, jak si je vyložil ve svých předcházejících rozhodnutích, tedy respektovat vlastní ustálenou judikaturu. Uplatňování a výklad práva nesmí nepříznivě rozlišovat z důvodu pohlaví, věku, rasy, barvy pleti, jazyka, náboženského vyznání nebo víry, politického nebo jiného názoru, národnostního, etnického či sociálního původu, majetku, rodu či jiného postavení a musí být slučitelné s mezinárodně uznávanými lidskými právy.

⁷⁶ Ovšem pouze v případě, že tyto zásady jsou slučitelné se Statutem, mezinárodním právem a mezinárodně uznávanými standardy.

4 Postoje zemí, které nejsou stranou Římského statutu

V současnosti je podle informací Soudu 114 států světa smluvními stranami Statutu.⁷⁷ Co se týče států, které vznik Soudu a jeho fungování **podporují**, představují je kromě Kanady, Austrálie, států Jižní Ameriky a střední a jižní oblasti Afriky především státy evropské. Právě **Evropská unie** hraje v této souvislosti významnou roli, jelikož její aktivní podpora Soudu patří mezi priority společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

V souvislosti s univerzalitou fungování Mezinárodního trestního soudu je velmi důležitá **role stálých členů Rady bezpečnosti OSN**. Kterýkoliv z nich totiž, vzhledem ke svému právu veta, může zablokovat přijetí jakékoliv rezoluce. Vzhledem k tomu, že jedině Rada bezpečnosti může na základě rezoluce podle kapitoly VII iniciovat řízení ve státě, který není smluvním státem Statutu, je pro univerzalitu fungování Soudu nezbytné, aby mu byli stálí členové Rady bezpečnosti nakloněni. Velká Británie a Francie smluvními stranami jsou, naproti tomu Rusko, Čína a USA Statut neratifikovali. Právě Spojené státy americké se odpočátku postavily do čela opozice proti Statutu.

4.1 Pozice USA

Přestože se Spojené státy americké na vypracování textu jednotlivých ustanovení aktivně podílely, **má výsledná podoba Statutu jurisdikci širší, nežli delegace USA prosazovala**. Vzhledem ke kombinaci principu teritoriality a principu aktivní personality totiž má Soud jurisdikci i vůči občanům nesmluvních států, pokud spáchají zločin na území státu smluvního. Základní myšlenka Soudu je jistě v souladu s postojem USA, které v průběhu 20. století nejednou bojovaly proti režimům, jež masově porušovaly lidská práva. Pragmatickým důvodem odmítní jurisdikce Soudu je především ochrana amerických jednotek v zahraničí, resp. obava z toho, že by jurisdikce Soudu proti nim mohla být zneužívána.

⁷⁷ Jedná se o informaci uvedenou na oficiálních internetových stránkách Soudu, jež tento údaj uvádí k datu 12. 10. 2010. Viz *The States Parties of the Rome Statute* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/Menus/ASP/states+parties>>.

Poslední den v prosinci roku 2000, tedy necelý měsíc před koncem svého funkčního období, podepsal americký prezident Bill Clinton Římský statut. V platnost by ovšem smlouva vstoupila až po své ratifikaci Senátem. Svému nástupci pak ale doporučil Senátu Statut k ratifikaci nepředkládat.⁷⁸ Požadavkem americké strany bylo, aby američtí vojáci účastníci se vojenských misí po celém světě, nepodléhali jurisdikci Soudu.⁷⁹ Tomu ale bránil princip teritoriality zakotvený v čl. 12 odst. 2 Statutu.

Následující administrativa George W. Bushe pak podpis odvolala a začala **vystupovat otevřeně proti Mezinárodnímu trestnímu soudu**. Začala uzavírat bilaterální dohody s co největším počtem států o nepředávání amerických občanů Soudu. Rovněž na půdě OSN prosazovaly rezoluce Rady bezpečnosti vyjímající příslušníky mírových operací nesmluvních států Statutu z jurisdikce Soudu.

V roce 2002 byl přijat Zákon na ochranu členů amerických služeb (*American Servicemembers' Protection Act*), který dává prezidentovi USA pravomoc použít „všech nutných a přiměřených prostředků“ k tomu, aby uvedené osoby zadržované Soudem byly propuštěny.⁸⁰ Tento zákon rovněž zakazuje, vyjma členské státy NATO, poskytovat vojenskou pomoc smluvním stranám Statutu, pokud nemají s USA sjednanu onu bilaterální dohodu. Těmto státům byla následně omezena i hospodářská pomoc.

Americká administrativa se výše zmiňovaným postupem bránila tomu, aby role mezinárodního společenství převážila roli suverénního státu.⁸¹ V současné době je tedy možné, aby byli příslušníci amerických sil v zahraničí vystaveni eventuálnímu vyšetřování Soudu, pokud do mise poskytly personál USA, mise se odehrává na území státu, který přistoupil ke Statutu a žádný jiný soud (např. ICTY) nemá přednost.⁸²

Je ale třeba poznamenat, že vláda svůj velmi kritický postoj zmírnila, jelikož v roce 2005 umožnila nevyužitím svého práva veta přijetí rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1593 k situaci v súdánském Dárfúru, čímž bylo umožněno Soudu, aby zahájil vyšetřování zločinů v tomto nesmluvním státě. Tímto aktem vlastně USA z pragmatických důvodů vyjádřily, že Soud určitým způsobem respektují. V souvislosti s následnou změnou americké administrativy se pak do jisté míry změnil i přístup USA

⁷⁸ ROTHE, D.; MULLINS, CH. W. The International Criminal Court and the United States Opposition. *Crime, Law & Social Change*. 2006, č. 45, s. 213.

⁷⁹ TOMÁŠ R. USA versus Mezinárodní trestní soud. *Mezinárodní politika*. 2002, č. 7, s. 22.

⁸⁰ Tento bývá hovorově nazýván Zákonem o invazi do Haagu (*The Hague Invasion Act*).

⁸¹ RALPH, J. International society, the International Criminal Court and American foreign policy. *Review of International Studies*. 2005, č. 1, s. 43.

⁸² BUREŠ, P. Znásilnění Římského statutu. *Mezinárodní politika*. 2006, č. 9, s. 33.

k Soudu. Strategii odmítání v posledních letech vystřídala tzv. politika pozitivního zapojení, kdy se USA z pozice nesmluvní strany aktivně zapojují do jednání o dalším vývoji Soudu.⁸³

4.2 *Pozice Číny a Ruska*⁸⁴

Čína sice Statut nepodepsala, ale rovněž proti němu aktivně nijak výrazně nevystupovala. Rusko naproti tomu Statut v roce 2002 podepsalo, ale dosud neratifikovalo. Ani Rusko ale nikterak podstatně proti Soudu nevystupuje. Oba státy jsou nicméně opatrné, v případě Ruska se jako důvod nabízí situace v Čechensku či jiných separatistických oblastech, v Číně pak situace v Tibetu či Tchaj-wanu. Lze shrnout, že oba státy pravděpodobně zvolily vyčkávací taktiku, aby se přesvědčily, zda se Soud stane skutečně nezávislou institucí bez politických vlivů.

⁸³ LOBE, J. *Washington Urged to seek “Positive Engagement“ with ICC* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://ipsnews.net/news.asp?idnews=46299>>.

⁸⁴ *Předkládací zpráva pro Parlament ČR k návrhu na ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu* [online]. Senát Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/45754/38912>>.

5 Kritický rozbor

Mezinárodní trestní soud prolamuje zažitě představy o beztrestnosti nejvýše postavených osob, které se zaštiťují imunitami přiznanými národní legislativou. Zároveň je ale vhodné zdůraznit, že Soud není určen pouze pro vysoce postavené funkcionáře, ale může před ním stanout kdokoliv, kdo páchá ony hromadné zločiny, pokud spadá pod jurisdikci Soudu. Mezinárodní trestní soud si již v době svého vzniku získal mnoho příznivců, ale také odpůrců. Celý koncept si klade za cíl vytvoření univerzální jurisdikce vůči zločinům, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek, a to na základě dobrovolného přístupu jednotlivých států ke Statutu.

5.1 Argumenty odpůrců soudu

Vzhledem k faktu, že některé významné státy vystupují či v minulosti vystupovaly aktivně proti Soudu, je třeba jmenovat přední důvody odmítavého postoje představitelů těchto států a jednotlivým argumentům se věnovat podobněji. Když pomineme náklady na provoz Soudu, respektive případný nepříznivý poměr ceny a výkonu, hlavní argumenty ze strany odpůrců v čele se Spojenými státy americkými proti Soudu jsou následující:⁸⁵

- **Jurisdikci lze vykonávat i proti občanům třetích států**

USA tak poukazují na porušení principu *pacta tertiis nec nocent nec prosunt*, jelikož občan nesmluvní strany spadá pod jurisdikci Soudu, pokud k vyšetřovanému zločinu došlo na území smluvního státu Statutu.

- **Nerovnoprávnost mezi smluvní a nesmluvní stranou**

V případě, že bude jurisdikce rozšířena o nové zločiny, nebude Soud vůči občanům smluvní strany, která se změnou vyslovila nesouhlas, vykonávat v této oblasti jurisdikci. Takové právo ale třetí stát nemá.

⁸⁵ ULÍK, K. Schválí Spojené státy americké statut Mezinárodního trestního soudu? *Mezinárodní politika*. 2009 č. 1, s. 34.

- **Vytváření *ad hoc* tribunálů lépe reflektuje místní specifika**⁸⁶
Jednotný přístup není vhodný, jelikož vzhledem k tomu, že každý konflikt je jiný, je třeba je posuzovat individuálně.
- **Soud si přisvojuje úlohu Rady bezpečnosti OSN**
Řízení lze mimo podnět Rady bezpečnosti zahájit i na základě oznámení smluvní strany nebo žalobce, role Rady bezpečnosti je tak omezena.
- **Obava ze zpolitizovaného žalobce**
Žalobce může zahájit vyšetřování z vlastní iniciativy, USA se tedy obávají jeho objektivitu a možného zpolitizovaného rozhodování.
- **Obava ze zpolitizovaných soudců**⁸⁷
Při jmenování soudců se zohledňuje složení podle geografických oblastí a hlasovací právo mají demokratické i nedemokratické smluvní strany Statutu stejné, nelze tedy zaručit nezávislost soudců na svých nedemokratických vládách.
- **Soud může zasahovat do soudní moci suverénního státu**
O tom, zda v souladu s principem komplementarity probíhá vnitrostátní řízení nezávisle a nestranně, rozhoduje Soud.

Co se týče **výkonu jurisdikce vůči občanům třetích zemí**, jsem toho názoru, že v tomto ohledu není jurisdikce Statutu na základě principu teritoriality v pravém slova smyslu v rozporu s principem *pacta tertiū nec nocent nec prosunt*. Bylo by nelogické, kdyby občané smluvního státu, kteří spáchají určitý zločin, byli podle Statutu souzeni a jiní občané za tentýž zločin na tomtéž teritoriu ne.

Ve skutečnosti se totiž nejedná o nic nového. Každý stát vykonává jurisdikci vůči osobám na svém vlastním území, ač nejsou jeho občany. Tedy když vycestují do sousední země, musím počítat s tím, že se na mě v tu chvíli vztahuje její právo. A pokud taková země přijala normy, resp. jurisdikci podle Statutu, je třeba respektovat tuto vůli. Jiný přístup by byl v podstatě popřením územní jurisdikce suverénního státu.

Existující **nerovnoprávnost mezi smluvní a nesmluvní stranou** naopak jako kontroverzní vidím. Čl. 121 odst. 5 věta druhá Statutu, který upravuje změny či

⁸⁶ BÍLKOVÁ, V. Afrika: laboratoř mezinárodního trestního soudnictví. *Mezinárodní politika*. 2007, č. 5, s. 18.

⁸⁷ Tento argument byl použit v rámci diskuze o Mezinárodním trestním soudu v ČR. Viz PARKANOVÁ, V. *Mezinárodní trestní soud utopii?* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-22283870-mezinarodni-trestni-soud-utopii>>.

doplnění skutkových podstat zločinů, stanovuje, že „*ve vztahu k smluvní straně, jež tuto změnu nepřijala, nebude Soud vykonávat jurisdikci vůči zločinu, kterého se tato změna týká, pokud je tento zločin spáchán občany této smluvní strany či na jejím území*“. Tedy v případě, že občan nesmluvního státu spáchá na území státu smluvního onen doplněný zločin, spadá pod jurisdikci Soudu, zatímco pokud tento doplněný zločin spáchá občan smluvního státu poté, co jeho stát se změnou nesouhlasil, pod jurisdikci Soudu nespadá. Statut tak poskytuje privilegované postavení smluvním státům oproti státům nesmluvním.⁸⁸

Názor, že **vytváření *ad hoc* tribunálů respektuje lépe místní specifika**, je bezpochyby relevantní. Jako příklad lze uvést následující situaci. Soud může vykonávat jurisdikci nad osobami staršími osmnácti let, v případě SCSL ale byla vzhledem k rozsáhlému množství mladistvých pachatelů v Sierra Leone tato věková hranice stanovena na 15 let. Na tyto osoby by se tedy jurisdikce Soudu nevztahovala. Na druhou stranu nic nebrání tomu, aby byly tyto osoby souzeny vnitrostátně.

Na porovnání těchto tribunálů a Soudu ale musíme pohlížet v jejich celistvosti. Přestože *ad hoc* tribunály mohou lépe odrážet specifika konfliktu a jsou blízko obětem, je třeba je pokaždé zřizovat samostatně a k tomu může chybět politická vůle v Radě bezpečnosti OSN. Spousta zločinů tak může zůstat nepotrestána. Navíc kromě faktu, že lépe respektuje zákaz retroaktivity v trestním právu, Mezinárodní trestní soud především zabezpečuje jednotný přístup ke zločinům, ať už jsou spáchány kdekoliv, což lze bezesporu vnímat jako přednost.

Tvrzení, že si **Soud přisvojuje roli Rady bezpečnosti OSN**, považuji za liché. Rada bezpečnosti vznikla na základě uzavření mezinárodní smlouvy, kterou byla Charta OSN. Stejným způsobem, tedy prostřednictvím otevřené multilaterální mezinárodní smlouvy, Římského statutu, vznikl Mezinárodní trestní soud. Smluvní strany tedy souhlasily, že iniciátorem řízení může být kromě Rady bezpečnosti rovněž smluvní strana nebo žalobce.

Mimoto Rada bezpečnosti OSN je orgán, ve kterém jsou složitě vyjednávány kompromisy, a jeho rozhodování je tak relativně rigidní. V případě, že by bylo možné

⁸⁸ Je ale třeba říci, že vzhledem k ustanovení nově přijaté definice zločinu agrese, které z jurisdikce Soudu vůči tomuto novému zločinu vylučuje občany nesmluvních stran (tedy i na základě teritoriálního principu), se tato nerovnost stírá. Otázkou ovšem je, zda budou mít obdobné ustanovení i možné další budoucí změny Statutu.

zahájit řízení pouze na základě podnětu Rady bezpečnosti OSN, by se před Soud dostaly pouze ty případy, na kterých panovala shoda všech stálých členů Rady bezpečnosti, čímž by se Soud svým způsobem zpolitizoval.

Obavy ze zpolitizovaného postupu nezávislého žalobce mohou být teoreticky na místě, na druhou stranu zakotvení jeho postavení ve Statutu vzniklo na základě určitého kompromisu a jeho pravomoci nejsou příliš široké. Za prvé je volen Shromážděním smluvních stran, za druhé je jeho role omezena tím, že musí již na počátku konkrétního vyšetřování podat přípravnému senátu žádost o povolení vyšetřování. Této obavě nenapovídá ani reálné v tomto smyslu spíše zdrženlivější jednání současného žalobce, který v souladu s principem komplementarity například odmítá oznámení na britské vojáky v Iráku s tím, že v situacích, kdy by to mohlo být opravdu opodstatněné, se těmito případy zabývají britské soudy.⁸⁹

Tvrzení, že **nezávislost soudců není zaručena**, jelikož jsou jmenováni na základě přihlídnutí k rovnoměrnému zastoupení geografických oblastí Shromážděním smluvních stran, jehož členy mohou být diktátorské režimy, nepovažuji za příliš významné. Relevantní nedemokratické státy totiž z důvodu nebezpečí jurisdikce Soudu právě většinou Statut neratifikují, a tedy ve Shromáždění hlasovat nesmí.

Dalším argumentem je, že Soud **může zasahovat do soudní moci suverénního státu** na základě posuzování toho, zda je stát ochoten či schopen vést proces, zda procesem vědomě nechrání pachatele proti jurisdikci Soudu, nebo zda řízení je či není vedeno nezávisle a nestranně. Zkrátka, že Soud je oprávněn rozhodovat, zda je vnitrostátní řízení vedeno objektivně.

V této souvislosti si spíše kladu otázku, zda je toho schopen. Zda má Soud dostatečné možnosti, aby toto byl schopný objektivně určit. Pro případ pochybení ale může stát nebo obviněná osoba přípustnost Soudu v souladu s čl. 19 Statutu napadnout, příp. se dále odvolat. Tuto námitku pak projednává přípravný nebo projednací senát či senát odvolací.

Celkově lze zhodnotit, že většina uvedených argumentů, které jsou na jedné straně používány proti Soudu, naopak může být vnímána na druhé straně jako jeho přednosti. Bez nich by měl totiž Soud svázané ruce a těžko by pak mohl s takto omezenými pravomocemi přispět k udržování spravedlnosti v rámci mezinárodního

⁸⁹ KRATOCHVÍL, J. Římský statut Mezinárodního trestního soudu není v rozporu s ústavou. *Právní rozhledy*. 2007, č. 15, s. 541.

společenství. Mnozí autoři se tak v kontrastu s výše jmenovanými argumenty proti Soudu shodují, že pro USA příliš výhodné zůstat stranou není. Díky zpočátku zvolenému přístupu ztrácely USA svou mezinárodní prestiž a autoritu⁹⁰ a vzhledem k tomu, že jurisdikci Soudu podléhají osoby rovněž na základě principu teritoriality, USA tím, že není smluvní stranou, beztak nejsou schopny své zahraniční jednotky proti Soudu účinně chránit.⁹¹ Pro USA by tak mohlo být výhodnější ke Statutu přistoupit a podílet se na kontrole jeho fungování a ovlivňování vyjednávání včetně případných vytváření definic nových zločinů.

Rovněž je vhodné připomenout princip komplementarity, tedy pokud by ke genocidě, zločinu proti lidskosti nebo válečnému zločinu například ze strany příslušníků amerických zahraničních sil opravdu došlo, Soud zapojen nebude, pokud bude řízení probíhat vnitrostátně v USA. Lze shrnout, že vzhledem k tomu, že Soud již existuje a má relativně širokou mezinárodní podporu, i světové mocnosti budou nakonec tlačeny k tomu, aby jej alespoň respektovaly. V dlouhodobém měřítku pak lze předpokládat, že se do jeho struktur zapojí.

5.2 Argumenty příznivců soudu

Ve výše uvedeném textu byly zhodnoceny často jmenované argumenty, které bývají používány ze strany kritiků Soudu. Některé z nich považují za relevantní, jiné oproti tomu nikoliv, jelikož kritizují ustanovení Statutu, bez kterých by Soud prakticky nemohl efektivně fungovat. Je rovněž namístě alespoň ve stručnosti zhodnotit argumenty, které lze použít ve prospěch existence Soudu a přistoupení ke Statutu. Těmi jsou především následující:

- **Potrestání zločinů a zneschopnění páčání zločinů dalších**
- **Prevence**
- **Popis reality**
- **Medializace**

⁹⁰ NASH, W. L. The ICC and the Deployment of U.S. Armed Forces. In *The United States and the International Criminal Court. National Security and International Law*. Lanham : Rowman & Littlefield Publisher, 2000, s. 163.

⁹¹ SCHARF, M. P. The ICC's Jurisdiction over the Nationals of Non-Party States. In *The United States and the International Criminal Court. National Security and International Law*. Lanham : Rowman & Littlefield Publisher, 2000, s. 230.

- **Možnost ovlivňovat fungování Soudu**
- **Univerzální působnost**

Tyto argumenty se týkají především obecných principů, na kterých je založena mezinárodní trestní justice a dále určitých specifických projevů. Co se týče **potrestání zločinů a zneschopnění páchaní zločinů dalších**, je třeba říci, že v samé podstatě vnitrostátního či mezinárodního trestního práva je idea, že pachatel má být předveden před spravedlivý Soud a na základě závažnosti spáchaného zločinu podle práva souzen. Případný trest odnětí svobody jej pak izoluje od společnosti a tím zneschopní v páchání případné další trestné činnosti.⁹²

Je rovněž třeba vyzdvihnout, že spravedlnost má ohromný morální význam pro oběti, případně pro pozůstalé, v nichž pak snižuje touhu po pomstě. Je zřejmé, že pravděpodobně nebudou dopadeni vždy všichni pachatelé. To ovšem neodůvodňuje, aby se rezignovalo na spravedlnost a nebyl tak před soud předveden nikdo. V této souvislosti praví dlouholetý bojovník proti apartheidu v Jižní Africe a nositel Nobelovy ceny míru Desmond Tutu: „*Jakkoliv může být spravedlnost bolestná a nepříjemná, poznali jsme, že její alternativa – totiž rezignace na přivedení pachatelů k odpovědnosti – je horší.*“⁹³

Soudní vyšetřování složitých případů také často odhaluje různé nepředpokládané skutečnosti a souvislosti, o kterých se dříve nevědělo. Vyšetřování tak pomáhá v objektivním **popisu reality** určitých konfliktů a přináší informace, na něž by se jinak nepřišlo, což může mít veliký význam pro historickou dokumentaci daných událostí.

V souvislosti s **medializací** se pak objektivní a soudně dokázané informace dostávají do pozornosti široké veřejnosti a jsou schopny ovlivňovat veřejné mínění. Lze uvést, že ICTY a ICTR přispěly ke snížení obliby extremistických politických představitelů. Rovněž současné procesy s Thomasem Lubangou a Umarem Al-Baširem u ICC začaly po jejich zahájení upírat pozornost veřejnosti na situaci dětských vojáků v Kongu a okolních zemích či na konflikt v súdánském Dárfúru.

⁹² Uvedené vysvětlení je samozřejmě zjednodušené. Účelem trestu byla historicky retribuce, tedy odplata, v současnosti se uvádí především prevence, izolace a náprava pachatele.

⁹³ V originále: „*As painful and inconvenient as justice may be, we have seen that the alternative - allowing accountability to fall by the wayside - is worse*“. Viz TUTU, D. *Choose justice, Africa* [online]. The New York Times [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.iht.com/articles/2009/03/03/opinion/edtutucopy.php>>.

Z pohledu států je pak výhodné ke Statutu přistoupit, jelikož tak získávají **možnost ovlivňovat fungování Soudu**. To neznamená pouze podílet se na jeho kontrole, ale rovněž mít možnost na základě stanovených kritérií navrhnout a schvalovat jednotlivé soudce. V neposlední řadě pak podílet se na vypracování změn či doplnění skutkových podstat dalších zločinů. Problematice **univerzální působnosti** Soudu se pak věnuje v samostatné subkapitole 5.3.

V závěru výčtu výhod vzniku stálého Mezinárodního trestního soudu pak považují za nutné zmínit účel, který by v případě svého fungování byl tím nejdůležitějším. Tím je **prevence**, tedy efekt odstrašení od páčání podobných zločinů. Lze říci, že empirický důkaz preventivní funkce mezinárodních trestních soudů neexistuje. Existence Norimberského tribunálu přece nezabránila ani Pol Potovi, ani Miloševičovi v jejich jednání. Na druhou stranu zde je třeba rozlišit povahu *ad hoc* ustaveného trestního tribunálu a stálého Mezinárodního trestního soudu.

V situaci, kdy diktátor volí své jednání a je si vědom své imunity s tím, že žádný mezinárodní soud, pod jehož jurisdikci by spadal, neexistuje, nemusí se bát ničeho. Může se leda obávat následného ustavení *ad hoc* trestního tribunálu pro toto jeho jednání, ale je si patrně vědom, že cesta k jeho zřízení je složitá a pokud má alespoň s jedním stálým členem Rady bezpečnosti OSN nadstandardní vztahy, příliš se obávat nemusí. Stálý Mezinárodní trestní soud má ale jinou povahu a v současné době, kdy se začínají řešit první procesy, si toho jsou patrně lidé, kterých by se v budoucnu mohlo vyšetřování týkat, vědomi.

Například v Kongu je v současné době Soud veřejností vnímán a lze předpokládat, že vědomí odpovědnosti má zde potenciál změnit chování a kontrolovat agresí. Samozřejmě je možné namítnout, že na místě přece probíhá mnoho konfliktů a hromadných násilností. Kongo má rozvrácenou justici, ale je smluvním státem Statutu. Nebylo by oněch hromadných násilností bez odstrašujícího efektu Soudu víc? Neodradilo to alespoň několik jedinců či rebelských vůdců od páčání hromadných zločinů? To se empiricky nikdy nedozvíme a lze o tom pouze spekulovat, ale kdyby ano, byl by to sice neviditelný, ale ohromný úspěch Soudu.

Osobně si myslím, že preventivní funkci Soudu není vhodné marginalizovat. Podle mého názoru bude mít totiž existence Mezinárodního trestního soudu pro potenciální pachatele větší preventivní funkci, nežli existence vnitrostátního soudu pro

pachatele běžného. Těmi jsou totiž mnohdy zločinci, kteří jednají velmi impulzivně, na základě náhlých emocí. V takovém případě člověk nemyslí na možné následky svého jednání.

Strůjci a plánovači zločinů podléhajících jurisdikci Soudu však bývají lidé s určitým postavením, mnohdy lidé velmi inteligentní, jako například Slobodan Milošević nebo Radovan Karadžić. Takový typ člověka má menší sklony jednat impulzivně a spíše má tendenci provést chladný kalkul. A v tomto případě bude muset racionálně vzít v potaz, že pokud se daného jednání dopustí, může být v budoucnu postaven před Mezinárodní trestní soud.⁹⁴ Jsem tedy toho názoru, že **právě preventivní funkce je jednou ze stěžejních výhod Soudu**. A pokud by bylo díky jeho činnosti zamezeno určitým hromadným zločinům, považuji toto rovněž za funkci nejdůležitější.

5.3 Univerzalita

V závěru této kapitoly považuji za vhodné zhodnotit současný stav ohledně dosažení cíle, který stojí v samotném základu myšlenky stálého Mezinárodního trestního soudu – totiž jeho univerzální působnost. Základní ideou je, že ty nejhorší zločiny se dotýkají mezinárodního společenství jako celku, ať jsou spáchány kdekoliv. Proti těmto zločinům je pak třeba postupovat jednotně. Na základě dobrovolného přistupování států ke Statutu je poté rozšiřována jurisdikce Soudu.

V současné době jsou, obecně vzato, smluvními stranami Statutu země evropské, Kanada a Austrálie, státy jihoamerické a státy jižní a střední Afriky. Naproti tomu ke Statutu nepřistoupily USA, země asijské a arabské. Do dnešní doby Statut ratifikovalo 114 států světa, přičemž lze říci, že na světě je v současné době cca 200 států či subjektů, které podstatné znaky státu vykazují. Jak tedy Soud splňuje svůj vytyčený cíl? Zdá se, že pouze o něco více než z poloviny.

Je ale třeba říci, že úspěch na cestě k univerzalitě jurisdikce Soudu nelze jednoduše měřit počtem přistupivších států nebo například jejich rozlohou. Musíme

⁹⁴ V případě, že nebude smluvním státem Statutu a že ani zločin nebude spáchán na území smluvního státu, se jeho případ může dostat před Soud na základě iniciace řízení Radou bezpečnosti OSN. S ohledem na situaci v Súdánu a prezidenta Umara Al-Bašíra se tento postup nejeví být nepravděpodobným. Je ale třeba dodat, že pro efektivitu výkonu jurisdikce Soudu vůči občanům nesmluvních států je v tomto případě zapotřebí plná podpora Soudu ze strany Rady bezpečnosti OSN.

totiž zohlednit především **lidnatost jednotlivých států, mocenský prvek a rovněž míru jejich demokratického zřízení.**

Z hlediska lidnatosti je třeba si uvědomit, že šest z deseti nejlidnatějších států světa, tedy Čína, Indie, USA, Indonésie, Pákistán a Rusko smluvními stranami nejsou. Co se týče mocenského prvku, přední světové velmoci mají jednak potenciál ovlivňovat státy malé, jednak jimi být přirozeně následovány.⁹⁵ V neposlední řadě je třeba podotknout, že není důležitá pouze velikost státu, nýbrž místa, kde páchání relevantních zločinů reálně hrozí. Těmi mohou být velmi malé státy, jako byla například Rwanda.

Jde tedy o to, zda jsou smluvními stranami právě ty státy, kde k takovému jednání může reálně dojít. Takovým státům ale mnohdy vládou nedemokratické režimy, které se ke Statutu záměrně nepřipojují. Stranami Statutu jsou tak většinou státy, které s těmito zločiny problémy beztak nemají.⁹⁶ A když pomíneme možnost zahájení vyšetřování z podnětu Rady bezpečnosti OSN, je tedy třeba konstatovat, že ve smyslu dosažení, resp. přiblížení se univerzální působnosti čeká Soud ještě dlouhá a nesnadná cesta.

Na druhé straně vzhledem k tomu, že během pouhých dvanácti let od svého vzniku byla tato mezinárodní smlouva ratifikována již více než polovinou států světa, lze do budoucna vyjádřit naději, že tento trend bude pokračovat a ke Statutu se připojí důležité světové mocnosti, které pak budou následovány dalšími státy.

⁹⁵ Rovněž v české vnitrostátní diskuzi ohledně ratifikace Římského statutu zaznívalo, že nemá smysl ke Statutu přistupovat, když ani USA se k němu nepřipojily.

⁹⁶ Důležitou výjimku samozřejmě představují například některé africké státy.

6 Reálné případy Mezinárodního trestního soudu

Římský statut Mezinárodního trestního soudu vstoupil v platnost 1. 7. 2002 a od této chvíle může Soud vykonávat jurisdikci vůči zločinu genocidy, zločinům proti lidskosti a válečným zločinům. Soud tedy funguje již více než osm let a je alespoň částečně možné zhodnotit jeho dosavadní činnost.

Soud se v současné době intenzivně zabývá zločiny spáchanými v konfliktech v pěti zemích. Těmi jsou Uganda, Demokratická republika Kongo, Středoafriická republika, dále Súdán, resp. Dárfúr, a Keňa. Soud vyšetřuje v souladu s časovou příslušností pouze zločiny spáchané po 1. 7. 2002 a vzhledem k četnostem násilností pak žalobce vyšetřování omezuje pouze na nejvýše postavené představitele zodpovědné za hromadné zločiny.

V souvislosti s tím je vhodné zmínit, že způsob vyšetřování přinesl některé ne zcela předvídané poznatky. Za zmínku v každém případě stojí vzniklá praxe tzv. pozitivní komplementarity,⁹⁷ kdy první tři jmenované státy samy požádaly Soud o vyšetření zločinů spáchaných na jejich území. Žalobce tyto žádosti po zhodnocení jejich odůvodněnosti přijal a na jejich základě vyšetřování zahájil.

Tento způsob zahájení, tzv. *self-referral*, představuje pro Soud určitou výhodu, jelikož v takovém případě lze předpokládat, že budou orgány daného smluvního státu se Soudem hladce spolupracovat. Jako nevýhodu ovšem lze vnímat fakt, že vzhledem k tomu, že tyto konflikty většinou probíhají mezi vládou a povstaleckými skupinami a vláda má možnost se na Soud obrátit, zatímco povstalci ne, vytváří taková situace jistou nerovnost stran účastnících se určitého konfliktu v přístupu k Soudu.⁹⁸ Vyšetřování v Súdánu pak bylo zahájeno na základě podnětu Rady bezpečnosti OSN, jelikož Súdán není smluvní stranou Statutu. V posledním případě, který se týká Keni, pak bylo vyšetřování zahájeno žalobcem z vlastní iniciativy.

V této souvislosti je pak vhodné připomenout, že podle čl. 16 Statutu může být jakékoliv vyšetřování či stíhání přerušeno na dobu 12 měsíců, pokud o to Soud požádá

⁹⁷ SCHABAS, W. A.; STAHN, C.; EL ZEIDY, M. M. The International Criminal Court and Complementarity, Five Years On. *Criminal Law Forum*. 2008, č. 19, s. 1.

⁹⁸ ŠTURMA, P. Princip komplementarity a spouštěcí mechanismus Mezinárodního trestního soudu. In *Mezinárodní trestný soud na začátku 21. století*. Bratislava : Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied, 2006, s. 36 – 37.

Rada bezpečnosti OSN rezolucí podle kapitoly VII, přičemž toto lze učinit opakovaně. Uvedené ustanovení hodnotím spíše kladně, jelikož může nastat situace, kdy by mohlo stíhání určité osoby vyvolat v zemi nepokoje nebo ohrozit právě probíhající mírový proces. Proto je podle mého názoru vhodné, že Rada bezpečnosti může na základě zvážení specifík dané konkrétní situace projednání určitého procesu případně odložit na pozdější dobu.

Co se týče situace v **Ugandě**, soudobý konflikt na území tohoto státu vznikl již v roce 1986, kdy současný prezident Yoweri Museveni převzal moc. Proti němu se postavila tzv. Armáda božího odporu (*Lord's Resistent Army*, LRA). Ta je především v severní části Ugandy a v okolních oblastech zodpovědná za pravidelné hromadné útoky na civilní obyvatelstvo, vraždy, systematické znásilňování a unášení dětí za účelem jejich zapojení to vlastních řad. Podíl dětských vojáků v LRA se odhadoval až na 85%, což představuje přes 20 000 osob.⁹⁹ Na konci roku 2003 požádal prezident Museveni žalobce Soudu o vyšetření zločinů. To bylo zahájeno v polovině následujícího roku a v roce 2005 bylo vydáno 5 zatykačů na nejvyšší velitele LRA. Jeden z nich již zemřel, ostatní včetně vůdce LRA Josepha Konyho stále nebyli dopadeni.¹⁰⁰

Dlouholeté konflikty v **Demokratické republice Kongo** mezi vládou a povstaleckými jednotkami se odehrávají především ve východní provincii Ituri. Důvody konfliktů jsou politické (snaha o změnu režimu), ekonomické (kontrola nad četnými zdroji nerostných surovin) i etnické (nenávisť příslušníků kmenů Hema a Lendu). Z těchto důvodů zde dochází k četným brutálním útokům, jejichž obětí jsou v převážné míře civilisté. Podíl dětských vojáků pak představuje až 40%. V roce 2004 obdržel žalobce oficiální podnět Demokratické republiky Kongo a zahájil vyšetřování. Do dnešního dne bylo vydáno pět zatykačů. Bosco Ntaganda je stále na svobodě, Germain Katanga a Mathieu Ngudjolo Chui jsou zatčeni a v současnosti probíhá řízení před přípravným senátem, Thomas Lubanga Dyilo je rovněž zatčen a jeho řízení po potvrzení obvinění probíhá již před senátem projednácím. Pátým obviněným je Callixte Mbarushimana, na kterého byl vydán zatykač v říjnu 2010.

⁹⁹ POPENKOVÁ, M. Mezinárodní trestní soud. Reálně fungující instituce. *Mezinárodní politika*. 2006, č. 5, s. 39.

¹⁰⁰ *Situations and Cases* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Situations+and+Cases>>.

V roce 2005 požádal prezident **Středoafričké republiky** žalobce Soudu o vyšetření událostí, které byly spáchány v průběhu ozbrojeného konfliktu mezi povstalci, vládními jednotkami a dalšími ozbrojenými skupinami. V roce 2008 byl vydán zatykač a tentýž rok byl zatčen a dopraven do Haagu Jean-Pierre Bemba Gombo obviněný ze zločinů proti lidskosti a válečných zločinů. Po potvrzení obvinění probíhá jeho proces již před projednáním senátem.

V roce 2005 přijala Rada bezpečnosti Rezoluci OSN, kterou požádala žalobce o vyšetření zločinů spáchaných v **Súdánu** v západní provincii Dárfúr¹⁰¹ a vyzvala súdánskou vládu, aby plně spolupracovala se Soudem. Osobami, na které byl vydán zatykač, jsou Ali Kushayb, Ahmad Harun, a Umar Al-Bašír. Kushayb je vůdcem milic *Janjaweed*, Harun bývalým ministrem vnitra a paradoxně následným ministrem pro humanitární záležitosti, a Umar Al-Bašír je současným prezidentem. Později začal Soud vyšetřovat další tři osoby. Súdánská vláda odmítá se Soudem spolupracovat.

Zatím poslední situací, kterou se žalobce začal zabývat, je vyšetřování povolebních násilností v **Kenii** v letech 2007 – 2008. Vzhledem k tomu, že byl shledán opodstatněný důvod a předloženy dostatečně průkazné materiály, v březnu 2010 toto vyšetřování povolil přípravný senát Soudu.

International Criminal Court	Investigation opened	Status
Uganda	2004	5 arrest warrants for rebel leaders: 1 deceased, 4 fugitives
Congo	2004	5 arrest warrants: 3 on trial, 1 in pre-trial, 1 fugitive
Sudan (Darfur)	2005	3 fugitives, including president Omar al-Bashir, 2 other suspects appeared voluntarily and are in pre-trial
Central African Republic	2007	Jean-Pierre Bemba in custody, trial underway
Kenya	2010	Indictments expected imminently

Zdroj: *The Economist* na základě informací soudů,¹⁰² stav k 27. 11. 2010

¹⁰¹ Kromě událostí v Dárfúru, které přitahuje pozornost světových médií, je možným zdrojem budoucích konfliktů rovněž situace v severovýchodním Súdánu a postavení etnických Bedžů, viz ZÁHORÍK, J. Bedžové v severovýchodním Súdánu: zapomenuté ohnisko napětí? *Mezinárodní politika*. 2007, č. 5, s. 18 – 21.

¹⁰² *In the dock, but for what?* [online]. The Economist [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.economist.com/node/17572645>>.

6.1 *The Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*

Thomas Lubanga je považován za zakladatele a vůdce politického a vojenského hnutí Svaz Konžských vlastenců (*Union des patriotes congolais*, UPC),¹⁰³ které bylo založeno v roce 2000 a je zodpovědné za četné násilnosti na východě Konga v regionu Ituri. Hnutí se skládá z příslušníků kmene Hema a je silně etnicky vyhraněno. K největším zločinům, jejichž obětí byli civilisté, docházelo od druhé poloviny roku 2002 do konce roku 2003. Etnické čistky byly namířeny zejména proti příslušníkům kmene Lendu. V rámci konfliktu odváděl UPC do svých řad stovky dětí, které poté cvičil k boji, vraždění, rabování a znásilňování. V roce 2003 pak měl Lubanga podle tvrzení žalobce ve svých milicích až 30 000 dětí.¹⁰⁴

Poté co byl Soudem vydán zatykač, byl Lubanga 17. března 2006 převezen do Haagu a 20. března se konalo první slyšení před přípravným senátem. Dne 29. ledna 2007 pak bylo obvinění Lubangy přípravným senátem potvrzeno,¹⁰⁵ na základě čehož může být ustaven projednací senát a následně začít hlavní líčení. Thomas Lubanga je v současné době jedním ze dvou obžalovaných, jejichž proces je veden již projednacím senátem.

Ze strany některých nevládních skupin bývá Soud kritizován, že obžaloba je ve srovnání s tím, za co všechno je Lubanga pravděpodobně zodpovědný, relativně úzce vymezena. Thomas Lubanga je obžalován za páchání následujících **válečných zločinů** podle Statutu:

- Čl. 8(2)(b)(xxvi): odvody či nábor dětí mladších patnácti let do ozbrojených sil státu nebo jejich využívání k aktivní účasti v nepřátelských akcích (v rámci mezinárodního ozbrojeného konfliktu)
- Čl. 8(2)(e)(vii): odvody či nábor dětí mladších patnácti let do ozbrojených sil státu nebo jejich využívání k aktivní účasti v nepřátelských akcích (v rámci vnitřního ozbrojeného konfliktu)

¹⁰³ *Thomas Lubanga Dyilo* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/menus/icc/situations%20and%20cases/situations/situation%20icc%200104/related%20cases/icc%200104%200106/democratic%20republic%20of%20the%20congo?lan=en-GB>>.

¹⁰⁴ *Trying One, Blaming Many* [online]. The Gambia Echo [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.thegambiaecho.com/Homepage/tabid/36/articleType/ArticleView/articleId/62/TRYING-ONE-BLAMING-MANY.aspx>>.

¹⁰⁵ MIRAGLIA, M. Admissibility of Evidence, Standard of Proof, and Nature of the Decision in the ICC Confirmation of Charges in Lubanga. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 489.

Hlavní líčení mělo být původně zahájeno v červnu 2008, ale bylo odloženo kvůli sporu mezi soudci a žalobci ohledně důvěrných důkazů. OSN a neziskové organizace totiž poskytly žalobci na 200 důkazů za podmínky zachování důvěrnosti. Soudci ale byli názoru, že takový přístup je nepřijatelný, jelikož ohrožuje spravedlnost a objektivitu celého procesu. Následkem toho byla ve hře rovněž možnost propuštění Lubangy v případě, že není zabezpečen rovný přístup obou stran k informacím.¹⁰⁶ Žalobce následně souhlasil s poskytnutím důvěrných informací Soudu. Nutno dodat, že v souvislosti s těmito událostmi si žalobce vysloužil obecně kritiku, zatímco tvrdý postup senátu za účelem zajištění objektivitu řízení lze hodnotit velmi kladně.

Proces tedy začal dne 26. ledna 2009 a přes opakované spory senátu a žalobce ohledně přístupu obhajoby k informacím žalobce, během kterých opět hrozilo dokonce i propuštění Lubangy z vazby, Soud v současné době pokračuje dál a spolupracuje se 103 osobami, které mají před Soudem status oběti. V rámci procesu bylo zatím vyslechnuto pět znalců a 28 svědků.¹⁰⁷

6.2 *The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al-Bashir*

Kořeny současného konfliktu v súdánské západní provincii Dárfúr sahají do vzdálenější minulosti. Společnost na území Dárfúru byla tradičně kmenová, v níž hrálo klíčovou roli kmenové vlastnictví půdy. Půda byla mezi jednotlivé kmeny rozdělena posledním dárfúrským sultánem na počátku 20. století a kmenoví náčelníci je pak dále rozdělovali mezi jednotlivé členy kmenu. Případné spory byly řešeny na shromáždění náčelníků jednotlivých kmenů. Sucha a desertifikace přispěly ke zhoršení konfliktů a prezident Nimejří, který se dostal k moci roku 1969, pak zavedl islámský režim a šariú a zrušil dosavadní kmenový systém. Během následujících desetiletí se díky snadnému přístupu ke zbraním začaly konflikty vyostřovat a jednotlivé kmeny začaly vytvářet vlastní milice.¹⁰⁸

¹⁰⁶ ZAPPALA, S. Lubanga Before the ICC. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 467.

¹⁰⁷ *Case information sheet* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/477CC240-07A5-4FAC-80AC-3A743C2CD649/282561/LubangaENG.pdf>>.

¹⁰⁸ POPENKOVÁ, M. Mezinárodní trestní soud. Reálně fungující instituce. *Mezinárodní politika*. 2006, č. 5, s. 39.

V jádru konfliktů je jednak **přístup k přírodním zdrojům** (ropa, voda, půda a pastviny), jednak **příslušnost k určitému etniku**. Ta hraje v konfliktu v Dárfúru klíčovou roli, především pak příslušnost k původu africkému (obyvatelé Dárfúru) nebo arabskému (centrální vláda). Od roku 2001 se přední povstalecké skupiny, Súdánské osvobozenecké hnutí (*Sudan Liberation Movement/Army, SLM/A*) a Hnutí za spravedlnost a rovnost (*Justice and Equality Movement, JEM*) začaly stavět proti ústřední vládě v Chartúmu.

V roce 2002 pak začali podnikat první ozbrojené akce. Vláda nebyla na takovou situaci připravena a nebyla schopna oblasti kontrolovat. Využila proto etnických a mezikmenových rozporů a začala vyzývat místní kmeny, aby jí v boji proti povstalcům pomohly. Z arabských kmenů byly vytvořeny jednotky *Janjaweed* a tyto společně se súdánskou armádou začaly v Dárfúru zasahovat. Četnými cíli jejich útoků byli civilisté příslušející k africkému etniku. Konflikt způsobil nucené vystěhování přes 1,65 milionu osob,¹⁰⁹ některé zdroje však uvádí až 3 miliony uprchlíků.

Situací se v roce 2004 začala zabývat Rada bezpečnosti OSN. Byla zřízena **Mezinárodní vyšetřovací komise pro Dárfúr**, která předložila svou zprávu 25. ledna 2005. Komise konstatovala, že na území Súdánu dochází k vážnému porušování lidských práv a humanitárního práva, jež dosahuje intenzity zločinů podle mezinárodního práva. Jde především o vraždění civilistů, mučení, nucené mizení, sexuální násilí, ničení vesnic a rabování. Podle zprávy komise za tyto akce nese odpovědnost súdánská vláda a jednotky *Janjaweed*. Vzhledem k tomu, že útoky byly páčány systematicky a v rozsáhlé míře, lze je kvalifikovat jako zločiny proti lidskosti.¹¹⁰ Oběťmi těchto násilností byly převážně africké kmeny.

Zpráva rovněž uvádí, že i místní povstalecké jednotky SLM/A a JEM jsou odpovědné za vážná porušení mezinárodního práva, například vraždění civilistů nebo rabování. V jejich případě ale nelze tvrdit, že byly páčány systematicky nebo v rozsáhlé míře. Americká administrativa George W. Bushe na základě vlastních informací označila události v Dárfúru za genocidu. Komise ale uvedla, že v Dárfúru pravděpodobně nedocházelo ke genocidě, jelikož zřejmě neexistoval úmysl vyvraždit

¹⁰⁹ *Studie Parlamentního institutu k Mezinárodnímu trestnímu soudu* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-276.pdf>>. Podle údajů Amnesty International je toto číslo 2,4 milionu.

¹¹⁰ POPENKOVÁ, M. Mezinárodní trestní soud. Reálně fungující instituce. *Mezinárodní politika*. 2006, č. 5, s. 40.

určitou etnickou skupinu lidí. Komise sestavila seznam podezřelých, který předala Radě bezpečnosti OSN s doporučením, aby situaci v Dárfúru předala Mezinárodnímu trestnímu soudu.

Vzhledem k tomu, že Súdán není smluvní stranou Statutu, bylo třeba iniciovat vyšetřování z podnětu Rady bezpečnosti OSN. Ta pak prostřednictvím své rezoluce č. 1593 z roku 2005 požádala Soud, aby začal vyšetřovat zločiny spáchané na území Súdánu. USA se hlasování zdržely, ale tím, že nevyužily svého práva veta, přijetí rezoluce umožnily. Byl to první případ, kdy byla využita možnost zahájení řízení z podnětu Rady bezpečnosti OSN.

V roce 2007 pak byly vydány **první zatýkácí rozkazy** na bývalého ministra vnitra a pozdějšího ministra pro humanitární záležitosti Ahmada Haruna a na velitele milic *Janjaweed* Ali Kushayba. Přípravný senát dospěl k závěru, že Harun z pozice ministra vnitra věděl o zločinech proti civilnímu obyvatelstvu na území Dárfúru i o praktikách *Janjaweedu*, a že osobně nabádal k páčání zločinů proti civilnímu obyvatelstvu. Kushayb pak velel oněm milicím, které páchaly zločiny proti civilistům, a některých ozbrojených akcí se osobně účastnil.¹¹¹

Zločiny spáchané na území Dárfúru si podle údajů OSN vyžádaly již 300 000 obětí, přičemž súdánská vláda přiznává pouze 10 000. V roce 1989 se v Súdánu po vojenském převratu dostal k moci **Umar Al-Bašír** a od roku 1993 je súdánským prezidentem. Vzhledem k přímé odpovědnosti prezidenta za jednání súdánské armády a reálnému vlivu na arabské milice se žalobce v souladu s čl. 25 odst. 3 Statutu, jenž upravuje mimo jiné i nepřímé pachatelství, resp. pachatelství prostřednictvím jiné osoby (*perpetration-by-means*),¹¹² rozhodl v červenci 2008 proti prezidentovi vznést deset bodů obvinění: tři z nich se týkaly genocidy, pět zločinů proti lidskosti a dva válečných zločinů.¹¹³

Po prošetření případu přípravným senátem pak byl na obviněného súdánského prezidenta Umara Al-Bašíra dne **4. března 2009 vydán zatykač**. Ten se tak stal první hlavou státu, na kterou Mezinárodní trestní soud zatýkácí rozkaz vydal. Není však první

¹¹¹ *Studie Parlamentního institutu k Mezinárodnímu trestnímu soudu* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-276.pdf>>.

¹¹² JESSBERGER, F.; GENEUSS, J. On the Application of a Theory of Indirect Perpetration in Al Bashir. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 853.

¹¹³ *Soud v Haagu obvinil první hlavu státu* [online]. Hospodářské noviny [cit. 2009-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://exporter.ihned.cz/c1-25976820-soud-v-haagu-obvinil-prvni-hlavu-statu>>.

hlavou státu obviněnou mezinárodním trestním soudem obecně. Před ICTY stanul bývalý srbský a následně jugoslávský prezident Slobodan Milošević, z důvodu špatného zdravotního stavu však ještě před koncem procesu zemřel. V současnosti je pak před SCSL veden proces s bývalým liberijským prezidentem Charlesem Taylorem.

Súdán je tedy v současné době v situaci, kdy by měl zatknout a vydat vlastního prezidenta. Súdánská strana ovšem se Soudem odmítá spolupracovat. Zatykač na Umara Al-Bašíra byl původně vydán za spáchání následujících **pěti zločinů proti lidskosti** a **dvou válečných zločinů**:

- Čl. 7(1)(a): vražda
- Čl. 7(1)(b): vyhlazování
- Čl. 7(1)(d): deportace nebo násilný přesun obyvatelstva
- Čl. 7(1)(f): mučení
- Čl. 7(1)(g): znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace nebo jiné formy sexuálního násilí srovnatelné závažnosti
- Čl. 8(2)(e)(i): úmyslné vedení útoků proti civilnímu obyvatelstvu jako takovému nebo proti jednotlivým civilním osobám, které se přímo neúčastní nepřátelských akcí (v rámci vnitřního ozbrojeného konfliktu)
- Čl. 8(2)(e)(v): plenění města nebo místa, i v případě, že bylo dobyté útokem (v rámci vnitřního ozbrojeného konfliktu)

Žalobce zahrnul do obvinění také zločin genocidy, konkrétně odpovědnost z pokusu zlikvidovat příslušníky dárfúrských kmenů Fur, Masalit a Zaghawa, a to jednak prostřednictvím oficiálních armádních jednotek, jednak prostřednictvím spřízněných milic *Janjaweed*.¹¹⁴ Většina soudců přípravného senátu (soudkyně Anita Ušacka měla odlišné stanovisko) dospěla k názoru, že senátu nebyly poskytnuty dostatečné důkazy, které by prokazovaly, že vláda měla v úmyslu zničit úplně nebo částečně některý z výše jmenovaných kmenů. Z tohoto důvodu zatykácí rozkaz nezahrnoval zločin genocidy. Senát ale při vydání zatykače dodal, že v případě, že se

¹¹⁴ CAYLEY, A. T. The Prosecutor's Strategy in Seeking the Arrest of Sudanese President Al Bashir on Charges of Genocide. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 829.

obžalobě podaří sehnat dostatečné důkazy k tomuto bodu, lze zatykácí rozkaz odpovídajícím způsobem doplnit.¹¹⁵

Počátkem roku 2010 pak rozhodl odvolací senát, že přípravný senát má o obsahové stránce zatykácího rozkazu s ohledem na jeho možné rozšíření rozhodnout opětovně. Namítal, že při zvažování vydání zatykače je třeba zvolit o něco nižší standard nežli ve fázi řízení, kdy se prokazuje vina. Dne 12. 7. 2010 byl pak vydán druhý zatykácí rozkaz na Umara Al-Bašíra, který ten původní nenahrazuje, ale rozšiřuje o následující tři body **zločinu genocidy**:

- Čl. 6 (a): genocida usmrcením
- Čl. 6 (b): genocida způsobením těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch
- Čl. 6 (c): genocida úmyslným uvedením skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení

Přestože všechny smluvní strany Statutu mají povinnost plně spolupracovat se Soudem a tedy v případě vstupu obviněného na své území jej zatknout, v průběhu července a srpna 2010 vycestoval Al-Bašír do Keni a Čadu. V případě Keni dokonce na státní návštěvu, a zatčen tedy nebyl. Rovněž Africká unie se usnesla, že ve věci vydání Súdánského prezidenta s Mezinárodním trestním soudem spolupracovat nebude. Následně tedy Soud formální cestou informoval Radu bezpečnosti OSN o této návštěvě a nespolupráci uvedených států se Soudem.¹¹⁶

Co se týče imunit, čl. 27 Statutu upravující jejich odnětí se podle odborných názorů aplikuje rovněž na pachatele z nesmluvních států, pokud bylo vyšetřování zahájeno závaznou rezolucí Rady bezpečnosti, a to i pro případ zatčení pachatele v jiném státě.¹¹⁷ Senát ve svém vyjádření k již prvnímu zatykači na Umara Al-Bašíra

¹¹⁵ *ICC Issues a Warrant of Arrest for Omar Al Bashir, President of Sudan* [online]. International Criminal Court [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/0EF62173-05ED-403A-80C8-F15EE1D25BB3.htm>>.

¹¹⁶ *Case The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al Bashir* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/Menu/ICC/Situations+and+Cases/Situations/Situation+ICC+0205/Related+Cases/ICC02050109/Press+Releases>>.

¹¹⁷ AKANDE, D. The legal nature of Security Council referrals to the ICC and its impact on Al Bashir's immunities. *Journal of International Criminal Justice*. 2009, č. 7, s. 333.

dodává, že pokud bude súdánská vláda nadále odmítat spolupráci, vydá Soud v souladu s čl. 87 odst. 7 Statutu nález a věc postoupí Radě bezpečnosti OSN.

Nutno podotknout, že v tomto případě senát odkázal na čl. 87 odst. 7, který se vztahuje na smluvní strany Statutu, zatímco Súdán smluvní stranou není. Statut totiž výslovně neupravuje postup v případě, kdy řízení bylo iniciováno Radou bezpečnosti OSN v nesmluvním státě a ten odmítá spolupracovat. Senát tedy vycházel z názoru, že pokud bylo řízení zahájeno z podnětu Rady bezpečnosti OSN podle kapitoly VII, má stát povinnost spolupracovat jako by stranou Statutu byl.

Otázkou tedy zůstává, jaké jsou **možnosti dalšího postupu Soudu** a jak bude tedy proces pokračovat.¹¹⁸ Soud nedisponuje žádným sborem, který by mohl obviněné zatknout, a mírové jednotky OSN v Africe k tomu zase nemají mandát. Al-Bašír může být zatčen na území jiného státu, který je smluvním státem Statutu. S ohledem na výše uvedené návštěvy sousedních států se však zdá, že ani k zatčení v jiném státě dojít nemusí. Navíc v dubnu 2010 se v Súdánu po dvaceti letech konaly prezidentské volby, ve kterých byl Al-Bašír znovuzvolen.¹¹⁹ Vydaný zatykač tak působí jako relativně bezzubý.

Soud se musí tedy spoléhat na jednotlivé státy, příp. na Radu bezpečnosti OSN. Ta může teoreticky uvalit na Súdán sankce, které mohou mít povahu nevojenskou nebo čistě teoreticky i vojenskou. Pod nevojenskou si je třeba představit např. hospodářské sankce.¹²⁰ Jakýkoliv tvrdý postup by ale jen těžko hledal podporu u Ruska a Číny jakožto stálých členů Rady bezpečnosti. Zde je tedy názorně vidět, jak se v mezinárodním právu prolínají prvky a zájmy soudní a politické. Soud nemá žádný konkrétní donucovací prostředek a je tedy odkázán na případnou pomoc a autoritu Rady

¹¹⁸ Christopher Gosnell v *Journal of International Criminal Justice* například doporučil, aby se žalobce v Súdánu přestal zaměřovat pouze na nejvýše postavené pachatele, jelikož to na veřejnost působí zpolitizovaně. Měly by být podle něj obviněny a předvedeny před Soud níže postavené osoby odpovědné za hromadné zločiny. To by odhalilo reálnou situaci v Dárfúru a dodalo kredibilitu budoucím procesům s nejvyššími představiteli v očích světové i súdánské veřejnosti. Viz GOSNELL, CH. The Request for an Arrest Warrant in Al Bashir. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 841.

¹¹⁹ *Omar Al Bashir election in Sudan is a farce* [online]. The Guardian [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2010/apr/27/omar-al-bashir-election-in-sudan-a-farce>>.

¹²⁰ Efektivita uvalení hospodářských sankcí na konkrétní stát je problematická. Súdán je v USA na seznamu zemí podporujících terorismus, jsou na něj tedy uvaleny hospodářské sankce. Nízkou obchodní aktivitu Súdánu s americkými a evropskými zeměmi pak využívá Čína, která má se Súdánem hojně hospodářské vztahy a je pro něj důležitým dodavatelem zbraní.

bezpečnosti OSN. Tři z jejích pěti stálých členů však nejsou stranou Statutu, a tak je v současné době otázkou, jakým směrem se bude situace dále vyvíjet.

V každém případě se u Soudu jedná o první případ zahájení řízení z podnětu Rady bezpečnosti OSN a zároveň první případ obvinění prezidenta suverénního státu před Mezinárodním trestním soudem. Průběh budoucích událostí kolem procesu se súdánským prezidentem Umarem Al-Bašírem se tedy stane významným neformálním precedentem. Jak pro následný přístup Rady bezpečnosti OSN k obdobným případům, tak pravděpodobně i pro chování jiných diktátorů či autoritářských hlav států. Je však třeba zdůraznit, že i přes výše jmenované problémy je obecná možnost zahájení řízení v nesmluvním státě z podnětu Rady bezpečnosti významným prvkem, který Římský statut umožňuje. Pro úspěch takového procesu je však klíčové, aby měl Soud při svém vyšetřování plnou podporu Rady bezpečnosti OSN.

6.3 Situace v Keni

V roce 1999 podepsala Keňa Římský statut a o šest let později jej ratifikovala. Na konci prosince 2007 se konaly prezidentské volby, v nichž usiloval o znovuzvolení prezident Mwai Kibaki (*Party of National Unity, PNU*). Jeho protikandidátem a vůdcem opozice byl pak Raila Odinga (*Orange Democratic Movement, ODM*). Podle mezinárodních pozorovatelů nebyly během voleb dodrženy demokratické standardy. Během průběžného sčítání hlasů nakonec začal vítězit prezident Kibaki a postoje lidí na výsledky i regulérnost voleb se zvrhly v masovou vlnu násilí, během kterého přišlo o život přes 1000 lidí a přibližně 300 000 bylo nuceno opustit své domovy.¹²¹ Po volbách, ve kterých byl prezident Kibaki znovuzvolen, se stal Odinga předsedou vlády.

Keňská národní komise pro lidská práva vydala zprávu, podle níž odpovědnost za násilnosti sahá až do vládních kruhů. Keňskou vládou pak byla založena mezinárodní vyšetřovací komise vedená soudcem Philipem Wakim označovaná jako **Wakiho komise**. Ta doporučila zřízení zvláštního tribunálu, jemuž se ale nedostalo dostatečné

¹²¹ *International Criminal Court to investigate violence after 2007 Kenya election* [online]. The Guardian [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/world/2010/mar/31/international-criminal-court-kenya-violence>>.

politické podpory.¹²² Mimo jiné ale také předal Waki informace o hlavních podezřelých Kofimu Annanovi, jenž se angažoval pro uklidnění situace v Keni. Informace byly následně předány žalobci Mezinárodního trestního soudu.

Dne 31. března 2010 povolil přípravný senát Soudu na návrh žalobce vyšetřování situace v Keni, a to většinou dvou ze tří soudců. Tato situace je významná tím, že poprvé za necelých osm let existence Soudu byla využita možnost zahájení vyšetřování žalobcem z vlastní iniciativy. Bohužel se však jedná již o pátou situaci, kterou Soud vyšetřuje v Africe, a je tedy vystaven podezření z určité zaujatosti. Na druhou stranu vnitrostátní keňské právo není vybaveno odpovídající právní úpravou, která by umožňovala účinné a spravedlivé souzení zločinů proti lidskosti¹²³ a lze tedy považovat za správné, že se Soud ujal role, která mu byla Statutem vložena, a danou situací se začíná zabývat.

Na 15. prosinec 2010 pak žalobce Luis Moreno-Ocampo oznámil tiskovou konferenci, na které oznámil, že podle čl. 58 odst. 7 Statutu podává přípravnému senátu návrh předvolání šesti občanů Keni, kteří jsou podle dosavadního šetření žalobce za povolební masakry nejvíce zodpovědní. Ty pak žalobce kvalifikuje podle Statutu jako zločiny proti lidskosti.¹²⁴ V prvním případě se jedná o tři představitele politické strany ODM, kteří společně organizovali útoky na stoupence PNU. Současný člen keňského parlamentu a bývalý ministr William Samoei Ruto spolu se současným ministrem Henry Kiprono Kosgeyem připravovali plán útoků na stoupence tehdejšího prezidenta a strany PNU. Velmi důležitou roli měl pak Joshua Arap Sang, který útoky organizoval prostřednictvím radiového vysílání. V druhém procesu se naopak jedná o obvinění tří představitelů politické strany PNU. Těmi jsou Francis Kirimi Muthaura, současný ministr Uhuru Muigai Kenyatta a Mohamed Hussein Ali. Ti pak měli organizovat útoky na stoupence ODM a k tomu využívat i keňské policejní síly. Žalobce, který návrh doložil přípravnému senátu několika tisíci stran dokumentů, předpokládá, že se jmenovaní dostaví k Soudu dobrovolně. V opačném případě plánuje navrhnout Soudu vydání zatykačů.

¹²² OKUTA, A. National Legislation for Prosecution of International Crimes in Kenya. *Journal of International Criminal Justice*. 2009, č. 7, s. 1063 – 1076.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ *ICC Prosecutor presents cases against six individuals for crimes against humanity* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/BA2041D8-3F30-4531-8850-431B5B2F4416.htm>>.

V souvislosti s vyšetřováním situací v různých státech je také vhodné zmínit, že především vzhledem k událostem v Gaze podala 22. ledna 2009 podle čl. 12 odst. 3 Statutu Palestinská autonomie (*Palestinian National Authority*, PNA) Soudu prohlášení, že přijímá výkon jurisdikce Soudu, a to od 1. července 2002, kdy Statut vstoupil v platnost. Podle Statutu tak ale může učinit pouze stát, a tak vyvstala otázka, zda je možné pro účely Soudu PNA za stát považovat. Odborné názory argumentují jak pro uznání prohlášení,¹²⁵ tak proti němu, přičemž v tomto případě argumentují buď nedostatkem státnosti (*lack of statehood*) nebo nemožností převést na Soud jurisdikci, kterou na základě Mírové dohody z Osla PNA není nadána.¹²⁶ O dalším postupu žalobce zatím nerozhodl, je však patrné, že případné přijetí prohlášení by mohlo v budoucnu motivovat jiná území vykazující znaky státu a usilující o nezávislost k obdobnému postupu.

Co se dále aktuálního vývoje týče, začátkem prosince 2010 obdržel žalobce sdělení z Jižní Koreje, jež je smluvní stranou, která uvádí, že během ostřelování jihokorejského ostrova Jonpchjong Severní Koreou dne 23. listopadu 2010 a při potopení jihokorejské lodi v březnu 2010 se Severní Korea dopustila válečných zločinů. Žalobce tedy podnikne předběžné šetření za účelem zjištění, zda jsou splněna kritéria pro zahájení vyšetřování. Další situace, které jsou v současné době předmětem předběžného šetření, se týkají Afghánistánu, Kolumbie, Pobřeží slonoviny, Guiney, Gruzie, Hondurasu, Nigérie a již zmíněné Palestiny.¹²⁷

¹²⁵ PELLET, A. The Palestinian Declaration and the Jurisdiction of the International Criminal Court. *Journal of International Criminal Justice*. 2010, č. 8, s. 981 – 999.

¹²⁶ SHANY, Y. In Defence of Functional Interpretation of Article 12(3) of the Rome Statute. *Journal of International Criminal Justice*. 2010, č. 8, s. 329.

¹²⁷ *Alleged war crimes in the territory of the Republic of Korea under preliminary examination* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/news%20and%20highlights/pr608?lan=en-GB>>.

7 Česká republika a ratifikace Římského statutu

Aktivní podpora Mezinárodního trestního soudu patří mezi priority společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie. Skutečnost, že Česká republika byla ještě více než deset let po Římské konferenci jediným členským státem EU, který Statut neratifikoval, byla tedy do poloviny roku 2009, kdy byla v ČR jeho ratifikace dokončena, vnímána značně negativně. Je proto důležité zabývat se důvody pozdního přístupu k ratifikačnímu procesu v ČR a případným ústavněprávním problémům spojeným s jeho ratifikací.

V této souvislosti existovaly **dva okruhy ústavněprávních otázek**, na které nebyly právními experty poskytovány jednotné odpovědi. První otázka, které se podrobně věnuji v subkapitole 7.1 a která byla relativně brzy vyřešena, se týkala rozdílných názorů na nutnost přijetí Statutu prostou nebo kvalifikovanou většinou. Druhý a relativně komplikovaný problém pak představovala otázka, zda je Římský statut v souladu s Ústavou ČR. Toto je pak obsahem samostatné subkapitoly 7.2.

Pokud jde o **implementaci Statutu do vnitrostátního práva**, tedy do trestního zákona, resp. trestního zákoníku, a trestního řádu, podle Předkládací zprávy pro Parlament ČR k Návrhu na ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu¹²⁸ byla Česká republika v souladu s principem komplementarity již v roce 2009 schopna stíhat převážnou většinu zločinů ve Statutu uvedených.¹²⁹ Drobné nedostatky poté řešil nový trestní zákoník, který nabyl právní účinnosti 1. ledna 2010 a který byl již vypracován tak, aby požadavkům Statutu odpovídal.¹³⁰

Co se týče trestního řádu, ustanovení týkající se Mezinárodního trestního soudu do něj byly včleněny novelou trestního řádu, resp. zákonem č. 539/2004 Sb., jenž doplňuje § 375 týkající se právního styku s cizinou a § 412 upravující výjimky ze

¹²⁸ *Předkládací zpráva pro Parlament ČR k návrhu na ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu* [online]. Senát Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/45754/38912>>.

¹²⁹ Na základě porovnání skutkových podstat zločinů provedeného pro Ministerstvo spravedlnosti bylo před právní účinností nového trestního zákoníku zjištěno, že byly toho času pouze dva případy, které jsou jmenovány ve Statutu, a bylo by složité hledat jejich trestnost podle českého práva. Jednalo se především o čl. 8 odst. 2 písm. c) bod ii) Statutu, tedy těžká urážka lidské důstojnosti, zejména pokořující a ponižující zacházení (v rámci vnitřního ozbrojeného konfliktu) a čl. 28 Statutu upravující odpovědnost velitelů a jiných nadřízených.

¹³⁰ *Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku* [online]. Ústav práva [cit. 2009-03-21]. Dostupný z WWW: <http://www.ustavprava.cz/files/dz_k_tz.doc>.

zásady oboustranné trestnosti. V každém případě je ale vhodné zdůraznit, že i kdyby ani po ratifikaci nebyly české zákony dostatečně uvedeny do souladu se Statutem, v souladu s čl. 10 Ústavy ČR by v případě rozporu zákona a mezinárodní smlouvy měla mezinárodní smlouva před zákonem aplikační přednost.

7.1 Ratifikace podle čl. 10a Ústavy ČR

Ustanovení čl. 63 Ústavy ČR udává, že prezident republiky sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy.¹³¹ Jejich sjednávání však může přenést na vládu nebo její jednotlivé členy. K tomu došlo rozhodnutím č. 144/1993 Sb., kterým na vládu a příslušné ministry přenesl sjednávání a schvalování mezinárodních smluv, které nevyžadují souhlas Parlamentu. Mezinárodní smlouvy podle čl. 49 Ústavy ČR, jejichž sjednávání a ratifikaci si ponechal a k jejichž souhlasu je třeba obou komor Parlamentu, jsou proto označovány jako smlouvy prezidentské.

V rámci prezidentských smluv se rozlišují následující dva druhy mezinárodních smluv:

- **mezinárodní smlouvy podle čl. 49 Ústavy ČR**, které vyžadují k ratifikaci souhlas obou komor Parlamentu, a to nadpoloviční většiny přítomných poslanců a nadpoloviční většiny přítomných senátorů
- **mezinárodní smlouvy podle čl. 10a Ústavy ČR**, kterými se *přenáší některé pravomoci orgánů ČR na mezinárodní organizaci nebo instituci (tzv. integrační smlouvy)*, a z tohoto důvodu vyžadují podle čl. 39 odst. 4 Ústavy ČR souhlas obou komor Parlamentu, a to kvalifikovanou většinou, resp. souhlas třípětinové většiny všech poslanců a třípětinové většiny přítomných senátorů

Ministerstvo spravedlnosti v roce 2003 vyjádřilo pochybnosti, zda je nutné Statut označit jako integrační smlouvu, kterou je třeba přijmout kvalifikovanou většinou v souladu s čl. 39 odst. 4 Ústavy ČR.¹³² Poukazovalo především na fakt, že vzhledem k principu komplementarity vůbec k přenášení pravomoci od soudních orgánů ČR

¹³¹ Toto rozhodnutí prezidenta republiky vyžaduje ke své platnosti spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného ministra.

¹³² MALENOVSKÝ, J. Mezinárodní smlouvy podle č. 10a Ústavy ČR. *Právník*. 2003, č. 9, s. 841 – 842.

k Soudu docházet nemusí. Po přijetí takové argumentace by bylo možné o přijetí Statutu hlasovat pouze většinou prostou.

Jedná se vlastně svým způsobem o určité zdvojení pravomocí. Přestože princip komplementarity patří mezi základní prvky fungování Soudu, není obecně předem jisté, jak kompletně budou jednotlivá ustanovení Statutu v souladu s českým trestním právem. Může tedy teoreticky dojít ke zločinu, který není vnitrostátně upraven, ale na základě Statutu bude spadat do jurisdikce Soudu.

Rovněž je v této souvislosti nutné připomenout čl. 17 Statutu, podle kterého Soud rozhoduje, zda určitý proces ve smluvním státě je veden nezávisle a nestranně, zda není účelem vnitrostátního řízení pouze chránit obviněnou osobu před Soudem či zda je stát ochoten či schopen vést vlastní vyšetřování. Pokud Soud dospěje k závěru, že v rámci vnitrostátního řízení není zabezpečen spravedlivý proces, může jednostranně rozhodnout o zahájení procesu v Haagu. Tím by vlastně Soud vykonával právě onu od orgánů ČR přenesenou pravomoc.

Lze tedy souhlasit s právním názorem, že ČR tímto podmíněně předává Soudu pravomoc vůči pachatelům jím upravených trestných činů a že Římský statut je mezinárodní smlouvou podle čl. 10a Ústavy ČR. Ministerstvo spravedlnosti se s takovým závěrem následně ztotožnilo a na základě toho také probíhal proces ratifikace Statutu.

7.2 Proces ratifikace a ústavněprávní překážky

Popis průběhu vnitrostátního postupu orgánů ČR v souvislosti s ratifikačním procesem, a především analýza možných rozporů Statutu s ústavním pořádkem ČR, představují relativně složitou problematiku. Nejprve tedy stručně vysvětlím tento postup a poté přistoupím ke komplexnější analýze dané ústavněprávní problematiky.

Mezi skupinu signatářských států Římského statutu se Česká republika zařadila 13. dubna 1999. Tím dala najevo vůli ČR k ratifikaci této mezinárodní smlouvy. Byla vytvořena pracovní skupina právních expertů ministerstva spravedlnosti a ministerstva zahraničních věcí, jejíž úlohou byla identifikace možného nesouladu ustanovení Statutu s platným českým právem, především pak s Ústavou ČR a Listinou základních práv a

svobod (LZPS). Pracovní skupina identifikovala následující tři oblasti, ve kterých by mohl být Statut v rozporu s ústavním pořádkem ČR.

- **zákaz nebo podmínění trestního stíhání některých ústavních činitelů ČR**
- **pravomoc prezidenta republiky udělovat milost a amnestie**
- **zákaz vydávání občanů ČR cizímu státu proti jejich vůli**

V roce 2000 a 2001 proběhly pokusy o přijetí změn Ústavy, které by tyto rozpory se Statutem odstranily a Statut tak mohl být ratifikován. První z nich měl za cíl novelizovat ústavní pořádek prostřednictvím nového čl. 112a, který měl být vložen do Ústavy, druhý pak rozděloval tuto novelizaci mezi Ústavu i LZPS. Obsahově byly však tyto návrhy prakticky totožné a oba byly Poslaneckou sněmovnou zamítnuty a vráceny vládě k dopracování.¹³³

V průběhu následujících let žádný obdobný návrh Parlamentu předložen nebyl. Na základě odborné diskuze právních expertů pak přijala vláda právní názor, podle kterého není nutné měnit Ústavu, pokud bude Statut ratifikován jako mezinárodní smlouva podle čl. 10a Ústavy ČR.¹³⁴ Dne 23. ledna 2008 tak vláda svým usnesením vyslovila souhlas s návrhem na ratifikaci a postoupila návrh Parlamentu. Ten se s právním názorem vlády ztotožnil a 16. července 2008 s ratifikací Statutu podle čl. 10a Ústavy ČR vyslovil souhlas Senát, 29. října 2008 pak Poslanecká sněmovna.

Do dokončení ratifikačního procesu tedy od konce října 2008 zbýval pouze **podpis prezidenta republiky**. Ten ovšem vyjádřil pochybnosti nad právní argumentací vlády, k čemuž přispěla i argumentace Ústavního soudu v rámci nálezu k tzv. Lisabonské smlouvě z 26. listopadu 2008. Prezident tedy viděl dvě možnosti, jak domnělý nesoulad přijaté mezinárodní smlouvy odstranit. První byla změna ústavního pořádku, druhá pak podle čl. 87 odst. 2 Ústavy ČR postoupení Statutu Ústavnímu soudu, který by závazně rozhodl, zda je v souladu s ústavním pořádkem.¹³⁵

Na tomto místě pak považuji za nutné **podrobněji analyzovat uvedené ústavněprávní překážky**. Expertní skupinou identifikované právní problémy

¹³³ *Předkládací zpráva pro Parlament ČR k návrhu na ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu* [online]. Senát Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/45754/38912>>.

¹³⁴ Uvedená argumentace bude podrobněji vysvětlena v rámci následujícího textu.

¹³⁵ *Dopis prezidenta republiky ministru zahraničí ze dne 21. ledna 2009* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.klaus.cz/klaus2/asp/clanek.asp?id=SIB9whyzFPeM>>.

vyžadující přijetí příslušných vnitrostátních legislativních opatření v rovině ústavní byly v zásadě následující:¹³⁶

1. Zvláštní podmínky pro trestní stíhání prezidenta republiky, poslance, senátora a soudce Ústavního soudu

Ústava ČR v čl. 27 odst. 4 uvádí, že poslance nebo senátora nelze stíhat bez souhlasu komory, jejímž je členem. Podle čl. 86 odst. 1 pak lze ústavního soudce trestně stíhat pouze se souhlasem Senátu. Tito mají rovněž právo odepřít svědectví o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem své funkce. V neposlední řadě čl. 65 odst. 3 uvádí, že trestní stíhání pro trestné činy spáchané po dobu výkonu funkce prezidenta republiky je navždy vyloučeno.¹³⁷ Naproti tomu Statut ve svém čl. 27 uvádí, že žádné osoby bez rozdílů založených na výkonu veřejné funkce nejsou vyňaty z trestní odpovědnosti podle Statutu a žádné imunity či zvláštní procesní pravidla nebudou Soudu na překážku při výkonu jurisdikce vůči takové osobě.

2. Pravomoc prezidenta republiky udělit milost ve formě tzv. individuální amnestie nebo tzv. hromadné amnestie ve vztahu k zločínům zakotveným Statutem

Podle čl. 62 písm. g) prezident republiky odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem, nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo, a zahlazuje odsouzení. Podle čl. 63 odst. 1 písm. j) má za podmínky kontrasignace právo udělovat amnestii. Prezident by mohl teoreticky tohoto práva využít pro osvobození určitého pachatele odsouzeného Soudem.

3. Zákaz předávání vlastních občanů proti jejich vůli do ciziny

Ustanovení čl. 14 odst. 4 LZPS uvádí, že občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti. Vzhledem k tomu, že pokud by případný pachatel nebyl v souladu s principem komplementarity z určitého důvodu stíhán v ČR, musel by být vydán v souladu s ustanoveními Statutu do Haagu.

¹³⁶ *Studie Parlamentního institutu k Mezinárodnímu trestnímu soudu* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-276.pdf>>.

¹³⁷ Prezident může být stíhán pouze pro velezradu, a to před Ústavním soudem na žádost Senátu. Trestem může být ztráta prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt. Pro doplnění je vhodné uvést, že velezradu Ústava nedefinuje, obecná definice je však obsažena v § 96 zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu.

V prvním případě, tedy v rámci úpravy zvláštních podmínek stíhání ústavních činitelů, je třeba rozlišit dvě skupiny osob. Jednou jsou poslanci, senátoři a ústavní soudci, pro které Ústava stanovuje proceduru, na základě které mohou být trestnímu stíhání vydáni. V případě ratifikace Statutu beze změn Ústavy ČR by v tomto případě k porušení mezinárodních závazků samotnou ratifikací nedošlo, došlo by k ní až v případě, kdy by příslušná komora daného představitele odmítla vydat. V případě prezidenta je však úprava jiná, jelikož Ústava možnost jeho trestního stíhání výslovně vylučuje a možnost odnětí tohoto vyloučení Ústava nezná.

Druhý problém, který by se týkal udělení milosti, příp. zahrnutí daného pachatele do amnestie, má v této souvislosti podobnou povahu jako úprava trestního stíhání poslanců, senátorů nebo ústavních soudců. Tedy ustanovení samo o sobě nepředstavuje porušení mezinárodních závazků ČR, k tomu by došlo, až když by bylo využito.

Třetí případ, konkrétně zákaz předávání vlastních občanů do ciziny podle LZPS již ústavněprávní problém nepředstavuje. Svou povahou totožná situace byla totiž řešena v nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 66/04 z roku 2006.¹³⁸ V souvislosti s implementací Evropského zatýkacího rozkazu byla skupinou poslanců a senátorů podána ústavní stížnost proti vydávání českých občanů do zahraničí s odůvodněním, že jsou daná ustanovení v rozporu s čl. 14 odst. 4 LZPS.

Ústavní soud ve svém nález použil relativně výjimečně historického a teleologického výkladu a konstatoval, že daná ustanovení s ústavním pořádkem v rozporu nejsou, jelikož účelem čl. 14. odst. 4 bylo na základě zkušeností s totalitním režimem zamezit případným případům nucené emigrace. Na vydání občana za účelem trestního stíhání do cizí země, kde je zabezpečen spravedlivý proces, po němž se vrátí zpět do ČR k případnému výkonu trestu, se tedy podle právního názoru Ústavního soudu dané ustanovení LZPS nevztahuje. Lze tedy přijmout závěr, že uvedená argumentace platí i pro případ Statutu, který tak v tomto bodě není v rozporu s ústavním pořádkem ČR.

V průběhu úvah nad tím, nakolik je Římský statut v rozporu s ústavním pořádkem České republiky, se vytvořilo několik koncepcí a návrhů, jakým způsobem a

¹³⁸ *Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 66/04* [online]. NALUS [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=100&pos=1&cnt=6&typ=result>>.

zda vůbec by měla být Ústava ČR za účelem uvedení v soulad se Statutem změněna. Považuji za vhodné charakterizovat následující čtyři přístupy k této problematice:

A. Plná adaptace Ústavy ČR¹³⁹

V souladu s původním legislativním návrhem z roku 2000, resp. 2001, by bylo řešením přijetí čl. 112a Ústavy ČR, který měl podle původního návrhu následující znění:¹⁴⁰

„U trestných činů, pro které ratifikovaná a vyhlášená mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána, stanoví příslušnost Mezinárodního trestního soudu,

a) se neuplatní zvláštní podmínky stanovené pro trestní stíhání poslance, senátora, prezidenta republiky a soudce Ústavního soudu, ani právo poslance, senátora a soudce Ústavního soudu odepřít svědectví o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem mandátu nebo funkce,

b) nemůže prezident republiky užít svého práva odpustit a zmírnit uložený trest ani nařídit, aby se trestní stíhání nezačalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo, nebo způsobit stejný následek udělením amnestie.“

Podle mého názoru je rovněž možné si představit stručnější text, který by stanovil, že v případě příslušnosti Mezinárodního trestního soudu se určitá vyjmenovaná ustanovení Ústavy ČR nepoužijí.¹⁴¹ Explicitní změnou ústavy, k jejímuž přijetí by byl potřebný souhlas třípětinové většiny zákonodárců, by byly rozpory odstraněny.

¹³⁹ KOPAL, J. *Proč Česká republika neratifikovala statut Mezinárodního trestního soudu?* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://blisty.cz/art/9974.html>>.

¹⁴⁰ Čl. 112a původně obsahoval i bod c), který odstraňoval domnělý rozpor s čl. 14 odst. 4 LZPS. Po výše zmíněné interpretaci Ústavního soudu v této souvislosti ale již nepovažuji za nutné tento bod uvádět.

¹⁴¹ Například Francie za účelem ratifikace Statutu přijala relativně stručnou novelu Ústavy: *„Republika může uznat jurisdikci Mezinárodního trestního soudu za podmínek stanovených ve smlouvě podepsané 16. července 1998.“* Viz ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Praha : Karolinum, 2002, s. 195.

B. Minimalistické řešení¹⁴²

Podle tohoto názoru jediná změna Ústavy, která je nutná, se týká čl. 65, který prezidentovi garantuje absolutní trestněprávní imunitu. V ostatních případech by k porušení mezinárodněprávních závazků došlo až v případě, kdy by příslušná komora odmítla relevantního poslance, senátora nebo soudce Ústavního soudu vydat, nebo v případě, kdy by prezident vůči pachateli relevantního zločinu své právo udělení milosti nebo amnestie opravdu využil. Jiné změny tedy nejsou nutné, jelikož by ČR mohla vždy postupovat tak, aby své mezinárodněprávní závazky podle Statutu splnila.

Podle mého názoru je ale nutné říci, že aby se předešlo případným problémům, měl by být ústavní pořádek v souladu se Statutem natolik, aby v případě výkonu jurisdikce Soudu nebylo vůbec možné tyto ústavní ustanovení využít. Lze si totiž přestavit situaci, kdy například skupina poslanců nebo senátorů člena své komory z určitých politických důvodů Soudu nevydá, čímž by následně došlo k porušení daných mezinárodněprávních závazků. Soulad mezinárodní smlouvy a ústavního pořádku je podle mého názoru třeba chápat tak, že ústavní pořádek uvedené porušení na základě využití ústavních pravidel vůbec neumožňuje.

C. Mezinárodněprávně konformní výklad¹⁴³

Jádrem tohoto právního názoru je čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR, který deklaruje, že „Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva“. Z toho tedy vychází základní teze, podle které v případě, že text ústavní normy umožňuje více možných interpretací, je třeba zvolit tu, která je v souladu s platnými mezinárodními závazky ČR.

Podle tohoto názoru jsou vysokí ústavní činitelé povinni respektovat čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR, a proto se chovat tak, aby k porušení mezinárodních závazků

¹⁴² KAVĚNA, M. Ústava ČR a ratifikace Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*. 2003, č. 12, s. 360 – 362.

¹⁴³ KRATOCHVÍL, J. Římský statut Mezinárodního trestního soudu není v rozporu s ústavou. *Právní rozhledy*. 2007, č. 15, s. 537 – 543.

nedošlo. V relevantních případech by tedy měla komora vydat Soudu příslušného poslance, senátora nebo soudce Ústavního soudu a prezident republiky by se v těchto případech měl zdržet udělení milosti či amnestie. Trestněprávní imunita prezidenta upravená v čl. 65 odst. 3 Ústavy by podle tohoto názoru mohla být interpretována tak, že pojem „trestné činy“ nepokrývá zločiny podle mezinárodního práva. Tím by na základě mezinárodněprávně konformního výkladu nebylo nutné doplňovat Ústavu ČR.

Tato interpretace tedy velmi silně akcentuje čl. 1 odst. 2 Ústavy, jenž údajně může i pozměnit význam určitého ústavního pravidla. Otázkou ale je, zda lze tento článek chápat tak silně. V důvodové zprávě k vládnímu návrhu zákona č. 395/2001 Sb., kterým byl druhý odstavec do čl. 1 Ústavy doplněn, se uvádí, že *„toto nové ustanovení nemá znamenat plný vnitrostátní účinek všech mezinárodních závazků, ale spíše východisko pro činnost moci výkonné, soudní i zákonodárné. Jde o pokyn adresovaný státním orgánům, zejména pak Parlamentu, jejichž chování v rozporu s pravidly mezinárodního práva by mohlo přivodit mezinárodní odpovědnost České republiky, aby se těmito normami řídily.“*¹⁴⁴

Toto ustanovení má tedy pravděpodobně spíše povahu proklamační, tedy vyjadřuje vůli ČR vlastní mezinárodní závazky dodržovat.¹⁴⁵ Na druhou stranu je třeba přiznat, že má tento článek v Ústavě své pevné místo a jeho účinky tak prozařují do celého ústavního pořádku. V případě různých možností výkladu pak skutečně slouží jako interpretační vodítko a přispívá k výběru toho vhodného. Pravděpodobně mu ale nelze přiznat takovou sílu, na základě které by měl potenciál měnit význam ustanovení, které více možností výkladu neumožňuje.

Přesto si dovedu představit například argumentaci Ústavního soudu, na základě které by autoritativně určil, že imunita prezidenta republiky upravená v čl. 63 Ústavy se na zločiny podle mezinárodního práva nevztahuje. Argumentem pro tuto interpretaci by ale podle mého názoru nemohl být pouze čl.

¹⁴⁴ SLÁDEČEK, V.; MIKULE, V.; SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 7.

¹⁴⁵ Toto ustanovení není možné vykládat tak, že se každé mezinárodní smlouvě musí český ústavní pořádek ve všech případech interpretačně přizpůsobit. Tomu totiž neodpovídá způsob jejich recepce, kdy ústavní zákony jsou přijímány kvalifikovanou většinou, zatímco mezinárodní smlouvy podle čl. 49 Ústavy ČR většinou prostou.

1 odst. 2 Ústavy, ale především charakter zločinů podle mezinárodního práva, který je naprosto neslučitelný s výkonem funkce představitele demokratického právního státu.

D. Aplikační přednost před ústavním pořádkem¹⁴⁶

Výchozím bodem tohoto přístupu je přísné rozlišování mezinárodních smluv podle čl. 49 Ústavy ČR, které ke svému schválení potřebují v Parlamentu souhlas prosté většiny poslanců a senátorů, a tzv. integračních mezinárodních smluv podle čl. 10a Ústavy ČR, pro jejichž schválení je třeba souhlasu kvalifikované většiny. O těchto smlouvách tak hlasuje Parlament podle Ústavy stejným způsobem jako o přijetí ústavního zákona.

Podle tohoto názoru vzhledem k tomu, že o smlouvách podle čl. 49 platí, že na základě ustanovení čl. 10 mají aplikační přednost před zákonem, musí s použitím argumentu *a minori ad maius* platit obdobně u smluv podle čl. 10a. Splňuje-li mezinárodní smlouva podle čl. 10a formální podmínky požadované článkem 10, platí, že v případě, stanoví-li něco jiného než ústavní zákon, použije se ona sama a nikoli ústavní zákon.¹⁴⁷ Podle tohoto názoru tedy mají mezinárodní smlouvy podle čl. 10a (*lex specialis*) aplikační přednost před ústavním pořádkem (*lex generalis*).¹⁴⁸

V případě, kdy by Soud začal stíhat poslance, senátora nebo soudce Ústavního soudu, by se pak vůbec neuplatnily mechanismy sloužící k udělení souhlasu k trestnímu stíhání, protože by komory v takovém případě již tuto pravomoc vůbec neměly. Stejně tak prezident by v relevantním případě již neměl pravomoc udělit milost či zahrnout obviněného Soudem do amnestie.

Podle ustanovení čl. 87 odst. 2 Ústavy rozhoduje Ústavní soud „o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a a čl. 49 s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací.“ Z toho by ale vyplývalo, že by tyto smlouvy měly být

¹⁴⁶ MALENOVSKÝ, J. Znovu k navrhované ratifikaci Římského statutu Českou republikou. *Právní rozhledy*. 2007, č. 22, s. 803 – 809.

¹⁴⁷ MALENOVSKÝ, J. Mezinárodní smlouvy podle č. 10a Ústavy ČR. *Právník*. 2003, č. 9, s. 848 – 849.

¹⁴⁸ Čl. 9 odst. 1 stanoví, že Ústava může být doplňována nebo měněna pouze ústavními zákony. Čl. 112 Ústavy pak vyjmenovává součásti ústavního pořádku, mezi kterými mezinárodní smlouvy podle čl. 10a nejmenuje. Popisovaná právní argumentace ale netvrdí, že tyto smlouvy jsou součástí ústavního pořádku, nýbrž že před ním mají aplikační přednost.

přijaty jen, pokud jsou s ústavním pořádkem v souladu. Podle popisovaného názoru je ale třeba toto ustanovení vykládat tak, že rozsah přezkumu bude u těchto typů smluv rozdílný. Zatímco smlouvy podle čl. 49 Ústavy by měly být v souladu s celým ústavním pořádkem, v případě smluv podle čl. 10a by se měl Ústavní soud omezit pouze na přezkum materiálního jádra Ústavy, tedy zda přijetím nedojde ke změně jejich podstatných náležitostí.¹⁴⁹

Tento právní názor tedy praví, že přestože některá ustanovení Statutu možná v rozporu s ústavním pořádkem ČR jsou, bude tento rozpor odstraněn tím, že Statut bude přijat kvalifikovanou většinou jako mezinárodní smlouva podle čl. 10a Ústavy ČR. Tím se v případě kolize konkrétního ustanovení Statutu s Ústavou použije v daném konkrétním případě ustanovení Statutu.

Považuji za důležité tento právní názor podrobněji analyzovat, mimo jiné proto, že byl akceptován vládou ČR a na jeho základě byla tato mezinárodní smlouva přijata Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Předkládací zpráva pro Parlament ČR uvádí, že „smlouvy podle čl. 10a jsou v Parlamentu schvalovány ústavní většinou, a mohou tak v dílčí výseči, která nenarušuje podstatné náležitosti demokratického právního státu, doplňovat a nahrazovat ustanovení ústavního pořádku, jakkoli nejsou jeho formální součástí“.¹⁵⁰

Vzhledem k tomu, že se v případě mezinárodní smlouvy podle čl. 10a jedná o tutéž ústavní většinu jako v případě přijetí ústavního zákona, je tato argumentace logicky velmi konzistentní. Je ale třeba říci, že tento právní názor je sice možné poměrně složitě z Ústavy vyvodit, explicitně tam ale uveden není.

Klímův komentář k Ústavě a Listině,¹⁵¹ ani Sládeček ve svém komentáři Ústavy ČR¹⁵² v rámci popisu důvodové zprávy nebo ustanovení mezinárodních smluv podle čl. 10a **aplikační přednost těchto smluv před ústavním pořádkem nevyvozuje**, a rovněž v komentáři k čl. 87 odst. 2 nerozlišuje rozsah přezkumu mezinárodních smluv podle čl.

¹⁴⁹ MALENOVSKÝ, J. Mezinárodní smlouvy podle č. 10a Ústavy ČR. *Právník*. 2003, č. 9, s. 851 - 852.

¹⁵⁰ *Předkládací zpráva pro Parlament ČR k návrhu na ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu* [online]. Senát Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/45754/38912>>.

¹⁵¹ KLÍMA, K. a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 107 – 111, 435 – 436.

¹⁵² SLÁDEČEK, V.; MIKULE, V.; SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 89 – 99, 720 – 722.

10a a čl. 49 Ústavním soudem. Ani důvodová zpráva k přijetí čl. 10a do Ústavy takové výsadní postavení těchto smluv nezmiňuje. Druhý jmenovaný pak uvádí, že pokud v případě přezkumu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a dospěje Ústavní soud k závěru, že smlouva je v rozporu s ústavním pořádkem, nemůže být smlouva ratifikována, dokud není sjednána náprava. Tu je pak možno sjednat především prostřednictvím přijetí změny Ústavy.¹⁵³

Nelze se tedy odůvodněně domnívat, že úmyslem zákonodárce bylo vložit do ustanovení čl. 10a těmto mezinárodním smlouvám takové výsadní postavení, jež by jim zabezpečovalo aplikační přednost před ústavním pořádkem. Navíc podle mého názoru Ústava nepředstavuje pouze dokument pro právní experty, kteří jsou specialisty na mezinárodní a ústavní právo. Ústava představuje nejzákladnější pravidla fungování demokratického právního státu. A jako taková by měla být „čitelná“ a pochopitelná i pro širší veřejnost. V případě, že přijmeme premisu, že přijetím mezinárodní smlouvy podle 10a tato v relevantních oblastech automaticky nahrazuje ustanovení ústavního pořádku ČR, stává se formální Ústava pouze podmnožinou Ústavy materiální.

Tedy pokud by si člověk chtěl přečíst Ústavu a porozumět jí, musel by tak v budoucnu souběžně číst veškeré mezinárodní smlouvy přijaté podle čl. 10a. To podle mého názoru nepřiměřeně znepřehledňuje Ústavu ČR a ústavní pořádek obecně. Jsem tedy toho názoru, že všechny mezinárodní smlouvy bez ohledu na způsob recepce mají být v souladu s ústavním pořádkem ČR.

Pro podporu tohoto názoru bych chtěl zmínit ještě několik argumentů. Čl. 10 Ústavy, který upravuje prezidentské mezinárodní smlouvy obecně, uvádí, že „*stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva*“. Ustanovení tedy výslovně stanovuje aplikační přednost těchto smluv před zákonem. Čl. 10a upravující tzv. integrační smlouvy (které jsou v podstatě podmnožinou mezinárodních smluv uvedených v čl. 10) ale obdobné ustanovení postrádá. Žádná zmínka o tom, že tyto smlouvy mají aplikační přednost před ústavním pořádkem, zde není. Lze tedy odůvodněně předpokládat, že bylo úmyslem zákonodárce, aby tyto smlouvy byly s ústavním pořádkem v souladu.

To potvrzuje rovněž ustanovení čl. 87 odst. 2 Ústavy, jež říká, že „*Ústavní soud rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a a čl. 49 s ústavním pořádkem, a*

¹⁵³ SLÁDEČEK, V.; MIKULE, V.; SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 91.

to před její ratifikací. Do rozhodnutí Ústavního soudu nemůže být smlouva ratifikována“. Nic v tomto textu nenapovídá úmyslu zákonodárce neměřit tyto mezinárodní smlouvy stejným metrem a v případě tzv. integračních mezinárodních smluv kontrolovat pouze jejich soulad s materiálním jádrem Ústavy.

Tento právní názor potvrdil i Ústavní soud ČR na konci roku 2008. **Nález Ústavního soudu ze dne 26. listopadu 2008 sp. zn. Pl. ÚS 19/08**,¹⁵⁴ kterým Ústavní soud posoudil soulad ústavního pořádku ČR s tzv. Lisabonskou smlouvou, byl právě případem, kdy se na základě využití čl. 87 odst. 2 Ústavy vyslovoval k souladu tzv. integrační mezinárodní smlouvy, tedy smlouvy podle čl. 10a Ústavy, s českým ústavním pořádkem.

V bodě 84 nálezu Ústavní soud uvádí, že ani ratifikací mezinárodní smlouvy se vrcholné postavení ústavního pořádku nevyprazdňuje. Výše uvedený závěr je pak podle vyjádření Ústavního soudu použitelný v oblasti mezinárodních smluv vůbec, tedy jak pro smlouvy podle čl. 49, tak pro smlouvy podle čl. 10a Ústavy ČR.

V bodě 88 pak Ústavní soud uvádí, že jako referenční hledisko přezkumu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a zvolil ústavní pořádek jako celek, nikoliv pouze jeho materiální jádro. Toto rozhodnutí zdůvodňuje v bodě 90 následovně: *„Pokud by byl akceptován názor, že vyslovení souhlasu s ratifikací mezinárodní smlouvy podle článku 10a stejnou většinou, jaká je požadována pro přijetí ústavního zákona, redukuje nynější přezkum pouze na oblast tzv. materiálního ohniska Ústavy a jinak jej vylučuje, znamenalo by to, že by institut předběžné kontroly ústavnosti ztratil do značné míry svůj smysl. Ústava však v tomto směru nerozlišuje mezi „běžnými“ mezinárodními smlouvami podle čl. 49 a mezinárodními smlouvami podle článku 10a a u obou z nich stanoví tutéž proceduru přezkumu Ústavním soudem.“* V bodě 91 pak dodává, že případný nesoulad lze u multilaterálních smluv zásadně odstranit změnou Ústavy. Nutno dodat, že žádný z patnácti Ústavních soudců si nevyhradil ani k výroku, ani k odůvodnění odlišné stanovisko.

Na základě výše provedené analýzy je třeba **učinit závěr**, že Římský statut byl schválen Poslaneckou sněmovnou a Senátem Parlamentu ČR na základě právní argumentace, jejíž správnost popřel ve své argumentaci Ústavní soud. V této fázi ratifikace tedy vyšlo najevo, že pokud jsou určitá ustanovení Statutu v rozporu

¹⁵⁴ *Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 19/08* [online]. NALUS [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=60401&pos=1&cnt=1&typ=result>>.

s ústavním pořádkem, tento rozpor nelze odstranit samotnou ratifikací této mezinárodní smlouvy.

Na takový případ ale myslí Ústava ČR, která v již zmiňovaném čl. 87 odst. 2 umožňuje, aby Ústavní soud autoritativně rozhodl o souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací. Možnost přezkumu pak konkretizuje zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu.¹⁵⁵ V době, kdy obě komory Parlamentu již s ratifikací vyslovily souhlas, může být návrh podán skupinou nejméně 41 poslanců nebo skupinou nejméně 17 senátorů, a návrh na posouzení může Ústavnímu soudu podat rovněž prezident republiky, jemuž byl Statut již předložen k ratifikaci.

V takovém případě by mohl Ústavní soud rozhodnout, že text Ústavy neposkytuje prostor pro mezinárodněprávně konformní výklad. Poté by bylo nutné vrátit se k původnímu plánu adaptace Ústavy ČR a ještě před dokončením ratifikace přijmout potřebnou změnu Ústavy, pravděpodobně prostřednictvím nového článku 112a. Dovedu si ale rovněž představit závěr, že by Ústavní soud zhodnotil, že Římský statut s ústavním pořádkem v souladu je. Mohl by k tomu využít například argumentaci, že trestněprávní imunita upravená v Ústavě se nevztahuje na zločiny podle mezinárodního práva, a to z toho důvodu, že páčání těchto zločinů ve vrcholných funkcích je nelegitimním výkonem takové funkce, které není v žádném případě slučitelné s principy demokratického právního státu založeného na úctě k lidským právům. Nebo by mohl zhodnotit, že relevantní problematika ustanovení se ze své podstaty vztahují pouze na české soudy, vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu je tedy použit nelze.

Ať tak či onak, v této fázi ratifikačního procesu jsem při existenci výše popisovaných právních nesrovnalostí považoval za vhodné, aby se k souladu Statutu s ústavním pořádkem ČR vyjádřil Ústavní soud. V současné chvíli se ale již jedná pouze o možnost teoretickou, která patří minulosti. **Prezident republiky totiž dne 8. července 2009 Římský statut Mezinárodního trestního soudu podepsal a umožnil tak dokončení ratifikačního procesu v ČR.**¹⁵⁶ Odbor legislativy a práva Kanceláře

¹⁵⁵ Ustanovení § 71a zákona o Ústavním soudu upravuje subjekty, které v závislosti na tom, v jaké fázi se v uvedené době ratifikační řízení nachází, jsou oprávněny podat návrh na posouzení mezinárodní smlouvy s ústavním zákonem podle čl. 87 odst. 2 Ústavy ČR.

¹⁵⁶ *Česká republika přistoupila k Mezinárodnímu trestnímu soudu* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-pravo/clanek/ceska-republika-pristoupila-kmezinarodnimu-trestnimu-soudu-006251>>.

prezidenta republiky zveřejnil právní odůvodnění tohoto kroku. Mezi jeho stěžejní argumenty týkající se překonání možných ústavněprávních překážek patří následující:¹⁵⁷

1. Ústavní zákaz nutit občany k opuštění vlasti

Problematika čl. 14 odst. 4 je považována za vyřešenou na základě nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 66/04 z roku 2006 v souvislosti s tzv. eurozatykačem a analogií tohoto případu k Římskému statutu.

2. Milosti a amnestie

Odbor legislativy a práva Kanceláře prezidenta republiky argumentuje, že prezident České republiky je státním orgánem českého státu a od toho se odvíjí veškerá jeho pravomoc. Tudíž i pravomoc udílet milost a amnestii se vztahuje pouze na osoby odsouzené orgány České republiky. Z toho plyne, že Římský statut nemůže omezovat prezidenta republiky v jeho pravomoci omilostnit či amnestovat osobu odsouzenou Mezinárodním trestním soudem, jelikož prezident republiky takovou pravomoc vůbec nemá.

3. Imunita ústavních činitelů

Pro argumentaci ve prospěch souladu Římského statutu s Ústavou ČR je odborem legislativy a práva Kanceláře prezidenta republiky použit výrazný akcent na čl. 1 odst. 2 Ústavy, který do českého ústavního pořádku vtahuje i mezinárodní obyčejové normy. Jurisdikce Soudu je omezena výhradně na nejzávažnější zločiny, kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek, přičemž Kancelář uvádí, že mezi základní principy mezinárodního práva patří zásada respektu k lidským právům a základním svobodám (tedy i zákaz genocidy, zločinů proti lidskosti, válečných zločinů a zločinu agrese). Vzhledem k tomu tedy Ústava ČR žádnou imunitu vůči trestnímu stíhání pro tyto zločiny ústavním činitelům neposkytuje a Římský statut s ní tedy nemůže být v rozporu.

Na začátku této kapitoly analyzované možné právní nesrovnalosti byly tedy nakonec prezidentskou kanceláří interpretovány takovým způsobem, který nesoulad Statutu s Ústavou ČR nepřipouští. Ratifikační proces byl tedy v České republice dokončen v červenci 2009, což znamená, že **Římský statut vstoupil pro ČR v platnost 1. října 2009**. Česká republika se tak zařadila mezi státy, které daly prostřednictvím přistoupení k této mezinárodní smlouvě a podpory Mezinárodního trestního soudu jasně najevo, že páčání těch nejhorších zločinů podle mezinárodního práva už nesmí být beztrestné.

¹⁵⁷ Stanovisko Odboru legislativy a práva KPR k ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.hrad.cz/cs/pro-media/informace-soudnim-sporum/5.shtml>>.

8 Mezinárodní trestní soud a definice zločinu agrese

Po České republice jakožto 110. smluvním státu následovala Bangladéš, jež patří se svými více než 150 miliony obyvatel mezi deset nejlidnatějších zemí světa.¹⁵⁸ V současné době pak Římský statut ratifikovalo již 114 států světa ze 192 členských států OSN. Vzhledem k tomu, že samotný Římský statut předpokládá ve svém čl. 5 rozšíření jurisdikce Soudu o zločin agrese, obracela se pozornost odborné veřejnosti v posledních letech na chystanou revizní konferenci, jejímž cílem bylo v souladu s čl. 123 projednání relevantních změn Statutu včetně možného rozšíření jurisdikce Soudu právě o jmenovaný zločin agrese. Je tedy vhodné se v předložené práci podrobněji věnovat charakteristice tohoto mezinárodního zločinu a následně také výsledkům jmenované revizní konference.

8.1 Mezinárodní právo a historický vývoj zločinu agrese

Před rozvojem mezinárodního práva válečných konfliktů a určitým vyčleněním mezinárodního trestního práva z klasického mezinárodního práva veřejného v průběhu dvacátého století neexistoval mezi státy zákaz použití síly. Tak jako v živočišné říši platil tedy i v mezinárodním měřítku tzv. přirozený výběr. Válka byla legálním prostředkem řešení mezinárodních sporů a konkrétní stát musel v interakci s ostatními státy obstát.

8.1.1 První polovina 20. století

V roce 1928 pak vznikla mezinárodní smlouva pojmenovaná po ministrech zahraničí Francie a USA, jimiž byli Aristide Briand a Frank B. Kellogg. Takzvaný **Briand-Kelloggův pakt** představoval v mezinárodním právu první dokument zakazující válku. Konkrétně tato multilaterální mezinárodní smlouva prohlašovala s výjimkou sebeobrany válku za nelegální prostředek řešení mezinárodních sporů, avšak

¹⁵⁸ KI-MOON, B. *Čas odpovědnosti* [online]. OSN [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1615>>.

její význam snižuje fakt, že ustanovení smlouvy neobsahovala žádnou sankci, a chyběla jí tedy vynutitelnost.

Vzhledem k tomu, že byla zakázána válka, bylo třeba také upřesnit, jaká válka je zakázána, čili definovat agresí. V roce 1933 byla pak definice agrese vypracována na konferenci o odzbrojení svolané Společností národů. Tato byla převzata do dvoustranných smluv mezi Sovětským svazem a státy, které s ním sousedily, a po druhé světové válce byla aplikována mezinárodními vojenskými tribunály v Norimberku a Tokiu.¹⁵⁹

Po druhé světové válce pak v roce 1945 vznikla na základě **Charty Spojených národů** jakožto otevřené mezinárodní smlouvy Organizace spojených národů. Charta dle svého článku 2 odstavce 3 udává: *Všichni členové řeší své mezinárodní spory pokojnými prostředky tak, aby ani mezinárodní mír a bezpečnost, ani spravedlnost nebyly ohrožovány.* V odstavci 4 pak následuje: *Všichni členové se vystríhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů.* Stejně jako Briand-Kelloggův pakt tedy upravuje i Charta OSN způsob, jakým mohou státy řešit své mezinárodní spory. Ovšem s tím podstatným rozdílem, že zde již nechybí možnost vynucení.

V rámci kapitoly VII totiž Charta upravuje akce při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných. V článku 39 pak stanoví: *Rada bezpečnosti určí, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření budou učiněna podle článků 41 a 42, aby byl udržen nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost.* Tedy na tomto základě má Rada bezpečnosti OSN v mezinárodním právu prakticky exkluzivní právo stanovení, zda v určitém konkrétním případě došlo k útočnému činu čili aktu agrese.

Dodnes jsou jediným případem, kdy byla v mezinárodním měřítku úspěšně souzena individuální trestní odpovědnost za zločin agrese, mezinárodní vojenské tribunály po II. světové válce, tedy tzv. **Norimberský a Tokijský proces**. V jejich rámci byly definovány tři skutkové podstaty – zločiny proti míru, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. Tehdy byl zločin, který zjednodušeně znamená vojenské

¹⁵⁹ POTOČNÝ, M.; ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 431.

napadení cizího státu, nazýván zločinem proti míru. V současném názvosloví jej pak označujeme jako zločin agrese.

Podle Dohody o stíhání a potrestání hlavních zločinců evropských zemí Osy neboli Londýnské charty zněla dle článku 6 písm. (a) tehdejší definice zločinu proti míru čili zločinu agrese následovně: *planning, preparation, initiation or waging of a war of aggression, or a war in violation of international treaties, agreements or assurances, or participation in a common plan or conspiracy for the accomplishment of any of the foregoing*.¹⁶⁰ V tehdejší pojetí šlo tedy o plánování, přípravu, zahájení nebo vedení útočné války, dále pak války porušující mezinárodní smlouvy či dohody a také účast na společném plánu či tajné dohodě za účelem provedení některé ze zmíněných činností. Mezi zločiny spadající pod jurisdikci Norimberského tribunálu byl právě zločin proti míru prohlášen za „nejtěžší mezinárodní zločin“.¹⁶¹

8.1.2 Druhá polovina 20. století

V šedesátých letech dvacátého století se pak Valné shromáždění OSN k této problematice vrátilo a v roce 1974 schválilo novou definici agrese. Jakožto rezoluce Valného shromáždění OSN není sice tento akt právně závazný, ale mohl by získat potřebnou autoritu, především ze strany rozhodování Rady bezpečnosti OSN. Valné shromáždění konstatovalo, že určení, zda došlo k útočnému činu, náleží do pravomoci Rady bezpečnosti OSN, avšak doporučilo jí, aby při posuzování, zda došlo k agresi, přihlížela kromě samotných okolností daného případu také k této definici.

Definice agrese Valného shromáždění OSN je konstituována z několika článků, z nichž některé je vhodné si uvést. Článek 1 udává, že *za agresi je považováno použití ozbrojené síly státem nebo skupinou států proti svrchovanosti, územní nedotknutelnosti nebo politické nezávislosti jiného státu způsobu vypočtenými v této definici*. Kvalifikace agrese se mimo jiné posuzuje podle časově prvního použití ozbrojené síly. Podle článku 2 však může Rada bezpečnosti na základě posouzení konkrétních okolností i závažnosti dospět k názoru, že k agresi nedošlo.

¹⁶⁰ *Charter of the International Military Tribunal* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/NurembergIndictments.html>>.

¹⁶¹ FERENCZ, B. B. *Ending Impunity for the Crime of Aggression* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.benferencz.org/index.php?id=4&article=1>>.

Za akt agrese je podle definice považován kterýkoliv následující čin bez ohledu na případné vyhlášení války s tím, že se jedná o demonstrativní výčet:

- a) *invaze nebo útok ozbrojených sil jednoho státu na území druhého státu;*
- b) *vojenská okupace, byť i dočasná, která je důsledkem invaze nebo útoku ozbrojených sil;*
- c) *jakékoliv připojení území jiného státu nebo jeho části, při němž bylo použito síly;*
- d) *bombardování ozbrojenými silami jednoho státu území druhého státu;*
- e) *použití jakýchkoli zbraní jednoho státu proti území druhého státu;*
- f) *blokáda přístavů nebo pobřeží jednoho státu ozbrojenými silami druhého státu;*
- g) *útok ozbrojených sil jednoho státu na pozemní, námořní nebo letecké síly druhého státu;*
- h) *použití ozbrojených sil jednoho státu, které se nacházejí na území druhého státu s jeho souhlasem v případě, že nedodržely podmínky pobytu nebo délky jejich přítomnosti;*
- i) *jednání státu, který povolil druhému státu, aby použil jeho území ke spáchání agresivního činu proti třetímu státu;*
- j) *vyslání státem nebo jeho jménem ozbrojených skupin, band, nepravidelných ozbrojených sil nebo žoldnéřů, kteří používají sílu, proti jinému státu v takové míře, že se to rovná předchozím činům.*

Následující ustanovení doplňují danou definici. Agrese tedy může být shledána i na základě jiných činů. Nemůže být ospravedlněna žádnou politickou, hospodářskou, vojenskou nebo jinou úvahou a žádný územní zisk či jiné odpovídající výhody dosažené agresí nelze uznat za legální. Schválená definice se však nedotýká práva na svobodu, nezávislost a sebeurčení národů, které se nacházejí pod cizí nebo koloniální nadvládou.¹⁶² Definice agrese schválená Valným shromážděním OSN je sice nezávazným právním dokumentem, ale poskytla Radě bezpečnosti při jejím politickém rozhodování určitou právní vodící nit a přispěla k vývoji mezinárodního práva v oblasti *ius ad bellum*.

¹⁶² Obsah a překlad rezoluce podle: POTOČNÝ, M.; ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 432-433.

Když na přelomu osmdesátých a devadesátých let dvacátého století skončila studená válka, dostalo se do centra pozornosti mezinárodního společenství několik lokálních konfliktů, z nichž jeden probíhal přímo v Evropě. Pro tyto případy byly ustaveny dva *ad hoc* mezinárodní trestní tribunály (ICTY, ICTR) a následně také tzv. smíšené trestní tribunály, ve kterých převládá buď mezinárodní, nebo národní prvek.

Vzhledem k tomu, že se v těchto případech většinou jednalo o vnitřní či lokální konflikty, jurisdikce těchto *ad hoc* tribunálů pokrývala zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a většinou také genocidu. Žádný z těchto tribunálů nezahrnoval zločin agrese, jednak z důvodu povahy těchto konfliktů a jednak v této době nebyla agrese ve smyslu individuální trestní odpovědnosti pachatele dostatečně vhodně definována, resp. nad zněním takové definice nevládl v mezinárodním společenství konsenzus.

To se projevilo v průběhu druhé poloviny devadesátých let, kdy byl roku 1995 Valným shromážděním OSN ustaven Přípravný výbor,¹⁶³ jehož úkolem bylo vytvořit všeobecně přijatelný návrh mezinárodní smlouvy zřizující Mezinárodní trestní soud. V průběhu jednání Přípravného výboru, ani na diplomatické konferenci v Římě v roce 1998 se pak delegace neshodly na vhodné definici a podmínkách výkonu jurisdikce Soudu vůči zločinu agrese.

Římský statut Mezinárodního trestního soudu tak v článku 5 odstavci 1 vyjmenovává mezi zločiny spadající do jurisdikce Soudu *genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny* a také *zločin agrese*. Odstavec 2 pak ale konkretizuje, že jurisdikci vůči zločinu agrese bude Soud vykovávat až poté, kdy bude přijato ustanovení definující tento zločin a také podmínky pro výkon jeho jurisdikce. Článek 123 pak stanovuje, že sedm let od vstupu Statutu v platnost bude generálním tajemníkem OSN svolána revizní konference za účelem projednání možných změn Statutu, čímž je míněna především možnost zahrnutí zločinu agrese do jurisdikce Soudu.

8.2 Možnosti definice nových zločinů v situaci mezi Římem a Kampalou

Na základě čl. 121 Statutu lze přijímat změny jednotlivých ustanovení Statutu, včetně skutkových podstat zločinů. Změna je přijata na Shromáždění dvoutřetinovou většinou hlasů smluvních stran, přičemž ale vstoupí v platnost pro všechny smluvní

¹⁶³ *Preparatory Committee*

strany jeden rok poté, co sedm osmín z nich uloží ratifikační listiny či listiny o přijetí u generálního tajemníka OSN. Změna skutkových podstat zločinů pak vstoupí v platnost pouze pro ty strany, které tuto změnu přijaly. Ve vztahu ke smluvní straně, která tuto změnu nepřijala, nebude Soud vykonávat jurisdikci vůči zločinu, kterého se tato změna týká, pokud je spáchán státními občany této smluvní strany nebo na jejím území.

8.2.1 Jednání o definici zločinu agrese a podmínkách výkonu jurisdikce

V této souvislosti je nejvýznamnějším právě úmysl zahrnout mezi skutkové podstaty zločinu agrese. Shromážděním smluvních stran byla vytvořena Zvláštní pracovní skupina ke zločinu agrese (*Special Working Group on the Crime of Aggression*), jejímž účelem bylo v této záležitosti od roku 2002 nalézt konsenzus a předložit obecně přijatelný návrh v průběhu roku 2009. V tomto období byl učiněn patrný pokrok týkající se definice individuálního chování a definování aktu státu, zatímco názory na jurisdikci Soudu a jeho vztah k Radě bezpečnosti OSN byly velmi rozdílné. Jednalo se především o otázku, zda má být předpokladem uplatnění jurisdikce Soudu vůči zločinu agrese rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN o tom, že došlo k aktu agrese.¹⁶⁴

V období jednání Zvláštní pracovní skupiny ke zločinu agrese začalo být zřejmé, že pokud se strany na definici dohodnou, bude pravomoc Soudu v této oblasti spíše omezená.¹⁶⁵ Především pak bude záležet na tom, jak se smluvním stranám podaří v rámci této definice **vyvážit roli Soudu a roli Rady bezpečnosti OSN**.

Představme si příklad. Máme stát A a s ním sousedící stát B s menšinou národnosti státu A. Stát B začne plánovitě vyhlazovat vlastní občany národnosti A. Mimochodem má přátelské vztahy se státem C, který je stálým členem Rady bezpečnosti OSN. Stát C tedy v Radě bezpečnosti blokuje jakoukoliv intervenci ve státě B. Prezident státu A vydá rozkaz k vojenskému zásahu ve státě B na ochranu příslušníků národnosti A. Bude obviněn za zločin agrese?

¹⁶⁴ POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Právník*. 2008, č. 5, s. 584 – 585.

¹⁶⁵ GALDUNOVÁ, K. Trestný čin agrese. In *Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia*. Bratislava : Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied. 2006, s. 104.

Potom se ale nabízejí i jiné případy, jako byl zásah NATO v bývalé Jugoslávii, zásah proti mezinárodní terorismus podporujícímu Talibanu, nebo vojenská intervence USA v Iráku. A co tzv. preventivní či preemptivní sebeobrana, čili například útok Izraele v roce 1967 proti státům, které se ho zřetelně chystaly napadnout, a kterým začala tzv. Šestidenní válka?¹⁶⁶ Nebo jiná situace, kdy jeden stát ze svého území ostřeluje stát druhý a ten se rozhodne proti němu zakročit?

Vytvoření jednotné definice agrese a podmínek jejího výkonu se ukázalo být mimořádně náročným úkolem, především s ohledem na specifika jednotlivých konfliktů, které by měly být posuzovány individuálně. Z tohoto důvodu lze usoudit, že určité zapojení Rady bezpečnosti OSN by bylo správné. Otázkou a předmětem mnoha diskuzí pak zůstává vhodná míra tohoto zapojení.

Obecně je možné si představit **tři modely jurisdikce Soudu** vůči zločinu agrese. První, ve kterém by byla Rada bezpečnosti vedle smluvních států a žalobce pouze jednou ze stran, které by mohly Soudu ohlásit určitou situaci nasvědčující tomu, že byl spáchán zločin agrese, bez možnosti do případu následně jakkoliv zasáhnout. Toto je možnost s nejrestriktivnější pravomocí Rady bezpečnosti. Druhá, ve které by mohla Rada bezpečnosti v případě zahájení procesu svou rezolucí proces zrušit. V tomto případě by byla pravomoc Rady bezpečnosti již o něco širší, na druhou stranu ale nijak absolutní, jelikož se zrušením by museli souhlasit všichni její stálí členové.

Třetí možností by bylo, že by proces týkající se zločinu agrese mohl být zahájen pouze se svolením Rady bezpečnosti OSN, čímž by se Radě ponechalo současné exkluzivní právo určit, zda došlo v rámci mezinárodního společenství k útočnému činu. Jedná se tedy o možnost, kdy by byl případný výkon jurisdikce Soudu vůči tomuto zločinu omezen velmi významnou pravomocí Rady bezpečnosti, jelikož k zahájení jakéhokoliv procesu by bylo nutné, aby Rada vydala rezoluci a tudíž, aby všichni stálí členové se stíháním souhlasili. Zde je ale nutné podotknout, že v takovém případě by bylo, ne formálně, ale fakticky, z jurisdikce Soudu vyloučeno pět států, které jsou stálými členy Rady bezpečnosti OSN, jelikož pokud by mělo být zahájeno řízení proti nim, mohli by využít svého práva veta.

Tolik však teoretické možnosti. Zvláštní pracovní skupina ke zločinu agrese samozřejmě pracovala také s mnoha kombinacemi a alternativami výše zmíněných

¹⁶⁶ BOLTON, J. R. *Courting Danger. What's Wrong with the International Criminal Court. The National Interest*. 1998/1999, č. 54, s. 64.

variant s tím, že mnohé státy si přály, aby jurisdikce Soudu vůči zločinu agrese byla ovlivňována ze strany Rady bezpečnosti OSN co možná nejméně.

8.2.2 Možnost zahrnutí dalších zločinů

Kromě zločinu agrese budou moci být v budoucnu mezi skutkové podstaty podle Statutu přidávány případně i další zločiny. Bylo by například vhodné zvážit, zda by neměla být na základě tragických historických zkušeností z nacistického Německa, Sovětského svazu, ale i frankistického Španělska a Chile sedmdesátých a osmdesátých let 20. století rozšířena skutková podstata genocidy o trestné činy namířené proti určité politické skupině jako takové.¹⁶⁷

V souvislosti se současnou situací v Somálsku se dále rovněž nabízí úvaha, jak řešit situace hromadné kriminality na území spadající pod jurisdikci států, které nejsou schopny efektivně zajistit pořádek na svém území a v přilehlých vodách. Zde se pak koncentrují skupiny pirátů, jež nemohou být zatčeny, jelikož daný stát toho není schopen a nikdo jiný k tomu není oprávněn, protože by se jednalo o zasahování do suverenity cizího státu.¹⁶⁸ Pokud by obdobné problémy přetrvávaly i v budoucnu, mohlo by být možným řešením rovněž definování takového zločinu a jeho zahrnutí do jurisdikce Soudu.

Mimo zločin agrese se pak do budoucna nabízí zahrnout do Statutu především **zločin terorismu**, a to zejména v případě mezinárodního či rozsáhlého útoku. Je však třeba říci, že v současné době v mezinárodním právu neexistuje žádná obecně přijatelná definice terorismu. Ten však může být Statutem postihnutelný již dnes, pokud určitý teroristický akt naplní definici některého ze současných zločinů upravených ve Statutu. Zločin genocidy vzhledem k rozdílným úmyslům by s nejvyšší pravděpodobností teroristický útok nenaplnil a rovněž jeho možná kvalifikace jako válečný zločin je

¹⁶⁷ POTOČNÝ, M. First World Permanent International Criminal Court for the 21st Century. In *Implementation of Human Rights and International Control Mechanism*. Praha : Vodnář, 1999, s. 102 – 103.

¹⁶⁸ Somálští piráti jsou v této souvislosti souzeni v Nizozemsku, Německu a USA, a to z titulu teritoriální jurisdikce, jelikož napadly lodě daných států. Je ale třeba dodat, že uvedené země jejich souzení ve vlastních státech příliš nevítají. Viz *Hamburk soudí piráty, poprvé po staletích* [online]. Hospodářské noviny [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-48278160-hamburk-soudi-piraty-poprve-po-staletich>>.

omezená. Největší výhody postižení terorismu podle Statutu poskytuje jeho procesní stránka.¹⁶⁹

Ze současných skutkových podstat by mohl teroristický akt nejspíše naplnit definici zločinu proti lidskosti. To ale pouze v případě, že splní generální podmínku tohoto zločinu. Musel by být totiž spáchán jako součást rozsáhlého nebo systematického útoku proti civilnímu obyvatelstvu při vědomí existence takového útoku. Nemohlo by tedy jít o případy individuálního terorismu, ale pouze o nejzávažnější formy mezinárodního terorismu. Zdá se tedy, že takové případy jako útoky libyjských agentů proti civilním letadlům (*Lockerbie*) nebo teroristické útoky na USA z 11. září 2001 by mohly být podle Statutu kvalifikovány jako zločiny proti lidskosti.¹⁷⁰

Pokud jde o možnosti postihu, je třeba říci, že stíhání osob zodpovědných za teroristické útoky před národními soudy vlastního státu se nezdá být ideální s ohledem na to, že tyto osoby mnohdy mohly jednat v zájmu onoho státu. Objektivita řízení by tedy nebyla zaručena. Na druhou stranu stíhání ve státě, který se stal obětí teroristických útoků, není s ohledem na pochybnosti o procesech na americké vojenské základně *Guantanamo* rovněž nejvhodnější. Z těchto důvodů se tedy zdá případně budoucí zahrnutí zločinu terorismu do jurisdikce Statutu nebo jeho stíhání jako zločinu proti lidskosti jako relativně vhodné řešení.

8.3 Revizní konference v Kampale

Jak již bylo uvedeno, sám Římský statut ve svém článku 123 stanovuje, že sedm let po jeho vstupu v platnost bude generálním tajemníkem OSN svolána revizní konference Římského statutu za účelem projednání jeho změn. Statut vstoupil v platnost v roce 2002 a v roce 2009 pak byla svolána revizní konference, která se konala v ugandské Kampale ve dnech 31. května až 11. června 2010.¹⁷¹ Konference měla na pořadu jednání několik bodů, z nichž nejvýznamnějším byly návrhy Zvláštní pracovní

¹⁶⁹ ARNOLD, R. *The ICC as a New Instrument for Repressing Terrorism*. New York : Transnational Publisher, 2004, s. 202 – 344.

¹⁷⁰ ŠTURMA, P. Odpověď mezinárodního práva na hrozbu mezinárodního terorismu. *Právník*. 2003, č. 2, s. 177 – 179.

¹⁷¹ *Review Conference Invitation Letter* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/7D67278B-C8C2-4777-BBEE-28D0D7007341/0/ICCASPReviewConference2010InvitationENG.pdf>>.

skupiny ke zločinu agrese a možnost zahrnutí tohoto zločinu do jurisdikce Soudu. Je však vhodné říci, že na základě rozdílných názorů smluvních, ale i nesmluvních stran Římského statutu převládal v tomto smyslu před konáním konference spíše skepticismus.

Na konferenci do Kampaly se sjelo přibližně 4 600 lidí z řad delegací smluvních stran, pozorovatelských států, mezinárodních organizací či nevládních organizací s tím, že první týden (31. 5. – 4. 6.) byl věnován bilancování a až druhý týden (7. – 11. 6.) pak samotnému vyjednávání o návrzích změn Římského statutu.¹⁷²

V rámci bilancování (tzv. *stocktaking*), kdy bylo hodnoceno uplynulých osm let fungování Soudu, bylo mimo jiné vyjádřeno právo oběti na rovný a efektivní přístup ke spravedlnosti jakožto základní komponent justice. Rovněž bylo deklarováno, že primární odpovědnost za vedení vyšetřování a stíhání má stát, a tedy zdůrazněn princip komplementarity. Dále byly vyzvány státy, jež jsou povinny se Soudem spolupracovat, aby tak do důsledků činily a také, aby byly ochotny přijímat případné odsouzené do vlastních detenčních zařízení. Byly tedy vydány tři usnesení (*Complementarity, The impact of the Rome Statute system on victims and affected communities, Strengthening the enforcement of sentences*).¹⁷³ Obsahem několika závěrečných příspěvků byl následně vztah míru a spravedlnosti a jejich vzájemné doplňování.¹⁷⁴

Poté se přistoupilo k vyjednávání o návrzích změn Římského statutu, mezi nimiž největší pozornost poutal právě návrh zahrnutí zločinu agrese do jurisdikce Soudu. V této souvislosti trefně poznamenal prof. Heller: „*Je bezpochyby pravdou, že válečné zločiny a zločiny proti lidskosti mají vyšší pravděpodobnost být páčány zejména v souvislosti s ilegální válkou. Prevencí ilegální války je možné vyhnout se těmto následným zločinům.*“¹⁷⁵ Tato myšlenka pak stojí v základu vnímání zločinu agrese za nejtěžší mezinárodní zločin vůbec.

¹⁷² BÍLKOVÁ, V. *Z Říma do Kampaly a kam dále? Mezinárodní politika*. 2010, č. 8, s. 37.

¹⁷³ *Review Conference – Resolutions* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/Menus/ASP/ReviewConference/Resolutions+and+Declarations/Resolutions+and+Declarations.htm>>.

¹⁷⁴ *Review Conference of the Rome Statute concludes in Kampala* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/CF95BB41-B15A-45DA-B8CF-33E873E73829.htm>>.

¹⁷⁵ HELLER, K. J. *The Sadly Neutered Crime of Aggression*. [online]. Opinio Juris [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://opiniojuris.org/2010/06/13/the-sadly-neutered-crime-of-aggression>>.

Po skončení fáze bilancování fungování Mezinárodního trestního soudu tedy začalo projednávání několika návrhů na změnu či doplnění Římského statutu, mezi nimiž byla také definice zločinu agrese ve variantách a alternativách, které připravila Zvláštní pracovní skupina ke zločinu agrese. Přestože před revizní konferencí převládal ohledně úspěšného přijetí definice agrese spíše skepticismus, po několika dnech náročných vyjednávání byla navržená definice přijata konsenzem poslední jednacím večerem po půlnoci, tedy až 12. června 2010.¹⁷⁶ Přijaté změny, nová definice agrese a kompromisní řešení výkonu jejích podmínek si zaslouží podrobnou analýzu, která je obsahem následujících kapitol.

8.4 Přijaté změny Římského statutu

V rámci revizní konference byly projednány návrhy různých změn Statutu, z nichž některé byly úspěšně schváleny, jiné nikoliv. Významem největší změnou, avšak nikoliv jedinou, je přijetí nové definice zločinu agrese a podmínek výkonu jurisdikce Mezinárodního trestního soudu vůči tomuto zločinu.

8.4.1 Nová definice zločinu agrese

Definice zločinu agrese sestává z vloženého článku 8 bis, který definuje tento nový mezinárodní zločin. Samotné znění této definice, na němž dlouhodobě pracovala Zvláštní pracovní skupina ke zločinu agrese, nepředstavovalo pro smluvní státy žádný podstatný předmět sporů. Tím bylo však určení podmínek pro výkon jurisdikce vůči zločinu agrese, jelikož se dotýká politicky citlivé role Rady bezpečnosti OSN. Samotná definice je obsažena v nově zvoleném článku 8 bis a podmínky výkonu jurisdikce jsou pak do Římského statutu vloženy prostřednictvím nových článků 15 bis a 15 ter. V souvislosti s jejich zněním je vhodné text podrobněji analyzovat.

¹⁷⁶ MANSON, R. *Smoothing out the rough edges of the Kampala Conference* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://iccreviewconference.blogspot.com>>.

RC/Res.6¹⁷⁷

The Crime of Aggression

The Review Conference,

...

Resolved to activate the Court's jurisdiction over the crime of aggression as early as possible,

1. Decides to adopt, in accordance with article 5, paragraph 2, of the Rome Statute of the International Criminal Court (hereinafter: "the Statute") the amendments to the Statute contained in annex I of the present resolution, which are subject to ratification or acceptance and shall enter into force in accordance with article 121, paragraph 5; and notes that any State Party may lodge a declaration referred to in article 15 bis prior to ratification or acceptance;

...

Již zde je nutné zmínit bod 1 a v textu výše patrné ustanovení, podle kterého se revizní konference rozhodla přijmout dodatky obsažené v příloze I (znění definice zločinu agrese), které mají být předmětem ratifikace nebo akceptace a má **vstoupit v platnost v souladu s čl. 121 odst. 5** Římského statutu.

Zde se nachází jedna možná nesrovnalost. Článek 121 odst. 4 Římského statutu stanovuje, že *s výjimkou ustanovení odstavce 5 vstupuje změna v platnost pro všechny smluvní strany jeden rok poté, co sedm osmin z nich uloží ratifikační listiny či listiny o přijetí u generálního tajemníka Organizace spojených národů*. Odstavec 5 pak udává, že *změna čl. 5, 6, 7 a 8 tohoto Statutu vstoupí v platnost pro ty smluvní strany, které tuto změnu přijaly, jeden rok od uložení jejich listin o ratifikaci či přijetí. Ve vztahu k smluvní straně, jež tuto změnu nepřijala, nebude Soud vykonávat jurisdikci vůči zločinu, kterého se tato změna týká, pokud je tento zločin spáchán státními občany této smluvní strany či na jejím území*.

Je tedy otázkou, zda by se měla změna Římského statutu ve smyslu inkorporace zločinu agrese schvalovat podle čl. 121 odst. 5 nebo odst. 4. Na jednu stranu se jedná o

¹⁷⁷ *Resolution RC/Res.6* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf>.

skutkovou podstatu zločinu, a tedy spadá pod čl. 5, proto se zdá logické, aby tato změna platila pro smluvní strany, které tuto změnu přijmou. Na druhou stranu však obsahuje dodatek úpravu podmínek pro výkon jurisdikce vůči zločinu agrese, které jsou zahrnuty do nových článků 15 bis a 15 ter, a ty by tedy podle gramatického výkladu Římského statutu měly být smluvními stranami přijímány podle čl. 121 odst. 4, a následně nabýt platnosti po ratifikaci nebo přijetí změny sedmi osminami smluvních stran, s tím, že by tyto změny platily pro všechny smluvní strany. Toto rozdělení tedy vnáší to Římského statutu určitou nesrovnalost a výsledkem jsou otazníky nad tím, zda je možné, aby byly změny přijaty podle čl. 121 odst. 5 tak, jak to určuje dané usnesení.

Přijatá rezoluce pak maže čl. 5 odstavec 2 současného Římského statutu, který informuje o tom, že zločin agrese bude spadat do jurisdikce Soudu až poté co bude přijatá patřičná definice a podmínky jejího výkonu. Samotná definice zločinu agrese je pak obsažena v novém článku 8 bis, jenž následuje po článku 8 upravujícím válečné zločiny.

Article 8 bis¹⁷⁸

Crime of aggression

1. For the purpose of this Statute, “crime of aggression” means the planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations.

První odstavec definuje agresi ve smyslu individuální trestní odpovědnosti za tento zločin. Částečně vychází z norimberské definice, je však Zvláštní pracovní skupinou ke zločinu agrese doplněn tak, aby vyhovoval potřebám Soudu a smluvní strany s danou definicí souhlasily. Definice má tedy několik komponent, které je vhodné si blíže specifikovat:

¹⁷⁸ Taktéž viz *Resolution RC/Res.6* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf>.

- co se týče fáze dokonání zločinu, do jurisdikce Soudu spadá plánování, příprava, zahájení nebo vykonání aktu agrese
- je zde tzv. *leadership clause*, čili pachatelem musí být osoba v pozici schopné efektivně vykonávat kontrolu nad politickou nebo vojenskou akcí státu nebo ji řídit
- akt agrese musí svojí povahou, závažností a rozsahem způsobit zjevné porušení Charty OSN

Ve smyslu zjištění individuální trestní odpovědnosti bude tedy Soud muset případný akt kvalifikovat podle daných kritérií. Co se týče tzv. *leadership clause*, je evidentní, že v případě relevantní vojenské akce by se do jurisdikce vůči tomuto zločinu mohla dostat především hlava státu, případně jiný vrcholný politik či vojenský představitel. Nutnost naplnění tří vlastností aktu agrese (povaha, závažnost a rozsah) pak konkretizují v příloze III této rezoluce tzv. *Understandings*. Otázkou zůstává, jak široce nebo naopak úzce lze v souvislosti s Chartou OSN chápat termín “zjevné porušení”.

2. *For the purpose of paragraph 1, “act of aggression” means the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations. Any of the following acts, regardless of a declaration of war, shall, in accordance with United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974, qualify as an act of aggression:*

- a) *The invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof;*
- b) *Bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;*
- c) *The blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;*

- d) *An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;*
- e) *The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;*
- f) *The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;*
- g) *The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.*

Následuje odstavec 2, který pro účely odstavce 1 definuje akt agrese, tedy ne ve smyslu individuální trestní odpovědnosti, nýbrž jako akt státu. Tato definice byla v zásadě převzata z rezoluce 3314 Valného shromáždění OSN z roku 1974. Za agresi se tedy považuje:

- použití ozbrojené síly státem proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti jiného státu
- nebo jakýmkoliv jiným způsobem neslučitelným s Chartou OSN

Tím se definice nevztahuje pouze ke třem jmenovaným atributům státu, ale nechává určitý prostor pro kvalifikaci jiných případů jako zločinu agrese, pokud by tyto byly neslučitelné s Chartou OSN. Definice je následně opatřena demonstrativním výčtem aktů, které jsou nezávisle na formálním vyhlášení války v souladu se zmíněnou rezolucí Valného shromáždění OSN kvalifikovány jako akt agrese. Výčet je v zásadě převzat z původní rezoluce, teoreticky by však mohl být za agresi uznán i akt ve výčtu neuvedený.

Nejpodstatnějším důvodem, proč nebyl zločin agrese zařazen do jurisdikce Mezinárodního trestního soudu již na konferenci v Římě v roce 1998, byly neshody států na podmínkách výkonu jeho jurisdikce. V případě genocidy, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů může oznámení o situaci nasvědčující tomu, že byl spáchán zločin

agrese, podat Rada bezpečnosti, smluvní strana, a rovněž žalobce. V případě zločinu agrese byly však některé státy toho názoru, že by se mělo umožnit zahájení vyšetřování pouze, pokud by situaci oznámila Rada Bezpečnosti OSN.¹⁷⁹ To by ale vedlo k politizaci výkonu jurisdikce vůči tomuto zločinu, jednoduše proto, že by se k Soudu mohly dostat pouze ty případy, na nichž se shodnou všichni stálí členové Rady bezpečnosti.

Pro nezávislost výkonu jurisdikce vůči zločinu agrese lze tedy hodnotit pozitivně, že se nakonec státy na revizní konferenci shodly, že všechny tři typy tzv. spouštěcího mechanismu zůstanou zanechány i pro zločin agrese. Je však třeba zmínit, že úprava spouštěcího mechanismu zločinu agrese je odlišná od ostatních tří zločinů. Za současný článek 15 upravující žalobce byl vložen článek 15 bis stanovující podmínky výkonu jurisdikce vůči zločinu agrese, pokud je podnět k vyšetřování dán smluvní stranou nebo žalobcem.

Article 15 bis¹⁸⁰

Exercise of jurisdiction over the crime of aggression

(State referral, proprio motu)

1. *The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraphs (a) and (c), subject to the provisions of this article.*

Podle tohoto ustanovení tedy Soud provádí jurisdikci vůči zločinu agrese podle čl. 13 odst. (a) a (c) na základě ustanovení nového článku 15 bis. Článek 13 Římského statutu upravuje tzv. spouštěcí mechanismus, kdy podle odst. (a) je smluvní stranou podáno žalobci oznámení o situaci nasvědčující tomu, že byl spáchán tento zločin, nebo podle čl. 13 odst. (c) zahájil vyšetřování takového zločinu žalobce. Na případné vyšetřování z podnětu Rady bezpečnosti OSN se tedy článek 15 bis nevztahuje.

¹⁷⁹ TRAHAN, J. *The New Agreement on the Definition of the Crime of Aggression* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://blogs.ubc.ca/ligi/files/2010/06/aggression-Kampala-op-ed.trahan.pdf>>.

¹⁸⁰ *Resolution RC/Res.6* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf>.

2. *The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.*

Na základě odstavce tohoto článku ustanovení revizní konference bude možné, aby Soud vykonával jurisdikci vůči novému zločinu až jeden rok poté, co úpravu přijaté skutkové podstaty ratifikuje 30 států. Není tomu tedy zdaleka tak, že přijetím definice zločinu agrese na revizní konferenci byl tento zločin automaticky zahrnut do Římského statutu. Jurisdikce Soudu tedy o tento nový zločin zatím rozšířena nebyla.

3. *The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.*

Druhou podmínkou výkonu jurisdikce Soudu vůči novému zločinu je, že po roce 2017 bude následovat nové hlasování Shromáždění smluvních stran, které musí tuto definici a podmínky jejího výkonu opětovně schválit, a to většinou nutnou pro přijetí změny Římského statutu. Tuto většinu definuje čl. 121 odst. 3 v případě, že nelze dosáhnout konsenzu, jako dvě třetiny smluvních stran. Fakticky to tedy znamená, že kromě první nutné podmínky ratifikace alespoň třiceti smluvních stran je opravdové rozhodnutí o tom, zda bude moci Soud vykonávat jurisdikci vůči nově definovanému zločinu agrese, odsunuto o minimálně šest a půl roku na dobu po 1. lednu 2017.

4. *The Court may, in accordance with article 12, exercise jurisdiction over a crime of aggression, arising from an act of aggression committed by a State Party, unless that State Party has previously declared that it does not accept such jurisdiction by lodging a declaration with the Registrar. The withdrawal of such a declaration may be effected at any time and shall be considered by the State Party within three years.*

Článek 12 odst. 2 Římského statutu udává, že v případě zahájení vyšetřování z podnětu smluvní strany nebo žalobce může Soud vykonávat jurisdikci vůči danému

zločinu, pokud stát, na jehož území ke zločinu došlo, nebo stát, jehož občanem je obviněná osoba, je stranou Římského statutu. V souladu s ním pak má Soud vykonávat jurisdikci vůči zločinu agrese, který vyvstává z aktu agrese spáchaného smluvní stranou. Je zde tedy zřetelné, že agresorem musí být smluvní strana Římského statutu, jinak Soud pravomoc vyšetřovat tento zločin nemá. Jurisdikce Soudu týkající se zločinu agrese je pak ještě oslabena možností, že smluvní strana může podat u tajemníka oficiální prohlášení o neakceptaci jurisdikce Soudu k tomuto zločinu, čímž se z jurisdikce vůči zločinu agrese vyváže (tzv. *opt-out*). Takovou deklaraci pak může stát samozřejmě kdykoliv odvolat.

Navíc by bylo zajímavým hodnocení situace, kdy by k aktu agrese došlo na území smluvní strany, a agresorem by byla smluvní strana, která se optoutovala. Tedy zda by to bylo hodnoceno podle čl. 12 odst. 2 Římského statutu, na který čl. 15 bis odst. 4 odkazuje, a tedy situace by spadala pod jurisdikci Soudu z titulu teritoriální jurisdikce napadeného státu, nebo by se optoutovaný stát hodnotil přímo podle čl. 15 bis odst. 5, jenž říká, že jurisdikce Soudu se na akt agrese ze strany smluvní strany vztahuje, ledaže by se optoutovala. Je zde tedy určitý protimluv v rámci jednoho odstavce. Odborná debata následující po revizní konferenci však přijímá názor, že daný případ do jurisdikce Soudu nespadá.¹⁸¹ Kdyby pak byla agresorem smluvní strana, která změnu vůbec nepřijala a tedy se ani se neoptoutovala, vztahoval by se na takový případ současný čl. 121 odst. 5 věta druhá a Soud by vůči uvedenému případu jurisdikcí nadán nebyl. Postavení optoutované smluvní strany a smluvní strany, jež změnu nepřijala, bude pak jistě předmětem mnohých odborných debat následujících po konferenci.

5. *In respect of a State that is not a party to this Statute, the Court shall not exercise its jurisdiction over the crime of aggression when committed by that State's nationals or on its territory.*

Ve vztahu ke státu, který není stranou Římského statutu, Soud nebude nadán pravomocí výkonu jurisdikce vůči zločinu agrese, pokud bude spáchán občany tohoto

¹⁸¹ HELLER, K. J. *The Sadly Neutered Crime of Aggression*. [online]. Opinio Juris [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://opiniojuris.org/2010/06/13/the-sadly-neutered-crime-of-aggression>>. Rovněž pak: GORDON, G. *On the Review Conference and Aggression* [online]. Opinio Juris [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://opiniojuris.org/2010/06/15/greg-gordon-on-the-review-conference-and-aggression>>.

státu nebo na jeho území. Toto ustanovení představuje velmi **významné omezení výkonu jurisdikce Soudu vůči zločinu agrese** oproti původním třem zločinům (genocida, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny). V jejich případě totiž v souladu s čl. 12 odst. 2 Statutu pokud je spáchán zločin občanem nesmluvní strany na území smluvní strany, se bude Soud moci případem zabývat, a to z titulu teritoriální jurisdikce. V případě zločinu agrese však na základě čl. 15 bis odst. 5 pokud je spáchán zločin občanem nesmluvní strany, čili aktem agrese státu, proti státu, který je smluvní stranou Římského statutu, Soud se případem zabývat nemůže. Toto ustanovení tedy vnáší výraznou asymetrii mezi první tři jmenované zločiny a nově přijatý zločin agrese.

6. *Where the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation in respect of a crime of aggression, he or she shall first ascertain whether the Security Council has made a determination of an act of aggression committed by the State concerned. The Prosecutor shall notify the Secretary-General of the United Nations of the situation before the Court, including any relevant information and documents.*

7. *Where the Security Council has made such a determination, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.*

V případě, že žalobce buď z podnětu smluvní strany, nebo z vlastní iniciativy usoudí, že existují dostatečné důvody pro zahájení vyšetřování zločinu agrese, musí nejprve zjistit, zda Rada bezpečnosti provedla určení aktu agrese ze strany dotyčného státu. Zároveň musí žalobce o situaci informovat generálního tajemníka OSN včetně poskytnutí relevantních informací. V případě, že Rada bezpečnosti takové určení provedla, žalobce může přikročit k samotnému vyšetřování zločinu agrese.

Tato ustanovení vnáší do jurisdikce Soudu určité politikum a lze je tedy vnímat z pohledu nezávislosti Soudu a rovného přístupu ke všem relevantním zločinům negativně. Na druhou stranu již od roku 1945 má v mezinárodním právu exkluzivní právo určit akt agrese Rada bezpečnosti OSN a ve světle vývoje již od konference v Římě nebylo možné očekávat, že se situace od základu změní. Výsledný kompromis je v tomto smyslu optimističtější než bylo ještě krátce před revizní konferencí v Kampale možné reálně očekávat.

8. *Where no such determination is made within six months after the date of notification, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression, provided that the Pre-Trial Division has authorized the commencement of the investigation in respect of a crime of aggression in accordance with the procedure contained in article 15, and the Security Council has not decided otherwise in accordance with article 16.*

V případě, že během šesti měsíců od oznámení není ze strany Rady bezpečnosti provedeno určení aktu agrese, může žalobce pokračovat ve vyšetřování zločinu agrese za předpokladu, že Přípravný úsek Soudu schválil zahájení vyšetřování zločinu agrese a Rada bezpečnosti nevyužila možnosti čl. 16 Římského statutu.

Toto ustanovení je z pohledu nezávislosti Soudu právě oním optimistickým vyústěním revizní konference. Pokud určení neprovede Rada bezpečnosti OSN, řízení může pokračovat u Soudu nezávisle na jakékoliv vnější moci, pokud většina ze šesti soudců Přípravného úseku k tomuto svolí. Radě bezpečnosti tak zůstává k případnému pozastavení vyšetřování Soudu pouze čl. 16 Římského statutu, který byl obsahem již původního textu. Na základě něho může Rada bezpečnosti prostřednictvím rezoluce přijaté podle kapitoly VII Charty OSN přerušit vyšetřování nebo stáhnutí na následujících 12 měsíců s tím, že opatření může být za stejných podmínek obnoveno.

9. *A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.*

10. *This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.*

Poslední dva odstavce čl. 15 bis pak mají spíše vysvětlující charakter. První stanovuje, že určením aktu agrese orgánem, jenž se nachází mimo Soud – čili má se na mysli Rada bezpečnosti OSN – nebudou ovlivněny vlastní závěry Soudu. Druhý pak udává, že článek 15 bis neovlivňuje jurisdikci vůči ostatním zločinům jmenovaným v čl. 5 Statutu, čili vztahuje se pouze zločin agrese.

Na rozdíl od skutkových podstat genocidy, zločinů proti lidskosti a válečných zločinů je zločin agrese tedy nadán relativně složitými podmínkami výkonu jurisdikce Soudu vůči tomuto zločinu. Výše je analyzován čl. 15 bis, který se zabývá podmínkami v případě vyšetřování z podnětu smluvní strany nebo žalobce. Za něj je pak na základě usnesení revizní konference vložen čl. 15 ter, jenž stanovuje podmínky jurisdikce Soudu, pokud byl dán podnět k vyšetřování Radou bezpečnosti OSN.

Article 15 ter¹⁸²

***Exercise of jurisdiction over the crime of aggression
(Security Council referral)***

1. *The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraph (b), subject to the provisions of this article.*
2. *The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.*
3. *The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.*
4. *A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.*
5. *This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.*

Podle ustanovení odstavce 1 provádí Soud jurisdikci vůči zločinu agrese podle čl. 13 odst. (b) na základě ustanovení nového článku 15 ter. Jedná se tedy o případ, kdy oznámení o situaci nasvědčující tomu, že byl spáchán zločin agrese, podala žalobci Rada bezpečnosti v souladu s kapitolou VII Charty OSN. Tak jako v případě vyšetřování z podnětu smluvní strany nebo žalobce musí být pro výkon jurisdikce vůči nově definovanému zločinu agrese splněna podmínka, že změnu ratifikuje nebo přijme 30 států. Teprve rok poté může Soud jurisdikci vykonávat.

¹⁸² *Resolution RC/Res.6* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf>.

Zároveň může být jurisdikce vykonávána až poté, co po 1. lednu 2017 Shromáždění smluvních stran opětovně rozhodne o přijetí nejméně dvěma třetinami svých členů. Následuje vysvětlení, že určením aktu agrese orgánem, jenž se nachází mimo Soud, nebudou ovlivněny vlastní závěry Soudu a že článek 15 bis neovlivňuje jurisdikci vůči ostatním zločinům jmenovaným v čl. 5 Statutu a vztahuje se tedy pouze na zločin agrese.

Článek 15 ter tedy analogicky odpovídá článku 15 bis, je pouze o něco jednodušší, jelikož pokud k vyšetřování dojde z podnětu Rady bezpečnosti, má se za to, že je Rada toho názoru, že akt agrese byl spáchán. Není tedy již třeba upravovat proces určení aktu agrese z její strany, ani zahrnovat do rozhodování o zahájení vyšetřování Přípravný úsek soudu.

Na tomto místě je však nutné zdůraznit, že v případě čl. 15 bis je upraveno postavení států, které sice jsou smluvními stranami, ale z jurisdikce Soudu vůči zločinu agrese se vyvážou (*opt-out*) a rovněž nesmluvních stran, čili států, na něž se nebude jurisdikce Soudu vztahovat, pokud bude akt agrese spáchán na jejich území nebo jejichmi občany. Toto není v případě čl. 15 ter upraveno, jelikož v případě podnětu k vyšetřování ze strany Rady bezpečnosti OSN lze pak v souladu s čl. 12 odst. 2 Statutu vyšetřovat stát bez ohledu na to, zda je či není smluvní stranou Římského statutu.

Dále je v souvislosti s novým zločinem upraven rovněž čl. 25 Statutu, jenž definuje individuální trestní odpovědnost pachatele. Zde je za odstavec 3 vložen nový odstavec 3 bis, který udává: *In respect of the crime of aggression, the provisions of this article shall apply only to persons in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State.* Tím je inkorporována tzv. *leadership clause* či *leadership position*, která stanovuje, že pachatelem musí být osoba v pozici schopné efektivně vykonávat kontrolu nad politickou nebo vojenskou akcí státu nebo ji řídit. Tato vlastnost pak platí pouze pro skutkovou podstavu zločinu agrese.

Následují ještě dvě změny spíše legislativně-technického charakteru. První věta čl. 9 odst. 1 je nahrazena následující větou: *Elements of Crimes shall assist the Court in the interpretation and application of articles 6, 7, 8 and 8 bis.* Počátek čl. 20 odst. 3 Statutu před dvojtečkou je pak nahrazen větou: *No person who has been tried by another court for conduct also proscribed under article 6, 7, 8 or 8 bis shall be tried by the Court with respect to the same conduct unless the proceedings in the other court: ...*

Smyslem těchto dvou úprav tedy je pouhá oprava ustanovení, která odkazují na články týkající se skutkových podstat zločinů a tedy zahrnutí čl. 8 bis upravující zločin agrese do těchto ustanovení.

Příloha I usnesení o novém zločinu agrese obsahuje jeho znění, a tedy relevantní úpravy a doplnění původního textu Římského statutu. Následuje příloha II, která obsahuje změny dokumentu Znaky skutkových podstat zločinů s ohledem na nově inkorporovaný zločin. Příloha III pak obsahuje tzv. *Understandings*, tedy určité vysvětlivky pro výklad přijatých ustanovení. Ty je vhodné blíže analyzovat.

Understandings regarding the amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the Crime of Aggression¹⁸³

Referrals by the Security Council

1. *It is understood that the Court may exercise jurisdiction on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 ter, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.*

2. *It is understood that the Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute irrespective of whether the State concerned has accepted the Court's jurisdiction in this regard.*

Jurisdiction ratione temporis

3. *It is understood that in case of article 13, paragraph (a) or (c), the Court may exercise its jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 bis, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.*

¹⁸³ Taktéž viz *Resolution RC/Res.6* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf>.

Podle bodu 1 a 3 se pro případ všech tří možností podnětu k zahájení vyšetřování (smluvní strana, žalobce, Rada bezpečnosti OSN) v případě zločinu agrese rozumí, že jurisdikci Soudu vůči zločinu agrese lze v souladu s čl. 15 bis odst. 2 a 3, a rovněž 15 ter odst. 2 a 3 vykonávat až po případném novém schválení počínaje rokem 2017 a rovněž nejdříve rok poté, co změnu ratifikuje 30 států. Podle těchto bodů se rozumí, že Soud nabude jurisdikci až po splnění té podmínky, která nastane později.

Bod 2 pak výslovně specifikuje v samotném Římském statutu ne zcela přehledně obsažené pravidlo týkající se územní jurisdikce Soudu ve vztahu k zahájení vyšetřování z podnětu Rady bezpečnosti. Poznámka tedy upřesňuje, že pokud je dán podnět k vyšetřování zločinu rezolucí Rady bezpečnosti podle kapitoly VII Charty OSN, Soud může rovněž v případě zločinu agrese vykonávat jurisdikci bez ohledu na to, zda daný stát je či není smluvní stranou Římského statutu.

Domestic jurisdiction over the crime of aggression

4. *It is understood that the amendments that address the definition of the act of aggression and the crime of aggression do so for the purpose of this Statute only. The amendments shall, in accordance with article 10 of the Rome Statute, not be interpreted as limiting or prejudicing in any way existing or developing rules of international law for purposes other than this Statute.*

5. *It is understood that the amendments shall not be interpreted as creating the right or obligation to exercise domestic jurisdiction with respect to an act of aggression committed by another State.*

Bod 4 vysvětluje, že přijaté změny týkající se definice aktu agrese a zločinu agrese platí pouze pro účely Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Tyto změny tedy nebudou vykládány tak, jako by omezovaly nebo jakkoliv ovlivňovaly stávající nebo budoucí pravidla mezinárodního práva, která slouží jiným účelům než účelu Statutu. Dle bodu 5 pak nemají být přijaté změny vykládány tak, že zakládají

právo nebo povinnost výkonu domácí jurisdikce vůči aktu agrese spáchaném jiným státem.¹⁸⁴

Other understandings

6. *It is understood that aggression is the most serious and dangerous form of the illegal use of force; and that a determination whether an act of aggression has been committed requires consideration of all the circumstances of each particular case, including the gravity of the acts concerned and their consequences, in accordance with the Charter of the United Nations.*

Bod 6 v duchu norimberského vnímání zločinu proti míru za „nejtěžší mezinárodní zločin“¹⁸⁵ prohlašuje agresi za nejvážnější a nejnebezpečnější formu použití síly. Dále vysvětluje, že určení, zda byl spáchán akt agrese, je třeba na základě zvážení všech okolností konkrétního případu podle Charty OSN, a to včetně posouzení závažnosti daného aktu a také jeho následků. Právě vyzdvihnutí zvážení individuálních okolností daného případu může být pro jeho patřičnou kvalifikaci vhodnou vodící nití, jelikož zločin agrese nelze hodnotit žádným „formulářovým“ způsobem, a v takovém případě je třeba velmi pečlivě zvažovat všechny relevantní skutečnosti a okolnosti.

7. *It is understood that in establishing whether an act of aggression constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations, the three components of character, gravity and scale must be sufficient to justify a “manifest” determination. No one component can be significant enough to satisfy the manifest standard by itself.*

Obsah tohoto bodu, který prosadily především USA,¹⁸⁶ pak určitým způsobem zužuje jurisdikci Soudu vůči zločinu agrese. Už samotná definice podle čl. 8 bis odst. 1

¹⁸⁴ Více ke vztahu nově definovaného zločinu agrese a principu komplementarity viz KRESS, C.; HOLTZENDORFF, L. The Campala Compromise on the Crime of Aggression. *Journal of International Criminal Justice*. 2010, č. 8, s. 1216 – 1217.

¹⁸⁵ FERENCZ, B. B. *Ending Impunity for the Crime of Aggression* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.benferencz.org/index.php?id=4&article=1>>.

¹⁸⁶ *U.S. Engagement With The International Criminal Court and The Outcome Of The Recently Concluded Review Conference* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://geneva.usmission.gov/2010/06/15/u-s-engagement-with-the-icc>>.

praví, že aby spadl do jurisdikce Soudu, musí akt agrese způsobit svou povahou, závažností a rozsahem zjevné porušení Charty OSN. Nestačí tedy jakýkoliv akt agrese, ale jen ten, který způsobí ono zjevné porušení. Bod 7 tzv. *Understandings* pak ještě udává, že posuzování toho, zda bylo toto zjevné porušení způsobeno povahou, závažností a rozsahem aktu agrese, nesmí být vnímáno alternativně, nýbrž kumulativně. Nestačí tedy, aby akt agrese způsobil zjevné porušení Charty OSN svou povahou, závažností nebo rozsahem, nýbrž kombinací zmíněných atributů.¹⁸⁷

Jednotlivé aspekty a souvislosti mezi různými součástmi nově přijaté definice zločinu agrese budou muset být vyjasněny během následujících sedmi let, kdy ještě Soud nebude moci být nadán jurisdikcí vůči němu. Ne nadarmo prof. William A. Schabas z National University of Ireland po skončené konferenci poznamenal: „*Právní akademici jako já budou revizní konferenci nekonečně vděční za to, že nám poskytla tak komplikované a místy nesouvislé předpisy, které nám zajistí krmivo pro články, knihy a konference na mnoho následujících let.*“¹⁸⁸

8.4.2 Ostatní přijaté změny

Přestože přijetí definice zločinu agrese a podmínek výkonu jurisdikce vůči tomuto zločinu je bezpochyby nejvýznamnější změnou a vyvrcholením celé revizní konference, nejedná se o jedinou změnu Římského statutu, která byla na konferenci v Kampale schválena. Další přijatou změnou se stal tzv. belgický návrh, který představuje **doplnění čl. 8 Statutu** o skutkové podstaty týkající se používání určitých zbraní v ozbrojených konfliktech jiné než mezinárodní povahy, tedy v tzv. vnitřních konfliktech. Používání těchto zbraní je již v textu Římského statutu z roku 1998 zakázáno v případě mezinárodních ozbrojených konfliktů a je tedy touto změnou rozšířeno na tzv. konflikty vnitřní.

¹⁸⁷ Vzhledem k poslední větě bodu 7 však lze dojít k závěru, že jeden atribut nestačí, ale dva již ano.

¹⁸⁸ SCHABAS, W. A. *The Result: Prosecuting Aggression at the International Criminal Court* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://iccreviewconference.blogspot.com/2010/06/result-prosecuting-aggression-at.html>>.

RC/Res.5¹⁸⁹

Amendments to article 8 of the Rome Statute

The Review Conference,

...

Noting article 121, paragraph 5, of the Statute which states that any amendment to articles 5, 6, 7 and 8 of the Statute shall enter into force for those States Parties which have accepted the amendment one year after the deposit of their instruments of ratification or acceptance and that in respect of a State Party which has not accepted the amendment, the Court shall not exercise its jurisdiction regarding the crime covered by the amendment when committed by that State Party's nationals or on its territory, and confirming its understanding that in respect to this amendment the same principle that applies in respect of a State Party which has not accepted the amendment applies also in respect of States that are not parties to the Statute,

...

Usnesení revizní konference o rozšíření jurisdikce o určité válečné zločiny parafrázuje čl. 121 odst. 5 Římského statutu, který udává, že změna týkající se článků 5, 6, 7 a 8, tedy skutkových podstat zločinů, se nepřijímá podle čl. 121 odst. 4, podle kterého je pro přijetí třeba souhlasu sedmi osmin smluvních stran, nýbrž vstoupí v platnost pro ty smluvní strany, které tuto změnu přijaly, a to jeden rok od uložení listin o ratifikaci či přejetí. Ve vztahu k smluvní straně, která tuto změnu nepřijala, nebude pak Soud vykonávat jurisdikci vůči zločinu, kterého se tato změna týká, pokud je daný zločin spáchán občany této smluvní strany či na jejím území.

To opět vnáší do jurisdikce Soudu určitou **asymetrii vůči různým skutkovým podstatám válečných zločinů**. Co se totiž týče původních válečných zločinů obsažených ve Statutu, v souladu s čl. 12 odst. 2 je Soud nadán jurisdikcí, pokud daný zločin spáchá občan nesmluvní strany na území strany smluvní. Naopak na nově přijaté zločiny se vztahuje čl. 121 odst. 5, a tedy v případě, že pachatelem je občan smluvní strany, jež změnu nepřijala, který čin spáchá na území strany smluvní, pod jurisdikci

¹⁸⁹ *Resolution RC/Res.5* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.5-ENG.pdf>.

Soudu nespadá. Navíc poslední věta upřesňuje, že stejný princip se bude vztahovat na stranu, která není stranou Statutu. Tedy zmíněná asymetrie mezi zločiny původními a nově inkorporovanými v oblasti širší jurisdikce Soudu je velmi výrazná.

1. Decides to adopt the amendment to article 8, paragraph 2 (e), of the Rome Statute of the International Criminal Court contained in annex I to the present resolution, which is subject to ratification or acceptance and shall enter into force in accordance with article 121, paragraph 5, of the Statute;

...

Usnesení pak přijalo změnu, resp. doplnění k čl. 8 odst. 2 (e), jenž je obsahem přílohy I daného usnesení. Rovněž pak deklaruje, že dané usnesení bude předmětem ratifikace nebo přijetí jednotlivými státy a má vstoupit v platnost v souladu v čl. 121 odst. 5 Statutu. Zde je vhodné říci, že na rozdíl od stejného ustanovení ohledně vstupu v platnost nového zločinu agrese, u nějž je sporné, zda může celá změna vstoupit v platnost podle čl. 121 odst. 5 a ani v případě čl. 15 bis a ter nevyužít ustanovení čl. 121 odst. 4, v případě rozšíření jurisdikce Soudu o nové válečné zločiny je zvolený postup podle čl. 121 odst. 5 bezpochyby správný.

Příloha I pak obsahuje rozšíření skutkových podstat válečných zločinů v rámci konfliktů jiné než mezinárodní povahy:

(xiii) Employing poison or poisoned weapons;

(xiv) Employing asphyxiating, poisonous or other gases, and all analogous liquids, materials or devices;

(xv) Employing bullets which expand or flatten easily in the human body, such as bullets with a hard envelope which does not entirely cover the core or is pierced with incisions.

Do jurisdikce Soudu je tedy rovněž v rámci vnitřních konfliktů zahrnuto i používání jedu nebo otravných zbraní, používání dusivých, jedovatých a jiných plynů a všech obdobných tekutin, materiálů nebo prostředků, a rovněž používání střel, které se v lidském těle snadno rozpínají či zplošťují, například střel s tvrdým pláštěm, který

zcela nezakrývá jádro nebo je perforován zářezy.¹⁹⁰ Vstup této nové změny v platnost pro smluvní strany, které ji ratifikují, není limitován žádným minimálním počtem ratifikací.

Lze ale říci, že spíše než podstatnou změnou Statutu, je doplnění válečných zločinů v čl. 8 nápravou určitého opomenutí či přehlédnutí v roce 1998. Podle názoru prof. Schabase se však jedná spíše o změnu symbolickou. Dodnes nedošlo k mezinárodní žalobě na základě použití těchto zbraní, a přestože například jedovatý plyn byl použit Saddamen Husseinem proti kurckému obyvatelstvu v roce 1988, podobné akty mohou být žalovány již na základě současného znění Statutu jako zločiny proti lidskosti. Schabas rovněž dodává, že by bylo vhodné obrátit pozornost k úpravě použití modernějších prostředků boje, jako jsou protipěchotní miny, kazetová či klastrová munice, zbraně s ochuzeným uranem a také nukleární zbraně.¹⁹¹ Na druhou stranu je ale nutné říci, že určité zalepení nedostatku původního textu, kterým byly tyto akty zahrnuty mezi válečné zločiny již nejen v rámci mezinárodních ozbrojených konfliktů, ale také konfliktů vnitřních, je třeba hodnotit pozitivně.

Dalším bodem programu byl **návrh vypuštění čl. 124 z Římského statutu**. Podle tohoto ustanovení může stát, který se stane smluvní stranou, prohlásit, že po dobu sedmi let od vstupu Statutu pro daný stát v platnost nepřijímá jurisdikci Soudu vůči kategorii zločinů v čl. 8, tedy válečným zločinům, a to v případech, že byl zločin domněle spáchán jeho státními občany či na jeho území. Samotný čl. 124 Statutu pak kromě konstatování, že takové prohlášení lze kdykoliv odvolat, rovněž deklaruje, že toto ustanovení bude přezkoumáno právě na revizní konferenci.

Přestože ze strany některých nevládních organizací bylo toto ustanovení vnímáno velmi negativně, k jeho vymazání nakonec relativně překvapivě nedošlo. Článek 124 byl dosud využit pouze dvěma státy, a to Francií a Kolumbií. A protože jeho škodlivost nebyla empiricky nijak prokázána, má se za to, že může spíše usnadnit některým státům rozhodování, zda v danou chvíli ke Statutu přistoupit či nikoliv, a pomoci tak hladké ratifikaci. Na revizní konferenci tedy byla přijata rezoluce, na

¹⁹⁰ Obsahově bylo použití jmenovaných zbraní v původním textu Římského statutu zakázáno pouze v rámci konfliktů mezinárodní povahy.

¹⁹¹ SCHABAS, W. A. *An Assessment of Kampala* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://iccreviewconference.blogspot.com/2010/06/assessment-of-kampala-final-blog.html>>.

základě které byl čl. 124 zachován ve stávající podobě s tím, že ustanovení má být opětovně přezkoumáno na 14. zasedání Shromáždění smluvních stran v roce 2015.¹⁹²

Kromě nové definice agrese, doplnění válečných zločinů a rozhodnutí o zachování čl. 124 byly navrhovány i jiné změny Statutu.¹⁹³ Mexiko chtělo zařadit do jurisdikce Soudu použití jaderných zbraní, společný návrh Trinidad a Tobago a Belize chtěl zahrnout zločin obchodu s drogami a Holandsko chtělo zařadit do jurisdikce Soudu zločin terorismu. Zmíněné návrhy sice nezískaly dostatečnou podporu, ale bude se jimi nadále zabývat zvláštní pracovní skupina.¹⁹⁴ Po zkušenosti s revizní konferencí je tedy třeba dojít k závěru, že vyjednání změn Římského statutu a jejich schválení je sice zdlouhavé a složité, ale reálně možné. Lze tedy očekávat, že v blízké i vzdálenější budoucnosti se bude v tomto smyslu mezinárodní trestní právo dále vyvíjet a do jurisdikce Soudu mohou být zahrnuty skutkové podstaty zločinů nových.

8.5 Odborné reakce na výsledky revizní konference

Revizní konference skončila tedy, alespoň na první pohled, viditelným úspěchem, jelikož se nakonec povedlo schválit definici zločinu agrese. Na základě této změny by pak v budoucnu měl Mezinárodní trestní soud vykonávat jurisdikci vůči tomuto zločinu. Čas po skončení konference pak dává prostor pro věcné zhodnocení jejích závěrů. Z tohoto důvodu je vhodné věnovat určitý prostor odborným reakcím na výsledky revizní konference, jež v ugandské Kampale proběhla.

Profesor mezinárodního trestního práva na Melbourne Law School Kevin Jon Heller je **převážně kritický**. Odvolává se především na čl. 15 bis upravující jurisdikci Soudu v případě iniciace vyšetřování smluvní stranou nebo žalobcem, a to konkrétně odstavce 4 a 5. Podle nich může Soud vykonávat jurisdikci vůči zločinu agrese, pokud byl spáchán smluvní stranou, ledaže by smluvní strana předtím formálně podala deklaraci o tom, že jurisdikci Soudu vůči tomuto zločinu neakceptuje. Jedná se tedy o již zmíněný *opt-out*. Ve vztahu ke státu, jenž není stranou Statutu, pak Soud nebude

¹⁹² ŠTURMA, P. *Změny Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Trestněprávní revue*. 2010, č. 8, s. 250.

¹⁹³ WEIGEND, T. *The ICC Review Conference at Kampala: Mission Accomplished or Unfulfilled Promise? Journal of International Criminal Justice*. 2010, č. 5, s. 1177.

¹⁹⁴ BÍLKOVÁ, V. *Z Říma do Kampaly a kam dále? Mezinárodní politika*. 2010, č. 8, s. 37.

vykonávat jurisdikci vůči zločinu agrese, pokud byl spáchán jeho občany nebo na jeho území.

Pro přehlednost pak znázornil schéma, jež zobrazuje teoretické možnosti spáchání aktu agrese. Existují tři typy států (smluvní strana, nesmluvní strana a smluvní strana, jež se optoutovala). Jejich kombinace pak odpovídají následujícím možnostem napadení:¹⁹⁵

<i>State Party → State Party</i>	<i>Jurisdiction</i>
<i>State Party → State Party OO</i>	<i>Jurisdiction</i>
<i>State Party → Non-State Party</i>	<i>No Jurisdiction</i>
<i>State Party OO → State Party</i>	<i>No Jurisdiction</i>
<i>State Party OO → State Party OO</i>	<i>No Jurisdiction</i>
<i>State Party OO → Non-State Party</i>	<i>No Jurisdiction</i>
<i>Non-State Party → State Party</i>	<i>No Jurisdiction</i>
<i>Non-State Party → State Party OO</i>	<i>No Jurisdiction</i>
<i>Non-State Party → Non-State Party</i>	<i>No Jurisdiction</i>

Na základě této analýzy čl. 15 bis bude tedy Soud nadán jurisdikcí vůči zločinu agrese pouze v případě, že je spáchán smluvní stranou, která tuto jurisdikci akceptovala, a zároveň jedině za předpokladu, že akt učinila proti jiné smluvní straně. Pokud pak smluvní stranu napadne strana nesmluvní, případ do jurisdikce Soudu nespadá. Zdá se tedy, že pravděpodobnost zahájení řízení z podnětu smluvní strany nebo žalobce je vzhledem k jurisdikci Soudu v tomto ohledu velmi malá.

Prof. Heller vychází z uvedeného schématu devíti možných kombinací napadení a na základě analýzy změn Statutu jmenuje hlavní důvody své kritiky. Ty lze shrnout do následujících dvou bodů:

1. Asymetrie jurisdikce smluvní strany a optoutované smluvní strany

Smluvní strana, jež se optoutuje, nemůže být žalována za zločin agrese, pokud se jej dopustila vůči smluvní straně, která se neoptoutovala. To však nefunguje opačně. Smluvní strana, která se neoptoutovala, může být žalována za zločin agrese vůči optoutované smluvní straně. Stát, jenž se optoutuje, je tak chráněn proti agresi ostatních smluvních států, ale případný akt agrese z jeho strany do

¹⁹⁵ HELLER, K. J. *The Sadly Neutered Crime of Aggression*. [online]. Opinio Juris [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://opiniojuris.org/2010/06/13/the-sadly-neutered-crime-of-aggression>>.

jurisdikce Soudu nespadá. Zároveň je velmi pravděpodobné, že stát, který hodlá užívat sílu proti jiným státům, se z jurisdikce vůči zločinu agrese optoutuje. Lze si představit dopad na pověst státu, pokud se nechce stát stranou Římského statutu, ale jen těžko si lze představit výrazný dopad na renomé státu, pokud se ke Statutu připojí, ale limituje jurisdikci Soudu pouze na genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny.

2. Asymetrie v jurisdikci mezi původními zločiny a zločinem agrese

Soud nebude nadán jurisdikcí v případě, že smluvní strana podnikne akt agrese proti nesmluvní straně, přestože by byl nadán jurisdikcí vůči válečným zločinům a zločinům proti lidskosti, které by byly na základě tohoto útoku spáchány. Soud zároveň není nadán jurisdikcí v případě, že nesmluvní strana spáchá akt agrese vůči smluvní straně a na jejím území, přestože Římský statut uznává teritoriální jurisdikci vůči genocidě, zločinům proti lidskosti a válečným zločinům. Smluvní strany tedy přijaly ustanovení, že pokud bude vůči některé z nich spáchán zločin agrese ze strany nesmluvní strany, Soud nebude nadán jurisdikcí k takovému případu, což působí vcelku iracionálně.

Jádrem autorovy kritiky úpravy zločinu agrese tak není jeho definice nebo institucionální podmínky výkonu, ale především velmi úzká jurisdikce Soudu vůči tomuto zločinu. Na druhou stranu prof. Greg Gordon z University of North Dakota je obecně opačného názoru a výsledky revizní konference **hodnotí pozitivně**. Na základě vlastní účasti na konferenci a v souvislosti se složitostí vyjednávání je tedy se skutečností, že se se v závěru konference podařilo změnu přijmout, spokojený. Pro daný závěr lze uvést následující argumenty:¹⁹⁶

1. Zachování všech tří možností zahájení vyšetřování

Během konference bylo racionálně očekáváno, že pokud bude definice nového zločinu odsouhlasena, bude vyšetřování vůči tomuto zločinu pravděpodobně možné zahájit pouze z podnětu Rady bezpečnosti OSN. Podmínky v čl. 15 bis

¹⁹⁶ GORDON, G. *On the Review Conference and Aggression* [online]. Opinio Juris [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://opiniojuris.org/2010/06/15/greg-gordon-on-the-review-conference-and-aggression>>.

však upravují také možnost, jak zahájit vyšetřování z podnětu smluvní strany nebo také žalobce.¹⁹⁷

2. Existence tzv. *green light option*

V případě, že vyšetřování není zahájeno z podnětu Rady bezpečnosti OSN, musí žalobce daný případ Radě nejprve předložit. Pokud ta však během následujících šesti měsíců nedeterminuje, že došlo k aktu agrese, neznamená to konec vyšetřování. Pokud totiž po uplynutí této lhůty Přípravný úsek Soudu povolí pokračování vyšetřování, žalobce může v procesu pokračovat i bez svolení Rady bezpečnosti. Pokud by Rada s vyšetřováním nesouhlasila, může sice využít čl. 16 Římského statutu a vyšetřování na 12 měsíců přerušit, ale není nadána pravomocí vyšetřování zastavit.

Mnozí autoři se pak věnují problematice způsobu schválení nového dodatku k Římskému statutu. Jde o to, zda má být schválen podle čl. 121 odst. 4 Statutu nebo čl. 121 odst. 5. První možnost je určena pro změny Statutu obecně. Změna vstoupí v platnost poté, co ji ratifikuje sedm osmin smluvních stran s tím, že pak daná změna platí pro všechny smluvní strany. Druhá varianta schvalování je Statutem výslovně určena pro změnu článků 5, 6, 7 a 8. Ta následně vstoupí v platnost pouze pro ty smluvní státy, které danou změnu ratifikovaly.

Zločin agrese byl uveden již v původním znění Římského statutu pod čl. 5 odst. 1 v rámci vyjmenování zločinů, vůči kterým má Soud jurisdikci, avšak jeho konkretizace je upravena v čl. 8 bis a podmínky pak v čl. 15 bis a 15 ter. V průběhu jednání tedy vyvstala otázka, zda je v takovém případě možné, aby byly změny schvalovány podle čl. 121 odst. 5, pokud ten ony nové články nejmenuje.

Názor, že všechny změny týkající se zločinu agrese by měly být schváleny podle čl. 121 odst. 4, nezískal mnoho stoupenců a spíše se diskutovalo o tzv. návrhu ABS, který získal své označení podle počátečních písmen států, které jej navrhly (Argentina, Brazílie, Švýcarsko). Na základě tohoto návrhu by rok po ratifikaci změny byl Soud nadán jurisdikcí vůči zločinu agrese, pokud by k vyšetřování došlo z podnětu Rady bezpečnosti OSN. Tedy v tomto případě by se uplatnilo schválení podle čl. 121 odst. 5 Statutu. Ostatní dva spouštěcí mechanismy by pak byly aktivovány až poté, co změnu

¹⁹⁷ Autor to v kontextu složitých vyjednávání podle svých slov dokonce považuje za „malý zázrak“.

ratifikuje sedm osmin smluvních stran, tedy na základě čl. 121 odst. 4 Statutu. Především pro svou komplikovanost však tato varianta nezískala potřebnou podporu a **výsledný text předpokládá schválení podle čl. 121 odst. 5.**¹⁹⁸

Tím ovšem neodbourává pochybnosti, zda je tomu tak možné. Článek 121 odst. 5 totiž jasně udává, že se daným způsobem přijímají změny čl. 5, 6, 7 a 8. Na základě gramatického výkladu lze tedy dospět k závěru, že články 8 bis, 15 bis a 15 ter tímto způsobem přijmout nelze. Především Japonská delegace pak vyjadřovala během konference s tímto technickým nedostatkem hluboký nesouhlas.¹⁹⁹ Japonsko bylo toho názoru, že jakýkoliv dodatek ve smyslu jurisdikčního filtru by se měl schvalovat podle čl. 121 odst. 4 a vstoupit tak v platnost pro všechny smluvní strany poté co sedm osmin z nich změnu ratifikuje. Opačný názor pak říká, že smyslem daných dodatků je zajistit výkon jurisdikce vůči zločinu agrese a tudíž spadá jejich schválení pod čl. 121 odst. 5. Reálnou otázkou ovšem zůstává, zda by tento způsob přijetí nemohli napadat obhájci případných obžalovaných ze zločinu agrese.²⁰⁰

Přestože se nakonec Japonská delegace rozhodla nestát v cestě jednomyslnému schválení, vyjádřila se, že do vstupu těchto změn v platnost po roce 2017 bude třeba tento nedostatek odstranit.²⁰¹ Způsob ratifikace a vstupu v platnost změn přijatých na revizní konferenci bude tedy během následujících let jistě předmětem odborných diskusí.

Britský advokát Robert Manson zabývající se mezinárodním trestním právem v této záležitosti pak navrhuje, aby bylo přijato nové usnesení, které by smazalo čl. 8 bis, 15 bis a 15 ter a dotyčná ustanovení přemístilo pod čl. 5 jako jeho tři nová ustanovení.²⁰² Tím by byly přijaté změny uvedeny plně do souladu se současným textem čl. 121 odst. 5 a mohly by být podle něho ratifikovány. Na druhou stranu se lze ale domnívat, že na základě teleologického či systematického výkladu by bylo možné

¹⁹⁸ Jiným návrhem ze strany Kanady pak byl tzv. *Menu Approach*, podle kterého by si jednotlivý stát mohl zvolit, který či které ze tří možných spouštěcích mechanismů přijme. Ani tento návrh nezískal potřebnou podporu.

¹⁹⁹ V této souvislosti je třeba podotknout, že japonskému postoji je věnována patřičná pozornost, jelikož Japonsko v současné době přispívá do rozpočtu Soudu téměř jednou čtvrtinou.

²⁰⁰ SCHEFFER, D. *Adoption of the Amendments on Aggression to the Rome Statute of the International Criminal Court* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://iccreviewconference.blogspot.com/2010/06/david-scheffers-analysis-of-amendments.html>>.

²⁰¹ MANSON, R. *Smoothing out the rough edges of the Kamapala Conference* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://iccreviewconference.blogspot.com>>.

²⁰² Tamtéž.

dojít k závěru, že díky tomu, že daná ustanovení konkretizují čl. 5, lze je i v současném znění podle čl. 121 odst. 5 přijmout.

V rámci reakcí na revizní konferenci v Kampale je bezesporu zajímavé shrnout také oficiální **reakci ze strany USA na změny přijaté v rámci konference**. Spojené státy americké byly od vzniku Soudu ve výrazné opozici proti němu, a to především z toho důvodu, aby nebyla jurisdikce Soudu uplatněna vůči americkým jednotkám rozmístěným v zahraničí. Počáteční strategii odmítání Soudu však v posledních letech vystřídala tzv. politika pozitivního zapojení, kdy se USA z pozice nesmluvní strany zapojují do jednání o vývoji Soudu.²⁰³

Na konferenci v Kampale tak vyslali jakožto pozorovatelský stát delegaci, kterou vedl Harold H. Koh a Stephen J. Rapp. Po skončení jednání v Kampale pak v rámci tiskové konference vyjádřili nad přijatými změnami spokojenost, a to především s akcentem na fakt, že jurisdikce Soudu vůči zločinu agrese není příliš široká.²⁰⁴ Rovněž se vyjádřili k tzv. *Understandings*, které americká delegace prosadila a které ve svém bodě 7 konkretizují možnost konstatování „zjevného porušení“ Charty OSN tím způsobem, že nestačí, aby k porušení došlo povahou, závažností, nebo rozsahem aktu agrese, ale kombinací těchto faktorů. Především pak vyjádřili spokojenost nad tím, že „USA již nejsou vnímány jako součást problému, nýbrž řešení.“²⁰⁵

Politika pozitivního zapojení je totiž pro Spojené státy výhodná ze dvou důvodů. Zaprvé zvýšila prestiž USA ve světě, jelikož původní výrazně záporný postoj vůči instituci, jejímž cílem je trestat zločiny podle mezinárodního práva, vrhal na USA nelichotivý stín. Zadruhé tak jsou Spojené státy schopné více kontrolovat rozšiřování jurisdikce Soudu a během jednotlivých vyjednávání prosazovat své zájmy. Tomu

²⁰³ LOBE, J. *Washington Urged to seek “Positive Engagement“ with ICC* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://ipsnews.net/news.asp?idnews=46299>>.

²⁰⁴ Harold H. Koh: „*We think that with respect to the two new crimes, the outcome protected our vital interests. The court cannot exercise jurisdiction over the crime of aggression without a further decision to take place sometime after January 1st, 2017. The prosecutor cannot charge nationals of non-state parties, including U.S. nationals, with a crime of aggression. No U.S. national can be prosecuted for aggression so long as the U.S. remains a non-state party. And if we were to become a state party, we'd still have the option to opt out from having our nationals prosecuted for aggression. So we ensure total protection for our Armed Forces and other U.S. nationals going forward.*”

Viz *U.S. Engagement With The International Criminal Court and The Outcome Of The Recently Concluded Review Conference* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://geneva.usmission.gov/2010/06/15/u-s-engagement-with-the-icc>>.

²⁰⁵ Tamtéž.

odpovídá úprava nového zločinu agrese, kdy oproti původním třem zločinům již není možné zahájit vyšetřování z titulu teritoriální jurisdikce státu, tedy v případě, že zločin agrese byl spáchán občanem nesmluvní strany na území strany smluvní.

8.6 Shrnutí nové úpravy zločinu agrese

Shoda na definici a především na podmínkách výkonu jurisdikce vůči novému zločinu nebyla v žádném případě jednoduchá a přijatý návrh je tak kompromisním řešením, v němž bylo nutné najít určitou rovnováhu mezi rolí Mezinárodního trestního soudu a Rady bezpečnosti OSN. Jak podotýká prof. Šturma, již ze své podstaty **mají Soud a Rada odlišné priority**.²⁰⁶ Zatímco funkcí Mezinárodního trestního soudu je dosažení spravedlnosti a potrestání zločinů podle mezinárodního práva, funkcí Rady bezpečnosti OSN je udržování mezinárodní míru a bezpečnosti. Přestože z dlouhodobého hlediska by měly být tyto zájmy komplementární,²⁰⁷ je možné, že v určitých konkrétních situacích tomu tak být nemusí. Zahrnutí zločinu agrese do jurisdikce Soudu je pak ukázkovým příkladem problematiky, v níž se setkává mezinárodní právo s mezinárodní politikou.

Revizní konference v ugandské Kampale tedy kromě rozšíření skutkové podstaty válečných zločinů v rámci vnitřního konfliktu přijala novou definici zločinu agrese, která se vyznačuje především specifickými podmínkami výkonu jurisdikce vůči tomuto zločinu, čímž se typově liší od původních tří zločinů spadajících do jurisdikce Soudu. V rámci shrnutí probrané materie je vhodné uvést následující závěry:

1. Soud bude moci vykonávat jurisdikci vůči nově definovanému zločinu agrese nejdříve v roce 2017

Ani po přijetí nové definice agrese není Soud nadán jurisdikcí vůči tomuto zločinu. Nejdříve musí být splněny dvě podmínky. Jurisdikci vůči zločinu bude možné vykonávat až rok poté, co změnu ratifikuje 30 států, a

²⁰⁶ ŠTURMA, P. *Změny Římského statutu Mezinárodního trestního soudu*. *Trestněprávní revue*. 2010, č. 8, s. 250.

²⁰⁷ KI-MOON, B. *Čas odpovědnosti* [online]. OSN [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1615>>.

rovněž poté, co bude opětovně schválena Shromážděním smluvních stran, a to někdy po 1. lednu 2017. Rozhodující pak je pozdější datum. Bude tedy pravděpodobně vyvinut určitý tlak ze strany některých států a nevládních organizací na to, aby potřebné ratifikace proběhly do konce roku 2015 tak, aby mohla být jurisdikce vůči novému zločinu začátkem roku 2017 aktivována.

Z dnešního pohledu se podmínky zdají být splnitelné. Vzhledem k tomu, že samotný Římský statut získal 60 ratifikací během čtyř let,²⁰⁸ lze odůvodněně předpokládat, že nová změna potřebných 30 ratifikací během šesti let získá. Stejně tak se zdá být reálné, že pokud byla změna na revizní konferenci ze strany Shromáždění smluvních stran přijata jednomyslně, je pravděpodobné, že ji po roce 2017 potřebné dvě třetiny Shromáždění smluvních stran schválí. Na druhou stranu vzhledem k tomu, že by v takovém případě již byl zločin agrese skutečně uveden do praxe, může být postoj některých států o něco zdrženlivější.

2. Úzká definice agrese s ohledem na termín „zjevné porušení“ Charty OSN

Pokud byl spáchán akt agrese a pachatel byl v tzv. *leadership position*, pro výkon jurisdikce Soudu vůči zločinu agrese je ještě třeba, aby tento akt svojí povahou, závažností a rozsahem způsobil „zjevné porušení“ Charty OSN. K tomuto porušení nestačí splnění jednoho ze tří jmenovaných atributů, musí se jednat o jejich kombinaci. Výklad pojmu „zjevné porušení“ pak v definici chybí a bude tedy záležet na tom, jak extenzivně nebo naopak restriktivně jej bude Soud interpretovat.

Lze tedy vyvodit, že definice pokrývá pouze zřejmé případy agrese.²⁰⁹ Mimo definici pak logicky zůstávají akce Rady bezpečnosti podle kapitoly VII Charty OSN a samozřejmě také sebeobrana, ať už individuální nebo kolektivní. Výhodou úzkého vymezení definice agrese pak je skutečnost, že by se do ní pravděpodobně nevešla žádná humanitární intervence. Lze tak učinit závěr, že z mezinárodních konfliktů, které proběhly během posledních desetiletí, je

²⁰⁸ Římský statut byl podepsán v roce 1998 a po šedesáti ratifikacích vstoupil v platnost v roce 2002.

²⁰⁹ TRAHAN, J. *The New Agreement on the Definition of the Crime of Aggression* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://blogs.ubc.ca/ligi/files/2010/06/aggression-Kampala-op-ed.trahan.pdf>>.

typickým příkladem aktu agrese, který by přijatou definicí naplnil, napadení Kuvajtu Irákem v roce 1990.

3. Zachování zahájení vyšetřování v podnětu smluvní strany nebo žalobce

V průběhu vyjednávání se zdálo být reálné, že pokud bude nová definice zločinu agrese přijata, budou podmínky upraveny tak, že vyšetřování bude moci být zahájeno pouze z podnětu Rady bezpečnosti OSN. Přijatá změna však toto omezení neobsahuje a tak jako v případě původních tří zločinů spadajících do jurisdikce Soudu jsou i v případě zločinu agrese zachovány dvě možnosti zahájení vyšetřování mimo Radu bezpečnosti.

4. Možnost povolení vyšetřování Přípravným úsekem Soudu namísto Rady bezpečnosti OSN (zachování tzv. *green light*)

V případě zahájení vyšetřování z podnětu žalobce nebo smluvní strany musí žalobce nejprve předat případ Radě bezpečnosti OSN k rozhodnutí, zda došlo k aktu agrese. Pokud jej Rada určí, může žalobce pokračovat. Pokud tak ale Rada neučiní, po uplynutí šesti měsíců může žalobce ve vyšetřování rovněž pokračovat, avšak pod podmínkou, že vyšetřování schválí většinou ze šesti soudců Přípravný úsek Soudu.

Toto ustanovení je třeba hodnotit pozitivně jednak z důvodu, že nutnost schválení Přípravným úsekem představuje určitý filtr proti možným politicky podmíněným procesům, a jednak z důvodu, že žalobce není zcela odkázán na příznivé stanovisko Rady bezpečnosti k vyšetřování, a tím náleží dané rozhodnutí namísto politického orgánu nezávislému soudu.

5. Limitace Rady bezpečnosti OSN článkem 16 Statutu (neexistence tzv. *red light*)

Mezi varianty úpravy podmínek patřila i možnost poskytnout Radě bezpečnosti pravomoc prostřednictvím rezoluce podle kapitoly VII Charty OSN

určité vyšetřování či stíhání jednou provždy zastavit, čili jakési udělení milosti v mezinárodním právu. Touto možností však Rada bezpečnosti podle schválené změny nadána není, a v případě, že by chtěla do vyšetřování jakýmkoliv způsobem zasáhnout, je odkázána na čl. 16 původního textu Statutu.

Podle něj může prostřednictvím rezoluce schválené podle kapitoly VII Charty OSN na 12 měsíců vyšetřování nebo stíhání odložit s tím, že opatření je možné využít opakovaně. Vzhledem k již zmíněným rozdílným prioritám Soudu a Rady bezpečnosti je pak podle mého názoru třeba dané ustanovení hodnotit pozitivně. Lze si totiž představit situaci, kdy by mohlo určité vyšetřování například ohrozit právě probíhající mírový proces a v takovém případě by bylo využití článku 16 Statutu namístě.

6. Interpretační problém týkající se způsobu přijetí podle čl. 121 odst. 5 Statutu

Přijatá změna Římského statutu předpokládá podle preambule své přijetí v souladu s čl. 121 odst. 5 Statutu, který ovšem stanovuje, že se podle něj budou přijímat konkrétně změny čl. 5, 6, 7 a 8 Statutu. Vzhledem k tomu, že jsou přijaté změny umístěny ve člancích 8 bis, 15 bis a 15 ter, je tedy otázkou, zda lze tento rozpor interpretačně překonat argumentem, že pouze upřesňují aplikaci ustanovení v čl. 5 a není tak nutné je přijímat podle čl. 121 odst. 4.

7. Dvojkolejnost jurisdikce – zatímco původní zločiny lze vyšetřovat z titulu územní jurisdikce státu, zločin agrese nikoliv

Jako negativní atribut nové definice zločinu agrese je pak nutné hodnotit vznikající dvojkolejnost jurisdikce vůči různým zločinům.²¹⁰ Na základě čl. 12 odst. 2 Statutu se jurisdikce Soudu vůči genocidě, zločinům proti lidskosti a válečným zločinům vztahuje na zločiny spáchané občany smluvního státu a rovněž na pachatele, kteří se zločinu dopustili na území smluvního státu,

²¹⁰ Její zárodky lze nalézt již v původním textu Římského statutu, konkrétně v čl. 121 odst. 5 věta druhá.

přestože jsou občany státu, který smluvní stranou není. V případě nově přijatých zločinů tomu tak ovšem na základě čl. 15 bis odst. 5 není.

Tedy pokud bude smluvní strana Statutu napadena nesmluvní stranou, vcelku paradoxně v takovém případě Soud jurisdikcí vůči zločinu agrese nadán není. Daný stát tedy není v tomto smyslu ze strany Soudu nijak chráněn a případ by do jurisdikce spadal pouze tehdy, pokud by i agresorem byl smluvní stát. Výraznou asymetrií je pak skutečnost, že případné zločiny proti lidskosti, válečné zločiny či genocida pramenící z daného aktu agrese by do jurisdikce Soudu spadaly, ale samotný zločin agrese nikoli.²¹¹

8. Preventivní funkce

V neposlední řadě považuji za důležité vyzdvihnout skutečnost, že pokud bude Soud nadán jurisdikcí vůči zločinu agrese, může mít samotný tento fakt za následek zdrženlivější chování určitých vůdců. V situaci, kdy v mezinárodním právu neexistuje individuální trestní odpovědnost za napadení suverénního státu, se totiž relevantní osoba žádné soudní moci obávat nemusí, nanejvýš se může obávat neúspěchu dané vojenské operace.

Pokud ale bude aktivována jurisdikce vůči zločinu agrese, na základě rezoluce Rady bezpečnosti by bylo možné vyšetřovat relevantní zločin, i kdyby daný stát nebyl smluvní stranou. A vzhledem k tomu, že oproti běžným pachatelům mají hlavy států či osoby ve vysokém postavení tendenci svá rozhodnutí racionálně zvažovat, je pravděpodobné, že jurisdikce Soudu vůči zločinu agrese bude mít i preventivní funkci. Pokud ano, bylo by toto největším úspěchem Kampalské konference.

²¹¹ Navíc je třeba zdůraznit, že s ohledem na ustanovení čl. 121 odst. 5 věta druhá se bude daná situace vztahovat na jakoukoliv jinou v budoucnosti přijatou změnu, a to vůči státu, který je smluvní stranou Statutu, ale danou změnu nepřijal. Pokud by pak v budoucích možných dodatcích nebylo ustanovení analogické čl. 15 bis odst. 5 (podle kterého Soud není nadán jurisdikcí k danému zločinu vůči nesmluvní straně, pokud je zločin spáchán jejími občany nebo na jejím území), mohl by Soud vykonávat jurisdikci vůči možným v budoucnu přijatým zločinům, pokud by byly spáchány občanem nesmluvní strany na území strany smluvní, čili z titulu územní jurisdikce daného státu.

9. V případě zahájení vyšetřování z podnětu Rady bezpečnosti OSN je Soud nadán univerzální jurisdikcí

Přestože oproti původním zločinům, jimiž jsou genocida, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny, jsou v případě zločinu agrese podmínky výkonu jurisdikce složitější a samotná jurisdikce užší, tyto rozdíly nejsou relevantní v situaci, kdy vyšetřování bude zahájeno z podnětu Rady bezpečnosti podle kapitoly VII Charty OSN. V takovém případě nebudou aktivovány podmínky upravené v čl. 15 bis a Soud bude moci vykonávat jurisdikci vůči zločinu agrese bez ohledu na to, zda je agresorem smluvní strana či nikoliv.

V realitě se domnívám, že vzhledem k úzké jurisdikci vůči danému zločinu neposkytuje současná definice výrazný prostor pro ty případy vyšetřování, které by mohly být zahájeny z podnětu smluvní strany nebo žalobce. Agresorem by totiž musel být smluvní stát a lze předpokládat, že pokud hlava nějakého státu plánuje napadnout jiný stát, pravděpodobně k Římskému statutu či jeho nové změně nepřistoupí. Za největší výhodu přijetí definice zločinu agrese proto považuji fakt, že prostřednictvím iniciace vyšetřování Radou bezpečnosti OSN lze Soudu poskytnout jurisdikci vůči zločinu agrese, jenž byl spáchán ze strany státu, který smluvní stranou Římského statutu není.²¹² V takovém případě bude tedy jurisdikce Soudu vůči zločinu agrese univerzální, resp. nebude omezena na smluvní strany.

Vzhledem k výše provedené analýze a z ní vycházejících závěrů lze konstatovat, že přijatá definice zločinu agrese má nesporné klady a také jisté zápory. Výrazným kladem je především samotný fakt jejího přijetí, přestože je výkon jurisdikce vůči tomuto zločinu vázán dvěma důležitými podmínkami a může tak být aktivován nejdříve v roce 2017. Mezi zápory pak lze kromě možných věcných výhrad jmenovat především složitost přijaté změny, jež bohužel v některých případech otevírá prostor pro nejednotnou interpretaci určitých ustanovení, jako je například úprava přijetí změn

²¹² Přestože jurisdikce Soudu se v takovém případě na daný stát vztahuje, v souvislosti se současným vyšetřováním situace v Súdánu je třeba říci, že v uvedeném případě může být reálnou překážkou výkonu jurisdikce Soudu odmítní spolupráce ze strany daného státu. Je tedy důležité, aby měl v takových případech Soud plnou podporu Rady bezpečnosti OSN.

podle čl. 121 odst. 5. Datum možného nabytí jurisdikce vůči tomuto zločinu pak poskytuje dostatek času na ujasnění přijaté definice ve vztahu Soudu ke smluvním, nesmluvním a optoutovaným stranám. Z tohoto důvodu jsem toho názoru, že onen odklad jurisdikce o sedm let není nutné vnímat negativně, ale naopak jako příležitost k diskusi a vyjasnění některých ustanovení.

Přestože je ještě příliš brzy na opravdové hodnocení dopadů revizní konference v Kampale na mezinárodní trestní soudnictví a spravedlnost, je bezesporu pozitivní, že byla v mezinárodním právu konečně přijata definice zločinu agrese, která má potenciál získat v rámci mezinárodního společenství potřebnou autoritu. A s ní i Mezinárodní trestní soud, jenž v současné době vede první procesy proti pachatelům zločinů podle mezinárodního práva.

ZÁVĚR

Přestože bychom si všichni jistě přáli, aby Mezinárodní trestní soud nemusel vůbec existovat a ani definice zločinu agrese nebyla zapotřebí, musíme vycházet z reálné situace. Ta napovídá, že na počátku jednadvacátého století je na základě mnohých zkušeností existence soudní instituce tohoto typu odůvodněná.

Zločin agrese byl dosud úspěšně souzen pouze v druhé polovině čtyřicátých let. Hlavní americký žalobce u Norimberského procesu Robert H. Jackson tehdy ve svém zahajovacím projevu přednesl:

„Privilegium zahájit první soud v historii pro zločiny proti míru ve světě vyžaduje závažnou míru odpovědnosti. Bezpráví, která hodláme zavrhnout a potrestat, byla tak promyšlená, zákeřná a ničivá, že lidstvo nesmí tolerovat jejich ignorování, jelikož nemusí přežít jejich případná opakování. Skutečnost, že čtyři velké národy, naplněné vítězstvím a dotčené příkořím, stojí před možností pomsty, a přesto se rozhodnou své nepřátele spravedlivě soudit na základě práva, je jedním z nejvýznamnějších projevů úcty, jaké kdy síla projevila rozumu.“²¹³

Mezi morální základy vzniku Mezinárodního trestního soudu patří bezpochyby myšlenka univerzality základních lidských práv. Je tedy nespravedlivé, aby byly ty nejtěžší hromadné zločiny, ke kterým došlo na určitém místě, spravedlivě potrestány, zatímco tytéž, ke kterým došlo na místě jiném, nikoliv. Lidský život totiž nemá i přes rozdílnou kulturu jinou hodnotu v Evropě a v Africe, nebo kdekoliv jinde. Mezinárodní trestní soud je nástrojem, jak chránit základní lidská práva na základě dobrovolnosti států a prostřednictvím rozšiřování smluvních stran se blížit oné vysněné univerzalitě.

Římský statut Mezinárodního trestního soudu je výsledkem určitého kompromisu. Jádrem jeho kritiky spočívá především v omezení suverenity tradičního

²¹³ Volně přeloženo z originálu: „*The privilege of opening the first trial in history for crimes against the peace of the world imposes a grave responsibility. The wrongs which we seek to condemn and punish have been so calculated, so malignant, and so devastating, that civilization cannot tolerate their being ignored, because it cannot survive their being repeated. That four great nations, flushed with victory and stung with injury stay the hand of vengeance and voluntarily submit their captive enemies to the judgment of the law is one of the most significant tributes that Power has ever paid to Reason.*“
Viz JACKSON, R. H. *Opening Statement before the International Military Tribunal* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.roberthjackson.org/the-man/speeches-articles/speeches/speeches-by-robert-h-jackson/opening-statement-before-the-international-military-tribunal>>.

státu. Ten prostřednictvím přístupu ke Statutu podmíněně předává Soudu jurisdikci vůči zločinům podle mezinárodního práva. Některé státy nesouhlasí s tím, že jurisdikce Soudu se vztahuje i na občana státu, který Statut nepodepsal, a to v případě, že jím byl zločin spáchán na území státu smluvního. Rovněž se obávají možnosti extenzivních výkladů a zneužívání jeho pravomocí. Soud však funguje na základě principu komplementarity, podle něhož mají být tyto zločiny řešeny primárně daným státem a až v případě, kdy to z určitého důvodu není možné, zahájí vyšetřování Soud.

V rámci předložené rigorózní práce jsem se věnoval komplexní analýze Římského statutu jakožto zakládajícího dokumentu Mezinárodního trestního soudu a rovněž praktickým otázkám jeho fungování. Nejdříve jsem vysvětlil historické motivy, které vedly k ustavení této stálé soudní instituce, následně jsem se věnoval právnímu rozboru její jurisdikce, a dále přístupu a kritickým argumentům jednotlivých zemí. Rovněž jsem popsal reálné případy, kterými se Soud v současné době zabývá, zhodnotil proces ratifikace Římského statutu v České republice a v neposlední řadě komplexně analyzoval nově přijatou definici zločinu agrese.

V úvodu práce jsem si stanovil následující pracovní hypotézu: **Vytvořením a fungováním Mezinárodního trestního soudu a následným přijetím nové definice zločinu agrese nebyl dosud dostatečně zaplněn deficit spravedlnosti v mezinárodním trestním právu.** Přestože se jedná o hypotézu relativně obecnou, na základě rozboru provedeného v rámci této rigorózní práce si dovoluji vyslovit závěr, že uvedená hypotéza byla potvrzena. K tomuto závěru se kloním především na základě poznatků o univerzalitě působnosti Římského statutu v současnosti.

Důvody k tomuto závěru vidím čtyři. Zaprvé se jedná o fakt, že mnoho států světa včetně některých mocností stále nejsou smluvními stranami Statutu, zadruhé je problematické zahajovat řízení v nesmluvních státech, jelikož je nutné za tímto účelem dospět ke konsenzu v Radě bezpečnosti OSN. Za třetí, i když je takto řízení v nesmluvním státě zahájeno, s ohledem na současné vyšetřování situace v Súdánu je patrná nedostatečná vynutitelnost spolupráce obviněných se Soudem. Čtvrtým důvodem je skutečnost, že v současné době jurisdikce Soudu nezahrnuje takové zločiny, které by jí z povahy věci náležely. Tím mám na mysli terorismus a také zločin agrese, jehož přijatá definice je relativně úzká a může být aktivována až v roce 2017. Z výše uvedeného je zřejmé, že aby mohl Soud plnit svoji vytyčenou úlohu v dosahování

mezinárodní trestní spravedlnosti, potřebuje především dostatečnou podporu zemí, jež jsou stálými členy Rady bezpečnosti OSN.

Jedním dechem je ale podle mého názoru třeba dodat, že Římský statut Mezinárodního trestního soudu nastolil významný trend odstraňování tohoto deficitu spravedlnosti v mezinárodním právu. Jádrem tohoto posunu jsou pak nejpodstatnější výhody Statutu, mezi které řadím především potrestání zločinců a jejich zneschopnění v páchání další trestné činnosti, dále popis reality a medializaci těchto událostí, a především z uvedeného vycházející preventivní funkci, kdy existence Soudu je podle mého názoru schopna určité potenciální pachatele odradit od páchání zločinů podle mezinárodního práva. Revizní konference v Kampale pak jasně dokázala, že se Statut může obsahově dále vyvíjet a tím onen zmíněný deficit odstraňovat.

Vznik Mezinárodního trestního soudu považuji za převratnou událost, která mění tradiční pohled na suverenitu státu a na základě historických zkušeností říká, že existují takové zločiny, které mohou být spravedlivě potírány pouze tehdy, bude-li k nim na základě zásad spravedlivého trestního procesu přistupovat mezinárodní společenství jako celek.

Profesor mezinárodního práva a veliký zastánce vytvoření Mezinárodního trestního soudu Benjamin B. Ferencz, který se narodil v roce 1920 a byl americkým žalobcem v rámci Norimberského procesu, věnoval svůj profesní život snaze o kriminalizaci agrese a zdůraznění role mezinárodního práva pro mírovou koexistenci států. V roce 2010 se zúčastnil revizní konference Římského statutu a v odborném článku zveřejněném necelý rok před konferencí napsal: *„Trvání na tom, že válkám nelze předcházet, je sebezničujícím prorockým zkázy, které odmítá vládu práva. Norimberk se stal triumfem rozumu nad silou. Umožnit agresi zůstat beztrestnou by bylo triumfem síly nad rozumem.“*²¹⁴

Po revizní konferenci je třeba říci, že jsme dnes zahrnutí agrese do Statutu mezi zločiny podle mezinárodního práva o krok blíže. Teprve po roce 2017 se však ukáže, zda bude Soud jurisdikcí vůči tomuto zločinu skutečně nadán. Úspěšné dokončení implementace pak bude v podstatné míře záležet na tom, jakou pověst si Mezinárodní trestní soud na základě vlastního fungování během následujících let vybuduje.

²¹⁴ FERENCZ, B. B. *Ending Impunity for the Crime of Aggression* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.benferencz.org/index.php?id=4&article=1>>.

Seznam použitých zkratek

ICC:	Mezinárodní trestní soud (<i>International Criminal Court</i>)
ICTR:	Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (<i>International Criminal Tribunal for Rwanda</i>)
ICTY:	Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (<i>International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia</i>)
JEM:	Hnutí za spravedlnost a rovnost (<i>Justice and Equality Movement</i>)
LZPS:	Listina základních práv a svobod
ODM:	Oranžové demokratické hnutí (<i>Orange Democratic Movement</i>)
OSN:	Organizace spojených národů
PNA:	Palestinská autonomie (<i>Palestinian National Authority</i>)
PNU:	Strana národní jednoty (<i>Party of National Unity</i>)
SCSL:	Zvláštní soud pro Sierra Leone (<i>Special Court for Sierra Leone</i>)
SLM/A:	Súdánské osvobozené hnutí (<i>Sudan Liberation Movement/Army</i>)
Soud:	Mezinárodní trestní soud
Statut:	Římský statut Mezinárodního trestního soudu
STL:	Zvláštní tribunál pro Libanon (<i>Special Tribunal for Lebanon</i>)
UPC:	Svaz Konžských vlastenců (<i>Union des patriotes congolais</i>)

Seznam použité literatury

Knihy:

ARNOLD, R. *The ICC as a New Instrument for Repressing Terrorism*. New York : Transnational Publisher, 2004. 382 s.

BROOMHALL, B. *International Justice and the International Criminal Court: between Sovereignty and Rule of Law*. Oxford : University Press, 2003. 215 s.

CASSESE, A. *International Criminal Law*. Oxford : University Press, 2003. 472 s.

ČEPELKA, Č.; ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. 1 vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. 881 s.

DE THAN, C.; SHORTS, E. *International Criminal Law and Human Rights*. London : Sweet & Maxwell, 2003. 550 s.

HENDRYCH D. a kol. *Právní slovník*. Praha : C. H. Beck, 2001. 1189 s.

KLÍMA, K. a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 1119 s.

MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní právo veřejné, jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 551 s.

ONDŘEJ, J.; POTOČNÝ, M. *Obecné mezinárodní právo v dokumentech*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. 328 s.

POTOČNÝ, M.; ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné – Zvláštní část*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006. 533 s.

SATZGER, H. *Internationales und Europäisches Strafrecht*. Baden-Baden : Nomos, 2005. 245 s.

SCHABAS, W. A. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge : University Press, 2001. 406 s.

SLÁDEČEK, V.; MIKULE, V.; SYLLOVÁ, J. *Ústava České republiky. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2007. 949 s.

SUDRE, F. *Mezinárodní a evropské právo lidských práv*. překlad Malenovský, J. 2. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1997. 364 s.

ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. Praha : Karolinum, 2002. 311 s.

ZAHAR, A.; SLUITER, G. *International Criminal Law*. Oxford : University Press, 2008. 530 s.

Odborné články:

AKANDE, D. The legal nature of Security Council referrals to the ICC and its impact on Al Bashir's immunities. *Journal of International Criminal Justice*. 2009, č. 7, s. 333.

BÍLKOVÁ, V. Afrika: laboratoř mezinárodního trestního soudnictví. *Mezinárodní politika*. 2007, č. 5, s. 18.

BÍLKOVÁ, V. Z Říma do Kampaly a kam dále? *Mezinárodní politika*. 2010, č. 8, s. 37.

BOLTON, J. R. Courting Danger. What's Wrong with the International Criminal Court. *The National Interest*. 1998/1999, č. 54, s. 64.

BUREŠ, P. Znásilnění Římského statutu. *Mezinárodní politika*. 2006, č. 9, s. 33.

CAYLEY, A. T. The Prosecutor's Strategy in Seeking the Arrest of Sudanese President Al Bashir on Charges of Genocide. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 829.

DIETELHOFF, N. Zu(m) Recht überzeugt – Die Errichtung des Internationales Strafgerichtshofs im Spannungsverhältnis zwischen Recht und Politik. *Politische Vierteljahresschrift*. 2006, Sonderheft 36, s. 461.

GALDUNOVÁ, K. Trestný čin agresie. In *Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia*. Bratislava : Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied. 2006, s. 104.

GOSNELL, CH. The Request for an Arrest Warrant in Al Bashir. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 841.

JESSBERGER, F.; GENEUSS, J. On the Application of a Theory of Indirect Perpetration in Al Bashir. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 853.

KAVĚNA, M. Ústava ČR a ratifikace Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*. 2003, č. 12, s. 360 – 362.

KRATOCHVÍL, J. Římský statut Mezinárodního trestního soudu není v rozporu s ústavou. *Právní rozhledy*. 2007, č. 15, s. 537 – 543.

KRESS, C.; HOLTZENDORFF, L. The Campala Compromise on the Crime of Aggression. *Journal of International Criminal Justice*. 2010, č. 8, s. 1216 – 1217.

KURANIAN, A. První genocida XX. století. *Mezinárodní politika*. 2000, č. 3, s. 32 – 34.

LAWRENCE J.; HELLER K. J. The First Ecocentric Environmental War Crime: The Limits of Article 8(2)(b)(iv) of the Rome Statute. *Georgetown International Environmental Law Review*. 2007, č. 1, s. 61 – 95.

MAJERČÍK, L. Jaký soud pro Saddáma Husseina? *Mezinárodní politika*. 2004, č. 8, s. 29 – 31.

MALENOVSKÝ, J. Mezinárodní smlouvy podle č. 10a Ústavy ČR. *Právník*. 2003, č. 9, s. 841 – 854.

MALENOVSKÝ, J. Zapomenuté a falzifikované, známé a ještě nenapsané kapitoly šedesátileté epopoje Všeobecné deklarace lidských práv. *Právník*. 2009, č. 1, s. 44.

MALENOVSKÝ, J. Znovu k navrhované ratifikaci Římského statutu Českou republikou. *Právní rozhledy*. 2007, č. 22, s. 803 – 809.

MIRAGLIA, M. Admissibility of Evidence, Standard of Proof, and Nature of the Decision in the ICC Confirmation of Charges in Lubanga. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 489.

NASH, W. L. The ICC and the Deployment of U.S. Armed Forces. In *The United States and the International Criminal Court. National Security and International Law*. Lanham : Rowman & Littlefield Publisher, 2000, s. 163.

OKUTA, A. National Legislation for Prosecution of International Crimes in Kenya. *Journal of International Criminal Justice*. 2009, č. 7, s. 1063 – 1076.

PELLET, A. The Palestinian Declaration and the Jurisdiction of the International Criminal Court. *Journal of International Criminal Justice*. 2010, č. 8, s. 981 – 999.

PĚNKAVA, P. Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávií. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 6, s. 41.

PIPEK, J. Jurisdikce Mezinárodního trestního soudu a princip ne bis in idem. *Právník*. 2003, č. 12, s. 1265.

POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Právník*. 2008, č. 5, s. 584 – 585.

POPENKOVÁ, M. Mezinárodní trestní soud. Reálně fungující instituce. *Mezinárodní politika*. 2006, č. 5, s. 39 – 40.

POTOČNÝ, M. First World Permanent International Criminal Court for the 21st Century. In *Implementation of Human Rights and International Control Mechanism*. Praha : Vodnář, 1999, s. 102 – 103.

RALPH, J. International society, the International Criminal Court and American foreign policy. *Review of International Studies*. 2005, č. 1, s. 43.

ROTHER, D.; MULLINS, CH. W. The International Criminal Court and the United States Opposition. *Crime, Law & Social Change*. 2006, č. 45, s. 213.

SHANY, Y. In Defence of Functional Interpretation of Article 12(3) of the Rome Statute. *Journal of International Criminal Justice*. 2010, č. 8, s. 329.

SCHABAS, W. A.; STAHN, C.; EL ZEIDY, M. M. The International Criminal Court and Complementarity, Five Years On. *Criminal Law Forum*. 2008, č. 19, s. 1.

SCHARF, M. P. The ICC's Jurisdiction over the Nationals of Non-Party States. In *The United States and the International Criminal Court. National Security and International Law*. Lanham : Rowman & Littlefield Publisher, 2000, s. 230.

SUNARDI, T. Mezinárodní trestní soud a jeho předchůdci. *Mezinárodní vztahy*. 2000, č. 1, s. 39 – 41.

SWART, B. Cooperation Challenges for the Special Tribunal for Lebanon. *Journal of International Criminal Justice*. 2007, č. 5, s. 1160 – 1163.

ŠTURMA, P. Definice zločinů a další hmotněprávní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*. 2002, č. 2, s. 44 – 47.

ŠTURMA, P. Historie a charakter mezinárodního trestního soudu. In *Problémy implementace Statutu Mezinárodního trestního soudu do právního řádu*. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 1 – 25.

ŠTURMA, P. Odpověď mezinárodního práva na hrozbu mezinárodního terorismu. *Právník*. 2003, č. 2, s. 177 – 179.

ŠTURMA, P. Princip komplementarity a spouštěcí mechanismus Mezinárodního trestního soudu. In *Medzinárodný trestný súd na začiatku 21. storočia*. Bratislava : Slovenská spoločnosť pre medzinárodné právo pri Slovenskej akadémii vied, 2006, s. 36 – 37.

ŠTURMA, P. Procesní aspekty v Římském statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*. 2002, č. 4, s. 98.

ŠTURMA, P. Změny Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Trestněprávní revue*. 2010, č. 8, s. 250.

TOMÁŠ R. USA versus Mezinárodní trestní soud. *Mezinárodní politika*. 2002, č. 7, s. 22.

ULÍK, K. Schválí Spojené státy americké statut Mezinárodního trestního soudu? *Mezinárodní politika*. 2009 č. 1, s. 34.

WEIGEND, T. *The ICC Review Conference at Kampala: Mission Accomplished or Unfulfilled Promise?* *Journal of International Criminal Justice*. 2010, č. 5, s. 1177.

ZÁHOŘÍK, J. Bedžové v severovýchodním Súdánu: zapomenuté ohnisko napětí? *Mezinárodní politika*. 2007, č. 5, s. 18 – 21.

ZAPPALA, S. Lubanga Before the ICC. *Journal of International Criminal Justice*. 2008, č. 6, s. 467.

ZBOŘIL, Z. Východní Timor – nejmladší stát z vůle OSN. *Mezinárodní politika*. 2008, č. 4, s. 11.

Internetové zdroje:

FERENCZ, B. B. *Ending Impunity for the Crime of Aggression* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.benferencz.org/index.php?id=4&article=1>>.

GORDON, G. *On the Review Conference and Aggression* [online]. Opinio Juris [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://opiniojuris.org/2010/06/15/greg-gordon-on-the-review-conference-and-aggression>>.

HELLER, K. J. *The Sadly Neutered Crime of Aggression*. [online]. Opinio Juris [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://opiniojuris.org/2010/06/13/the-sadly-neutered-crime-of-aggression>>.

JACKSON, R. H. *Opening Statement before the International Military Tribunal* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.roberthjackson.org/the-man/speeches-articles/speeches/speeches-by-robert-h-jackson/opening-statement-before-the-international-military-tribunal>>.

KI-MOON, B. *Čas odpovědnosti* [online]. OSN [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1615>>.

KOPAL, J. *Proč Česká republika neratifikovala statut Mezinárodního trestního soudu?* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://blisty.cz/art/9974.html>>.

LOBE, J. *Washington Urged to seek “Positive Engagement“ with ICC* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://ipsnews.net/news.asp?idnews=46299>>.

MANSON, R. *Smoothing out the rough edges of the Kamapala Conference* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://iccreviewconference.blogspot.com>>.

PARKANOVÁ, V. *Mezinárodní trestní soud utopii?* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-22283870-mezinarodni-trestni-soud-utopii>>.

SCHABAS, W. A. *An Assessment of Kampala* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://iccreviewconference.blogspot.com/2010/06/assessment-of-kampala-final-blog.html>>.

SCHABAS, W. A. *The Result: Prosecuting Aggression at the International Criminal Court* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW:

<<http://iccreviewconference.blogspot.com/2010/06/result-prosecuting-aggression-at.html>>.

SCHEFFER, D. *Adoption of the Amendments on Aggression to the Rome Statute of the International Criminal Court* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://iccreviewconference.blogspot.com/2010/06/david-scheffers-analysis-of-amendments.html>>.

TRAHAN, J. *The New Agreement on the Definition of the Crime of Aggression* [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://blogs.ubc.ca/ligi/files/2010/06/aggression-Kampala-op-ed.trahan.pdf>>.

TUTU, D. *Choose justice, Africa* [online]. The New York Times [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.iht.com/articles/2009/03/03/opinion/edtutucopy.php>>.

Alleged war crimes in the territory of the Republic of Korea under preliminary examination [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/news%20and%20highlights/pr608?lan=en-GB>>.

Can there be justice as well as stability? [online]. The Economist [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.economist.com/node/17463379>>.

Case information sheet [online]. International Criminal Court [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/477CC240-07A5-4FAC-80AC-3A743C2CD649/282561/LubangaENG.pdf>>.

Case The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al Bashir [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Situations+and+Cases/Situations/Situation+ICC+0205/Related+Cases/ICC02050109/Press+Releases>>.

Cases [online]. International Criminal Tribunal for Rwanda [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.unictr.org/Cases/tabid/204/Default.aspx>>.

Česká republika přistoupila k Mezinárodnímu trestnímu soudu [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-pravo/clanek/ceska-republika-pristoupila-kmezinarodnimu-trestnimu-soudu-006251>>.

Dopis prezidenta republiky ministru zahraničí ze dne 21. ledna 2009 [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.klaus.cz/klaus2/asp/clanek.asp?id=SIB9whyzFPeM>>.

Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku [online]. Ústav práva [cit. 2009-03-21]. Dostupný z WWW: <http://www.ustavprava.cz/files/dz_k_tz.doc>.

Hamburk soudí piráty, poprvé po staletích [online]. Hospodářské noviny [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-48278160-hamburk-soudi-piraty-poprve-po-staletich>>.

ICC Issues a Warrant of Arrest for Omar Al Bashir, President of Sudan [online]. International Criminal Court [cit. 2009-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/0EF62173-05ED-403A-80C8-F15EE1D25BB3.htm>>.

ICC Prosecutor presents cases against six individuals for crimes against humanity [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/BA2041D8-3F30-4531-8850-431B5B2F4416.htm>>.

In the dock, but for what? [online]. The Economist [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.economist.com/node/17572645>>.

International Criminal Court to investigate violence after 2007 Kenya election [online]. The Guardian [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/world/2010/mar/31/international-criminal-court-kenya-violence>>.

Charter of the International Military Tribunal [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/NurembergIndictments.html>>.

Kaing Guek Eav [online]. The New York Times [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/people/k/kaing_guek_eav/index.html>.

Kambodža otevírá bolestnou minulost [online]. Hospodářské noviny [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-34531660-kambodza-otevira-bolestnou-minulost>>.

Mandate and Jurisdiction [online]. Special Tribunal for Lebanon [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.stl-tsl.org/section/AbouttheSTL>>.

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 19/08 [online]. NALUS [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=60401&pos=1&cnt=1&typ=result>>

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 66/04 [online]. NALUS [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=100&pos=1&cnt=6&typ=result>>.

News [online]. International Criminal Tribunal for Rwanda [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.unictr.org/tabid/155/Default.aspx?id=1181>>.

Omar Al Bashir election in Sudan is a farce [online]. The Guardian [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2010/apr/27/omar-al-bashir-election-in-sudan-a-farce>>.

Principles of International Law Recognized in the Charter of the Nürnberg Tribunal and in the Judgment of the Tribunal [online]. UN Treaty Collection [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_1_1950.pdf>.

Předkládací zpráva pro Parlament ČR k návrhu na ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu [online]. Senát Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/45754/38912>>.

Resolution RC/Res.5 [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.5-ENG.pdf>.

Resolution RC/Res.6 [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf>.

Review Conference Invitation Letter [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/7D67278B-C8C2-4777-BBEE-28D0D7007341/0/ICCASPReviewConference2010InvitationENG.pdf>>.

Review Conference of the Rome Statute concludes in Kampala [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/NR/exeres/CF95BB41-B15A-45DA-B8CF-33E873E73829.htm>>.

Review Conference – Resolutions [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/Menu/ASP/ReviewConference/Resolutions+and+Declarations/Resolutions+and+Declarations.htm>>.

Rome statute of the International Criminal Court [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/EA9AEFF7-5752-4F84-BE94-0A655EB30E16/0/Rome_Statute_English.pdf>.

Římský statut Mezinárodního trestního soudu [online]. Senát Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/45754/38912>>.

Situations and Cases [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/Menu/ICC/Situations+and+Cases>>.

Soud v Haagu obvinil první hlavu státu [online]. Hospodářské noviny [cit. 2009-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://exporter.ihned.cz/c1-25976820-soud-v-haagu-obvinil-prvni-hlavu-statu>>.

Stanovisko Odboru legislativy a práva KPR k ratifikaci Římského statutu Mezinárodního trestního soudu [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.hrad.cz/cs/pro-media/informace-soudnim-sporum/5.shtml>>.

Studie Parlamentního institutu k Mezinárodnímu trestnímu soudu [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-5-276.pdf>>.

The States Parties of the Rome Statute [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/Menus/ASP/states+parties>>.

Thomas Lubanga Dyilo [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cpi.int/menus/icc/situations%20and%20cases/situations/situation%20icc%200104/related%20cases/icc%200104%200106/democratic%20republic%20of%20the%20congo?language=en-GB>>.

Trying One, Blaming Many [online]. The Gambia Echo [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.thegambiaecho.com/Homepage/tabid/36/articleType/ArticleView/articleId/62/TRYING-ONE-BLAMING-MANY.aspx>>.

U.S. Engagement With The International Criminal Court and The Outcome Of The Recently Concluded Review Conference [online]. [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <<http://geneva.usmission.gov/2010/06/15/u-s-engagement-with-the-icc>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Římský statut Mezinárodního trestního soudu

Příloha č. 2: Nově definovaný zločin agrese

Příloha č. 1: Římský statut Mezinárodního trestního soudu

Rome Statute of the International Criminal Court²¹⁵

Preamble

The States Parties to this Statute,

Conscious that all peoples are united by common bonds, their cultures pieced together in a shared heritage, and concerned that this delicate mosaic may be shattered at any time,

Mindful that during this century millions of children, women and men have been victims of unimaginable atrocities that deeply shock the conscience of humanity,

Recognizing that such grave crimes threaten the peace, security and well-being of the world,

Affirming that the most serious crimes of concern to the international community as a whole must not go unpunished and that their effective prosecution must be ensured by taking measures at the national level and by enhancing international cooperation,

Determined to put an end to impunity for the perpetrators of these crimes and thus to contribute to the prevention of such crimes,

Recalling that it is the duty of every State to exercise its criminal jurisdiction over those responsible for international crimes,

Reaffirming the Purposes and Principles of the Charter of the United Nations, and in particular that all States shall refrain from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations,

Emphasizing in this connection that nothing in this Statute shall be taken as authorizing any State Party to intervene in an armed conflict or in the internal affairs of any State,

Determined to these ends and for the sake of present and future generations, to establish an independent permanent International Criminal Court in relationship with the United Nations system, with jurisdiction over the most serious crimes of concern to the international community as a whole,

Emphasizing that the International Criminal Court established under this Statute shall be complementary to national criminal jurisdictions,

Resolved to guarantee lasting respect for and the enforcement of international justice,

Have agreed as follows:

Part I. Establishment of the Court

Article 1 The Court

An International Criminal Court ('the Court') is hereby established. It shall be a permanent institution and shall have the power to exercise its jurisdiction over persons for the most serious crimes of international concern, as referred to in this Statute, and shall be complementary to national criminal jurisdictions. The jurisdiction and functioning of the Court shall be governed by the provisions of this Statute.

²¹⁵ Vzhledem k tomu, že angličtina patří mezi autentické jazyky a rovněž vzhledem k možným významovým nepřesnostem v oficiálním českém překladu (viz kapitola 3.1.3 předložené práce) je text Římského statutu uveden v anglickém jazyce.

Viz *Rome statute of the International Criminal Court* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/EA9AEFF7-5752-4F84-BE94-0A655EB30E16/0/Rome_Statute_English.pdf>.

Article 2
Relationship of the Court with the United Nations

The Court shall be brought into relationship with the United Nations through an agreement to be approved by the Assembly of States Parties to this Statute and thereafter concluded by the President of the Court on its behalf.

Article 3
Seat of the Court

1. The seat of the Court shall be established at The Hague in the Netherlands ('the host State').
2. The Court shall enter into a headquarters agreement with the host State, to be approved by the Assembly of States Parties and thereafter concluded by the President of the Court on its behalf.
3. The Court may sit elsewhere, whenever it considers it desirable, as provided in this Statute.

Article 4
Legal status and powers of the Court

1. The Court shall have international legal personality. It shall also have such legal capacity as may be necessary for the exercise of its functions and the fulfilment of its purposes.
2. The Court may exercise its functions and powers, as provided in this Statute, on the territory of any State Party and, by special agreement, on the territory of any other State.

Part II. Jurisdiction, admissibility and applicable law

Article 5
Crimes within the jurisdiction of the Court

1. The jurisdiction of the Court shall be limited to the most serious crimes of concern to the international community as a whole. The Court has jurisdiction in accordance with this Statute with respect to the following crimes:
 - (a) The crime of genocide;
 - (b) Crimes against humanity;
 - (c) War crimes;
 - (d) The crime of aggression.
2. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression once a provision is adopted in accordance with articles 121 and 123 defining the crime and setting out the conditions under which the Court shall exercise jurisdiction with respect to this crime. Such a provision shall be consistent with the relevant provisions of the Charter of the United Nations.

Article 6
Genocide

For the purpose of this Statute, 'genocide' means any of the following acts committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group, as such:

- (a) Killing members of the group;
- (b) Causing serious bodily or mental harm to members of the group;
- (c) Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part;
- (d) Imposing measures intended to prevent births within the group;
- (e) Forcibly transferring children of the group to another group.

Article 7
Crimes against humanity

1. For the purpose of this Statute, 'crime against humanity' means any of the following acts when committed as part of a widespread or systematic attack directed against any civilian population, with knowledge of the attack:

- (a) Murder;
 - (b) Extermination;
 - (c) Enslavement;
 - (d) Deportation or forcible transfer of population;
 - (e) Imprisonment or other severe deprivation of physical liberty in violation of fundamental rules of international law;
 - (f) Torture;
 - (g) Rape, sexual slavery, enforced prostitution, forced pregnancy, enforced sterilization, or any other form of sexual violence of comparable gravity;
 - (h) Persecution against any identifiable group or collectivity on political, racial, national, ethnic, cultural, religious, gender as defined in paragraph 3, or other grounds that are universally recognized as impermissible under international law, in connection with any act referred to in this paragraph or any crime within the jurisdiction of the Court;
 - (i) Enforced disappearance of persons;
 - (j) The crime of apartheid;
 - (k) Other inhumane acts of a similar character intentionally causing great suffering, or serious injury to body or to mental or physical health.
2. For the purpose of paragraph 1:
- (a) ‘Attack directed against any civilian population’ means a course of conduct involving the multiple commission of acts referred to in paragraph 1 against any civilian population, pursuant to or in furtherance of a State or organizational policy to commit such attack;
 - (b) ‘Extermination’ includes the intentional infliction of conditions of life, *inter alia* the deprivation of access to food and medicine, calculated to bring about the destruction of part of a population;
 - (c) ‘Enslavement’ means the exercise of any or all of the powers attaching to the right of ownership over a person and includes the exercise of such power in the course of trafficking in persons, in particular women and children;
 - (d) ‘Deportation or forcible transfer of population’ means forced displacement of the persons concerned by expulsion or other coercive acts from the area in which they are lawfully present, without grounds permitted under international law;
 - (e) ‘Torture’ means the intentional infliction of severe pain or suffering, whether physical or mental, upon a person in the custody or under the control of the accused; except that torture shall not include pain or suffering arising only from, inherent in or incidental to, lawful sanctions;
 - (f) ‘Forced pregnancy’ means the unlawful confinement of a woman forcibly made pregnant, with the intent of affecting the ethnic composition of any population or carrying out other grave violations of international law. This definition shall not in any way be interpreted as affecting national laws relating to pregnancy;
 - (g) ‘Persecution’ means the intentional and severe deprivation of fundamental rights contrary to international law by reason of the identity of the group or collectivity;
 - (h) ‘The crime of apartheid’ means inhumane acts of a character similar to those referred to in paragraph 1, committed in the context of an institutionalized regime of systematic oppression and domination by one racial group over any other racial group or groups and committed with the intention of maintaining that regime;
 - (i) ‘Enforced disappearance of persons’ means the arrest, detention or abduction of persons by, or with the authorization, support or acquiescence of, a State or a political organization, followed by a refusal to acknowledge that deprivation of freedom or to give information on the fate or whereabouts of those persons, with the intention of removing them from the protection of the law for a prolonged period of time.
3. For the purpose of this Statute, it is understood that the term ‘gender’ refers to the two sexes, male and female, within the context of society. The term ‘gender’ does not indicate any meaning different from the above.

Article 8 War crimes

1. The Court shall have jurisdiction in respect of war crimes in particular when committed as part of a plan or policy or as part of a large-scale commission of such crimes.

2. For the purpose of this Statute, 'war crimes' means:
- (a) Grave breaches of the Geneva Conventions of 12 August 1949, namely, any of the following acts against persons or property protected under the provisions of the relevant Geneva Convention:
- (i) Wilful killing;
 - (ii) Torture or inhuman treatment, including biological experiments;
 - (iii) Wilfully causing great suffering, or serious injury to body or health;
 - (iv) Extensive destruction and appropriation of property, not justified by military necessity and carried out unlawfully and wantonly;
 - (v) Compelling a prisoner of war or other protected person to serve in the forces of a hostile Power;
 - (vi) Wilfully depriving a prisoner of war or other protected person of the rights of fair and regular trial;
 - (vii) Unlawful deportation or transfer or unlawful confinement;
 - (viii) Taking of hostages.
- (b) Other serious violations of the laws and customs applicable in international armed conflict, within the established framework of international law, namely, any of the following acts:
- (i) Intentionally directing attacks against the civilian population as such or against individual civilians not taking direct part in hostilities;
 - (ii) Intentionally directing attacks against civilian objects, that is, objects which are not military objectives;
 - (iii) Intentionally directing attacks against personnel, installations, material, units or vehicles involved in a humanitarian assistance or peacekeeping mission in accordance with the Charter of the United Nations, as long as they are entitled to the protection given to civilians or civilian objects under the international law of armed conflict;
 - (iv) Intentionally launching an attack in the knowledge that such attack will cause incidental loss of life or injury to civilians or damage to civilian objects or widespread, long-term and severe damage to the natural environment which would be clearly excessive in relation to the concrete and direct overall military advantage anticipated;
 - (v) Attacking or bombarding, by whatever means, towns, villages, dwellings or buildings which are undefended and which are not military objectives;
 - (vi) Killing or wounding a combatant who, having laid down his arms or having no longer means of defence, has surrendered at discretion;
 - (vii) Making improper use of a flag of truce, of the flag or of the military insignia and uniform of the enemy or of the United Nations, as well as of the distinctive emblems of the Geneva Conventions, resulting in death or serious personal injury;
 - (viii) The transfer, directly or indirectly, by the Occupying Power of parts of its own civilian population into the territory it occupies, or the deportation or transfer of all or parts of the population of the occupied territory within or outside this territory;
 - (ix) Intentionally directing attacks against buildings dedicated to religion, education, art, science or charitable purposes, historic monuments, hospitals and places where the sick and wounded are collected, provided they are not military objectives;
 - (x) Subjecting persons who are in the power of an adverse party to physical mutilation or to medical or scientific experiments of any kind which are neither justified by the medical, dental or hospital treatment of the person concerned nor carried out in his or her interest, and which cause death to or seriously endanger the health of such person or persons;
 - (xi) Killing or wounding treacherously individuals belonging to the hostile nation or army;
 - (xii) Declaring that no quarter will be given;
 - (xiii) Destroying or seizing the enemy's property unless such destruction or seizure be imperatively demanded by the necessities of war;
 - (xiv) Declaring abolished, suspended or inadmissible in a court of law the rights and actions of the nationals of the hostile party;
 - (xv) Compelling the nationals of the hostile party to take part in the operations of war directed against their own country, even if they were in the belligerent's service before the commencement of the war;

- (xvi) Pillaging a town or place, even when taken by assault;
 - (xvii) Employing poison or poisoned weapons;
 - (xviii) Employing asphyxiating, poisonous or other gases, and all analogous liquids, materials or devices;
 - (xix) Employing bullets which expand or flatten easily in the human body, such as bullets with a hard envelope which does not entirely cover the core or is pierced with incisions;
 - (xx) Employing weapons, projectiles and material and methods of warfare which are of a nature to cause superfluous injury or unnecessary suffering or which are inherently indiscriminate in violation of the international law of armed conflict, provided that such weapons, projectiles and material and methods of warfare are the subject of a comprehensive prohibition and are included in an annex to this Statute, by an amendment in accordance with the relevant provisions set forth in articles 121 and 123;
 - (xxi) Committing outrages upon personal dignity, in particular humiliating and degrading treatment;
 - (xxii) Committing rape, sexual slavery, enforced prostitution, forced pregnancy, as defined in article 7, paragraph 2 (f), enforced sterilization, or any other form of sexual violence also constituting a grave breach of the Geneva Conventions;
 - (xxiii) Utilizing the presence of a civilian or other protected person to render certain points, areas or military forces immune from military operations;
 - (xxiv) Intentionally directing attacks against buildings, material, medical units and transport, and personnel using the distinctive emblems of the Geneva Conventions in conformity with international law;
 - (xxv) Intentionally using starvation of civilians as a method of warfare by depriving them of objects indispensable to their survival, including wilfully impeding relief supplies as provided for under the Geneva Conventions;
 - (xxvi) Conscripting or enlisting children under the age of fifteen years into the national armed forces or using them to participate actively in hostilities.
- (c) In the case of an armed conflict not of an international character, serious violations of article 3 common to the four Geneva Conventions of 12 August 1949, namely, any of the following acts committed against persons taking no active part in the hostilities, including members of armed forces who have laid down their arms and those placed *hors de combat* by sickness, wounds, detention or any other cause:
- (i) Violence to life and person, in particular murder of all kinds, mutilation, cruel treatment and torture;
 - (ii) Committing outrages upon personal dignity, in particular humiliating and degrading treatment;
 - (iii) Taking of hostages;
 - (iv) The passing of sentences and the carrying out of executions without previous judgement pronounced by a regularly constituted court, affording all judicial guarantees which are generally recognized as indispensable.
- (d) Paragraph 2 (c) applies to armed conflicts not of an international character and thus does not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence or other acts of a similar nature.
- (e) Other serious violations of the laws and customs applicable in armed conflicts not of an international character, within the established framework of international law, namely, any of the following acts:
- (i) Intentionally directing attacks against the civilian population as such or against individual civilians not taking direct part in hostilities;
 - (ii) Intentionally directing attacks against buildings, material, medical units and transport, and personnel using the distinctive emblems of the Geneva Conventions in conformity with international law;
 - (iii) Intentionally directing attacks against personnel, installations, material, units or vehicles involved in a humanitarian assistance or peacekeeping mission in accordance with the Charter of the United Nations, as long as they are entitled to the protection given to civilians or civilian objects under the international law of armed conflict;

- (iv) Intentionally directing attacks against buildings dedicated to religion, education, art, science or charitable purposes, historic monuments, hospitals and places where the sick and wounded are collected, provided they are not military objectives;
 - (v) Pillaging a town or place, even when taken by assault;
 - (vi) Committing rape, sexual slavery, enforced prostitution, forced pregnancy, as defined in article 7, paragraph 2 (f), enforced sterilization, and any other form of sexual violence also constituting a serious violation of article 3 common to the four Geneva Conventions;
 - (vii) Conscripting or enlisting children under the age of fifteen years into armed forces or groups or using them to participate actively in hostilities;
 - (viii) Ordering the displacement of the civilian population for reasons related to the conflict, unless the security of the civilians involved or imperative military reasons so demand;
 - (ix) Killing or wounding treacherously a combatant adversary;
 - (x) Declaring that no quarter will be given;
 - (xi) Subjecting persons who are in the power of another party to the conflict to physical mutilation or to medical or scientific experiments of any kind which are neither justified by the medical, dental or hospital treatment of the person concerned nor carried out in his or her interest, and which cause death to or seriously endanger the health of such person or persons;
 - (xii) Destroying or seizing the property of an adversary unless such destruction or seizure be imperatively demanded by the necessities of the conflict;
- (f) Paragraph 2 (e) applies to armed conflicts not of an international character and thus does not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence or other acts of a similar nature. It applies to armed conflicts that take place in the territory of a State when there is protracted armed conflict between governmental authorities and organized armed groups or between such groups.
3. Nothing in paragraph 2 (c) and (e) shall affect the responsibility of a Government to maintain or re-establish law and order in the State or to defend the unity and territorial integrity of the State, by all legitimate means.

Article 9 Elements of Crimes

1. Elements of Crimes shall assist the Court in the interpretation and application of articles 6, 7 and 8. They shall be adopted by a two-thirds majority of the members of the Assembly of States Parties.
 2. Amendments to the Elements of Crimes may be proposed by:
 - (a) Any State Party;
 - (b) The judges acting by an absolute majority;
 - (c) The Prosecutor.
- Such amendments shall be adopted by a two-thirds majority of the members of the Assembly of States Parties.
3. The Elements of Crimes and amendments thereto shall be consistent with this Statute.

Article 10

Nothing in this Part shall be interpreted as limiting or prejudicing in any way existing or developing rules of international law for purposes other than this Statute.

Article 11 Jurisdiction *ratione temporis*

1. The Court has jurisdiction only with respect to crimes committed after the entry into force of this Statute.
2. If a State becomes a Party to this Statute after its entry into force, the Court may exercise its jurisdiction only with respect to crimes committed after the entry into force of this Statute for that State, unless that State has made a declaration under article 12, paragraph 3.

Article 12

Preconditions to the exercise of jurisdiction

1. A State which becomes a Party to this Statute thereby accepts the jurisdiction of the Court with respect to the crimes referred to in article 5.
2. In the case of article 13, paragraph (a) or (c), the Court may exercise its jurisdiction if one or more of the following States are Parties to this Statute or have accepted the jurisdiction of the Court in accordance with paragraph 3:
 - (a) The State on the territory of which the conduct in question occurred or, if the crime was committed on board a vessel or aircraft, the State of registration of that vessel or aircraft;
 - (b) The State of which the person accused of the crime is a national.
3. If the acceptance of a State which is not a Party to this Statute is required under paragraph 2, that State may, by declaration lodged with the Registrar, accept the exercise of jurisdiction by the Court with respect to the crime in question. The accepting State shall cooperate with the Court without any delay or exception in accordance with Part 9.

Article 13

Exercise of jurisdiction

The Court may exercise its jurisdiction with respect to a crime referred to in article 5 in accordance with the provisions of this Statute if:

- (a) A situation in which one or more of such crimes appears to have been committed is referred to the Prosecutor by a State Party in accordance with article 14;
- (b) A situation in which one or more of such crimes appears to have been committed is referred to the Prosecutor by the Security Council acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations; or
- (c) The Prosecutor has initiated an investigation in respect of such a crime in accordance with article 15.

Article 14

Referral of a situation by a State Party

1. A State Party may refer to the Prosecutor a situation in which one or more crimes within the jurisdiction of the Court appear to have been committed requesting the Prosecutor to investigate the situation for the purpose of determining whether one or more specific persons should be charged with the commission of such crimes.
2. As far as possible, a referral shall specify the relevant circumstances and be accompanied by such supporting documentation as is available to the State referring the situation.

Article 15

Prosecutor

1. The Prosecutor may initiate investigations *proprio motu* on the basis of information on crimes within the jurisdiction of the Court.
2. The Prosecutor shall analyse the seriousness of the information received. For this purpose, he or she may seek additional information from States, organs of the United Nations, intergovernmental or non-governmental organizations, or other reliable sources that he or she deems appropriate, and may receive written or oral testimony at the seat of the Court.
3. If the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation, he or she shall submit to the Pre-Trial Chamber a request for authorization of an investigation, together with any supporting material collected. Victims may make representations to the Pre-Trial Chamber, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.
4. If the Pre-Trial Chamber, upon examination of the request and the supporting material, considers that there is a reasonable basis to proceed with an investigation, and that the case appears to fall within the jurisdiction of the Court, it shall authorize the commencement of the investigation, without prejudice to subsequent determinations by the Court with regard to the jurisdiction and admissibility of a case.

5. The refusal of the Pre-Trial Chamber to authorize the investigation shall not preclude the presentation of a subsequent request by the Prosecutor based on new facts or evidence regarding the same situation.

6. If, after the preliminary examination referred to in paragraphs 1 and 2, the Prosecutor concludes that the information provided does not constitute a reasonable basis for an investigation, he or she shall inform those who provided the information. This shall not preclude the Prosecutor from considering further information submitted to him or her regarding the same situation in the light of new facts or evidence.

Article 16

Deferral of investigation or prosecution

No investigation or prosecution may be commenced or proceeded with under this Statute for a period of 12 months after the Security Council, in a resolution adopted under Chapter VII of the Charter of the United Nations, has requested the Court to that effect; that request may be renewed by the Council under the same conditions.

Article 17

Issues of admissibility

1. Having regard to paragraph 10 of the Preamble and article 1, the Court shall determine that a case is inadmissible where:

(a) The case is being investigated or prosecuted by a State which has jurisdiction over it, unless the State is unwilling or unable genuinely to carry out the investigation or prosecution;

(b) The case has been investigated by a State which has jurisdiction over it and the State has decided not to prosecute the person concerned, unless the decision resulted from the unwillingness or inability of the State genuinely to prosecute;

(c) The person concerned has already been tried for conduct which is the subject of the complaint, and a trial by the Court is not permitted under article 20, paragraph 3;

(d) The case is not of sufficient gravity to justify further action by the Court.

2. In order to determine unwillingness in a particular case, the Court shall consider, having regard to the principles of due process recognized by international law, whether one or more of the following exist, as applicable:

(a) The proceedings were or are being undertaken or the national decision was made for the purpose of shielding the person concerned from criminal responsibility for crimes within the jurisdiction of the Court referred to in article 5;

(b) There has been an unjustified delay in the proceedings which in the circumstances is inconsistent with an intent to bring the person concerned to justice;

(c) The proceedings were not or are not being conducted independently or impartially, and they were or are being conducted in a manner which, in the circumstances, is inconsistent with an intent to bring the person concerned to justice.

3. In order to determine inability in a particular case, the Court shall consider whether, due to a total or substantial collapse or unavailability of its national judicial system, the State is unable to obtain the accused or the necessary evidence and testimony or otherwise unable to carry out its proceedings.

Article 18

Preliminary rulings regarding admissibility

1. When a situation has been referred to the Court pursuant to article 13 (a) and the Prosecutor has determined that there would be a reasonable basis to commence an investigation, or the Prosecutor initiates an investigation pursuant to articles 13 (c) and 15, the Prosecutor shall notify all States Parties and those States which, taking into account the information available, would normally exercise jurisdiction over the crimes concerned. The Prosecutor may notify such States on a confidential basis and, where the Prosecutor believes it necessary to protect persons, prevent destruction of evidence or prevent the absconding of persons, may limit the scope of the information provided to States.

2. Within one month of receipt of that notification, a State may inform the Court that it is investigating or has investigated its nationals or others within its jurisdiction with respect to criminal acts

which may constitute crimes referred to in article 5 and which relate to the information provided in the notification to States. At the request of that State, the Prosecutor shall defer to the State's investigation of those persons unless the Pre-Trial Chamber, on the application of the Prosecutor, decides to authorize the investigation.

3. The Prosecutor's deferral to a State's investigation shall be open to review by the Prosecutor six months after the date of deferral or at any time when there has been a significant change of circumstances based on the State's unwillingness or inability genuinely to carry out the investigation.

4. The State concerned or the Prosecutor may appeal to the Appeals Chamber against a ruling of the Pre-Trial Chamber, in accordance with article 82. The appeal may be heard on an expedited basis.

5. When the Prosecutor has deferred an investigation in accordance with paragraph 2, the Prosecutor may request that the State concerned periodically inform the Prosecutor of the progress of its investigations and any subsequent prosecutions. States Parties shall respond to such requests without undue delay.

6. Pending a ruling by the Pre-Trial Chamber, or at any time when the Prosecutor has deferred an investigation under this article, the Prosecutor may, on an exceptional basis, seek authority from the Pre-Trial Chamber to pursue necessary investigative steps for the purpose of preserving evidence where there is a unique opportunity to obtain important evidence or there is a significant risk that such evidence may not be subsequently available.

7. A State which has challenged a ruling of the Pre-Trial Chamber under this article may challenge the admissibility of a case under article 19 on the grounds of additional significant facts or significant change of circumstances.

Article 19

Challenges to the jurisdiction of the Court or the admissibility of a case

1. The Court shall satisfy itself that it has jurisdiction in any case brought before it. The Court may, on its own motion, determine the admissibility of a case in accordance with article 17.

2. Challenges to the admissibility of a case on the grounds referred to in article 17 or challenges to the jurisdiction of the Court may be made by:

(a) An accused or a person for whom a warrant of arrest or a summons to appear has been issued under article 58;

(b) A State which has jurisdiction over a case, on the ground that it is investigating or prosecuting the case or has investigated or prosecuted; or

(c) A State from which acceptance of jurisdiction is required under article 12.

3. The Prosecutor may seek a ruling from the Court regarding a question of jurisdiction or admissibility. In proceedings with respect to jurisdiction or admissibility, those who have referred the situation under article 13, as well as victims, may also submit observations to the Court.

4. The admissibility of a case or the jurisdiction of the Court may be challenged only once by any person or State referred to in paragraph 2. The challenge shall take place prior to or at the commencement of the trial. In exceptional circumstances, the Court may grant leave for a challenge to be brought more than once or at a time later than the commencement of the trial. Challenges to the admissibility of a case, at the commencement of a trial, or subsequently with the leave of the Court, may be based only on article 17, paragraph 1 (c).

5. A State referred to in paragraph 2 (b) and (c) shall make a challenge at the earliest opportunity.

6. Prior to the confirmation of the charges, challenges to the admissibility of a case or challenges to the jurisdiction of the Court shall be referred to the Pre-Trial Chamber. After confirmation of the charges, they shall be referred to the Trial Chamber. Decisions with respect to jurisdiction or admissibility may be appealed to the Appeals Chamber in accordance with article 82.

7. If a challenge is made by a State referred to in paragraph 2 (b) or (c), the Prosecutor shall suspend the investigation until such time as the Court makes a determination in accordance with article 17.

8. Pending a ruling by the Court, the Prosecutor may seek authority from the Court:

(a) To pursue necessary investigative steps of the kind referred to in article 18, paragraph 6;

(b) To take a statement or testimony from a witness or complete the collection and examination of evidence which had begun prior to the making of the challenge; and

(c) In cooperation with the relevant States, to prevent the absconding of persons in respect of whom the Prosecutor has already requested a warrant of arrest under article 58.

9. The making of a challenge shall not affect the validity of any act performed by the Prosecutor or any order or warrant issued by the Court prior to the making of the challenge.

10. If the Court has decided that a case is inadmissible under article 17, the Prosecutor may submit a request for a review of the decision when he or she is fully satisfied that new facts have arisen which negate the basis on which the case had previously been found inadmissible under article 17.

11. If the Prosecutor, having regard to the matters referred to in article 17, defers an investigation, the Prosecutor may request that the relevant State make available to the Prosecutor information on the proceedings. That information shall, at the request of the State concerned, be confidential. If the Prosecutor thereafter decides to proceed with an investigation, he or she shall notify the State to which deferral of the proceedings has taken place.

Article 20 *Ne bis in idem*

1. Except as provided in this Statute, no person shall be tried before the Court with respect to conduct which formed the basis of crimes for which the person has been convicted or acquitted by the Court.

2. No person shall be tried by another court for a crime referred to in article 5 for which that person has already been convicted or acquitted by the Court.

3. No person who has been tried by another court for conduct also proscribed under article 6, 7 or 8 shall be tried by the Court with respect to the same conduct unless the proceedings in the other court:

(a) Were for the purpose of shielding the person concerned from criminal responsibility for crimes within the jurisdiction of the Court; or

(b) Otherwise were not conducted independently or impartially in accordance with the norms of due process recognized by international law and were conducted in a manner which, in the circumstances, was inconsistent with an intent to bring the person concerned to justice.

Article 21 **Applicable law**

1. The Court shall apply:

(a) In the first place, this Statute, Elements of Crimes and its Rules of Procedure and Evidence;

(b) In the second place, where appropriate, applicable treaties and the principles and rules of international law, including the established principles of the international law of armed conflict;

(c) Failing that, general principles of law derived by the Court from national laws of legal systems of the world including, as appropriate, the national laws of States that would normally exercise jurisdiction over the crime, provided that those principles are not inconsistent with this Statute and with international law and internationally recognized norms and standards.

2. The Court may apply principles and rules of law as interpreted in its previous decisions.

3. The application and interpretation of law pursuant to this article must be consistent with internationally recognized human rights, and be without any adverse distinction founded on grounds such as gender as defined in article 7, paragraph 3, age, race, colour, language, religion or belief, political or other opinion, national, ethnic or social origin, wealth, birth or other status.

Part III. General principles of Criminal Law

Article 22 *Nullum crimen sine lege*

1. A person shall not be criminally responsible under this Statute unless the conduct in question constitutes, at the time it takes place, a crime within the jurisdiction of the Court.

2. The definition of a crime shall be strictly construed and shall not be extended by analogy. In case of ambiguity, the definition shall be interpreted in favour of the person being investigated, prosecuted or convicted.

3. This article shall not affect the characterization of any conduct as criminal under international law independently of this Statute.

Article 23
Nulla poena sine lege

A person convicted by the Court may be punished only in accordance with this Statute.

Article 24
Non-retroactivity *ratione personae*

1. No person shall be criminally responsible under this Statute for conduct prior to the entry into force of the Statute.
2. In the event of a change in the law applicable to a given case prior to a final judgement, the law more favourable to the person being investigated, prosecuted or convicted shall apply.

Article 25
Individual criminal responsibility

1. The Court shall have jurisdiction over natural persons pursuant to this Statute.
2. A person who commits a crime within the jurisdiction of the Court shall be individually responsible and liable for punishment in accordance with this Statute.
3. In accordance with this Statute, a person shall be criminally responsible and liable for punishment for a crime within the jurisdiction of the Court if that person:
 - (a) Commits such a crime, whether as an individual, jointly with another or through another person, regardless of whether that other person is criminally responsible;
 - (b) Orders, solicits or induces the commission of such a crime which in fact occurs or is attempted;
 - (c) For the purpose of facilitating the commission of such a crime, aids, abets or otherwise assists in its commission or its attempted commission, including providing the means for its commission;
 - (d) In any other way contributes to the commission or attempted commission of such a crime by a group of persons acting with a common purpose. Such contribution shall be intentional and shall either:
 - (i) Be made with the aim of furthering the criminal activity or criminal purpose of the group, where such activity or purpose involves the commission of a crime within the jurisdiction of the Court; or
 - (ii) Be made in the knowledge of the intention of the group to commit the crime;
 - (e) In respect of the crime of genocide, directly and publicly incites others to commit genocide;
 - (f) Attempts to commit such a crime by taking action that commences its execution by means of a substantial step, but the crime does not occur because of circumstances independent of the person's intentions. However, a person who abandons the effort to commit the crime or otherwise prevents the completion of the crime shall not be liable for punishment under this Statute for the attempt to commit that crime if that person completely and voluntarily gave up the criminal purpose.
4. No provision in this Statute relating to individual criminal responsibility shall affect the responsibility of States under international law.

Article 26
Exclusion of jurisdiction over persons under eighteen

The Court shall have no jurisdiction over any person who was under the age of 18 at the time of the alleged commission of a crime.

Article 27
Irrelevance of official capacity

1. This Statute shall apply equally to all persons without any distinction based on official capacity. In particular, official capacity as a Head of State or Government, a member of a Government or

parliament, an elected representative or a government official shall in no case exempt a person from criminal responsibility under this Statute, nor shall it, in and of itself, constitute a ground for reduction of sentence.

2. Immunities or special procedural rules which may attach to the official capacity of a person, whether under national or international law, shall not bar the Court from exercising its jurisdiction over such a person.

Article 28

Responsibility of commanders and other superiors

In addition to other grounds of criminal responsibility under this Statute for crimes within the jurisdiction of the Court:

(a) A military commander or person effectively acting as a military commander shall be criminally responsible for crimes within the jurisdiction of the Court committed by forces under his or her effective command and control, or effective authority and control as the case may be, as a result of his or her failure to exercise control properly over such forces, where:

(i) That military commander or person either knew or, owing to the circumstances at the time, should have known that the forces were committing or about to commit such crimes; and

(ii) That military commander or person failed to take all necessary and reasonable measures within his or her power to prevent or repress their commission or to submit the matter to the competent authorities for investigation and prosecution.

(b) With respect to superior and subordinate relationships not described in paragraph (a), a superior shall be criminally responsible for crimes within the jurisdiction of the Court committed by subordinates under his or her effective authority and control, as a result of his or her failure to exercise control properly over such subordinates, where:

(i) The superior either knew, or consciously disregarded information which clearly indicated, that the subordinates were committing or about to commit such crimes;

(ii) The crimes concerned activities that were within the effective responsibility and control of the superior; and

(iii) The superior failed to take all necessary and reasonable measures within his or her power to prevent or repress their commission or to submit the matter to the competent authorities for investigation and prosecution.

Article 29

Non-applicability of statute of limitations

The crimes within the jurisdiction of the Court shall not be subject to any statute of limitations.

Article 30

Mental element

1. Unless otherwise provided, a person shall be criminally responsible and liable for punishment for a crime within the jurisdiction of the Court only if the material elements are committed with intent and knowledge.

2. For the purposes of this article, a person has intent where:

(a) In relation to conduct, that person means to engage in the conduct;

(b) In relation to a consequence, that person means to cause that consequence or is aware that it will occur in the ordinary course of events.

3. For the purposes of this article, 'knowledge' means awareness that a circumstance exists or a consequence will occur in the ordinary course of events. 'Know' and 'knowingly' shall be construed accordingly.

Article 31

Grounds for excluding criminal responsibility

1. In addition to other grounds for excluding criminal responsibility provided for in this Statute, a person shall not be criminally responsible if, at the time of that person's conduct:

(a) The person suffers from a mental disease or defect that destroys that person's capacity to appreciate the unlawfulness or nature of his or her conduct, or capacity to control his or her conduct to conform to the requirements of law;

(b) The person is in a state of intoxication that destroys that person's capacity to appreciate the unlawfulness or nature of his or her conduct, or capacity to control his or her conduct to conform to the requirements of law, unless the person has become voluntarily intoxicated under such circumstances that the person knew, or disregarded the risk, that, as a result of the intoxication, he or she was likely to engage in conduct constituting a crime within the jurisdiction of the Court;

(c) The person acts reasonably to defend himself or herself or another person or, in the case of war crimes, property which is essential for the survival of the person or another person or property which is essential for accomplishing a military mission, against an imminent and unlawful use of force in a manner proportionate to the degree of danger to the person or the other person or property protected. The fact that the person was involved in a defensive operation conducted by forces shall not in itself constitute a ground for excluding criminal responsibility under this subparagraph;

(d) The conduct which is alleged to constitute a crime within the jurisdiction of the Court has been caused by duress resulting from a threat of imminent death or of continuing or imminent serious bodily harm against that person or another person, and the person acts necessarily and reasonably to avoid this threat, provided that the person does not intend to cause a greater harm than the one sought to be avoided. Such a threat may either be:

(i) Made by other persons; or

(ii) Constituted by other circumstances beyond that person's control.

2. The Court shall determine the applicability of the grounds for excluding criminal responsibility provided for in this Statute to the case before it.

3. At trial, the Court may consider a ground for excluding criminal responsibility other than those referred to in paragraph 1 where such a ground is derived from applicable law as set forth in article 21. The procedures relating to the consideration of such a ground shall be provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

Article 32

Mistake of fact or mistake of law

1. A mistake of fact shall be a ground for excluding criminal responsibility only if it negates the mental element required by the crime.

2. A mistake of law as to whether a particular type of conduct is a crime within the jurisdiction of the Court shall not be a ground for excluding criminal responsibility. A mistake of law may, however, be a ground for excluding criminal responsibility if it negates the mental element required by such a crime, or as provided for in article 33.

Article 33

Superior orders and prescription of law

1. The fact that a crime within the jurisdiction of the Court has been committed by a person pursuant to an order of a Government or of a superior, whether military or civilian, shall not relieve that person of criminal responsibility unless:

(a) The person was under a legal obligation to obey orders of the Government or the superior in question;

(b) The person did not know that the order was unlawful; and

(c) The order was not manifestly unlawful.

2. For the purposes of this article, orders to commit genocide or crimes against humanity are manifestly unlawful.

Part IV. Composition and administration of the Court

Article 34

Organs of the Court

The Court shall be composed of the following organs:

- (a) The Presidency;
- (b) An Appeals Division, a Trial Division and a Pre-Trial Division;
- (c) The Office of the Prosecutor;
- (d) The Registry.

Article 35

Service of judges

1. All judges shall be elected as full-time members of the Court and shall be available to serve on that basis from the commencement of their terms of office.
2. The judges composing the Presidency shall serve on a full-time basis as soon as they are elected.
3. The Presidency may, on the basis of the workload of the Court and in consultation with its members, decide from time to time to what extent the remaining judges shall be required to serve on a full-time basis. Any such arrangement shall be without prejudice to the provisions of article 40.
4. The financial arrangements for judges not required to serve on a full-time basis shall be made in accordance with article 49.

Article 36

Qualifications, nomination and election of judges

1. Subject to the provisions of paragraph 2, there shall be 18 judges of the Court.
2. (a) The Presidency, acting on behalf of the Court, may propose an increase in the number of judges specified in paragraph 1, indicating the reasons why this is considered necessary and appropriate. The Registrar shall promptly circulate any such proposal to all States Parties.
(b) Any such proposal shall then be considered at a meeting of the Assembly of States Parties to be convened in accordance with article 112. The proposal shall be considered adopted if approved at the meeting by a vote of two thirds of the members of the Assembly of States Parties and shall enter into force at such time as decided by the Assembly of States Parties.
(c) (i) Once a proposal for an increase in the number of judges has been adopted under subparagraph (b), the election of the additional judges shall take place at the next session of the Assembly of States Parties in accordance with paragraphs 3 to 8, and article 37, paragraph 2;
(ii) Once a proposal for an increase in the number of judges has been adopted and brought into effect under subparagraphs (b) and (c) (i), it shall be open to the Presidency at any time thereafter, if the workload of the Court justifies it, to propose a reduction in the number of judges, provided that the number of judges shall not be reduced below that specified in paragraph 1. The proposal shall be dealt with in accordance with the procedure laid down in subparagraphs (a) and (b). In the event that the proposal is adopted, the number of judges shall be progressively decreased as the terms of office of serving judges expire, until the necessary number has been reached.
3. (a) The judges shall be chosen from among persons of high moral character, impartiality and integrity who possess the qualifications required in their respective States for appointment to the highest judicial offices.
(b) Every candidate for election to the Court shall:
(i) Have established competence in criminal law and procedure, and the necessary relevant experience, whether as judge, prosecutor, advocate or in other similar capacity, in criminal proceedings; or
(ii) Have established competence in relevant areas of international law such as international humanitarian law and the law of human rights, and extensive experience in a professional legal capacity which is of relevance to the judicial work of the Court;
(c) Every candidate for election to the Court shall have an excellent knowledge of and be fluent in at least one of the working languages of the Court.

4. (a) Nominations of candidates for election to the Court may be made by any State Party to this Statute, and shall be made either:
 - (i) By the procedure for the nomination of candidates for appointment to the highest judicial offices in the State in question; or
 - (ii) By the procedure provided for the nomination of candidates for the International Court of Justice in the Statute of that Court. Nominations shall be accompanied by a statement in the necessary detail specifying how the candidate fulfils the requirements of paragraph 3.
- (b) Each State Party may put forward one candidate for any given election who need not necessarily be a national of that State Party but shall in any case be a national of a State Party.
- (c) The Assembly of States Parties may decide to establish, if appropriate, an Advisory Committee on nominations. In that event, the Committee's composition and mandate shall be established by the Assembly of States Parties.
5. For the purposes of the election, there shall be two lists of candidates:
List A containing the names of candidates with the qualifications specified in paragraph 3 (b) (i); and
List B containing the names of candidates with the qualifications specified in paragraph 3 (b) (ii).
A candidate with sufficient qualifications for both lists may choose on which list to appear. At the first election to the Court, at least nine judges shall be elected from list A and at least five judges from list B. Subsequent elections shall be so organized as to maintain the equivalent proportion on the Court of judges qualified on the two lists.
6. (a) The judges shall be elected by secret ballot at a meeting of the Assembly of States Parties convened for that purpose under article 112. Subject to paragraph 7, the persons elected to the Court shall be the 18 candidates who obtain the highest number of votes and a two-thirds majority of the States Parties present and voting.
- (b) In the event that a sufficient number of judges is not elected on the first ballot, successive ballots shall be held in accordance with the procedures laid down in subparagraph (a) until the remaining places have been filled.
7. No two judges may be nationals of the same State. A person who, for the purposes of membership of the Court, could be regarded as a national of more than one State shall be deemed to be a national of the State in which that person ordinarily exercises civil and political rights.
8. (a) The States Parties shall, in the selection of judges, take into account the need, within the membership of the Court, for:
 - (i) The representation of the principal legal systems of the world;
 - (ii) Equitable geographical representation; and
 - (iii) A fair representation of female and male judges.
- (b) States Parties shall also take into account the need to include judges with legal expertise on specific issues, including, but not limited to, violence against women or children.
9. (a) Subject to subparagraph (b), judges shall hold office for a term of nine years and, subject to subparagraph (c) and to article 37, paragraph 2, shall not be eligible for re-election.
- (b) At the first election, one third of the judges elected shall be selected by lot to serve for a term of three years; one third of the judges elected shall be selected by lot to serve for a term of six years; and the remainder shall serve for a term of nine years.
- (c) A judge who is selected to serve for a term of three years under subparagraph (b) shall be eligible for re-election for a full term.
10. Notwithstanding paragraph 9, a judge assigned to a Trial or Appeals Chamber in accordance with article 39 shall continue in office to complete any trial or appeal the hearing of which has already commenced before that Chamber.

Article 37 **Judicial vacancies**

1. In the event of a vacancy, an election shall be held in accordance with article 36 to fill the vacancy.
2. A judge elected to fill a vacancy shall serve for the remainder of the predecessor's term and, if that period is three years or less, shall be eligible for re-election for a full term under article 36.

Article 38
The Presidency

1. The President and the First and Second Vice-Presidents shall be elected by an absolute majority of the judges. They shall each serve for a term of three years or until the end of their respective terms of office as judges, whichever expires earlier. They shall be eligible for re-election once.
2. The First Vice-President shall act in place of the President in the event that the President is unavailable or disqualified. The Second Vice-President shall act in place of the President in the event that both the President and the First Vice-President are unavailable or disqualified.
3. The President, together with the First and Second Vice-Presidents, shall constitute the Presidency, which shall be responsible for:
 - (a) The proper administration of the Court, with the exception of the Office of the Prosecutor; and
 - (b) The other functions conferred upon it in accordance with this Statute.
4. In discharging its responsibility under paragraph 3 (a), the Presidency shall coordinate with and seek the concurrence of the Prosecutor on all matters of mutual concern.

Article 39
Chambers

1. As soon as possible after the election of the judges, the Court shall organize itself into the divisions specified in article 34, paragraph (b). The Appeals Division shall be composed of the President and four other judges, the Trial Division of not less than six judges and the Pre-Trial Division of not less than six judges. The assignment of judges to divisions shall be based on the nature of the functions to be performed by each division and the qualifications and experience of the judges elected to the Court, in such a way that each division shall contain an appropriate combination of expertise in criminal law and procedure and in international law. The Trial and Pre-Trial Divisions shall be composed predominantly of judges with criminal trial experience.
2.
 - (a) The judicial functions of the Court shall be carried out in each division by Chambers.
 - (b)
 - (i) The Appeals Chamber shall be composed of all the judges of the Appeals Division;
 - (ii) The functions of the Trial Chamber shall be carried out by three judges of the Trial Division;
 - (iii) The functions of the Pre-Trial Chamber shall be carried out either by three judges of the Pre-Trial Division or by a single judge of that division in accordance with this Statute and the Rules of Procedure and Evidence;
 - (c) Nothing in this paragraph shall preclude the simultaneous constitution of more than one Trial Chamber or Pre-Trial Chamber when the efficient management of the Court's workload so requires.
3.
 - (a) Judges assigned to the Trial and Pre-Trial Divisions shall serve in those divisions for a period of three years, and thereafter until the completion of any case the hearing of which has already commenced in the division concerned.
 - (b) Judges assigned to the Appeals Division shall serve in that division for their entire term of office.
4. Judges assigned to the Appeals Division shall serve only in that division. Nothing in this article shall, however, preclude the temporary attachment of judges from the Trial Division to the Pre-Trial Division or vice versa, if the Presidency considers that the efficient management of the Court's workload so requires, provided that under no circumstances shall a judge who has participated in the pre-trial phase of a case be eligible to sit on the Trial Chamber hearing that case.

Article 40
Independence of the judges

1. The judges shall be independent in the performance of their functions.
2. Judges shall not engage in any activity which is likely to interfere with their judicial functions or to affect confidence in their independence.
3. Judges required to serve on a full-time basis at the seat of the Court shall not engage in any other occupation of a professional nature.

4. Any question regarding the application of paragraphs 2 and 3 shall be decided by an absolute majority of the judges. Where any such question concerns an individual judge, that judge shall not take part in the decision.

Article 41

Excusing and disqualification of judges

1. The Presidency may, at the request of a judge, excuse that judge from the exercise of a function under this Statute, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.
2. (a) A judge shall not participate in any case in which his or her impartiality might reasonably be doubted on any ground. A judge shall be disqualified from a case in accordance with this paragraph if, *inter alia*, that judge has previously been involved in any capacity in that case before the Court or in a related criminal case at the national level involving the person being investigated or prosecuted. A judge shall also be disqualified on such other grounds as may be provided for in the Rules of Procedure and Evidence.
(b) The Prosecutor or the person being investigated or prosecuted may request the disqualification of a judge under this paragraph.
(c) Any question as to the disqualification of a judge shall be decided by an absolute majority of the judges. The challenged judge shall be entitled to present his or her comments on the matter, but shall not take part in the decision.

Article 42

The Office of the Prosecutor

1. The Office of the Prosecutor shall act independently as a separate organ of the Court. It shall be responsible for receiving referrals and any substantiated information on crimes within the jurisdiction of the Court, for examining them and for conducting investigations and prosecutions before the Court. A member of the Office shall not seek or act on instructions from any external source.
2. The Office shall be headed by the Prosecutor. The Prosecutor shall have full authority over the management and administration of the Office, including the staff, facilities and other resources thereof. The Prosecutor shall be assisted by one or more Deputy Prosecutors, who shall be entitled to carry out any of the acts required of the Prosecutor under this Statute. The Prosecutor and the Deputy Prosecutors shall be of different nationalities. They shall serve on a full-time basis.
3. The Prosecutor and the Deputy Prosecutors shall be persons of high moral character, be highly competent in and have extensive practical experience in the prosecution or trial of criminal cases. They shall have an excellent knowledge of and be fluent in at least one of the working languages of the Court.
4. The Prosecutor shall be elected by secret ballot by an absolute majority of the members of the Assembly of States Parties. The Deputy Prosecutors shall be elected in the same way from a list of candidates provided by the Prosecutor. The Prosecutor shall nominate three candidates for each position of Deputy Prosecutor to be filled. Unless a shorter term is decided upon at the time of their election, the Prosecutor and the Deputy Prosecutors shall hold office for a term of nine years and shall not be eligible for re-election.
5. Neither the Prosecutor nor a Deputy Prosecutor shall engage in any activity which is likely to interfere with his or her prosecutorial functions or to affect confidence in his or her independence. They shall not engage in any other occupation of a professional nature.
6. The Presidency may excuse the Prosecutor or a Deputy Prosecutor, at his or her request, from acting in a particular case.
7. Neither the Prosecutor nor a Deputy Prosecutor shall participate in any matter in which their impartiality might reasonably be doubted on any ground. They shall be disqualified from a case in accordance with this paragraph if, *inter alia*, they have previously been involved in any capacity in that case before the Court or in a related criminal case at the national level involving the person being investigated or prosecuted.
8. Any question as to the disqualification of the Prosecutor or a Deputy Prosecutor shall be decided by the Appeals Chamber.
 - (a) The person being investigated or prosecuted may at any time request the disqualification of the Prosecutor or a Deputy Prosecutor on the ground set out in this article;
 - (b) The Prosecutor or the Deputy Prosecutor, as appropriate, shall be entitled to present his or her comments on the matter.

9. The Prosecutor shall appoint advisers with legal expertise on specific issues, including, but not limited to, sexual and gender violence and violence against children.

Article 43
The Registry

1. The Registry shall be responsible for the non-judicial aspects of the administration and servicing of the Court, without prejudice to the functions and powers of the Prosecutor in accordance with article 42.

2. The Registry shall be headed by the Registrar, who shall be the principal administrative officer of the Court. The Registrar shall exercise his or her functions under the authority of the President of the Court.

3. The Registrar and the Deputy Registrar shall be persons of high moral character, be highly competent and have an excellent knowledge of and be fluent in at least one of the working languages of the Court.

4. The judges shall elect the Registrar by an absolute majority by secret ballot, taking into account any recommendation by the Assembly of States Parties. If the need arises and upon the recommendation of the Registrar, the judges shall elect, in the same manner, a Deputy Registrar.

5. The Registrar shall hold office for a term of five years, shall be eligible for reelection once and shall serve on a full-time basis. The Deputy Registrar shall hold office for a term of five years or such shorter term as may be decided upon by an absolute majority of the judges, and may be elected on the basis that the Deputy Registrar shall be called upon to serve as required.

6. The Registrar shall set up a Victims and Witnesses Unit within the Registry. This Unit shall provide, in consultation with the Office of the Prosecutor, protective measures and security arrangements, counselling and other appropriate assistance for witnesses, victims who appear before the Court, and others who are at risk on account of testimony given by such witnesses. The Unit shall include staff with expertise in trauma, including trauma related to crimes of sexual violence.

Article 44
Staff

1. The Prosecutor and the Registrar shall appoint such qualified staff as may be required to their respective offices. In the case of the Prosecutor, this shall include the appointment of investigators.

2. In the employment of staff, the Prosecutor and the Registrar shall ensure the highest standards of efficiency, competency and integrity, and shall have regard, *mutatis mutandis*, to the criteria set forth in article 36, paragraph 8.

3. The Registrar, with the agreement of the Presidency and the Prosecutor, shall propose Staff Regulations which include the terms and conditions upon which the staff of the Court shall be appointed, remunerated and dismissed. The Staff Regulations shall be approved by the Assembly of States Parties.

4. The Court may, in exceptional circumstances, employ the expertise of gratis personnel offered by States Parties, intergovernmental organizations or nongovernmental organizations to assist with the work of any of the organs of the Court. The Prosecutor may accept any such offer on behalf of the Office of the Prosecutor. Such gratis personnel shall be employed in accordance with guidelines to be established by the Assembly of States Parties.

Article 45
Solemn undertaking

Before taking up their respective duties under this Statute, the judges, the Prosecutor, the Deputy Prosecutors, the Registrar and the Deputy Registrar shall each make a solemn undertaking in open court to exercise his or her respective functions impartially and conscientiously.

Article 46
Removal from office

1. A judge, the Prosecutor, a Deputy Prosecutor, the Registrar or the Deputy Registrar shall be removed from office if a decision to this effect is made in accordance with paragraph 2, in cases where that person:

- (a) Is found to have committed serious misconduct or a serious breach of his or her duties under this Statute, as provided for in the Rules of Procedure and Evidence; or
 - (b) Is unable to exercise the functions required by this Statute.
2. A decision as to the removal from office of a judge, the Prosecutor or a Deputy Prosecutor under paragraph 1 shall be made by the Assembly of States Parties, by secret ballot:
 - (a) In the case of a judge, by a two-thirds majority of the States Parties upon a recommendation adopted by a two-thirds majority of the other judges;
 - (b) In the case of the Prosecutor, by an absolute majority of the States Parties;
 - (c) In the case of a Deputy Prosecutor, by an absolute majority of the States Parties upon the recommendation of the Prosecutor.
3. A decision as to the removal from office of the Registrar or Deputy Registrar shall be made by an absolute majority of the judges.
4. A judge, Prosecutor, Deputy Prosecutor, Registrar or Deputy Registrar whose conduct or ability to exercise the functions of the office as required by this Statute is challenged under this article shall have full opportunity to present and receive evidence and to make submissions in accordance with the Rules of Procedure and Evidence. The person in question shall not otherwise participate in the consideration of the matter.

Article 47

Disciplinary measures

A judge, Prosecutor, Deputy Prosecutor, Registrar or Deputy Registrar who has committed misconduct of a less serious nature than that set out in article 46, paragraph 1, shall be subject to disciplinary measures, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

Article 48

Privileges and immunities

1. The Court shall enjoy in the territory of each State Party such privileges and immunities as are necessary for the fulfilment of its purposes.
2. The judges, the Prosecutor, the Deputy Prosecutors and the Registrar shall, when engaged on or with respect to the business of the Court, enjoy the same privileges and immunities as are accorded to heads of diplomatic missions and shall, after the expiry of their terms of office, continue to be accorded immunity from legal process of every kind in respect of words spoken or written and acts performed by them in their official capacity.
3. The Deputy Registrar, the staff of the Office of the Prosecutor and the staff of the Registry shall enjoy the privileges and immunities and facilities necessary for the performance of their functions, in accordance with the agreement on the privileges and immunities of the Court.
4. Counsel, experts, witnesses or any other person required to be present at the seat of the Court shall be accorded such treatment as is necessary for the proper functioning of the Court, in accordance with the agreement on the privileges and immunities of the Court.
5. The privileges and immunities of:
 - (a) A judge or the Prosecutor may be waived by an absolute majority of the judges;
 - (b) The Registrar may be waived by the Presidency;
 - (c) The Deputy Prosecutors and staff of the Office of the Prosecutor may be waived by the Prosecutor;
 - (d) The Deputy Registrar and staff of the Registry may be waived by the Registrar.

Article 49

Salaries, allowances and expenses

The judges, the Prosecutor, the Deputy Prosecutors, the Registrar and the Deputy Registrar shall receive such salaries, allowances and expenses as may be decided upon by the Assembly of States Parties. These salaries and allowances shall not be reduced during their terms of office.

Article 50

Official and working languages

1. The official languages of the Court shall be Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish. The judgements of the Court, as well as other decisions resolving fundamental issues before the Court, shall be published in the official languages. The Presidency shall, in accordance with the criteria established by the Rules of Procedure and Evidence, determine which decisions may be considered as resolving fundamental issues for the purposes of this paragraph.
2. The working languages of the Court shall be English and French. The Rules of Procedure and Evidence shall determine the cases in which other official languages may be used as working languages.
3. At the request of any party to a proceeding or a State allowed to intervene in a proceeding, the Court shall authorize a language other than English or French to be used by such a party or State, provided that the Court considers such authorization to be adequately justified.

Article 51

Rules of Procedure and Evidence

1. The Rules of Procedure and Evidence shall enter into force upon adoption by a two-thirds majority of the members of the Assembly of States Parties.
2. Amendments to the Rules of Procedure and Evidence may be proposed by:
 - (a) Any State Party;
 - (b) The judges acting by an absolute majority; or
 - (c) The Prosecutor.

Such amendments shall enter into force upon adoption by a two-thirds majority of the members of the Assembly of States Parties.

3. After the adoption of the Rules of Procedure and Evidence, in urgent cases where the Rules do not provide for a specific situation before the Court, the judges may, by a two-thirds majority, draw up provisional Rules to be applied until adopted, amended or rejected at the next ordinary or special session of the Assembly of States Parties.
4. The Rules of Procedure and Evidence, amendments thereto and any provisional Rule shall be consistent with this Statute. Amendments to the Rules of Procedure and Evidence as well as provisional Rules shall not be applied retroactively to the detriment of the person who is being investigated or prosecuted or who has been convicted.
5. In the event of conflict between the Statute and the Rules of Procedure and Evidence, the Statute shall prevail.

Article 52

Regulations of the Court

1. The judges shall, in accordance with this Statute and the Rules of Procedure and Evidence, adopt, by an absolute majority, the Regulations of the Court necessary for its routine functioning.
2. The Prosecutor and the Registrar shall be consulted in the elaboration of the Regulations and any amendments thereto.
3. The Regulations and any amendments thereto shall take effect upon adoption unless otherwise decided by the judges. Immediately upon adoption, they shall be circulated to States Parties for comments. If within six months there are no objections from a majority of States Parties, they shall remain in force.

Part V. Investigation and prosecution

Article 53

Initiation of an investigation

1. The Prosecutor shall, having evaluated the information made available to him or her, initiate an investigation unless he or she determines that there is no reasonable basis to proceed under this Statute. In deciding whether to initiate an investigation, the Prosecutor shall consider whether:
 - (a) The information available to the Prosecutor provides a reasonable basis to believe that a crime within the jurisdiction of the Court has been or is being committed;

- (b) The case is or would be admissible under article 17; and
- (c) Taking into account the gravity of the crime and the interests of victims, there are nonetheless substantial reasons to believe that an investigation would not serve the interests of justice.

If the Prosecutor determines that there is no reasonable basis to proceed and his or her determination is based solely on subparagraph (c) above, he or she shall inform the Pre-Trial Chamber.

2. If, upon investigation, the Prosecutor concludes that there is not a sufficient basis for a prosecution because:

- (a) There is not a sufficient legal or factual basis to seek a warrant or summons under article 58;
 - (b) The case is inadmissible under article 17; or
 - (c) A prosecution is not in the interests of justice, taking into account all the circumstances, including the gravity of the crime, the interests of victims and the age or infirmity of the alleged perpetrator, and his or her role in the alleged crime; the Prosecutor shall inform the Pre-Trial Chamber and the State making a referral under article 14 or the Security Council in a case under article 13, paragraph (b), of his or her conclusion and the reasons for the conclusion.
3. (a) At the request of the State making a referral under article 14 or the Security Council under article 13, paragraph (b), the Pre-Trial Chamber may review a decision of the Prosecutor under paragraph 1 or 2 not to proceed and may request the Prosecutor to reconsider that decision.
- (b) In addition, the Pre-Trial Chamber may, on its own initiative, review a decision of the Prosecutor not to proceed if it is based solely on paragraph 1 (c) or 2 (c). In such a case, the decision of the Prosecutor shall be effective only if confirmed by the Pre-Trial Chamber.
4. The Prosecutor may, at any time, reconsider a decision whether to initiate an investigation or prosecution based on new facts or information.

Article 54

Duties and powers of the Prosecutor with respect to investigations

1. The Prosecutor shall:
- (a) In order to establish the truth, extend the investigation to cover all facts and evidence relevant to an assessment of whether there is criminal responsibility under this Statute, and, in doing so, investigate incriminating and exonerating circumstances equally;
 - (b) Take appropriate measures to ensure the effective investigation and prosecution of crimes within the jurisdiction of the Court, and in doing so, respect the interests and personal circumstances of victims and witnesses, including age, gender as defined in article 7, paragraph 3, and health, and take into account the nature of the crime, in particular where it involves sexual violence, gender violence or violence against children; and
 - (c) Fully respect the rights of persons arising under this Statute.
2. The Prosecutor may conduct investigations on the territory of a State:
- (a) In accordance with the provisions of Part 9; or
 - (b) As authorized by the Pre-Trial Chamber under article 57, paragraph 3 (d).
3. The Prosecutor may:
- (a) Collect and examine evidence;
 - (b) Request the presence of and question persons being investigated, victims and witnesses;
 - (c) Seek the cooperation of any State or intergovernmental organization or arrangement in accordance with its respective competence and/or mandate;
 - (d) Enter into such arrangements or agreements, not inconsistent with this Statute, as may be necessary to facilitate the cooperation of a State, intergovernmental organization or person;
 - (e) Agree not to disclose, at any stage of the proceedings, documents or information that the Prosecutor obtains on the condition of confidentiality and solely for the purpose of generating new evidence, unless the provider of the information consents; and
 - (f) Take necessary measures, or request that necessary measures be taken, to ensure the confidentiality of information, the protection of any person or the preservation of evidence.

Article 55

Rights of persons during an investigation

1. In respect of an investigation under this Statute, a person:

- (a) Shall not be compelled to incriminate himself or herself or to confess guilt;
 - (b) Shall not be subjected to any form of coercion, duress or threat, to torture or to any other form of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment;
 - (c) Shall, if questioned in a language other than a language the person fully understands and speaks, have, free of any cost, the assistance of a competent interpreter and such translations as are necessary to meet the requirements of fairness; and
 - (d) Shall not be subjected to arbitrary arrest or detention, and shall not be deprived of his or her liberty except on such grounds and in accordance with such procedures as are established in this Statute.
2. Where there are grounds to believe that a person has committed a crime within the jurisdiction of the Court and that person is about to be questioned either by the Prosecutor, or by national authorities pursuant to a request made under Part 9, that person shall also have the following rights of which he or she shall be informed prior to being questioned:
- (a) To be informed, prior to being questioned, that there are grounds to believe that he or she has committed a crime within the jurisdiction of the Court;
 - (b) To remain silent, without such silence being a consideration in the determination of guilt or innocence;
 - (c) To have legal assistance of the person's choosing, or, if the person does not have legal assistance, to have legal assistance assigned to him or her, in any case where the interests of justice so require, and without payment by the person in any such case if the person does not have sufficient means to pay for it; and
 - (d) To be questioned in the presence of counsel unless the person has voluntarily waived his or her right to counsel.

Article 56

Role of the Pre-Trial Chamber in relation to a unique investigative opportunity

- 1. (a) Where the Prosecutor considers an investigation to present a unique opportunity to take testimony or a statement from a witness or to examine, collect or test evidence, which may not be available subsequently for the purposes of a trial, the Prosecutor shall so inform the Pre-Trial Chamber.
 - (b) In that case, the Pre-Trial Chamber may, upon request of the Prosecutor, take such measures as may be necessary to ensure the efficiency and integrity of the proceedings and, in particular, to protect the rights of the defence.
 - (c) Unless the Pre-Trial Chamber orders otherwise, the Prosecutor shall provide the relevant information to the person who has been arrested or appeared in response to a summons in connection with the investigation referred to in subparagraph (a), in order that he or she may be heard on the matter.
2. The measures referred to in paragraph 1 (b) may include:
- (a) Making recommendations or orders regarding procedures to be followed;
 - (b) Directing that a record be made of the proceedings;
 - (c) Appointing an expert to assist;
 - (d) Authorizing counsel for a person who has been arrested, or appeared before the Court in response to a summons, to participate, or where there has not yet been such an arrest or appearance or counsel has not been designated, appointing another counsel to attend and represent the interests of the defence;
 - (e) Naming one of its members or, if necessary, another available judge of the Pre-Trial or Trial Division to observe and make recommendations or orders regarding the collection and preservation of evidence and the questioning of persons;
 - (f) Taking such other action as may be necessary to collect or preserve evidence.
3. (a) Where the Prosecutor has not sought measures pursuant to this article but the Pre-Trial Chamber considers that such measures are required to preserve evidence that it deems would be essential for the defence at trial, it shall consult with the Prosecutor as to whether there is good reason for the Prosecutor's failure to request the measures. If upon consultation, the Pre-Trial Chamber concludes that the Prosecutor's failure to request such measures is unjustified, the Pre-Trial Chamber may take such measures on its own initiative.
- (b) A decision of the Pre-Trial Chamber to act on its own initiative under this paragraph may be appealed by the Prosecutor. The appeal shall be heard on an expedited basis.

4. The admissibility of evidence preserved or collected for trial pursuant to this article, or the record thereof, shall be governed at trial by article 69, and given such weight as determined by the Trial Chamber.

Article 57

Functions and powers of the Pre-Trial Chamber

1. Unless otherwise provided in this Statute, the Pre-Trial Chamber shall exercise its functions in accordance with the provisions of this article.
2. (a) Orders or rulings of the Pre-Trial Chamber issued under articles 15, 18, 19, 54, paragraph 2, 61, paragraph 7, and 72 must be concurred in by a majority of its judges.
(b) In all other cases, a single judge of the Pre-Trial Chamber may exercise the functions provided for in this Statute, unless otherwise provided for in the Rules of Procedure and Evidence or by a majority of the Pre-Trial Chamber.
3. In addition to its other functions under this Statute, the Pre-Trial Chamber may:
 - (a) At the request of the Prosecutor, issue such orders and warrants as may be required for the purposes of an investigation;
 - (b) Upon the request of a person who has been arrested or has appeared pursuant to a summons under article 58, issue such orders, including measures such as those described in article 56, or seek such cooperation pursuant to Part 9 as may be necessary to assist the person in the preparation of his or her defence;
 - (c) Where necessary, provide for the protection and privacy of victims and witnesses, the preservation of evidence, the protection of persons who have been arrested or appeared in response to a summons, and the protection of national security information;
 - (d) Authorize the Prosecutor to take specific investigative steps within the territory of a State Party without having secured the cooperation of that State under Part 9 if, whenever possible having regard to the views of the State concerned, the Pre-Trial Chamber has determined in that case that the State is clearly unable to execute a request for cooperation due to the unavailability of any authority or any component of its judicial system competent to execute the request for cooperation under Part 9;
 - (e) Where a warrant of arrest or a summons has been issued under article 58, and having due regard to the strength of the evidence and the rights of the parties concerned, as provided for in this Statute and the Rules of Procedure and Evidence, seek the cooperation of States pursuant to article 93, paragraph 1 (k), to take protective measures for the purpose of forfeiture, in particular for the ultimate benefit of victims.

Article 58

Issuance by the Pre-Trial Chamber of a warrant of arrest or a summons to appear

1. At any time after the initiation of an investigation, the Pre-Trial Chamber shall, on the application of the Prosecutor, issue a warrant of arrest of a person if, having examined the application and the evidence or other information submitted by the Prosecutor, it is satisfied that:
 - (a) There are reasonable grounds to believe that the person has committed a crime within the jurisdiction of the Court; and
 - (b) The arrest of the person appears necessary:
 - (i) To ensure the person's appearance at trial;
 - (ii) To ensure that the person does not obstruct or endanger the investigation or the court proceedings; or
 - (iii) Where applicable, to prevent the person from continuing with the commission of that crime or a related crime which is within the jurisdiction of the Court and which arises out of the same circumstances.
2. The application of the Prosecutor shall contain:
 - (a) The name of the person and any other relevant identifying information;
 - (b) A specific reference to the crimes within the jurisdiction of the Court which the person is alleged to have committed;
 - (c) A concise statement of the facts which are alleged to constitute those crimes;
 - (d) A summary of the evidence and any other information which establish reasonable grounds to believe that the person committed those crimes; and

- (e) The reason why the Prosecutor believes that the arrest of the person is necessary.
3. The warrant of arrest shall contain:
 - (a) The name of the person and any other relevant identifying information;
 - (b) A specific reference to the crimes within the jurisdiction of the Court for which the person's arrest is sought; and
 - (c) A concise statement of the facts which are alleged to constitute those crimes.
4. The warrant of arrest shall remain in effect until otherwise ordered by the Court.
5. On the basis of the warrant of arrest, the Court may request the provisional arrest or the arrest and surrender of the person under Part 9.
6. The Prosecutor may request the Pre-Trial Chamber to amend the warrant of arrest by modifying or adding to the crimes specified therein. The Pre-Trial Chamber shall so amend the warrant if it is satisfied that there are reasonable grounds to believe that the person committed the modified or additional crimes.
7. As an alternative to seeking a warrant of arrest, the Prosecutor may submit an application requesting that the Pre-Trial Chamber issue a summons for the person to appear. If the Pre-Trial Chamber is satisfied that there are reasonable grounds to believe that the person committed the crime alleged and that a summons is sufficient to ensure the person's appearance, it shall issue the summons, with or without conditions restricting liberty (other than detention) if provided for by national law, for the person to appear. The summons shall contain:
 - (a) The name of the person and any other relevant identifying information;
 - (b) The specified date on which the person is to appear;
 - (c) A specific reference to the crimes within the jurisdiction of the Court which the person is alleged to have committed; and
 - (d) A concise statement of the facts which are alleged to constitute the crime. The summons shall be served on the person.

Article 59

Arrest proceedings in the custodial State

1. A State Party which has received a request for provisional arrest or for arrest and surrender shall immediately take steps to arrest the person in question in accordance with its laws and the provisions of Part 9.
2. A person arrested shall be brought promptly before the competent judicial authority in the custodial State which shall determine, in accordance with the law of that State, that:
 - (a) The warrant applies to that person;
 - (b) The person has been arrested in accordance with the proper process; and
 - (c) The person's rights have been respected.
3. The person arrested shall have the right to apply to the competent authority in the custodial State for interim release pending surrender.
4. In reaching a decision on any such application, the competent authority in the custodial State shall consider whether, given the gravity of the alleged crimes, there are urgent and exceptional circumstances to justify interim release and whether necessary safeguards exist to ensure that the custodial State can fulfil its duty to surrender the person to the Court. It shall not be open to the competent authority of the custodial State to consider whether the warrant of arrest was properly issued in accordance with article 58, paragraph 1 (a) and (b).
5. The Pre-Trial Chamber shall be notified of any request for interim release and shall make recommendations to the competent authority in the custodial State. The competent authority in the custodial State shall give full consideration to such recommendations, including any recommendations on measures to prevent the escape of the person, before rendering its decision.
6. If the person is granted interim release, the Pre-Trial Chamber may request periodic reports on the status of the interim release.
7. Once ordered to be surrendered by the custodial State, the person shall be delivered to the Court as soon as possible.

Article 60

Initial proceedings before the Court

1. Upon the surrender of the person to the Court, or the person's appearance before the Court voluntarily or pursuant to a summons, the Pre-Trial Chamber shall satisfy itself that the person has been informed of the crimes which he or she is alleged to have committed, and of his or her rights under this Statute, including the right to apply for interim release pending trial.
2. A person subject to a warrant of arrest may apply for interim release pending trial. If the Pre-Trial Chamber is satisfied that the conditions set forth in article 58, paragraph 1, are met, the person shall continue to be detained. If it is not so satisfied, the Pre-Trial Chamber shall release the person, with or without conditions.
3. The Pre-Trial Chamber shall periodically review its ruling on the release or detention of the person, and may do so at any time on the request of the Prosecutor or the person. Upon such review, it may modify its ruling as to detention, release or conditions of release, if it is satisfied that changed circumstances so require.
4. The Pre-Trial Chamber shall ensure that a person is not detained for an unreasonable period prior to trial due to inexcusable delay by the Prosecutor. If such delay occurs, the Court shall consider releasing the person, with or without conditions.
5. If necessary, the Pre-Trial Chamber may issue a warrant of arrest to secure the presence of a person who has been released.

Article 61

Confirmation of the charges before trial

1. Subject to the provisions of paragraph 2, within a reasonable time after the person's surrender or voluntary appearance before the Court, the Pre-Trial Chamber shall hold a hearing to confirm the charges on which the Prosecutor intends to seek trial. The hearing shall be held in the presence of the Prosecutor and the person charged, as well as his or her counsel.
2. The Pre-Trial Chamber may, upon request of the Prosecutor or on its own motion, hold a hearing in the absence of the person charged to confirm the charges on which the Prosecutor intends to seek trial when the person has:
 - (a) Waived his or her right to be present; or
 - (b) Fled or cannot be found and all reasonable steps have been taken to secure his or her appearance before the Court and to inform the person of the charges and that a hearing to confirm those charges will be held. In that case, the person shall be represented by counsel where the Pre-Trial Chamber determines that it is in the interests of justice.
3. Within a reasonable time before the hearing, the person shall:
 - (a) Be provided with a copy of the document containing the charges on which the Prosecutor intends to bring the person to trial; and
 - (b) Be informed of the evidence on which the Prosecutor intends to rely at the hearing. The Pre-Trial Chamber may issue orders regarding the disclosure of information for the purposes of the hearing.
4. Before the hearing, the Prosecutor may continue the investigation and may amend or withdraw any charges. The person shall be given reasonable notice before the hearing of any amendment to or withdrawal of charges. In case of a withdrawal of charges, the Prosecutor shall notify the Pre-Trial Chamber of the reasons for the withdrawal.
5. At the hearing, the Prosecutor shall support each charge with sufficient evidence to establish substantial grounds to believe that the person committed the crime charged. The Prosecutor may rely on documentary or summary evidence and need not call the witnesses expected to testify at the trial.
6. At the hearing, the person may:
 - (a) Object to the charges;
 - (b) Challenge the evidence presented by the Prosecutor; and
 - (c) Present evidence.
7. The Pre-Trial Chamber shall, on the basis of the hearing, determine whether there is sufficient evidence to establish substantial grounds to believe that the person committed each of the crimes charged. Based on its determination, the Pre-Trial Chamber shall:
 - (a) Confirm those charges in relation to which it has determined that there is sufficient evidence, and commit the person to a Trial Chamber for trial on the charges as confirmed;

- (b) Decline to confirm those charges in relation to which it has determined that there is insufficient evidence;
 - (c) Adjourn the hearing and request the Prosecutor to consider:
 - (i) Providing further evidence or conducting further investigation with respect to a particular charge; or
 - (ii) Amending a charge because the evidence submitted appears to establish a different crime within the jurisdiction of the Court.
8. Where the Pre-Trial Chamber declines to confirm a charge, the Prosecutor shall not be precluded from subsequently requesting its confirmation if the request is supported by additional evidence.
9. After the charges are confirmed and before the trial has begun, the Prosecutor may, with the permission of the Pre-Trial Chamber and after notice to the accused, amend the charges. If the Prosecutor seeks to add additional charges or to substitute more serious charges, a hearing under this article to confirm those charges must be held. After commencement of the trial, the Prosecutor may, with the permission of the Trial Chamber, withdraw the charges.
10. Any warrant previously issued shall cease to have effect with respect to any charges which have not been confirmed by the Pre-Trial Chamber or which have been withdrawn by the Prosecutor.
11. Once the charges have been confirmed in accordance with this article, the Presidency shall constitute a Trial Chamber which, subject to paragraph 9 and to article 64, paragraph 4, shall be responsible for the conduct of subsequent proceedings and may exercise any function of the Pre-Trial Chamber that is relevant and capable of application in those proceedings.

Part VI. The trial

Article 62

Place of trial

Unless otherwise decided, the place of the trial shall be the seat of the Court.

Article 63

Trial in the presence of the accused

1. The accused shall be present during the trial.
2. If the accused, being present before the Court, continues to disrupt the trial, the Trial Chamber may remove the accused and shall make provision for him or her to observe the trial and instruct counsel from outside the courtroom, through the use of communications technology, if required. Such measures shall be taken only in exceptional circumstances after other reasonable alternatives have proved inadequate, and only for such duration as is strictly required.

Article 64

Functions and powers of the Trial Chamber

1. The functions and powers of the Trial Chamber set out in this article shall be exercised in accordance with this Statute and the Rules of Procedure and Evidence.
2. The Trial Chamber shall ensure that a trial is fair and expeditious and is conducted with full respect for the rights of the accused and due regard for the protection of victims and witnesses.
3. Upon assignment of a case for trial in accordance with this Statute, the Trial Chamber assigned to deal with the case shall:
 - (a) Confer with the parties and adopt such procedures as are necessary to facilitate the fair and expeditious conduct of the proceedings;
 - (b) Determine the language or languages to be used at trial; and
 - (c) Subject to any other relevant provisions of this Statute, provide for disclosure of documents or information not previously disclosed, sufficiently in advance of the commencement of the trial to enable adequate preparation for trial.
4. The Trial Chamber may, if necessary for its effective and fair functioning, refer preliminary issues to the Pre-Trial Chamber or, if necessary, to another available judge of the Pre-Trial Division.
5. Upon notice to the parties, the Trial Chamber may, as appropriate, direct that there be joinder or severance in respect of charges against more than one accused.

6. In performing its functions prior to trial or during the course of a trial, the Trial Chamber may, as necessary:
 - (a) Exercise any functions of the Pre-Trial Chamber referred to in article 61, paragraph 11;
 - (b) Require the attendance and testimony of witnesses and production of documents and other evidence by obtaining, if necessary, the assistance of States as provided in this Statute;
 - (c) Provide for the protection of confidential information;
 - (d) Order the production of evidence in addition to that already collected prior to the trial or presented during the trial by the parties;
 - (e) Provide for the protection of the accused, witnesses and victims; and
 - (f) Rule on any other relevant matters.
7. The trial shall be held in public. The Trial Chamber may, however, determine that special circumstances require that certain proceedings be in closed session for the purposes set forth in article 68, or to protect confidential or sensitive information to be given in evidence.
8.
 - (a) At the commencement of the trial, the Trial Chamber shall have read to the accused the charges previously confirmed by the Pre-Trial Chamber. The Trial Chamber shall satisfy itself that the accused understands the nature of the charges. It shall afford him or her the opportunity to make an admission of guilt in accordance with article 65 or to plead not guilty.
 - (b) At the trial, the presiding judge may give directions for the conduct of proceedings, including to ensure that they are conducted in a fair and impartial manner. Subject to any directions of the presiding judge, the parties may submit evidence in accordance with the provisions of this Statute.
9. The Trial Chamber shall have, *inter alia*, the power on application of a party or on its own motion to:
 - (a) Rule on the admissibility or relevance of evidence; and
 - (b) Take all necessary steps to maintain order in the course of a hearing.
10. The Trial Chamber shall ensure that a complete record of the trial, which accurately reflects the proceedings, is made and that it is maintained and preserved by the Registrar.

Article 65

Proceedings on an admission of guilt

1. Where the accused makes an admission of guilt pursuant to article 64, paragraph 8 (a), the Trial Chamber shall determine whether:
 - (a) The accused understands the nature and consequences of the admission of guilt;
 - (b) The admission is voluntarily made by the accused after sufficient consultation with defence counsel; and
 - (c) The admission of guilt is supported by the facts of the case that are contained in:
 - (i) The charges brought by the Prosecutor and admitted by the accused;
 - (ii) Any materials presented by the Prosecutor which supplement the charges and which the accused accepts; and
 - (iii) Any other evidence, such as the testimony of witnesses, presented by the Prosecutor or the accused.
2. Where the Trial Chamber is satisfied that the matters referred to in paragraph 1 are established, it shall consider the admission of guilt, together with any additional evidence presented, as establishing all the essential facts that are required to prove the crime to which the admission of guilt relates, and may convict the accused of that crime.
3. Where the Trial Chamber is not satisfied that the matters referred to in paragraph 1 are established, it shall consider the admission of guilt as not having been made, in which case it shall order that the trial be continued under the ordinary trial procedures provided by this Statute and may remit the case to another Trial Chamber.
4. Where the Trial Chamber is of the opinion that a more complete presentation of the facts of the case is required in the interests of justice, in particular the interests of the victims, the Trial Chamber may:
 - (a) Request the Prosecutor to present additional evidence, including the testimony of witnesses; or
 - (b) Order that the trial be continued under the ordinary trial procedures provided by this Statute, in which case it shall consider the admission of guilt as not having been made and may remit the case to another Trial Chamber.
5. Any discussions between the Prosecutor and the defence regarding modification

of the charges, the admission of guilt or the penalty to be imposed shall not be binding on the Court.

Article 66

Presumption of innocence

1. Everyone shall be presumed innocent until proved guilty before the Court in accordance with the applicable law.
2. The onus is on the Prosecutor to prove the guilt of the accused.
3. In order to convict the accused, the Court must be convinced of the guilt of the accused beyond reasonable doubt.

Article 67

Rights of the accused

1. In the determination of any charge, the accused shall be entitled to a public hearing, having regard to the provisions of this Statute, to a fair hearing conducted impartially, and to the following minimum guarantees, in full equality:
 - (a) To be informed promptly and in detail of the nature, cause and content of the charge, in a language which the accused fully understands and speaks;
 - (b) To have adequate time and facilities for the preparation of the defence and to communicate freely with counsel of the accused's choosing in confidence;
 - (c) To be tried without undue delay;
 - (d) Subject to article 63, paragraph 2, to be present at the trial, to conduct the defence in person or through legal assistance of the accused's choosing, to be informed, if the accused does not have legal assistance, of this right and to have legal assistance assigned by the Court in any case where the interests of justice so require, and without payment if the accused lacks sufficient means to pay for it;
 - (e) To examine, or have examined, the witnesses against him or her and to obtain the attendance and examination of witnesses on his or her behalf under the same conditions as witnesses against him or her. The accused shall also be entitled to raise defences and to present other evidence admissible under this Statute;
 - (f) To have, free of any cost, the assistance of a competent interpreter and such translations as are necessary to meet the requirements of fairness, if any of the proceedings or documents presented to the Court are not in a language which the accused fully understands and speaks;
 - (g) Not to be compelled to testify or to confess guilt and to remain silent, without such silence being a consideration in the determination of guilt or innocence;
 - (h) To make an unsworn oral or written statement in his or her defence; and
 - (i) Not to have imposed on him or her any reversal of the burden of proof or any onus of rebuttal.
2. In addition to any other disclosure provided for in this Statute, the Prosecutor shall, as soon as practicable, disclose to the defence evidence in the Prosecutor's possession or control which he or she believes shows or tends to show the innocence of the accused, or to mitigate the guilt of the accused, or which may affect the credibility of prosecution evidence. In case of doubt as to the application of this paragraph, the Court shall decide.

Article 68

Protection of the victims and witnesses and their participation in the Proceedings

1. The Court shall take appropriate measures to protect the safety, physical and psychological well-being, dignity and privacy of victims and witnesses. In so doing, the Court shall have regard to all relevant factors, including age, gender as defined in article 7, paragraph 3, and health, and the nature of the crime, in particular, but not limited to, where the crime involves sexual or gender violence or violence against children. The Prosecutor shall take such measures particularly during the investigation and prosecution of such crimes. These measures shall not be prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused and a fair and impartial trial.
2. As an exception to the principle of public hearings provided for in article 67, the Chambers of the Court may, to protect victims and witnesses or an accused, conduct any part of the proceedings *in*

camera or allow the presentation of evidence by electronic or other special means. In particular, such measures shall be implemented in the case of a victim of sexual violence or a child who is a victim or a witness, unless otherwise ordered by the Court, having regard to all the circumstances, particularly the views of the victim or witness.

3. Where the personal interests of the victims are affected, the Court shall permit their views and concerns to be presented and considered at stages of the proceedings determined to be appropriate by the Court and in a manner which is not prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused and a fair and impartial trial. Such views and concerns may be presented by the legal representatives of the victims where the Court considers it appropriate, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

4. The Victims and Witnesses Unit may advise the Prosecutor and the Court on appropriate protective measures, security arrangements, counselling and assistance as referred to in article 43, paragraph 6.

5. Where the disclosure of evidence or information pursuant to this Statute may lead to the grave endangerment of the security of a witness or his or her family, the Prosecutor may, for the purposes of any proceedings conducted prior to the commencement of the trial, withhold such evidence or information and instead submit a summary thereof. Such measures shall be exercised in a manner which is not prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused and a fair and impartial trial.

6. A State may make an application for necessary measures to be taken in respect of the protection of its servants or agents and the protection of confidential or sensitive information.

Article 69

Evidence

1. Before testifying, each witness shall, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence, give an undertaking as to the truthfulness of the evidence to be given by that witness.

2. The testimony of a witness at trial shall be given in person, except to the extent provided by the measures set forth in article 68 or in the Rules of Procedure and Evidence. The Court may also permit the giving of *viva voce* (oral) or recorded testimony of a witness by means of video or audio technology, as well as the introduction of documents or written transcripts, subject to this Statute and in accordance with the Rules of Procedure and Evidence. These measures shall not be prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused.

3. The parties may submit evidence relevant to the case, in accordance with article 64. The Court shall have the authority to request the submission of all evidence that it considers necessary for the determination of the truth.

4. The Court may rule on the relevance or admissibility of any evidence, taking into account, *inter alia*, the probative value of the evidence and any prejudice that such evidence may cause to a fair trial or to a fair evaluation of the testimony of a witness, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

5. The Court shall respect and observe privileges on confidentiality as provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

6. The Court shall not require proof of facts of common knowledge but may take judicial notice of them.

7. Evidence obtained by means of a violation of this Statute or internationally recognized human rights shall not be admissible if:

- (a) The violation casts substantial doubt on the reliability of the evidence; or
- (b) The admission of the evidence would be antithetical to and would seriously damage the integrity of the proceedings.

8. When deciding on the relevance or admissibility of evidence collected by a State, the Court shall not rule on the application of the State's national law.

Article 70

Offences against the administration of justice

1. The Court shall have jurisdiction over the following offences against its administration of justice when committed intentionally:

- (a) Giving false testimony when under an obligation pursuant to article 69, paragraph 1, to tell the truth;
- (b) Presenting evidence that the party knows is false or forged;

- (c) Corruptly influencing a witness, obstructing or interfering with the attendance or testimony of a witness, retaliating against a witness for giving testimony or destroying, tampering with or interfering with the collection of evidence;
 - (d) Impeding, intimidating or corruptly influencing an official of the Court for the purpose of forcing or persuading the official not to perform, or to perform improperly, his or her duties;
 - (e) Retaliating against an official of the Court on account of duties performed by that or another official;
 - (f) Soliciting or accepting a bribe as an official of the Court in connection with his or her official duties.
2. The principles and procedures governing the Court's exercise of jurisdiction over offences under this article shall be those provided for in the Rules of Procedure and Evidence. The conditions for providing international cooperation to the Court with respect to its proceedings under this article shall be governed by the domestic laws of the requested State.
3. In the event of conviction, the Court may impose a term of imprisonment not exceeding five years, or a fine in accordance with the Rules of Procedure and Evidence, or both.
4. (a) Each State Party shall extend its criminal laws penalizing offences against the integrity of its own investigative or judicial process to offences against the administration of justice referred to in this article, committed on its territory, or by one of its nationals;
- (b) Upon request by the Court, whenever it deems it proper, the State Party shall submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution. Those authorities shall treat such cases with diligence and devote sufficient resources to enable them to be conducted effectively.

Article 71

Sanctions for misconduct before the Court

1. The Court may sanction persons present before it who commit misconduct, including disruption of its proceedings or deliberate refusal to comply with its directions, by administrative measures other than imprisonment, such as temporary or permanent removal from the courtroom, a fine or other similar measures provided for in the Rules of Procedure and Evidence.
2. The procedures governing the imposition of the measures set forth in paragraph 1 shall be those provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

Article 72

Protection of national security information

1. This article applies in any case where the disclosure of the information or documents of a State would, in the opinion of that State, prejudice its national security interests. Such cases include those falling within the scope of article 56, paragraphs 2 and 3, article 61, paragraph 3, article 64, paragraph 3, article 67, paragraph 2, article 68, paragraph 6, article 87, paragraph 6 and article 93, as well as cases arising at any other stage of the proceedings where such disclosure may be at issue.
2. This article shall also apply when a person who has been requested to give information or evidence has refused to do so or has referred the matter to the State on the ground that disclosure would prejudice the national security interests of a State and the State concerned confirms that it is of the opinion that disclosure would prejudice its national security interests.
3. Nothing in this article shall prejudice the requirements of confidentiality applicable under article 54, paragraph 3 (e) and (f), or the application of article 73.
4. If a State learns that information or documents of the State are being, or are likely to be, disclosed at any stage of the proceedings, and it is of the opinion that disclosure would prejudice its national security interests, that State shall have the right to intervene in order to obtain resolution of the issue in accordance with this article.
5. If, in the opinion of a State, disclosure of information would prejudice its national security interests, all reasonable steps will be taken by the State, acting in conjunction with the Prosecutor, the defence or the Pre-Trial Chamber or Trial Chamber, as the case may be, to seek to resolve the matter by cooperative means. Such steps may include:
- (a) Modification or clarification of the request;
 - (b) A determination by the Court regarding the relevance of the information or evidence sought, or a determination as to whether the evidence, though relevant, could be or has been obtained from a source other than the requested State;

- (c) Obtaining the information or evidence from a different source or in a different form; or
 - (d) Agreement on conditions under which the assistance could be provided including, among other things, providing summaries or redactions, limitations on disclosure, use of *in camera* or *ex parte* proceedings, or other protective measures permissible under the Statute and the Rules of Procedure and Evidence.
6. Once all reasonable steps have been taken to resolve the matter through cooperative means, and if the State considers that there are no means or conditions under which the information or documents could be provided or disclosed without prejudice to its national security interests, it shall so notify the Prosecutor or the Court of the specific reasons for its decision, unless a specific description of the reasons would itself necessarily result in such prejudice to the State's national security interests.
7. Thereafter, if the Court determines that the evidence is relevant and necessary for the establishment of the guilt or innocence of the accused, the Court may undertake the following actions:
- (a) Where disclosure of the information or document is sought pursuant to a request for cooperation under Part 9 or the circumstances described in paragraph 2, and the State has invoked the ground for refusal referred to in article 93, paragraph 4:
 - (i) The Court may, before making any conclusion referred to in subparagraph 7 (a)
 - (ii), request further consultations for the purpose of considering the State's representations, which may include, as appropriate, hearings *in camera* and *ex parte*;
 - (ii) If the Court concludes that, by invoking the ground for refusal under article 93, paragraph 4, in the circumstances of the case, the requested State is not acting in accordance with its obligations under this Statute, the Court may refer the matter in accordance with article 87, paragraph 7, specifying the reasons for its conclusion; and
 - (iii) The Court may make such inference in the trial of the accused as to the existence or non-existence of a fact, as may be appropriate in the circumstances; or
 - (b) In all other circumstances:
 - (i) Order disclosure; or
 - (ii) To the extent it does not order disclosure, make such inference in the trial of the accused as to the existence or non-existence of a fact, as may be appropriate in the circumstances.

Article 73

Third-party information or documents

If a State Party is requested by the Court to provide a document or information in its custody, possession or control, which was disclosed to it in confidence by a State, intergovernmental organization or international organization, it shall seek the consent of the originator to disclose that document or information. If the originator is a State Party, it shall either consent to disclosure of the information or document or undertake to resolve the issue of disclosure with the Court, subject to the provisions of article 72. If the originator is not a State Party and refuses to consent to disclosure, the requested State shall inform the Court that it is unable to provide the document or information because of a pre-existing obligation of confidentiality to the originator.

Article 74

Requirements for the decision

1. All the judges of the Trial Chamber shall be present at each stage of the trial and throughout their deliberations. The Presidency may, on a case-by-case basis, designate, as available, one or more alternate judges to be present at each stage of the trial and to replace a member of the Trial Chamber if that member is unable to continue attending.
2. The Trial Chamber's decision shall be based on its evaluation of the evidence and the entire proceedings. The decision shall not exceed the facts and circumstances described in the charges and any amendments to the charges. The Court may base its decision only on evidence submitted and discussed before it at the trial.
3. The judges shall attempt to achieve unanimity in their decision, failing which the decision shall be taken by a majority of the judges.
4. The deliberations of the Trial Chamber shall remain secret.
5. The decision shall be in writing and shall contain a full and reasoned statement of the Trial Chamber's findings on the evidence and conclusions. The Trial Chamber shall issue one decision. When

there is no unanimity, the Trial Chamber's decision shall contain the views of the majority and the minority. The decision or a summary thereof shall be delivered in open court.

Article 75

Reparations to victims

1. The Court shall establish principles relating to reparations to, or in respect of, victims, including restitution, compensation and rehabilitation. On this basis, in its decision the Court may, either upon request or on its own motion in exceptional circumstances, determine the scope and extent of any damage, loss and injury to, or in respect of, victims and will state the principles on which it is acting.
2. The Court may make an order directly against a convicted person specifying appropriate reparations to, or in respect of, victims, including restitution, compensation and rehabilitation. Where appropriate, the Court may order that the award for reparations be made through the Trust Fund provided for in article 79.
3. Before making an order under this article, the Court may invite and shall take account of representations from or on behalf of the convicted person, victims, other interested persons or interested States.
4. In exercising its power under this article, the Court may, after a person is convicted of a crime within the jurisdiction of the Court, determine whether, in order to give effect to an order which it may make under this article, it is necessary to seek measures under article 93, paragraph 1.
5. A State Party shall give effect to a decision under this article as if the provisions of article 109 were applicable to this article.
6. Nothing in this article shall be interpreted as prejudicing the rights of victims under national or international law.

Article 76

Sentencing

1. In the event of a conviction, the Trial Chamber shall consider the appropriate sentence to be imposed and shall take into account the evidence presented and submissions made during the trial that are relevant to the sentence.
2. Except where article 65 applies and before the completion of the trial, the Trial Chamber may on its own motion and shall, at the request of the Prosecutor or the accused, hold a further hearing to hear any additional evidence or submissions relevant to the sentence, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.
3. Where paragraph 2 applies, any representations under article 75 shall be heard during the further hearing referred to in paragraph 2 and, if necessary, during any additional hearing.
4. The sentence shall be pronounced in public and, wherever possible, in the presence of the accused.

Part VII. Penalties

Article 77

Applicable penalties

1. Subject to article 110, the Court may impose one of the following penalties on a person convicted of a crime referred to in article 5 of this Statute:
 - (a) Imprisonment for a specified number of years, which may not exceed a maximum of 30 years; or
 - (b) A term of life imprisonment when justified by the extreme gravity of the crime and the individual circumstances of the convicted person.
2. In addition to imprisonment, the Court may order:
 - (a) A fine under the criteria provided for in the Rules of Procedure and Evidence;
 - (b) A forfeiture of proceeds, property and assets derived directly or indirectly from that crime, without prejudice to the rights of bona fide third parties.

Article 78

Determination of the sentence

1. In determining the sentence, the Court shall, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence, take into account such factors as the gravity of the crime and the individual circumstances of the convicted person.
2. In imposing a sentence of imprisonment, the Court shall deduct the time, if any, previously spent in detention in accordance with an order of the Court. The Court may deduct any time otherwise spent in detention in connection with conduct underlying the crime.
3. When a person has been convicted of more than one crime, the Court shall pronounce a sentence for each crime and a joint sentence specifying the total period of imprisonment. This period shall be no less than the highest individual sentence pronounced and shall not exceed 30 years imprisonment or a sentence of life imprisonment in conformity with article 77, paragraph 1 (b).

Article 79

Trust Fund

1. A Trust Fund shall be established by decision of the Assembly of States Parties for the benefit of victims of crimes within the jurisdiction of the Court, and of the families of such victims.
2. The Court may order money and other property collected through fines or forfeiture to be transferred, by order of the Court, to the Trust Fund.
3. The Trust Fund shall be managed according to criteria to be determined by the Assembly of States Parties.

Article 80

Non-prejudice to national application of penalties and national laws

Nothing in this Part affects the application by States of penalties prescribed by their national law, nor the law of States which do not provide for penalties prescribed in this Part.

Part VIII. Appeal and Revision

Article 81

Appeal against decision of acquittal or conviction or against sentence

1. A decision under article 74 may be appealed in accordance with the Rules of Procedure and Evidence as follows:
 - (a) The Prosecutor may make an appeal on any of the following grounds:
 - (i) Procedural error,
 - (ii) Error of fact, or
 - (iii) Error of law;
 - (b) The convicted person, or the Prosecutor on that person's behalf, may make an appeal on any of the following grounds:
 - (i) Procedural error,
 - (ii) Error of fact,
 - (iii) Error of law, or
 - (iv) Any other ground that affects the fairness or reliability of the proceedings or decision.
2.
 - (a) A sentence may be appealed, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence, by the Prosecutor or the convicted person on the ground of disproportion between the crime and the sentence;
 - (b) If on an appeal against sentence the Court considers that there are grounds on which the conviction might be set aside, wholly or in part, it may invite the Prosecutor and the convicted person to submit grounds under article 81, paragraph 1 (a) or (b), and may render a decision on conviction in accordance with article 83;
 - (c) The same procedure applies when the Court, on an appeal against conviction only, considers that there are grounds to reduce the sentence under paragraph 2 (a).

3.
 - (a) Unless the Trial Chamber orders otherwise, a convicted person shall remain in custody pending an appeal;
 - (b) When a convicted person's time in custody exceeds the sentence of imprisonment imposed, that person shall be released, except that if the Prosecutor is also appealing, the release may be subject to the conditions under subparagraph (c) below;
 - (c) In case of an acquittal, the accused shall be released immediately, subject to the following:
 - (i) Under exceptional circumstances, and having regard, *inter alia*, to the concrete risk of flight, the seriousness of the offence charged and the probability of success on appeal, the Trial Chamber, at the request of the Prosecutor, may maintain the detention of the person pending appeal;
 - (ii) A decision by the Trial Chamber under subparagraph (c) (i) may be appealed in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.
4. Subject to the provisions of paragraph 3 (a) and (b), execution of the decision or sentence shall be suspended during the period allowed for appeal and for the duration of the appeal proceedings.

Article 82

Appeal against other decisions

1. Either party may appeal any of the following decisions in accordance with the Rules of Procedure and Evidence:
 - (a) A decision with respect to jurisdiction or admissibility;
 - (b) A decision granting or denying release of the person being investigated or prosecuted;
 - (c) A decision of the Pre-Trial Chamber to act on its own initiative under article 56, paragraph 3;
 - (d) A decision that involves an issue that would significantly affect the fair and expeditious conduct of the proceedings or the outcome of the trial, and for which, in the opinion of the Pre-Trial or Trial Chamber, an immediate resolution by the Appeals Chamber may materially advance the proceedings.
2. A decision of the Pre-Trial Chamber under article 57, paragraph 3 (d), may be appealed against by the State concerned or by the Prosecutor, with the leave of the Pre-Trial Chamber. The appeal shall be heard on an expedited basis.
3. An appeal shall not of itself have suspensive effect unless the Appeals Chamber so orders, upon request, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.
4. A legal representative of the victims, the convicted person or a bona fide owner of property adversely affected by an order under article 75 may appeal against the order for reparations, as provided in the Rules of Procedure and Evidence.

Article 83

Proceedings on appeal

1. For the purposes of proceedings under article 81 and this article, the Appeals Chamber shall have all the powers of the Trial Chamber.
2. If the Appeals Chamber finds that the proceedings appealed from were unfair in a way that affected the reliability of the decision or sentence, or that the decision or sentence appealed from was materially affected by error of fact or law or procedural error, it may:
 - (a) Reverse or amend the decision or sentence; or
 - (b) Order a new trial before a different Trial Chamber. For these purposes, the Appeals Chamber may remand a factual issue to the original Trial Chamber for it to determine the issue and to report back accordingly, or may itself call evidence to determine the issue. When the decision or sentence has been appealed only by the person convicted, or the Prosecutor on that person's behalf, it cannot be amended to his or her detriment.
3. If in an appeal against sentence the Appeals Chamber finds that the sentence is disproportionate to the crime, it may vary the sentence in accordance with Part 7.
4. The judgement of the Appeals Chamber shall be taken by a majority of the judges and shall be delivered in open court. The judgement shall state the reasons on which it is based. When there is no unanimity, the judgement of the Appeals Chamber shall contain the views of the majority and the minority, but a judge may deliver a separate or dissenting opinion on a question of law.

5. The Appeals Chamber may deliver its judgement in the absence of the person acquitted or convicted.

Article 84

Revision of conviction or sentence

1. The convicted person or, after death, spouses, children, parents or one person alive at the time of the accused's death who has been given express written instructions from the accused to bring such a claim, or the Prosecutor on the person's behalf, may apply to the Appeals Chamber to revise the final judgement of conviction or sentence on the grounds that:

- (a) New evidence has been discovered that:
 - (i) Was not available at the time of trial, and such unavailability was not wholly or partially attributable to the party making application; and
 - (ii) Is sufficiently important that had it been proved at trial it would have been likely to have resulted in a different verdict;
- (b) It has been newly discovered that decisive evidence, taken into account at trial and upon which the conviction depends, was false, forged or falsified;
- (c) One or more of the judges who participated in conviction or confirmation of the charges has committed, in that case, an act of serious misconduct or serious breach of duty of sufficient gravity to justify the removal of that judge or those judges from office under article 46.

2. The Appeals Chamber shall reject the application if it considers it to be unfounded. If it determines that the application is meritorious, it may, as appropriate:

- (a) Reconvene the original Trial Chamber;
- (b) Constitute a new Trial Chamber; or
- (c) Retain jurisdiction over the matter, with a view to, after hearing the parties in the manner set forth in the Rules of Procedure and Evidence, arriving at a determination on whether the judgement should be revised.

Article 85

Compensation to an arrested or convicted person

1. Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation.

2. When a person has by a final decision been convicted of a criminal offence, and when subsequently his or her conviction has been reversed on the ground that a new or newly discovered fact shows conclusively that there has been a miscarriage of justice, the person who has suffered punishment as a result of such conviction shall be compensated according to law, unless it is proved that the non-disclosure of the unknown fact in time is wholly or partly attributable to him or her.

3. In exceptional circumstances, where the Court finds conclusive facts showing that there has been a grave and manifest miscarriage of justice, it may in its discretion award compensation, according to the criteria provided in the Rules of Procedure and Evidence, to a person who has been released from detention following a final decision of acquittal or a termination of the proceedings for that reason.

Part IX. International cooperation and judicial assistance

Article 86

General obligation to cooperate

States Parties shall, in accordance with the provisions of this Statute, cooperate fully with the Court in its investigation and prosecution of crimes within the jurisdiction of the Court.

Article 87

Requests for cooperation: general provisions

1. (a) The Court shall have the authority to make requests to States Parties for cooperation. The requests shall be transmitted through the diplomatic channel or any other appropriate channel as may be designated by each State Party upon ratification, acceptance, approval or

accession. Subsequent changes to the designation shall be made by each State Party in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

(b) When appropriate, without prejudice to the provisions of subparagraph (a), requests may also be transmitted through the International Criminal Police Organization or any appropriate regional organization.

2. Requests for cooperation and any documents supporting the request shall either be in or be accompanied by a translation into an official language of the requested State or one of the working languages of the Court, in accordance with the choice made by that State upon ratification, acceptance, approval or accession. Subsequent changes to this choice shall be made in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

3. The requested State shall keep confidential a request for cooperation and any documents supporting the request, except to the extent that the disclosure is necessary for execution of the request.

4. In relation to any request for assistance presented under this Part, the Court may take such measures, including measures related to the protection of information, as may be necessary to ensure the safety or physical or psychological well-being of any victims, potential witnesses and their families. The Court may request that any information that is made available under this Part shall be provided and handled in a manner that protects the safety and physical or psychological well-being of any victims, potential witnesses and their families.

5. (a) The Court may invite any State not party to this Statute to provide assistance under this Part on the basis of an *ad hoc* arrangement, an agreement with such State or any other appropriate basis.

(b) Where a State not party to this Statute, which has entered into an *ad hoc* arrangement or an agreement with the Court, fails to cooperate with requests pursuant to any such arrangement or agreement, the Court may so inform the Assembly of States Parties or, where the Security Council referred the matter to the Court, the Security Council.

6. The Court may ask any intergovernmental organization to provide information or documents. The Court may also ask for other forms of cooperation and assistance which may be agreed upon with such an organization and which are in accordance with its competence or mandate.

7. Where a State Party fails to comply with a request to cooperate by the Court contrary to the provisions of this Statute, thereby preventing the Court from exercising its functions and powers under this Statute, the Court may make a finding to that effect and refer the matter to the Assembly of States Parties or, where the Security Council referred the matter to the Court, to the Security Council.

Article 88

Availability of procedures under national law

States Parties shall ensure that there are procedures available under their national law for all of the forms of cooperation which are specified under this Part.

Article 89

Surrender of persons to the Court

1. The Court may transmit a request for the arrest and surrender of a person, together with the material supporting the request outlined in article 91, to any State on the territory of which that person may be found and shall request the cooperation of that State in the arrest and surrender of such a person. States Parties shall, in accordance with the provisions of this Part and the procedure under their national law, comply with requests for arrest and surrender.

2. Where the person sought for surrender brings a challenge before a national court on the basis of the principle of *ne bis in idem* as provided in article 20, the requested State shall immediately consult with the Court to determine if there has been a relevant ruling on admissibility. If the case is admissible, the requested State shall proceed with the execution of the request. If an admissibility ruling is pending, the requested State may postpone the execution of the request for surrender of the person until the Court makes a determination on admissibility.

3. (a) A State Party shall authorize, in accordance with its national procedural law, transportation through its territory of a person being surrendered to the Court by another State, except where transit through that State would impede or delay the surrender.

(b) A request by the Court for transit shall be transmitted in accordance with article 87. The request for transit shall contain:

- (i) A description of the person being transported;
 - (ii) A brief statement of the facts of the case and their legal characterization; and
 - (iii) The warrant for arrest and surrender;
- (c) A person being transported shall be detained in custody during the period of transit;
 - (d) No authorization is required if the person is transported by air and no landing is scheduled on the territory of the transit State;
 - (e) If an unscheduled landing occurs on the territory of the transit State, that State may require a request for transit from the Court as provided for in subparagraph (b). The transit State shall detain the person being transported until the request for transit is received and the transit is effected, provided that detention for purposes of this subparagraph may not be extended beyond 96 hours from the unscheduled landing unless the request is received within that time.
4. If the person sought is being proceeded against or is serving a sentence in the requested State for a crime different from that for which surrender to the Court is sought, the requested State, after making its decision to grant the request, shall consult with the Court.

Article 90

Competing requests

1. A State Party which receives a request from the Court for the surrender of a person under article 89 shall, if it also receives a request from any other State for the extradition of the same person for the same conduct which forms the basis of the crime for which the Court seeks the person's surrender, notify the Court and the requesting State of that fact.
2. Where the requesting State is a State Party, the requested State shall give priority to the request from the Court if:
- (a) The Court has, pursuant to article 18 or 19, made a determination that the case in respect of which surrender is sought is admissible and that determination takes into account the investigation or prosecution conducted by the requesting State in respect of its request for extradition; or
 - (b) The Court makes the determination described in subparagraph (a) pursuant to the requested State's notification under paragraph 1.
3. Where a determination under paragraph 2 (a) has not been made, the requested State may, at its discretion, pending the determination of the Court under paragraph 2 (b), proceed to deal with the request for extradition from the requesting State but shall not extradite the person until the Court has determined that the case is inadmissible. The Court's determination shall be made on an expedited basis.
4. If the requesting State is a State not Party to this Statute the requested State, if it is not under an international obligation to extradite the person to the requesting State, shall give priority to the request for surrender from the Court, if the Court has determined that the case is admissible.
5. Where a case under paragraph 4 has not been determined to be admissible by the Court, the requested State may, at its discretion, proceed to deal with the request for extradition from the requesting State.
6. In cases where paragraph 4 applies except that the requested State is under an existing international obligation to extradite the person to the requesting State not Party to this Statute, the requested State shall determine whether to surrender the person to the Court or extradite the person to the requesting State. In making its decision, the requested State shall consider all the relevant factors, including but not limited to:
- (a) The respective dates of the requests;
 - (b) The interests of the requesting State including, where relevant, whether the crime was committed in its territory and the nationality of the victims and of the person sought; and
 - (c) The possibility of subsequent surrender between the Court and the requesting State.
7. Where a State Party which receives a request from the Court for the surrender of a person also receives a request from any State for the extradition of the same person for conduct other than that which constitutes the crime for which the Court seeks the person's surrender:
- (a) The requested State shall, if it is not under an existing international obligation to extradite the person to the requesting State, give priority to the request from the Court;
 - (b) The requested State shall, if it is under an existing international obligation to extradite the person to the requesting State, determine whether to surrender the person to the Court or to extradite the person to the requesting State. In making its decision, the requested State shall

consider all the relevant factors, including but not limited to those set out in paragraph 6, but shall give special consideration to the relative nature and gravity of the conduct in question.

8. Where pursuant to a notification under this article, the Court has determined a case to be inadmissible, and subsequently extradition to the requesting State is refused, the requested State shall notify the Court of this decision.

Article 91

Contents of request for arrest and surrender

1. A request for arrest and surrender shall be made in writing. In urgent cases, a request may be made by any medium capable of delivering a written record, provided that the request shall be confirmed through the channel provided for in article 87, paragraph 1 (a).
2. In the case of a request for the arrest and surrender of a person for whom a warrant of arrest has been issued by the Pre-Trial Chamber under article 58, the request shall contain or be supported by:
 - (a) Information describing the person sought, sufficient to identify the person, and information as to that person's probable location;
 - (b) A copy of the warrant of arrest; and
 - (c) Such documents, statements or information as may be necessary to meet the requirements for the surrender process in the requested State, except that those requirements should not be more burdensome than those applicable to requests for extradition pursuant to treaties or arrangements between the requested State and other States and should, if possible, be less burdensome, taking into account the distinct nature of the Court.
3. In the case of a request for the arrest and surrender of a person already convicted, the request shall contain or be supported by:
 - (a) A copy of any warrant of arrest for that person;
 - (b) A copy of the judgement of conviction;
 - (c) Information to demonstrate that the person sought is the one referred to in the judgement of conviction; and
 - (d) If the person sought has been sentenced, a copy of the sentence imposed and, in the case of a sentence for imprisonment, a statement of any time already served and the time remaining to be served.
4. Upon the request of the Court, a State Party shall consult with the Court, either generally or with respect to a specific matter, regarding any requirements under its national law that may apply under paragraph 2 (c). During the consultations, the State Party shall advise the Court of the specific requirements of its national law.

Article 92

Provisional arrest

1. In urgent cases, the Court may request the provisional arrest of the person sought, pending presentation of the request for surrender and the documents supporting the request as specified in article 91.
2. The request for provisional arrest shall be made by any medium capable of delivering a written record and shall contain:
 - (a) Information describing the person sought, sufficient to identify the person, and information as to that person's probable location;
 - (b) A concise statement of the crimes for which the person's arrest is sought and of the facts which are alleged to constitute those crimes, including, where possible, the date and location of the crime;
 - (c) A statement of the existence of a warrant of arrest or a judgement of conviction against the person sought; and
 - (d) A statement that a request for surrender of the person sought will follow.
3. A person who is provisionally arrested may be released from custody if the requested State has not received the request for surrender and the documents supporting the request as specified in article 91 within the time limits specified in the Rules of Procedure and Evidence. However, the person may consent to surrender before the expiration of this period if permitted by the law of the requested State. In such a case, the requested State shall proceed to surrender the person to the Court as soon as possible.

4. The fact that the person sought has been released from custody pursuant to paragraph 3 shall not prejudice the subsequent arrest and surrender of that person if the request for surrender and the documents supporting the request are delivered at a later date.

Article 93

Other forms of cooperation

1. States Parties shall, in accordance with the provisions of this Part and under procedures of national law, comply with requests by the Court to provide the following assistance in relation to investigations or prosecutions:

- (a) The identification and whereabouts of persons or the location of items;
- (b) The taking of evidence, including testimony under oath, and the production of evidence, including expert opinions and reports necessary to the Court;
- (c) The questioning of any person being investigated or prosecuted;
- (d) The service of documents, including judicial documents;
- (e) Facilitating the voluntary appearance of persons as witnesses or experts before the Court;
- (f) The temporary transfer of persons as provided in paragraph 7;
- (g) The examination of places or sites, including the exhumation and examination of grave sites;
- (h) The execution of searches and seizures;
- (i) The provision of records and documents, including official records and documents;
- (j) The protection of victims and witnesses and the preservation of evidence;
- (k) The identification, tracing and freezing or seizure of proceeds, property and assets and instrumentalities of crimes for the purpose of eventual forfeiture, without prejudice to the rights of bona fide third parties; and
- (l) Any other type of assistance which is not prohibited by the law of the requested State, with a view to facilitating the investigation and prosecution of crimes within the jurisdiction of the Court.

2. The Court shall have the authority to provide an assurance to a witness or an expert appearing before the Court that he or she will not be prosecuted, detained or subjected to any restriction of personal freedom by the Court in respect of any act or omission that preceded the departure of that person from the requested State.

3. Where execution of a particular measure of assistance detailed in a request presented under paragraph 1, is prohibited in the requested State on the basis of an existing fundamental legal principle of general application, the requested State shall promptly consult with the Court to try to resolve the matter. In the consultations, consideration should be given to whether the assistance can be rendered in another manner or subject to conditions. If after consultations the matter cannot be resolved, the Court shall modify the request as necessary.

4. In accordance with article 72, a State Party may deny a request for assistance, in whole or in part, only if the request concerns the production of any documents or disclosure of evidence which relates to its national security.

5. Before denying a request for assistance under paragraph 1 (l), the requested State shall consider whether the assistance can be provided subject to specified conditions, or whether the assistance can be provided at a later date or in an alternative manner, provided that if the Court or the Prosecutor accepts the assistance subject to conditions, the Court or the Prosecutor shall abide by them.

6. If a request for assistance is denied, the requested State Party shall promptly inform the Court or the Prosecutor of the reasons for such denial.

7. (a) The Court may request the temporary transfer of a person in custody for purposes of identification or for obtaining testimony or other assistance. The person may be transferred if the following conditions are fulfilled:

- (i) The person freely gives his or her informed consent to the transfer; and
- (ii) The requested State agrees to the transfer, subject to such conditions as that State and the Court may agree.

(b) The person being transferred shall remain in custody. When the purposes of the transfer have been fulfilled, the Court shall return the person without delay to the requested State.

8. (a) The Court shall ensure the confidentiality of documents and information, except as required for the investigation and proceedings described in the request.

- (b) The requested State may, when necessary, transmit documents or information to the Prosecutor on a confidential basis. The Prosecutor may then use them solely for the purpose of generating new evidence.
 - (c) The requested State may, on its own motion or at the request of the Prosecutor, subsequently consent to the disclosure of such documents or information. They may then be used as evidence pursuant to the provisions of Parts 5 and 6 and in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.
9. (a)
- (i) In the event that a State Party receives competing requests, other than for surrender or extradition, from the Court and from another State pursuant to an international obligation, the State Party shall endeavour, in consultation with the Court and the other State, to meet both requests, if necessary by postponing or attaching conditions to one or the other request.
 - (ii) Failing that, competing requests shall be resolved in accordance with the principles established in article 90.
- (b) Where, however, the request from the Court concerns information, property or persons which are subject to the control of a third State or an international organization by virtue of an international agreement, the requested States shall so inform the Court and the Court shall direct its request to the third State or international organization.
10. (a) The Court may, upon request, cooperate with and provide assistance to a State Party conducting an investigation into or trial in respect of conduct which constitutes a crime within the jurisdiction of the Court or which constitutes a serious crime under the national law of the requesting State.
- (b) (i) The assistance provided under subparagraph (a) shall include, *inter alia*:
- a. The transmission of statements, documents or other types of evidence obtained in the course of an investigation or a trial conducted by the Court; and
 - b. The questioning of any person detained by order of the Court;
- (ii) In the case of assistance under subparagraph (b) (i) a:
- a. If the documents or other types of evidence have been obtained with the assistance of a State, such transmission shall require the consent of that State;
 - b. If the statements, documents or other types of evidence have been provided by a witness or expert, such transmission shall be subject to the provisions of article 68.
- (c) The Court may, under the conditions set out in this paragraph, grant a request for assistance under this paragraph from a State which is not a Party to this Statute.

Article 94

Postponement of execution of a request in respect of ongoing investigation or prosecution

1. If the immediate execution of a request would interfere with an ongoing investigation or prosecution of a case different from that to which the request relates, the requested State may postpone the execution of the request for a period of time agreed upon with the Court. However, the postponement shall be no longer than is necessary to complete the relevant investigation or prosecution in the requested State. Before making a decision to postpone, the requested State should consider whether the assistance may be immediately provided subject to certain conditions.
2. If a decision to postpone is taken pursuant to paragraph 1, the Prosecutor may, however, seek measures to preserve evidence, pursuant to article 93, paragraph 1 (j).

Article 95

Postponement of execution of a request in respect of an admissibility challenge

Where there is an admissibility challenge under consideration by the Court pursuant to article 18 or 19, the requested State may postpone the execution of a request under this Part pending a determination by the Court, unless the Court has specifically ordered that the Prosecutor may pursue the collection of such evidence pursuant to article 18 or 19.

Article 96

Contents of request for other forms of assistance under article 93

1. A request for other forms of assistance referred to in article 93 shall be made in writing. In urgent cases, a request may be made by any medium capable of delivering a written record, provided that the request shall be confirmed through the channel provided for in article 87, paragraph 1 (a).
2. The request shall, as applicable, contain or be supported by the following:
 - (a) A concise statement of the purpose of the request and the assistance sought, including the legal basis and the grounds for the request;
 - (b) As much detailed information as possible about the location or identification of any person or place that must be found or identified in order for the assistance sought to be provided;
 - (c) A concise statement of the essential facts underlying the request;
 - (d) The reasons for and details of any procedure or requirement to be followed;
 - (e) Such information as may be required under the law of the requested State in order to execute the request; and
 - (f) Any other information relevant in order for the assistance sought to be provided.
3. Upon the request of the Court, a State Party shall consult with the Court, either generally or with respect to a specific matter, regarding any requirements under its national law that may apply under paragraph 2 (e). During the consultations, the State Party shall advise the Court of the specific requirements of its national law.
4. The provisions of this article shall, where applicable, also apply in respect of a request for assistance made to the Court.

Article 97

Consultations

Where a State Party receives a request under this Part in relation to which it identifies problems which may impede or prevent the execution of the request, that State shall consult with the Court without delay in order to resolve the matter. Such problems may include, *inter alia*:

- (a) Insufficient information to execute the request;
- (b) In the case of a request for surrender, the fact that despite best efforts, the person sought cannot be located or that the investigation conducted has determined that the person in the requested State is clearly not the person named in the warrant; or
- (c) The fact that execution of the request in its current form would require the requested State to breach a pre-existing treaty obligation undertaken with respect to another State.

Article 98

Cooperation with respect to waiver of immunity and consent to Surrender

1. The Court may not proceed with a request for surrender or assistance which would require the requested State to act inconsistently with its obligations under international law with respect to the State or diplomatic immunity of a person or property of a third State, unless the Court can first obtain the cooperation of that third State for the waiver of the immunity.
2. The Court may not proceed with a request for surrender which would require the requested State to act inconsistently with its obligations under international agreements pursuant to which the consent of a sending State is required to surrender a person of that State to the Court, unless the Court can first obtain the cooperation of the sending State for the giving of consent for the surrender.

Article 99

Execution of requests under articles 93 and 96

1. Requests for assistance shall be executed in accordance with the relevant procedure under the law of the requested State and, unless prohibited by such law, in the manner specified in the request, including following any procedure outlined therein or permitting persons specified in the request to be present at and assist in the execution process.
2. In the case of an urgent request, the documents or evidence produced in response shall, at the request of the Court, be sent urgently.
3. Replies from the requested State shall be transmitted in their original language and form.

4. Without prejudice to other articles in this Part, where it is necessary for the successful execution of a request which can be executed without any compulsory measures, including specifically the interview of or taking evidence from a person on a voluntary basis, including doing so without the presence of the authorities of the requested State Party if it is essential for the request to be executed, and the examination without modification of a public site or other public place, the Prosecutor may execute such request directly on the territory of a State as follows:

(a) When the State Party requested is a State on the territory of which the crime is alleged to have been committed, and there has been a determination of admissibility pursuant to article 18 or 19, the Prosecutor may directly execute such request following all possible consultations with the requested State Party;

(b) In other cases, the Prosecutor may execute such request following consultations with the requested State Party and subject to any reasonable conditions or concerns raised by that State Party. Where the requested State Party identifies problems with the execution of a request pursuant to this subparagraph it shall, without delay, consult with the Court to resolve the matter.

5. Provisions allowing a person heard or examined by the Court under article 72 to invoke restrictions designed to prevent disclosure of confidential information connected with national security shall also apply to the execution of requests for assistance under this article.

Article 100

Costs

1. The ordinary costs for execution of requests in the territory of the requested State shall be borne by that State, except for the following, which shall be borne by the Court:

(a) Costs associated with the travel and security of witnesses and experts or the transfer under article 93 of persons in custody;

(b) Costs of translation, interpretation and transcription;

(c) Travel and subsistence costs of the judges, the Prosecutor, the Deputy Prosecutors, the Registrar, the Deputy Registrar and staff of any organ of the Court;

(d) Costs of any expert opinion or report requested by the Court;

(e) Costs associated with the transport of a person being surrendered to the Court by a custodial State; and

(f) Following consultations, any extraordinary costs that may result from the execution of a request.

2. The provisions of paragraph 1 shall, as appropriate, apply to requests from States Parties to the Court. In that case, the Court shall bear the ordinary costs of execution.

Article 101

Rule of speciality

1. A person surrendered to the Court under this Statute shall not be proceeded against, punished or detained for any conduct committed prior to surrender, other than the conduct or course of conduct which forms the basis of the crimes for which that person has been surrendered.

2. The Court may request a waiver of the requirements of paragraph 1 from the State which surrendered the person to the Court and, if necessary, the Court shall provide additional information in accordance with article 91. States Parties shall have the authority to provide a waiver to the Court and should endeavour to do so.

Article 102

Use of terms

For the purposes of this Statute:

(a) "surrender" means the delivering up of a person by a State to the Court, pursuant to this Statute.

(b) "extradition" means the delivering up of a person by one State to another as provided by treaty, convention or national legislation.

Part X. Enforcement

Article 103

Role of States in enforcement of sentences of imprisonment

1.
 - (a) A sentence of imprisonment shall be served in a State designated by the Court from a list of States which have indicated to the Court their willingness to accept sentenced persons.
 - (b) At the time of declaring its willingness to accept sentenced persons, a State may attach conditions to its acceptance as agreed by the Court and in accordance with this Part.
 - (c) A State designated in a particular case shall promptly inform the Court whether it accepts the Court's designation.
2.
 - (a) The State of enforcement shall notify the Court of any circumstances, including the exercise of any conditions agreed under paragraph 1, which could materially affect the terms or extent of the imprisonment. The Court shall be given at least 45 days' notice of any such known or foreseeable circumstances. During this period, the State of enforcement shall take no action that might prejudice its obligations under article 110.
 - (b) Where the Court cannot agree to the circumstances referred to in subparagraph (a), it shall notify the State of enforcement and proceed in accordance with article 104, paragraph 1.
3. In exercising its discretion to make a designation under paragraph 1, the Court shall take into account the following:
 - (a) The principle that States Parties should share the responsibility for enforcing sentences of imprisonment, in accordance with principles of equitable distribution, as provided in the Rules of Procedure and Evidence;
 - (b) The application of widely accepted international treaty standards governing the treatment of prisoners;
 - (c) The views of the sentenced person;
 - (d) The nationality of the sentenced person;
 - (e) Such other factors regarding the circumstances of the crime or the person sentenced, or the effective enforcement of the sentence, as may be appropriate in designating the State of enforcement.
4. If no State is designated under paragraph 1, the sentence of imprisonment shall be served in a prison facility made available by the host State, in accordance with the conditions set out in the headquarters agreement referred to in article 3, paragraph 2. In such a case, the costs arising out of the enforcement of a sentence of imprisonment shall be borne by the Court.

Article 104

Change in designation of State of enforcement

1. The Court may, at any time, decide to transfer a sentenced person to a prison of another State.
2. A sentenced person may, at any time, apply to the Court to be transferred from the State of enforcement.

Article 105

Enforcement of the sentence

1. Subject to conditions which a State may have specified in accordance with article 103, paragraph 1 (b), the sentence of imprisonment shall be binding on the States Parties, which shall in no case modify it.
2. The Court alone shall have the right to decide any application for appeal and revision. The State of enforcement shall not impede the making of any such application by a sentenced person.

Article 106

Supervision of enforcement of sentences and conditions of imprisonment

1. The enforcement of a sentence of imprisonment shall be subject to the supervision of the Court and shall be consistent with widely accepted international treaty standards governing treatment of prisoners.

2. The conditions of imprisonment shall be governed by the law of the State of enforcement and shall be consistent with widely accepted international treaty standards governing treatment of prisoners; in no case shall such conditions be more or less favourable than those available to prisoners convicted of similar offences in the State of enforcement.
3. Communications between a sentenced person and the Court shall be unimpeded and confidential.

Article 107

Transfer of the person upon completion of sentence

1. Following completion of the sentence, a person who is not a national of the State of enforcement may, in accordance with the law of the State of enforcement, be transferred to a State which is obliged to receive him or her, or to another State which agrees to receive him or her, taking into account any wishes of the person to be transferred to that State, unless the State of enforcement authorizes the person to remain in its territory.
2. If no State bears the costs arising out of transferring the person to another State pursuant to paragraph 1, such costs shall be borne by the Court.
3. Subject to the provisions of article 108, the State of enforcement may also, in accordance with its national law, extradite or otherwise surrender the person to a State which has requested the extradition or surrender of the person for purposes of trial or enforcement of a sentence.

Article 108

Limitation on the prosecution or punishment of other offences

1. A sentenced person in the custody of the State of enforcement shall not be subject to prosecution or punishment or to extradition to a third State for any conduct engaged in prior to that person's delivery to the State of enforcement, unless such prosecution, punishment or extradition has been approved by the Court at the request of the State of enforcement.
2. The Court shall decide the matter after having heard the views of the sentenced person.
3. Paragraph 1 shall cease to apply if the sentenced person remains voluntarily for more than 30 days in the territory of the State of enforcement after having served the full sentence imposed by the Court, or returns to the territory of that State after having left it.

Article 109

Enforcement of fines and forfeiture measures

1. States Parties shall give effect to fines or forfeitures ordered by the Court under Part 7, without prejudice to the rights of bona fide third parties, and in accordance with the procedure of their national law.
2. If a State Party is unable to give effect to an order for forfeiture, it shall take measures to recover the value of the proceeds, property or assets ordered by the Court to be forfeited, without prejudice to the rights of bona fide third parties.
3. Property, or the proceeds of the sale of real property or, where appropriate, the sale of other property, which is obtained by a State Party as a result of its enforcement of a judgement of the Court shall be transferred to the Court.

Article 110

Review by the Court concerning reduction of sentence

1. The State of enforcement shall not release the person before expiry of the sentence pronounced by the Court.
2. The Court alone shall have the right to decide any reduction of sentence, and shall rule on the matter after having heard the person.
3. When the person has served two thirds of the sentence, or 25 years in the case of life imprisonment, the Court shall review the sentence to determine whether it should be reduced. Such a review shall not be conducted before that time.
4. In its review under paragraph 3, the Court may reduce the sentence if it finds that one or more of the following factors are present:

- (a) The early and continuing willingness of the person to cooperate with the Court in its investigations and prosecutions;
 - (b) The voluntary assistance of the person in enabling the enforcement of the judgements and orders of the Court in other cases, and in particular providing assistance in locating assets subject to orders of fine, forfeiture or reparation which may be used for the benefit of victims; or
 - (c) Other factors establishing a clear and significant change of circumstances sufficient to justify the reduction of sentence, as provided in the Rules of Procedure and Evidence.
5. If the Court determines in its initial review under paragraph 3 that it is not appropriate to reduce the sentence, it shall thereafter review the question of reduction of sentence at such intervals and applying such criteria as provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

Article 111

Escape

If a convicted person escapes from custody and flees the State of enforcement, that State may, after consultation with the Court, request the person's surrender from the State in which the person is located pursuant to existing bilateral or multilateral arrangements, or may request that the Court seek the person's surrender, in accordance with Part 9. It may direct that the person be delivered to the State in which he or she was serving the sentence or to another State designated by the Court.

Part XI. Assembly of states parties

Article 112

Assembly of States Parties

1. An Assembly of States Parties to this Statute is hereby established. Each State Party shall have one representative in the Assembly who may be accompanied by alternates and advisers. Other States which have signed this Statute or the Final Act may be observers in the Assembly.
2. The Assembly shall:
 - (a) Consider and adopt, as appropriate, recommendations of the Preparatory Commission;
 - (b) Provide management oversight to the Presidency, the Prosecutor and the Registrar regarding the administration of the Court;
 - (c) Consider the reports and activities of the Bureau established under paragraph 3 and take appropriate action in regard thereto;
 - (d) Consider and decide the budget for the Court;
 - (e) Decide whether to alter, in accordance with article 36, the number of judges;
 - (f) Consider pursuant to article 87, paragraphs 5 and 7, any question relating to non-cooperation;
 - (g) Perform any other function consistent with this Statute or the Rules of Procedure and Evidence.
3.
 - (a) The Assembly shall have a Bureau consisting of a President, two Vice-Presidents and 18 members elected by the Assembly for three-year terms.
 - (b) The Bureau shall have a representative character, taking into account, in particular, equitable geographical distribution and the adequate representation of the principal legal systems of the world.
 - (c) The Bureau shall meet as often as necessary, but at least once a year. It shall assist the Assembly in the discharge of its responsibilities.
4. The Assembly may establish such subsidiary bodies as may be necessary, including an independent oversight mechanism for inspection, evaluation and investigation of the Court, in order to enhance its efficiency and economy.
5. The President of the Court, the Prosecutor and the Registrar or their representatives may participate, as appropriate, in meetings of the Assembly and of the Bureau.
6. The Assembly shall meet at the seat of the Court or at the Headquarters of the United Nations once a year and, when circumstances so require, hold special sessions. Except as otherwise specified in this Statute, special sessions shall be convened by the Bureau on its own initiative or at the request of one third of the States Parties.

7. Each State Party shall have one vote. Every effort shall be made to reach decisions by consensus in the Assembly and in the Bureau. If consensus cannot be reached, except as otherwise provided in the Statute:
- (a) Decisions on matters of substance must be approved by a two-thirds majority of those present and voting provided that an absolute majority of States Parties constitutes the quorum for voting;
 - (b) Decisions on matters of procedure shall be taken by a simple majority of States Parties present and voting.
8. A State Party which is in arrears in the payment of its financial contributions towards the costs of the Court shall have no vote in the Assembly and in the Bureau if the amount of its arrears equals or exceeds the amount of the contributions due from it for the preceding two full years. The Assembly may, nevertheless, permit such a State Party to vote in the Assembly and in the Bureau if it is satisfied that the failure to pay is due to conditions beyond the control of the State Party.
9. The Assembly shall adopt its own rules of procedure.
10. The official and working languages of the Assembly shall be those of the General Assembly of the United Nations.

Part XII. Financing

Article 113

Financial Regulations

Except as otherwise specifically provided, all financial matters related to the Court and the meetings of the Assembly of States Parties, including its Bureau and subsidiary bodies, shall be governed by this Statute and the Financial Regulations and Rules adopted by the Assembly of States Parties.

Article 114

Payment of expenses

Expenses of the Court and the Assembly of States Parties, including its Bureau and subsidiary bodies, shall be paid from the funds of the Court.

Article 115

Funds of the Court and of the Assembly of States Parties

The expenses of the Court and the Assembly of States Parties, including its Bureau and subsidiary bodies, as provided for in the budget decided by the Assembly of States Parties, shall be provided by the following sources:

- (a) Assessed contributions made by States Parties;
- (b) Funds provided by the United Nations, subject to the approval of the General Assembly, in particular in relation to the expenses incurred due to referrals by the Security Council.

Article 116

Voluntary contributions

Without prejudice to article 115, the Court may receive and utilize, as additional funds, voluntary contributions from Governments, international organizations, individuals, corporations and other entities, in accordance with relevant criteria adopted by the Assembly of States Parties.

Article 117

Assessment of contributions

The contributions of States Parties shall be assessed in accordance with an agreed scale of assessment, based on the scale adopted by the United Nations for its regular budget and adjusted in accordance with the principles on which that scale is based.

Article 118
Annual audit

The records, books and accounts of the Court, including its annual financial statements, shall be audited annually by an independent auditor.

Part XIII. Final clauses

Article 119
Settlement of disputes

1. Any dispute concerning the judicial functions of the Court shall be settled by the decision of the Court.
2. Any other dispute between two or more States Parties relating to the interpretation or application of this Statute which is not settled through negotiations within three months of their commencement shall be referred to the Assembly of States Parties. The Assembly may itself seek to settle the dispute or may make recommendations on further means of settlement of the dispute, including referral to the International Court of Justice in conformity with the Statute of that Court.

Article 120
Reservations

No reservations may be made to this Statute.

Article 121
Amendments

1. After the expiry of seven years from the entry into force of this Statute, any State Party may propose amendments thereto. The text of any proposed amendment shall be submitted to the Secretary-General of the United Nations, who shall promptly circulate it to all States Parties.
2. No sooner than three months from the date of notification, the Assembly of States Parties, at its next meeting, shall, by a majority of those present and voting, decide whether to take up the proposal. The Assembly may deal with the proposal directly or convene a Review Conference if the issue involved so warrants.
3. The adoption of an amendment at a meeting of the Assembly of States Parties or at a Review Conference on which consensus cannot be reached shall require a two-thirds majority of States Parties.
4. Except as provided in paragraph 5, an amendment shall enter into force for all States Parties one year after instruments of ratification or acceptance have been deposited with the Secretary-General of the United Nations by seven-eighths of them.
5. Any amendment to articles 5, 6, 7 and 8 of this Statute shall enter into force for those States Parties which have accepted the amendment one year after the deposit of their instruments of ratification or acceptance. In respect of a State Party which has not accepted the amendment, the Court shall not exercise its jurisdiction regarding a crime covered by the amendment when committed by that State Party's nationals or on its territory.
6. If an amendment has been accepted by seven-eighths of States Parties in accordance with paragraph 4, any State Party which has not accepted the amendment may withdraw from this Statute with immediate effect, notwithstanding article 127, paragraph 1, but subject to article 127, paragraph 2, by giving notice no later than one year after the entry into force of such amendment.
7. The Secretary-General of the United Nations shall circulate to all States Parties any amendment adopted at a meeting of the Assembly of States Parties or at a Review Conference.

Article 122
Amendments to provisions of an institutional nature

1. Amendments to provisions of this Statute which are of an exclusively institutional nature, namely, article 35, article 36, paragraphs 8 and 9, article 37, article 38, article 39, paragraphs 1 (first two sentences), 2 and 4, article 42, paragraphs 4 to 9, article 43, paragraphs 2 and 3, and articles 44, 46, 47 and 49, may be proposed at any time, notwithstanding article 121, paragraph 1, by any State Party. The

text of any proposed amendment shall be submitted to the Secretary-General of the United Nations or such other person designated by the Assembly of States Parties who shall promptly circulate it to all States Parties and to others participating in the Assembly.

2. Amendments under this article on which consensus cannot be reached shall be adopted by the Assembly of States Parties or by a Review Conference, by a two-thirds majority of States Parties. Such amendments shall enter into force for all States Parties six months after their adoption by the Assembly or, as the case may be, by the Conference.

Article 123

Review of the Statute

1. Seven years after the entry into force of this Statute the Secretary-General of the United Nations shall convene a Review Conference to consider any amendments to this Statute. Such review may include, but is not limited to, the list of crimes contained in article 5. The Conference shall be open to those participating in the Assembly of States Parties and on the same conditions.

2. At any time thereafter, at the request of a State Party and for the purposes set out in paragraph 1, the Secretary-General of the United Nations shall, upon approval by a majority of States Parties, convene a Review Conference.

3. The provisions of article 121, paragraphs 3 to 7, shall apply to the adoption and entry into force of any amendment to the Statute considered at a Review Conference.

Article 124

Transitional Provision

Notwithstanding article 12, paragraphs 1 and 2, a State, on becoming a party to this Statute, may declare that, for a period of seven years after the entry into force of this Statute for the State concerned, it does not accept the jurisdiction of the Court with respect to the category of crimes referred to in article 8 when a crime is alleged to have been committed by its nationals or on its territory. A declaration under this article may be withdrawn at any time. The provisions of this article shall be reviewed at the Review Conference convened in accordance with article 123, paragraph 1.

Article 125

Signature, ratification, acceptance, approval or accession

1. This Statute shall be open for signature by all States in Rome, at the headquarters of the Food and Agriculture Organization of the United Nations, on 17 July 1998. Thereafter, it shall remain open for signature in Rome at the Ministry of Foreign Affairs of Italy until 17 October 1998. After that date, the Statute shall remain open for signature in New York, at United Nations Headquarters, until 31 December 2000.

2. This Statute is subject to ratification, acceptance or approval by signatory States. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

3. This Statute shall be open to accession by all States. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 126

Entry into force

1. This Statute shall enter into force on the first day of the month after the 60th day following the date of the deposit of the 60th instrument of ratification, acceptance, approval or accession with the Secretary-General of the United Nations.

2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to this Statute after the deposit of the 60th instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Statute shall enter into force on the first day of the month after the 60th day following the deposit by such State of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 127
Withdrawal

1. A State Party may, by written notification addressed to the Secretary-General of the United Nations, withdraw from this Statute. The withdrawal shall take effect one year after the date of receipt of the notification, unless the notification specifies a later date.
2. A State shall not be discharged, by reason of its withdrawal, from the obligations arising from this Statute while it was a Party to the Statute, including any financial obligations which may have accrued. Its withdrawal shall not affect any cooperation with the Court in connection with criminal investigations and proceedings in relation to which the withdrawing State had a duty to cooperate and which were commenced prior to the date on which the withdrawal became effective, nor shall it prejudice in any way the continued consideration of any matter which was already under consideration by the Court prior to the date on which the withdrawal became effective.

Article 128
Authentic texts

The original of this Statute, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall send certified copies thereof to all States.

Inwitness whereof, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Statute.

Done at Rome, this 17th day of July 1998.

Příloha 2: Nově definovaný zločin agrese

Resolution RC/Res.6²¹⁶

Adopted at the 13th plenary meeting, on 11 June 2010, by consensus.

RC/Res.6 The Crime of Aggression

The Review Conference,

Recalling paragraph 1 of article 12 of the Rome Statute,

Recalling paragraph 2 of article 5 of the Rome Statute,

Recalling also paragraph 7 of resolution F, adopted by the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court on 17 July 1998,

Recalling further resolution ICC-ASP/1/Res.1 on the continuity of work in respect of the crime of aggression, and *expressing its appreciation* to the Special Working Group on the Crime of Aggression for having elaborated proposals on a provision on the crime of aggression,

Taking note of resolution ICC-ASP/8/Res.6, by which the Assembly of States Parties forwarded proposals on a provision on the crime of aggression to the Review Conference for its consideration,

Resolved to activate the Court's jurisdiction over the crime of aggression as early as possible,

1. *Decides* to adopt, in accordance with article 5, paragraph 2, of the Rome Statute of the International Criminal Court (hereinafter: "the Statute") the amendments to the Statute contained in annex I of the present resolution, which are subject to ratification or acceptance and shall enter into force in accordance with article 121, paragraph 5; and notes that any State Party may lodge a declaration referred to in article 15 *bis* prior to ratification or acceptance;

2. *Also decides* to adopt the amendments to the Elements of Crimes contained in annex II of the present resolution;

3. *Also decides* to adopt the understandings regarding the interpretation of the abovementioned amendments contained in annex III of the present resolution;

4. *Further decides* to review the amendments on the crime of aggression seven years after the beginning of the Court's exercise of jurisdiction;

5. *Calls upon* all States Parties to ratify or accept the amendments contained in annex I.

Annex I

Amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the Crime of Aggression

1. *Article 5, paragraph 2, of the Statute is deleted.*

2. *The following text is inserted after article 8 of the Statute:*

Article 8 *bis*

Crime of aggression

1. For the purpose of this Statute, "crime of aggression" means the planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations.

2. For the purpose of paragraph 1, "act of aggression" means the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations. Any of the following acts, regardless of a

²¹⁶ *Resolution RC/Res.6* [online]. International Criminal Court [cit. 2010-12-10]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf>.

declaration of war, shall, in accordance with United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974, qualify as an act of aggression:

- a) The invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof;
- b) Bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;
- c) The blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;
- d) An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;
- e) The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;
- f) The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;
- g) The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.

3. *The following text is inserted after article 15 of the Statute:*

Article 15 *bis*

**Exercise of jurisdiction over the crime of aggression
(State referral, *proprio motu*)**

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraphs (a) and (c), subject to the provisions of this article.
2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.
3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.
4. The Court may, in accordance with article 12, exercise jurisdiction over a crime of aggression, arising from an act of aggression committed by a State Party, unless that State Party has previously declared that it does not accept such jurisdiction by lodging a declaration with the Registrar. The withdrawal of such a declaration may be effected at any time and shall be considered by the State Party within three years.
5. In respect of a State that is not a party to this Statute, the Court shall not exercise its jurisdiction over the crime of aggression when committed by that State's nationals or on its territory.
6. Where the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation in respect of a crime of aggression, he or she shall first ascertain whether the Security Council has made a determination of an act of aggression committed by the State concerned. The Prosecutor shall notify the Secretary-General of the United Nations of the situation before the Court, including any relevant information and documents.
7. Where the Security Council has made such a determination, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.
8. Where no such determination is made within six months after the date of notification, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression, provided that the Pre-Trial Division has authorized the commencement of the investigation in respect of a crime of aggression in accordance with the procedure contained in article 15, and the Security Council has not decided otherwise in accordance with article 16.
9. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.
10. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

4. *The following text is inserted after article 15 bis of the Statute:*

Article 15 *ter*

**Exercise of jurisdiction over the crime of aggression
(Security Council referral)**

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraph (b), subject to the provisions of this article.
2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.
3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.
4. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.
5. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

5. *The following text is inserted after article 25, paragraph 3, of the Statute:*

3 *bis*. In respect of the crime of aggression, the provisions of this article shall apply only to persons in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State.

6. *The first sentence of article 9, paragraph 1, of the Statute is replaced by the following sentence:*

1. Elements of Crimes shall assist the Court in the interpretation and application of articles 6, 7, 8 and 8 *bis*.

7. *The chapeau of article 20, paragraph 3, of the Statute is replaced by the following paragraph; the rest of the paragraph remains unchanged:*

3. No person who has been tried by another court for conduct also proscribed under article 6, 7, 8 or 8 *bis* shall be tried by the Court with respect to the same conduct unless the proceedings in the other court:

Annex II

Amendments to the Elements of Crimes

Article 8 *bis*

Crime of aggression

Introduction

1. It is understood that any of the acts referred to in article 8 *bis*, paragraph 2, qualify as an act of aggression.
2. There is no requirement to prove that the perpetrator has made a legal evaluation as to whether the use of armed force was inconsistent with the Charter of the United Nations.
3. The term "manifest" is an objective qualification.
4. There is no requirement to prove that the perpetrator has made a legal evaluation as to the "manifest" nature of the violation of the Charter of the United Nations.

Elements

1. The perpetrator planned, prepared, initiated or executed an act of aggression.
2. The perpetrator was a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of the State which committed the act of aggression.

3. The act of aggression – the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations – was committed.
4. The perpetrator was aware of the factual circumstances that established that such a use of armed force was inconsistent with the Charter of the United Nations.
5. The act of aggression, by its character, gravity and scale, constituted a manifest violation of the Charter of the United Nations.
6. The perpetrator was aware of the factual circumstances that established such a manifest violation of the Charter of the United Nations.

Annex III

Understandings regarding the amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the Crime of Aggression

Referrals by the Security Council

1. It is understood that the Court may exercise jurisdiction on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 *ter*, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.
2. It is understood that the Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute irrespective of whether the State concerned has accepted the Court's jurisdiction in this regard.

Jurisdiction *ratione temporis*

3. It is understood that in case of article 13, paragraph (a) or (c), the Court may exercise its jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 *bis*, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.

Domestic jurisdiction over the crime of aggression

4. It is understood that the amendments that address the definition of the act of aggression and the crime of aggression do so for the purpose of this Statute only. The amendments shall, in accordance with article 10 of the Rome Statute, not be interpreted as limiting or prejudicing in any way existing or developing rules of international law for purposes other than this Statute.
5. It is understood that the amendments shall not be interpreted as creating the right or obligation to exercise domestic jurisdiction with respect to an act of aggression committed by another State.

Other understandings

6. It is understood that aggression is the most serious and dangerous form of the illegal use of force; and that a determination whether an act of aggression has been committed requires consideration of all the circumstances of each particular case, including the gravity of the acts concerned and their consequences, in accordance with the Charter of the United Nations.
7. It is understood that in establishing whether an act of aggression constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations, the three components of character, gravity and scale must be sufficient to justify a “manifest” determination. No one component can be significant enough to satisfy the manifest standard by itself.

Resumé

The Recent Development of International Criminal Justice and the Newly Defined Crime of Aggression

The purpose of the thesis is to discuss and analyse the relatively recently established international institution in terms of its proposed role as the guardian of the international criminal justice. The creation of the International Criminal Court was a message of the international community to all possible perpetrators of crimes under international law that they cannot rely on their national immunities anymore and in case of a committed crime they will be brought before justice and bear responsibility for their behaviour. Thus the aim of my research is to analyse, whether the Court is successful in accomplishing its purpose.

The thesis is composed of eight chapters, each of them dealing with different aspects of the Court's characteristics. Firstly, the circumstances are introduced that led the international community to the idea of a systemic development of the international criminal law. During the twentieth century several situations of mass violation of fundamental human rights occurred that required international judiciary solutions. After the World War II the military tribunals in Nuremberg and Tokyo were established, followed after long forty years by the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia and the International Criminal Tribunal for Rwanda. Subsequently several courts were created that combined the elements of national and international law. The passage argues that based on the experiences a need for the creation of a permanent International Criminal Court arose.

Furthermore the content of the Rome Statute is discussed. This open international treaty was accepted in 1998 and on grounds of obtaining the required amount of ratifications it entered into force in 2002. The text explains the jurisdiction of the Court that at the time covers genocide, crimes against humanity and war crimes. It concerns the complementarity principle, which means, that if a crime defined in the Statute is committed, primarily responsible for the trial with the perpetrator is the relevant state. Only under condition that it is not capable of guaranteeing a fair trial, the Court initiates the investigation. The jurisdiction of the Court respects the territorial principle and the principle of active personality. That means the Court can initiate an investigation if the perpetrator is a national of a state party or the crime was committed on the territory of the state party. The investigation can be initiated by an independent prosecutor or by a state party, and only the UN Security Council has the right to initiate investigation of crimes committed in a non-party state.

The chapter four discusses the relevant arguments of the states that are in opposition of the Court because of concerns of its possible political manipulation. Three of the five UN Security Council permanent members did not join the agreement and at least in the case of the USA the main reason for this is the eventual abuse of the Court against American forces abroad, based on the territorial principle. However, the existing experience does not confirm the concerns. Moreover a critical analysis of the advantages and disadvantages of the Rome Statute follows, based on the arguments that are most often used by its critics and supporters.

Next chapter provides an insight into the current investigations of the Court, in particular in five African countries. Above all the text focuses on the circumstances and procedure of two interesting cases that concern the Congolese warlord Thomas Lubanga and the issue of an arrest warrant for the current Sudanese president Omar Al-Bashir. Furthermore the chapter concentrates on the situation in Kenya and other countries possibly relevant to opening of investigation. The next chapter then analyses from the constitutional point of view reasons for the late ratification of the Rome Statute in the Czech Republic.

The content of the last chapter is devoted to the review conference in Kampala and the new definition of the Crime of Aggression that was accepted by the state parties and should be activated after 2017. The analysis of the amendment concentrates on problems resulting from the narrow jurisdiction of the new crime and the role of the UN Security Council in its exercise.

Based on the overall analyses from the previous chapters it is appropriate to conclude that although the Court is at the time not able to investigate every committed crimes under international law in a universal view, its establishment has contributed substantially to reduce the deficit of justice in the international criminal law. The moral essence of the Court is the conviction that the value of a human life is equal no matter the place or culture. One of the biggest ambitions of the Statute is the achievement of a universal jurisdiction. To date more than one half of all states in the world are state parties of the Statute. It would be of a significant importance for the future if the USA and other influential states joined as well, followed by others. With strong support of the international community would the International Criminal Court become a unique institution that contributes meaningfully to the building and development of international criminal justice.

Key words: International Criminal Court, Rome Statute, Crime of Aggression

Klíčová slova: Mezinárodní trestní soud, Římský statut, zločin agrese